

ਸੰਦੇਸ਼

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਦਰਪਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਸਮਾਜ ਦੇ ਰੂਪ-ਰੰਗ, ਵਿਧੀ-ਰਸ ਤਥਾ ਉੱਥਾਨ-ਪਤਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਧਨ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਾਹਿਤ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ ਸਰਵ-ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਾਧਨ ਸਾਹਿਤ ਹੀ ਹੈ । “ਸ਼੍ਰੀਮਦਭਗਵਦਗੀਤਾ” ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ, ਸਭਿਅਤਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਦਾ ਸਰਵ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਇਕ ਅਨੂਪਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਕਰਮ, ਭਗਤੀ ਤਥਾ ਗਿਆਨ ਦੀ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਹੈ । ਕਰਮਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਮ-ਪ੍ਰਧਾਨ, ਭਗਤ ਇਸ ਨੂੰ ਭਗਤੀ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨ-ਮਾਰਗੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ।

ਗੀਤਾ ਦਾ ਸ਼ੰਖ-ਨਾਦ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰਨ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਣੀ-ਮਾਤ੍ਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ-ਸੱਤਾ ਵਿਆਪਕ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗੀਤਾ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ, ਧਰਮ, ਵਰਣ ਤਥਾ ਸਮੁਦਾਇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ । ਗੀਤਾ ਇਕ ਐਸੇ ਮਾਨਵੀ-ਧਰਮ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ, ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ । ਐਸੇ ਪਰਮ-ਭਾਗਵਤ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਵਰਧਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਰੋਬਾਰ ਖਾਲਸਾ (ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ) ਬਣਾਇਆ । ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਲਈ ਸੁੰਦਰ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੀ ਲੋਕਤੰਤ੍ਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਰਥਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਧਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤ੍ਰ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਆਪ ਸੁਖੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਦੇਣਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਹੀ “ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ” ਉਪਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਜਿਗਿਆਸੂ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਈ ਅੰਦਰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਕਾਰਜ ਕਰੇ। ਇਥੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਢਾਂਚਾ। ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨਾ। ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਢੰਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਮੁਯਾਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਨਾਮ ਹਨ।

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੀ ਸਾਰਥਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਸ਼ਬਦ, ਕਾਨੂੰਨ ਮਰਜ਼ਾਦਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਮਿਥ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਢੰਗ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਨਿਯਮ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਮਾਮ ਗਿਆਨ-ਮਈ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਰਵਾਇਆ। ੫੨ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਨਿਵਾਸ ਰਖਣਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਕਸ਼ੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਹਾਨ

ਪਰੋਪਕਾਰ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨ ਸਨ । ਉਹ ਸੰਕੀਰਣਤਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਤ ।

ਸਨਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ “ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਦ੍ ਗੀਤਾ” ਇਕ ਵਿਚਾਰਾਤਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਸਿਧਾਂਤ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ । ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਿਕ, ਰਾਜਨੈਤਿਕ, ਸਾਮਾਜਿਕ ਤਥਾ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸਹਜ ਹੀ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਅਰਜੁਨ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤ੍ਰ ਹੈ । ਛਿਣ-ਛਿਣ ਵਿਚ ਉਹ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਤਬ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼, ਮੋਹ-ਗ੍ਰਸਿਤ, ਉਪਰਾਮ, ਭੈ-ਭੀਤ ਅਤੇ ਬੇਵਸ ਹੋ ਕੇ ਅਪਨੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਉਸ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਇਕ ਅਬੋਧ ਅਤੇ ਵਿਆਕੁਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਣਾਗਤ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ **ਅਬ ਹਮ ਕਛੁ ਨ ਸਮਝ ਹੋ ਸਭ ਬੁਧਿ ਦਈ ਤਿਆਗ ॥ ਸਰਨ ਤੁਮਾਰੀ ਮੈਂ ਪੜਾ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੋ ਲਾਗ ॥ ਜਿਸਮੋਂ ਮੁਝ ਕਲਿਆਨ ਹੋ ਸੋਈ ਬਤਾਵਹੁ ਮੋਹਿ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੈ ਪ੍ਰਭ ਕਰੋ ਅਬ ਮੈ ਸਿਖ ਹੋ ਤੋਹਿ ॥** ਤਦੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਉਸ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨਾ ਕੇਵਲ ਤਾੜਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪਣੇ ਕਰਤਬ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਯਥਾ-**ਕਬਿੱਤ ॥ ਪਰਮ ਆਤਮ ਹੈ ਏਕ ਪੁਰਖ ਅੰਤਰ ਸਭ ਦੇਹੋ ਕੇ ਸੋਈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਕੂਟਸਤ ਤਿਸ ਰੂਪ ਹੈ ॥ ਦੇਹ ਸਭ ਅਨਿਤ ਉਪਜ ਬਿਨਸੇ ਹੈ ਸਰਬ ਕਾਲ ਆਤਮ ਅਦ੍ਵੈਤ ਅਕਾਲ ਅਉ ਅਨੂਪ ਹੈ ॥ ਸਦਾ ਰਹੈਨਿਰਾਹਾਰ ਖਾਏ ਪੀਏ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ਅਖੰਡ ਅਰ ਅਚਲ ਅਰ ਅਪਰ ਤਿਸ ਰੂਪ ਹੈ ॥ ਤਾਂਤੇ ਯਹਿ ਬਾਤ**

**ਸਮਝ ਪਾਰਥ ਉਠ ਜੁਧ ਕਰਿ ਆਤਮ ਏਕ ਸਾਚ ਅਉਰ ਰੰਕ ਹੈ
ਨ ਭੂਪ ਹੈ ॥**

ਜਿਵੇਂ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚਰਿਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਹੁਤ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੂ-ਬ-ਹੂ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਵੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁ-ਅਰਥੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। “ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼” ਵਿਚ ਅਰਜੁਨ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ “ਉੱਜਵਲ, ਦ੍ਰੁਪਦ ਦਾ ਅਰਜੁਨ, ਇੰਦ੍ਰ, ਕਮਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਖੱਟਣਾ ਆਦਿਕ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ “ਅਰਜੁਨ” ਭਾਵ “ਉੱਜੁਲ ਜੀਵਨ” ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਨਾਲ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉੱਜੁਲ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ-ਕਲਾ ਲਈ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਅਨਮੋਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਜੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ ! ਆਪਣੇ “ਗੁਰੂ ਪਰਮਾਤਮਾ” ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਧਾਰਣ ਕਰ। ਪੁਰਾਤਨ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜੁਨ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਵਾਂਗ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਦੀ ਸੰਵਾਦ ਰੂਪ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ, ਕਾਸ਼ੀ (ਬਨਾਰਸ) ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੁਨਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਪੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਕਰਕੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ

ਪ੍ਰਯਤਨ ਅਤਿਅੰਤ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ । ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦੇ ੩੫੦ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮੇਂ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਦਾ ਇਹ ਸੰਸਕਰਣ ਗੁਰੂ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ । ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਾ ਹੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਤਾ ਕਿ ਪੰਥਕ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਕਲਮ ਦੁਆਰਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ

ਜੱਥੇਦਾਰ- ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਦੇਸ਼

ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਸਭਿਅਤਾ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਚਿੰਤਨ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਯੁਗ ਵਿਚ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕਗਾਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ । ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਈਸ਼ਵਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ । ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਦੂਰਗਾਮੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤਿਤ੍ਵ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਸਭਿਅਤਾ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਚਿੰਤਨ ਸਮਾਪਤੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਤੇ ਵਿਰਾਮ ਲੱਗ ਗਿਆ । ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ । ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਤਥਾ ਕੁਝ ਅਨਮੋਲ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਵਯੰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ, ਉਸੇ ਕੜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਵਜ ਰਚਨਾ ਆਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ।

ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਨਿਰਮਲ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਬਨਾਰਸ ਵਾਲਿਆ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਵਜ ਰਚਨਾ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਦੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਵੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹੋਈ । ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤਿਲਿਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ । ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਐਨਾ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤ

ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਸ ਅੱਖਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਨਮ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ । ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਟੀਕਾਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਚੌਪਈ ॥

ਪੰਚਮ ਧਿਆਇ ਜੋ ਕਹਿਆ ਸੁਨਾਇ ॥

ਸੰਨਿਆਸ ਕਰਮ ਜੋਗ ਮਨ ਲਾਇ ॥

ਜੋ ਠਾਕੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਿਓ ॥

ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਸਭ ਹੀ ਮੈ ਆਖਿਓ ॥

ਮੈਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਕਾਵਜ ਰਚਨਾ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਸਾਡੀ GURUBANI RESEARCH FOUNDATION ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਾਡੀ GURUBANI RESEARCH FOUNDATION ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਦੁਰਲੱਭ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਮਲੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੀ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਾਵਜ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ । ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਇਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਰਚਨਾ ਛਪ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ । ਆਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਸਾਡੇ ਗਿਆਨ-ਨੇਤ੍ਰ ਹੋਰ ਜਿਆਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣਗੇ । ਅਸੀਂ ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ, ਸੰਤ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾਂ

ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਸਾਡੀ ਤਨ
ਮਨ ਧੰਨ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕੀਤੀ । ਆਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ
ਵੀ ਅਸਾਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸੇਵਕ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ

+91-9811048821

ੴ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭੂਮਿਕਾ

ਭਾਰਤੀ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬੜੀ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਹੈ । ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ, ਤੱਤ੍ਵ-ਗਿਆਨੀਆਂ, ਸਿੱਧਾਂ-ਨਾਥਾਂ, ਸੂਫੀ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼੍ਰਿੰਖਲਾ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ । ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਤੱਤ੍ਵ ਦਾ ਵਿਵੇਚਨ ਕੀਤਾ, ਉੱਥੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਵਾਸਤੇ ਆਚਾਰ-ਸੰਹਿਤਾ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਿਰਜ ਕੇ ਮਾਨਵ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਤਥਾ ਸੰਵਰਧਨ ਹੇਤੂ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਗਰ, ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ੫੨ ਵਿਭਿੰਨ ਭਾਸ਼ੀ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖ ਕੇ ਪੁਰਾਤਨ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਕਈ ਆਧਿਆਤਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤਥਾ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਸ੍ਵਯੰ ਵੀ ਦੁਰਲਭ ਸਾਹਿਤਿਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ । ਉਸੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਅਮੋਲਕ ਰਤਨ ਹੈ **“ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ”** ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹੈ । ਜਿਸਦਾ ਮੂਲ ਹੈ ਭਗਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਮੁਖ ਤੋਂ ਉੱਚਰਿਤ **“ਸ਼੍ਰੀਮਦ-ਭਗਵਦ-ਗੀਤਾ”**। ਸ਼੍ਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼੍ਰੇਯ ਅਰਥਾਤ ਕਲਿਆਣ; ਭਗਵਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਰਵ ਐਸ਼੍ਵਰਜ ਸੰਪੰਨ ਭਗਵਾਨ; ਗੀਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ **“ਗੀਯਤੇ ਇਤਿ ਗੀਤਾ”** ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਗਾਇਆ ਜਾਏ । ਇਥੇ ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਸ਼੍ਰੇਯ ਯਾਨੀ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ । ਇਸ ਕਰਕੇ

ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਮਾਰਗ ਸਬੰਧੀ ਸਰਵ-ਐਸ਼ਵਰਜ-ਸੰਪੰਨ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਜੋ ਗਾਯਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਸ਼੍ਰੀਮਦ-ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ।

ਸਾਕਸ਼ਾਤ ਭਗਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਨਿਰਝਰਿਤ ਤਥਾ ਮਹਾ-ਰਿਸ਼ੀ ਵੇਦ-ਬਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਅਠਾਰਾਂ ਅਧਿਆਇ ਰੂਪੀ ਪੁਸ਼ਪ-ਵੇਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਈ ਹੋਈ ਦਿਬਜ ਗੀਤਾ ਮਾਲਾ ਨੇ ਅਰਜੁਨ ਆਦਿ ਅਸੰਖ ਭਗਤਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਸੰਤ ਰੂਪੀ ਸਮੀਰਾਂ ਨੇ ਇਸਦੀ ਉਤਕਟ ਸੁਗੰਧ ਨੂੰ ਫੈਲਾ ਕਰ ਮਾਇਆ ਕ੍ਰਿਤ ਮਲੀਨਤਾ ਤੋਂ ਮਾਨਵ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਬਣਾਕੇ ਉਸਨੂੰ ਆਤਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੀਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਸੰਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀ, ਬਲਕਿ ਇਸਦਾ ਮਹਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਰਵਭੌਮ ਹੈ । ਗੀਤਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀ ਚਲੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ- ਦ੍ਵੈਤ, ਅਦ੍ਵੈਤ, ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟਾਦ੍ਵੈਤ, ਦ੍ਵੈਤਾਦ੍ਵੈਤ, ਵਿਸ਼ੁੱਧਾਦ੍ਵੈਤ ਆਦਿਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਦ ਨੂੰ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀ ਚਲੀ ਹੈ । ਗੀਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਤ ਜਾਂ ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸਦਾ ਹਰੇਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਨਾ ਰਹੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵ ਮਾਤ੍ਰ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਜਨਮ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਗੀਤਾ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ “ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ” ਜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਜਗਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਗੋਂਡ ਰਾਗ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ

ਯਥਾ-ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮਨਾਮ ਗੁਰੁ ਮੀਤਾ ॥ ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਾ ਇਉ ਕਹੈ ਗੀਤਾ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜੁਨਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਗੁਣਾਨੁਵਾਦ ਗੀਤਾ ਜੀ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਯਥਾ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾਨੁ ਨਾਨਕ ਕਉ, ਗੁਣ ਗੀਤਾ ਨਿਤ ਵਖਾਣੀਆ ॥

ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼, ਭੇਸ, ਸਮੁਦਾਇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣ-ਆਸ਼੍ਰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰੰਤੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼੍ਰਧਾਲੂ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਜੁਗਤ ਅਵੱਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਸੂਯੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਵੈਸ਼, ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਤਥਾ ਪਾਪ-ਯੋਨੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵੀ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਪਰਾਇਣ ਹੋ ਕਰਕੇ ਪਰਮਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਯਥਾ- ਸਾਂ ਹਿ ਪਾਥੰ ਕ੍ਰਪਾਸ਼੍ਰਿਤ੍ਯ ਯੇ਽ਪਿ ਸ੍ਯੁਃ ਪਾਪਯੋਨਯਃ ।

ਸ੍ਤ੍ਰਿਯੋ ਵੈਯਾਸ੍ਤਥਾ ਤ੍ਰੂਫ਼ਾਸ੍ਤੇ਽ਪਿ ਯਾਨ੍ਤਿ ਪਰਾਂ ਗਤਿਸ੍ ॥੧॥੩੨॥

ਇਨ੍ਹਾ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹੋ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਹੈ ।

ਪਰੰਤੂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਬਹੁਤ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੀਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਗੀਤਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੈ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਡਰ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੀਤਾ ਜੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਕਿ ਗੀਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਤੇ ਲੜਕਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ । ਕਿੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਮੋਹ ਦੇ ਕਾਰਣ ਛੱਤ੍ਰੀ-ਧਰਮ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਭੀਖਿਆ ਦੇ ਅੰਨ ਨਾਲ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਅਰਜਨ ਨੇ ਜਿਸ ਪਰਮ ਰਹੱਸਮਈ ਗੀਤਾ ਦੇ

ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਰਤਬ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਗੀਤਾ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਇਹ ਉਲਟਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮੋਹ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਅਤਿਸ਼ਯ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਗਤੀ ਪੂਰਵਕ ਸ੍ਰੀ ਗੀਤਾ ਜੀ ਦਾ ਅਧਿਆਇਨ-ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਮੰਨਣ-ਚਿੰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਗਵਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਤਤਪਰ ਹੋ ਜਾਣ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ, ਸੂਰਵੀਰ, ਦਾਨਵੀਰ, ਤੱਤ੍ਵਦਰਸ਼ੀ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਵਿਦਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਸਨ । ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫਾਰਸੀ, ਅਰਬੀ, ਵਿਜੀ, ਤਿੰਗਲ, ਰੇਖਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਿ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਪੂਰਣ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ । ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀਯ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸ਼੍ਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੂਰਣ ਗਿਆਨ ਸੀ ।

ਇਸ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਇਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਥਮ ਮਹਾਨ ਸਕਸ਼ੀਅਤ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਐਸਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪੁਰਾਤਨ ਤਥਾ ਅਮੀਰ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣਗੇ ।

ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬੜੀ ਮਹਾਨ ਸਾਹਿਤਿਕ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤਮਈ-ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ, ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ, ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ-ਨਾਮਮਾਲਾ ਅਤੇ ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਆਦਿਕ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ । ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤਿਕ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇਕ ਪੱਖ ਭਾਰਤੀ

ਆਧਿਆਤਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਿਕ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੱਚ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਪੂਰਣ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਨਵੀਨ ਤੇ ਨਰੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਬਲ ਦਿਤਾ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਨਰੋਏ ਉੱਦੇਸ਼ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰਖੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਟੀਕਾਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਭਾਗ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਮੰਤਵ ਭਾਰਤੀ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਤਥਾ ਸਭਿਆਚਾਰਿਕ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣਾ ਵੀ ਜਰੂਰੀ ਮੰਤਵ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਆਤਮ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੇਦਾਂ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ, ਸਿੰਮ੍ਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਚ-ਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾਂਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਇਸੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅਮੁਲਜ ਰਚਨਾ “ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ” ਜਿਸ ਨੂੰ “ਭਗਵੰਤ ਗੀਤਾ” ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਭਗਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਮੁਖ ਤੋਂ ਉੱਚਰਿਤ “ਸ਼੍ਰੀਮਦ-ਭਗਵਦ-ਗੀਤਾ” ਦਾ ਕਾਬਜ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਜਿਸਦੀ ਰਚਨਾ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੌਰਾਨ “ਕਿਲ੍ਹਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ” ਦੇ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਾਂਗਣ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਸੂਯੰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ ॥

ਗੀਤਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਭਾਖਿਆ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ ਮੈਂ ਕੀਨ ॥

ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੇ ਕਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੧੮-੧੪੭॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਛੰਦਾਬੰਦੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਕ ਮਹਾਕਾਬਜ ਹੈ ਤਥਾ ਮੂਲ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਭਾਵਾਰਥ ਨੂੰ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਇਕ ਟੀਕਾ ਰੂਪ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਖਵਾਕ-ਬਾਣੀ “ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਬਲੋਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼” ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਥਾ- ਗੀਤਾ ਮਹਿ ਅਰਜੁਨ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਤਿ , ਸ਼੍ਰੀਮਤਿ ਭਗਤ ਮਹਾਤਮ ॥ ਭਗਤਿ ਗਿਆਨਿ ਰੂਪ ਨਿਜ ਬਰਨਾਂ, ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਾਕਹੁ ਆਤਮ ॥ ਟੀਕਾਕਾਰ ਹੁੰ ਮਹਿਮਾ ਭਗਤਿਨ, ਖਾਲਸਹਿ ਪ੍ਰਤਿ ਹੈ ਭਾਖੀ ॥ ਖਾਲਸ ਪਦਕਹੁ ਉਚ ਮਹਾਤਮ, ਸਭਹਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਿਨ ਆਖੀ ॥

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਐਸਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਯੁੱਧ ਸਮੇਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤ੍ਰ ਦੀ ਯੁੱਧ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਨਿਮਿੱਤ ਬਣਾ ਕੇ “ਸੂਧਰਮੇ ਨਿਧਨੰ ਸ਼੍ਰੇਯਾ” ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਯੁੱਧ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ।

ਯਥਾ- ਜੋ ਠਾਕੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਿਓ ॥

ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਸਭ ਹੀ ਮੈ ਆਖਿਓ ॥੫-੭੨॥

ਗੀਤਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਖਾਲਸੇ ਮਾਹਿ ॥

ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਇਸ ਮੈਂ ਵਰਤਾਹਿ ॥

ਤਿਆਗੇ ਸਰਬ ਧਰਮ ਕੋ ਭਾਈ ॥

ਏਕ ਅਕਾਲ ਕੀ ਜਬ ਸਰਨਾਈ ॥

ਸਭ ਕਛੁ ਜਾਨੈ ਏਕ ਅਕਾਲ ॥

ਐਸੇ ਜਾਨ ਕੇ ਹੋਇ ਨਿਹਾਲ ॥

ਜਿਨ ਪ੍ਰਭ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੈ ਭਾਖਿਓ ॥

ਫੇਰ ਤਿਸੀ ਭਾਖਾ ਮੈਂ ਆਖਿਓ ॥੧੮- ੧੪੦॥

ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗੀਤਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਗ੍ਰੰਥ “ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ-ਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼” ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਤਾ ਹਨ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਹੰਤ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ੨੪ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਖੀ ਦਾ ਜਿਕਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਟੁਕ ਮਾਤ੍ਰ ਇਥੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ-

ਯਥਾ- ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਤਹਾ ਸੁਨਾਈ ॥ ਕਰੀ ਖਾਲਸਾ ਮੱਧਯ ਬਡਾਈ ॥ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਸੰਦੇਹ ਮਿਟਾਏ ॥ ਜੁਧ ਧਰਮ ਸਭ ਭਾਂਤਿ ਦ੍ਰਿਢਾਏ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਕਰਮ-ਯੋਗ, ਭਗਤੀ-ਯੋਗ, ਗਿਆਨ-ਯੋਗ, ਰਾਜ-ਯੋਗ ਅਤੇ ਸ੍ਵ-ਅਭਿਮਾਨਤਾ, ਸਹਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਈਸ਼੍ਵਰ-ਪਾਰਾਇਣਤਾ ਤਥਾ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਆਦਿ ਸੁਭਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਇਰਤਾ, ਨਪੁੰਸਕਤਾ, ਈਰਖਾ, ਰਾਗ-ਦ੍ਵੈਸ਼ ਆਦਿਕ ਤਥਾ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕ ਦੁਰਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਨ ਦਾ ਸਦ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੀਤਾ ਜੀ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੇਕ ਭਾਸ਼ਣ ਤਥਾ ਟੀਕਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਉਸਦੇ ਵਿਵੇਚਨ ਵਿਚ ਜੋ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਤਿਆਗਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗੀਤਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਧਾਂਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਅਤੇ ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਉਸ ਉੱਪਰ

ਅਧਿਕ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਪਰਿਣਾਮ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੀਤਾ ਦਾ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਰਥ ਬੜੀ ਕਠਿਨਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਆਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਤ-ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਕਾਰਣ ਸਾਧਾਰਣ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਕਵੀ ਸਮਝਾਏ ਹਨ, ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿਰਦੇ ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਬਾਲੀ-ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਾਰਾ ਸਾਧਾਰਣ ਤੋਂ ਸਾਧਾਰਣ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਤਲ ਤਥਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੀਤਾ ਉੱਪਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਹਿੰਦੀ ਆਦਿਕ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਕਾਵਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਪਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਕਿੰਤੂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਥਮ ਐਸੇ ਕਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੀਤਾ ਨੂੰ ਕਾਬਜਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿੱਪੀ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਇਕ ਅਦੁਤੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ, ਤਥਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਹੈ।

ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀਮਦ-ਭਗਵਦ-ਗੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਅਧਿਆਇ ਅਤੇ ੭੦੦ ਸਲੋਕ ਹਨ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ੧੮ ਅਧਿਆਇ ਅਤੇ ੧੮੦੧ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਤਾਂ ਦੋਹਰਾ, ਚੌਪਈ ਤੇ ਸੋਰਠੇ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੰਗਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਬਿੱਤ, ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰ, ਅਭਿੱਲ ਅਤੇ ਛਪਯ ਆਦਿਕ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਸਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਅਰਥ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ-ਸਿੱਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਟੀਕਾ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਲੋਕ ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥

ਯਥਾ- ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ

ਖਾਲਸੇ ਮਾਹਿ ਕਹਿਓ ਉਪਦੇਸ ॥ ਜੋ ਅਰਜਨ ਕੋ ਕਹੀ ਸੁਰੇਸ ॥
 ਏਕ ਅਕਾਲ ਸਭੀ ਕਛੁ ਜਾਨੋ ॥ ਸੰਸਾਰ ਆਪ ਇਕ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਨੋ
 ॥ ਵਰਨ ਆਸ੍ਰਮ ਤੁਮ ਸਗਲ ਤਿਆਗੋ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਮੈ
 ਨਿਸਦਿਨ ਲਾਗੋ ॥ ਜਾਨੋ ਸਭ ਕਛੁ ਏਕ ਅਕਾਲ ॥ ਜੋ ਦੇਖੇ ਏਕ
 ਗੋਬਿੰਦ ਦਇਆਲ ॥੧੪-੬੩-੬੪॥

ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕਵਿਤ੍ਵ-ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਹਟ ਕਰਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਣ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿਸੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਅਥਵਾ ਵਿਦੂਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਾਧਕਾਂ ਦਾ ਹਿਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਪਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੱਕ ਸਾਧਕ ਵਾਸਤੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਭੀ ਦੇਸ਼, ਵੇਸ਼, ਭਾਸ਼ਾ, ਮਤ ਅਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ, ਬੌਧ, ਜੈਨ, ਪਾਰਸੀ, ਈਸਾਈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉੱਧਾਰ ਦੇ ਉਪਾਏ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ । ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚੋਂ ਸਾਧਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਾਸਤੇ ਪੂਰੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਮਿਲੇਗੀ ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਰਚਨਾ ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਹੈ; ਜੋ ਕਿ “ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਜੀ” ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ-ਲਿਖਿਤ “ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ” ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ । ਜਿਸ ਸੁਰੂਪ

ਨੂੰ ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਵਾਲਾ ਸੁਰੂਪ ਕਹਿ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਅਤਿਰਿਕਤ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਤਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ-ਲਿਖਿਤ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਕਈ ਜਗਾ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦੁਆਰਾ ਛਪੀ ਹੋਈ ਵੀ ਇਕ ਪੋਥੀ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲੇ ਭਾਈ ਗੋਲਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼, ਮਾਲਕ ਸ਼੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਭੰਡਾਰ ਪੁਸਤਕਾਲਯ ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ ।

ਸੋ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਰਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ੩੫੦ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਪੁਨਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਮੰਗ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ । ਖੋਜੀ ਸੱਜਣ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਸਿਖ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਹੱਥ-ਲਿਖਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਏ । ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤਾਂ ਕਾਗਜ਼-ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਬਣਕੇ ਅਸਾਡੇ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਅਮੋਲਕ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪਠਾਣੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲੁਟ-ਮਾਰ ਜਾਂ ਅਗਨਿ ਭੇਟ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ । ਅਸਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਸੰਭਾਲ ਕਰੀਏ । ਜਿਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਬਲਕਿ ਸਦੈਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਦਕਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਤਖਤ “ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਜੀ” ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸਤਿਕਾਰ-ਯੋਗ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ **“ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਭੈ ਏਕੈ ਪਹਚਾਨਬੋ”** ਤਥਾ **“ਏਰੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰਹਾਈ”** ਦੀ ਸਿੱਧਾਂਤ ਰੂਪੀ ਸੁਗੰਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਅਮੋਲਕ ਰਚਨਾ ਜਨ-ਜਨ ਤਕ ਪਹੁੰਚਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਐਸਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸਦਾ ਪੁਨਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹੋਵੇ । ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਤਸਾਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ-ਸ਼ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਮਹਿਮਾ ਤੋਂ ਅਪਰਿਚਿਤ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾ-ਵਲੰਬੀ ਲੋਕ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਸਕਣ ।

ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਹਿੰਦੀ-ਰੂਪਾਂਤਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਦਾਸਾਂ ਨੇ ਤੁੱਛ-ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਲਪ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਹੱਥ-ਲਿਖਿਤ ਸ਼ੁਰੂਪ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਪਾਠਾਂਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਈ ਹੋਰ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਪੋਥੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹੈ । ਹਿੰਦੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮੂਲ ਲਿੱਪੀ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖੀ, ਉਸਦਾ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੀ ਲਿੱਪੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੀ

ਕੀਤਾ ਹੈ; ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਲਗਾਂ-ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਛੰਦਾਬੰਦੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਵੀ ਮਾਨਵ ਸ੍ਵਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਟਾਈਪਿੰਗ, ਰੂਪਾਂਤਰ, ਅਤੇ ਪਰੂਫ ਸੁਧਾਈ ਆਦਿਕ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਟੀਆਂ ਦਾ ਹੋਨਾ ਸ੍ਵਭਾਵਿਕ ਹੈ ।

ਧਥਾ- ਗਛਛਤ: ਸੁਖਲਨੰ ਕਵਾਧਿ ਭਵਤ੍ਯੇਕ ਪ੍ਰਮਾਦਤ: ।

ਹਸਨ੍ਤਿ ਟੁਰ੍ਜਨਾਸੁਤ੍ਰ ਸਮਾਦਥਤਿ ਸਾਥਕ: ॥

ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਦੂਤ-ਸੱਜਣ ਤੇ ਪਾਠਕ-ਜਨ ਤੁਟੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਾਕਰਣ ਕਰਕੇ ਭਾਵ-ਪੂਰਵਕ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿਮਾਂ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਆਸੀਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ।

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ॥ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ

ਸੰਤ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ

ਸੰਤ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ

ਨਿਰਮਲ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ, ਕਾਸ਼ੀ (ਬਨਾਰਸ)

ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਧਿਆਵਾਂ ਦਾ ਤਤਕਰਾ

- (੧) ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਆਇ ਅਰਜੁਨ ਵਿਸ਼ਾਦਯੋਗ
- (੨) ਦੂਸਰਾ ਅਧਿਆਇ ਸਾਂਖਯ ਯੋਗ
- (੩) ਤੀਸਰਾ ਅਧਿਆਇ ਕਰਮਯੋਗ
- (੪) ਚੌਥਾ ਅਧਿਆਇ ਗਿਆਨ ਕਰਮ ਸੰਨਿਆਸ ਯੋਗ
- (੫) ਪੰਜਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਕਰਮ ਸੰਨਿਆਸ ਯੋਗ
- (੬) ਛੇਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਧਿਆਨ ਯੋਗ (ਆਤਮ ਸੰਯਮ ਯੋਗ)
- (੭) ਸਤਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਯੋਗ
- (੮) ਅਠਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਅੱਖਰ-ਬ੍ਰਹਮ ਯੋਗ
- (੯) ਨੌਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਰਾਜਵਿਦਯਾ-ਰਾਜਗੁਹਯ ਯੋਗ
- (੧੦) ਦਸਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਭੂਤੀ ਯੋਗ
- (੧੧) ਗਿਆਰਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਸ਼੍ਵਰੂਪ-ਦਰਸ਼ਨ ਯੋਗ
- (੧੨) ਬਾਰਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਭਗਤੀ ਯੋਗ
- (੧੩) ਤੇਰਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਖੇਤ੍ਰ-ਖੇਤ੍ਰਗਣ ਵਿਭਾਗ ਯੋਗ
- (੧੪) ਚੌਦਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਗੁਣਤ੍ਵ ਵਿਭਾਗ ਯੋਗ
- (੧੫) ਪੰਦਰਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਪੁਰੁਸ਼ੋਤਮ ਯੋਗ
- (੧੬) ਸੋਲਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਦੈਵਾਸੁਰ-ਸੰਪਦ ਵਿਭਾਗ ਯੋਗ
- (੧੭) ਸਤਾਰਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਸ੍ਵਧਾ-ਤ੍ਵ ਵਿਭਾਗ ਯੋਗ
- (੧੮) ਅਠਾਰਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਮੋਕਸ਼ ਸੰਨਿਆਸ ਯੋਗ

ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਭਾਸ਼ਾ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ ॥

ਛੰਦ ॥ ਓਅੰ ਸੋਹੰ ਗੋਬਿੰਦ ਅਕ੍ਰੈ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਨਾਮੁ ਨਿਰਬੰਧੁ ॥
 ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਭ ਮਹਿ ਰਵਿਆ ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਖੰਡ
 ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ ਸਰਬੇ ਏਕੇ ਪੂਰਨ ਸੁਆਮੀ ਅਚਲਿ ਅਗਾਧਿ ਸਭ ਵਹੀ
 ਪ੍ਰਚੰਡ ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਅਰੁ ਜੋ ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਅਦ੍ਵੈਤ
 ਅਖੰਡ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਨਮੋ ਪਰਮੇਸਰ ਰਾਮ ਹਮਾਰੇ ॥ ਹਮ ਤੁਮ
 ਹੋਇ ਕੇ ਖੇਲ ਪਸਾਰੇ ॥ ਹਮ ਤੁਮ ਏਕ ਅਕਾਲ ਸਰੂਪ ॥ ਅਲਖ
 ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਰੂਪ ॥੨॥ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਹੋਇ ਪਸਰਿਓ ਸ੍ਵਾਮੀ
 ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਕਾ ਹੈ ਅੰਤਰਿਜਾਮੀ ॥ ਨਾਮ ਜਾਤ ਸਭ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੇ ॥
 ਤੁਧ ਬਿਨੁ ਕੋਈ ਨਹਿ ਪਿਆਰੇ ॥੩॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰੀ ॥
 ਜਿਨਿ ਏਹੁ ਸਗਲੀ ਖੇਲ ਪਸਾਰੀ ॥ ਬਾਲਕ ਨਿਆਈ ਖੇਲੁ ਸਭ
 ਖੇਲੇ ॥ ਖੇਲ ਰਹੇ ਤਬ ਆਪਿ ਸੰਗੁ ਮੇਲੇ ॥੪॥ ਬੋਲਨ ਸੁਨਨ ਦੇਖਨ
 ਸਭ ਸੁਪਨਾ ॥ ਅਦ੍ਵੈਤ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ ਜਾਪਨ ਜਪਨਾ ॥ ਸੁਪਨ ਮਾਹਿ
 ਏਕੁ ਬਾਜੀ ਰਾਚੀ ॥ ਜਿਨਿ ਜਾਨੀ ਸੋ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਚੀ ॥੫॥ ਵਹੀ
 ਸੁਪਨਾ ਇਕੁ ਜੁਗੁ ਕਹਾਇਓ ॥ ਦ੍ਵਾਪੁਰ ਨਾਮੁ ਬੇਦ ਕਹਿ ਗਾਇਓ ॥
 ਤਹਾਂ ਕ੍ਰਿਸਨ ਹੋਏ ਕਉਤਕ ਕੀਨਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਸਭ ਹੀ ਕੇ
 ਦੀਨਾ ॥੬॥ ਜੋ ਦੇਖੈ ਸੋ ਕ੍ਰਿਸਨ ਪਿਆਰਾ ॥ ਜਿਨ ਇਹੁ ਜਾਪੁ ਅਦ੍ਵੈਤ
 ਉਚਾਰਾ ॥ ਖੇਲ ਸੰਕੋਚਨ ਪਰ ਜਬ ਆਇਆ ॥ ਭਾਰਥ ਕਾ ਤਬ ਜੁਧ
 ਰਚਾਇਆ ॥੭॥ ਪਾਂਡਵ ਕੈਰਵ ਸਭ ਦੇਹ ਬਨਾਏ ॥ ਬੀਚ ਸਰਬ ਕੇ
 ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ॥ ਜੋ ਕਿਛੁ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਕਰਾਵੇ ॥ ਕਰੇ ਕਰਾਵੇ ਮਗਨ
 ਹੋ ਜਾਵੇ ॥੮॥ ਸੁਪਨ ਮਾਹਿ ਜੁਧ ਜਬ ਥਾਪਿਆ ॥ ਤਬ ਦੋ ਦਲ
 ਕੈਰਵ ਪਾਂਡਵ ਜਾਪਿਆ ॥ ਜਬ ਦੋਨੋ ਦਲ ਜੁਧ ਕੇ ਚਲੇ ॥ ਸਭ ਹੀ
 ਕ੍ਰਿਸਨ ਮਾਹਿ ਜਾਇ ਰਲੇ ॥੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੁਧ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣਾਇਕੈ

ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਜਬ ਹੀ ਚਲੇ ॥ ਸੁਤ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਅਰੁ ਪੰਡਕੇ ਤਿਨ ਸਿਉ
 ਸਭ ਧਰਤੀ ਹਲੈ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਬਹਿ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਯਿਹ ਪੇਖਿਓ
 ਮੁਖਹੁ ਕਹੀ ਯਿਹ ਬਾਤ ॥ ਐਸੇ ਜੁਧ ਕੇ ਦੇਖਣੇ ਹਉ ਭੀ ਚਲਹੋ
 ਤਾਤ ॥੧੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਬ ਬਿਆਸ ਜੀ ਪਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹਿਓ
 ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਮਾਹਿ ॥ ਤੇਰੇ ਤੇ ਨੇਤ੍ਰ ਨਹੀ ਕਿਆ ਦੇਖੈਗਾ ਜਾਹਿ ॥
 ੧੨ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਐਸਾ ਬਚਨ ਜਬ ਸੁਨਿਓ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਬਿਆਸ
 ਗੰਭੀਰ ਸਿਉ ॥ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬ ਏਹੋ ਭਨਿਓ ਦੇਖੋ ਨਹੀ ਤੋ ਸੁਨੇਗਾ
 ॥ ੧੩ ॥ ਬਿਆਸ ਜੀ ਵਾਚ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜਬ ਸੁਨਿ ਏਹ ਬਾਤ
 ਰਾਜਾ ਕੀ ਤਿਸ ਬਿਆਸ ਦੇਉ ॥ ਕਹੇ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਤਾਤ ਸੰਜੇ ਮੇਰਾ
 ਸਿਖ ਹੈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋ ਤੇਰਾ ਹੈ ਸਾਰਬੀ ਅਰੁ ਮਹਾਂ ਸੁਧੀ
 ਹੈ ਸਿਧ ॥ ਜੋ ਭਾਰਤ ਮੈਂ ਵਰਤਸੀ ਤੁਝੇ ਕਹੇ ਸਭ ਬਿਧ ॥ ੧੫ ॥

ਸੰਜਿਓਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਬ ਸੰਜੇ ਪਰਨਾਮ ਕਰਿ ਕਹੈ ਬਿਆਸ ਜੀ ਮਾਹਿ ॥ ਤੁਮ
 ਜੋ ਕਹੇ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਜੇ ਕਹਿਹੈ ਤਾਹਿ ॥੧੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ
 ਜੁਧ ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਮੈਂ ਅਰ ਇਹੁ ਹਸਨਾਪੁਰ ਮਾਹਿ ॥ ਅਇਤਨੇ ਮਾਰਗਿ
 ਕੀ ਬਾਤਿ ਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਕਹੇਗਾ ਤਾਹਿ ॥ ੧੭ ॥ ਰਿਖੇ ਵਾਚ ॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਬ ਰਿਖ ਜੀ ਨੇ ਇਉਂ ਕਹਾ ਸੁਣਹੋ ਸੰਜੇ ਸਿਖ ॥ ਜੋਗ
 ਧਿਆਨ ਤੇ ਜਾਨੀਐ ਵਰਤਮਾਨ ਭੂਤ ਭਵਿਖ ॥ ੧੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਦਸਵੇਂ ਪਵਨ ਚੜਾਏ ਕੈ ਸਭ ਜੁਧ ਦੇਖੇ ਮੀਤ ॥ ਦਿਸਟਿ ਦਿਬ
 ਤੁਝ ਕੇ ਦਈ ਤਿਸ ਪਰ ਕਰਿ ਪਰਤੀਤ ॥੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਕਿਛੁ
 ਦੇਖੇ ਸੋ ਕਹੋ ਰਾਜਾ ਕੇ ਵਿਦ ਮਾਹਿ ॥ ਦੋਨੋ ਦਲ ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਮੈਂ
 ਦੇਖਹੁ ਜੁਧ ਕਰਾਹਿ ॥ ੨੦ ॥

ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਜਾ ਐਸੇ ਭਾਖਿਹੈ ਸੁਨਹੋ ਸੰਜੈ ਮੀਤ ॥ ਮੇਰੇ ਸੁਤ ਅਰੁ
 ਪੰਡਕੇ ਤਿਨ ਅਬ ਕਿਆ ਕਿਛੁ ਕੀਤੁ ॥੨੧॥

ਸੰਜਿਓਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਸੰਜੈ ਆਖੇ ਰਾਜਾ ਮਾਹਿ ॥ ਕਉਤਕ ਜੁਧ ਕਹੇ ਅਬ ਤਾਹਿ ॥
 ॥ ਸੈਨਾ ਦੋਊ ਦਲੇ ਕੀ ਮਾਹਿ ॥ ਜੋ ਕਿਛੁ ਕੀਈ ਕਹੇ ਪ੍ਰਗਟਾਹਿ ॥
 ੨੨ ॥ ਸਾਤ ਖੂਹਲੀ ਪਾਂਡਵ ਕੀ ਗਨੀ ॥ ਯਾਰਹ ਖੂਹਲੀ ਕੈਰਵ ਕੀ
 ਬਨੀ ॥ ਜਬ ਦੁਰਜੋਧਨ ਸੈਨਾ ਦੇਖੀ ॥ ਫਉਜ ਪਾਂਡਵ ਕੀ ਨੀਕੀ
 ਪੇਖੀ ॥੨੩॥ ਦੇਖ ਚਲੇ ਅਚਾਰਜ ਪਾਸ ॥ ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰਜ ਮਹਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
 ॥ ਅਚਾਰਜ ਨਿਕਟਿ ਜਾਇ ਇਹ ਭਾਖਿਓ ॥ ਦੇਖ ਪਾਂਡਵ ਕਿਆ
 ਮੋਰਚਾ ਰਾਖਿਓ ॥੨੪॥ ਤੁਮਰਾ ਸਿਖ ਮਹਾਂ ਬੁਧਵਾਨ ॥ ਪ੍ਰਿਸਟਦੁਮਨ
 ਸੈਨਾਨੀ ਜਾਨ ॥ ਤਿਨ ਐਸੀ ਪੰਗਤ ਸੁਭ ਕੀਨੀ ॥ ਅਪਨੇ ਦਲ ਕੀ
 ਸੋਭਾ ਲੀਨੀ ॥੨੫॥ ਤਿਨ ਸੈਨਾ ਮੈ ਭਾਰੇ ਬੀਰ ॥ ਧਨਖ ਬਿਦਿਆ ਮੈਂ
 ਗੁਨੀ ਗਹੀਰ ॥ ਭੀਮ ਅਰਜਨ ਅਰੁ ਬੈਰਾਟ ॥ ਜਿਨ ਸਭ ਦਲ ਕਾ
 ਠਟਿਓ ਠਾਟ ॥੨੬॥ ਅਵਰ ਰਾਜਾ ਕਹਾ ਲਗ ਕਹੇ ॥ ਮਹਾਂਰਥੀ
 ਸੈਨਾ ਸਭ ਲਹੇ ॥ ਅਬ ਜੋ ਸੈਨਾ ਹਮਰੀ ਮੀਤਾ ॥ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨੇ
 ਨਿਰਮਲ ਰੀਤਾ ॥੨੭॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤੁਮ ਹੋ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲ ॥ ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰਜ
 ਮਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ਅਉਰ ਭੀਖਮ ਅਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਚਾਰਜ ॥ ਕਰਨ
 ਅਸੁਥਾਮਾ ਹੈਂ ਸੁਭ ਕਾਰਜ ॥੨੮॥ ਅਰ ਸੋਮਦਤ ਤੇ ਆਦਿ ਜੋ ਦੇਖੇ
 ॥ ਮੋ ਨਿਮਿਤ ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਆਗੇ ਪੇਖੇ ॥ ਜੋ ਸਸਤ੍ਰੁ ਵਿਦਿਆ ਮਾਹਿ
 ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ਯਾਰਹ ਖੂਹਨੀ ਹਮ ਸੰਗ ਚੀਨ ॥੨੯॥ ਹਮਰਾ ਬਖਸੀ
 ਭੀਖਮ ਜਾਨੇ ॥ ਤਿਸਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਪਾਂਡ ਸੰਗ ਮਾਨੇ ॥ ਯਿਹ ਬਿਧ ਯਾਰਹ
 ਖੂਹਨੀ ਥੋਰੀ ॥ ਸਾਤ ਖੂਹਨੀ ਪਾਂਡਵ ਬਹੁ ਜੋਰੀ ॥੩੦॥ ਤਿਨਕਾ
 ਬਖਸੀ ਭੀਮ ਬਲੀ ਹੈ ॥ ਤਿਨ ਸੌ ਸਗਲੀ ਧਰਤਿ ਹਿਲੀ ਹੈ ॥ ਤਬ
 ਦੁਰਜੋਧਨ ਮੁਖੇ ਬਖਾਨਿਓ ॥ ਹਮਰੀ ਸੈਨਾ ਸਭ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥ ੩੧॥
 ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਮੋਰਚਿਓ ਮਾਹੀ ॥ ਸਸਤ੍ਰੁ ਮਾਰਗ ਸਭ ਬੰਦ ਕਰਾਹੀ ॥
 ਸਭ ਭੀਖਮ ਕੀ ਰਖਿਆ ਕਰੇ ॥ ਭੀਖਮ ਬਚਨ ਚਿਤ ਪਰ ਧਰੇ
 ॥੩੨॥ ਸਾਰੀ ਸੈਨਾ ਕਾ ਸਿਰਦਾਰ ॥ ਭੀਖਮ ਜੋਧਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ॥

ਭੀਖਮ ਜਬ ਰਾਜਾ ਸਿਉ ਸੁਨਿਓ ॥ ਕੇਹਰ ਗੀਤਿ ਰਾਜਾ ਕੇ ਭਨਿਓ
 ॥੩੩॥ ਰਾਜਾ ਕੇ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਵਨ ॥ ਲਾਗਾ ਅਪਨਾ ਸੰਖ
 ਬਜਾਵਨ ॥ ਜਬ ਸੈਨਾ ਸੰਖ ਯਿਹ ਸੁਨਿਓ ॥ ਸਭਨੇ ਅਪਨੇ ਸੰਖ
 ਮੁਖ ਭਨਿਓ ॥੩੪॥ ਭੇਰੀ ਪਵਨਾ ਅਵਰ ਦਮਾਮੈ ॥ ਸਗਲੇ ਹੀ
 ਬਾਜੰਤ੍ਰ ਬਜਾਨੇ ॥ ਬਹੁਤ ਸਬਦ ਭਾਰੀ ਹੋ ਰਹਿਆ ॥ ਆਕਾਸ ਧਰਨ
 ਏਕ ਹੋਇ ਗਇਆ ॥ ਕੈਰਵ ਕਾ ਜਬ ਮਾਰੁ ਬਾਜਾ ॥ ਅਬ ਸੁਨ
 ਪਾਂਡਵ ਕੇ ਹੈਂ ਰਾਜਾ ॥੩੫॥ ਪਾਂਡਵ ਸੈਨਾ ਵਰਨਨੰ ॥ ਚੌਪਈ ॥
 ਪਾਂਡਵ ਕੀ ਸੈਨਾ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਰਬਿ ਉਤਮ ਆਹਿ ॥
 ਸ੍ਰੈਤ ਰੰਗ ਚਾਰ ਜਿਸ ਘੋੜੇ ॥ ਸਾਜ ਬਾਜ ਸਿਉ ਬਹੁ ਬਿਧ ਜੋੜੇ
 ॥੩੬॥ ਸਾਰਥੀ ਠਉਰ ਈਸ ਕਾ ਈਸਰ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾ
 ਗਿਆਨੀਸਰ ॥ ਜੋਧਾ ਠਉਰ ਅਰਜਨ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥ ਭਗਤ ਗੋਬਿੰਦ
 ਕੀ ਜਿਨ ਰਿਦ ਧਾਰੀ ॥੩੭॥ ਰਿਖੀਕੇਸ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਪਾਲ ॥
 ਬਜਾਇਆ ਸੰਖ ਭਏ ਕਿਰਪਾਲ ॥ ਪਾਛੈ ਅਰਜਨ ਸੰਖ ਬਜਾਇਆ ॥
 ਸਭ ਪਾਂਡਵ ਨੇ ਐਹੀ ਗਾਇਆ ॥੩੮॥ ਤਿਨ ਸੰਖੋਂ ਜੋ ਸਬਦ ਉਚਾਰੇ
 ॥ ਰਿਦੇ ਧਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰਨ ਕੇ ਜਾਰੇ ॥ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸਸਤ੍ਰ ਦਲ ਤੇ ਜਬ
 ਭਇਆ ॥ ਤਬ ਅਰਜਨ ਰਿਖੀਕੇਸ ਪਹਿ ਕਹਿਆ ॥੩੯॥ ਅੜਿਲ ॥
 ਤਬ ਅਰਜਨ ਧਨਖ ਉਠਾਇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਫੇਰਕੈ ॥ ਰਿਖੀਕੇਸ ਕੇ
 ਕਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਤ੍ਰਿਣ ਮੇਰਕੈ ॥ ਮੇਰੇ ਰਬ ਕਉ ਦੋਨੋ ਦਲੋਂ ਮਧ ਲੇ ਚਲੇ
 ॥ ਸਭ ਕੇ ਦੇਖੇ ਮੈਂ ਜੋ ਜੋਧਾ ਹੈ ਭਲੇ ॥੪੦॥ ਜੋ ਮੋ ਸੋ ਕਰਿਹੈ
 ਜੁਧ ਤਿਨੋ ਸੋ ਹਉ ਕਰੋਂ ॥ ਧਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰ ਦੁਰਜੋਧਨ ਸੇ ਮੈ ਨਾ
 ਟਰੋਂ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ ਸੰਜੈ ਨੇ ਰਾਜਾ ਪੈ ਕਹੀ ॥ ਤਬ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
 ਬਾਗ ਅਸੋਂ ਕੀ ਗਹੀ ॥੪੧॥ ਦੋ ਸੈਨਾ ਕੇ ਮਧਿ ਰਬ ਇਸ
 ਥਾਪਿਆ ॥ ਭੀਖਮ ਦ੍ਰੋਨਾ ਸਨਮੁਖ ਰਬ ਕੋ ਰਾਖਿਆ ॥ ਮੁਖ ਸੋ
 ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ ਕੇਸਵ ਪਰਮ ਸਰੂਪ ॥ ਸੁਨ ਅਰਜਨ ਪਰਬੀਨਿ
 ਨਿਰਮੈ ਤੁਝ ਸਰੂਪ ॥੪੨॥ ਦੋਨੋ ਦਲੋਂ ਕੇ ਮਾਹਿ ਰਬ ਤੁਮਰਾ ਧਰਾ

॥ ਜੋ ਤੁਮ ਸੋ ਕਰਿਹੈ ਜੁਧ ਸੋ ਸਨਮੁਖ ਖੜਾ ॥ ਤਬ ਪਾਰਥ ਯਹਿ
ਬਚਨ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਿ ਪੇਖਿਆ ॥ ਸਤ੍ਰੁ ਸੈਨਾ ਕੇ ਮਾਹਿ ਮੀਤ ਸਭ
ਦੇਖਿਆ ॥੪੩॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੋਹ ਸੰਗ ਲਪਟਾਇਓ ਅਰਜਨ ਯਿਉ ਕਹੈ ॥ ਹੇ
ਰਿਖੀਕੇਸ ਮਧਸੂਦਨ ਸਤ੍ਰੁ ਸਭ ਮਿਤ੍ਰੁ ਲਹੈ ॥੪੪॥ ਸੈਯਾ ॥ ਹੇ
ਮਧਸੂਦਨ ਕਿਆ ਕਰੋ ਜੀ ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਮੈ ਭਇਆ ਹੈਰਾਨਾ ॥
ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੇ ਅਰੁ ਗੁਰ ਦੇਖੈ ਪੁਤ੍ਰੁ ਪੋਤ੍ਰੁ ਦੇਖ ਲੁਭਾਨਾ ॥ ਸਾਲੇ
ਸਸੁਰੇ ਅਰੁ ਸਭ ਬਾਂਧਵ ਯਹ ਦੇਖਤ ਮੈ ਭਇਆ ਦਿਵਾਨਾ ॥
ਬਰਹਰ ਕਾਂਪੇ ਜਲਉ ਸਰੀਰ ਮੈ ਇਨ ਕੇ ਹਤੇ ਨ ਹੋਇ ਪ੍ਰਧਾਨਾ
॥੪੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਸਭ ਪੂਜਾ ਜੋਗਾ ॥ ਤਿਨਕੇ ਮਾਰੇ ਹੋਇ
ਵਿਜੋਗਾ ॥ ਸਾਜਨ ਹਤੇ ਕਲਿਆਣ ਨ ਲਹੇ ॥ ਮਿਤ੍ਰੋ ਬੈਰ ਮਤ
ਅਪਨੀ ਦਹੇ ॥ ੪੬ ॥ ਭੂਮ ਕਾ ਰਾਜ ਤੁਛ ਹੈ ਮਾਧੋ ॥ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕਾ
ਰਾਜ ਜੇ ਮੈ ਸਾਧੋ ॥ ਤੋ ਭੀ ਸਾਜਨ ਕੇ ਨਹੀ ਮਾਰੋਂ ॥ ਰਾਜ ਬਿਸਾਰੋ
ਭੀਖ ਬੀਚਾਰੋ ॥੪੭॥ ਅਰੁ ਜੋ ਰਾਜ ਕੁਟੰਬ ਕੇ ਕਾਰਨ ਕੀਜੈ ॥ ਤਿਨ
ਕੇ ਮਾਰ ਰਾਜ ਕਿਆ ਲੀਜੈ ॥ ਇਹ ਅਪਸਰਾਨ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਚਾਰੋ ॥
ਯਿਹੀ ਬਿਚਾਰੋ ਮਨ ਕੇ ਜਾਰੋ ॥੪੮॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਦੁਰਜੋਧਨ ਕੇ ਮਾਰੇ ॥
ਨਹੀ ਕਲਿਆਨ ਮੁਝ ਸੁਨੋ ਪਿਆਰੇ ॥ ਜੋ ਦੁਰਜੋਧਨ ਮਹਾ ਕਬੁਧੀ ॥
ਤਿਸੁ ਕੈ ਮਾਰੇ ਹਤਿਆ ਸੁਧੀ ॥ ਵਹੁ ਜਦਪ ਰਾਜ ਲੋਭ ਅੰਧ ਭਇਆ
॥ ਸਾਸਤ੍ਰੁ ਬਚਨ ਮੈ ਮਨ ਮੋ ਗਹਿਆ ॥੪੯॥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੁ ਸਾਖ ॥ ਕੁਲ
ਕਾ ਨਾਸੁ ਮਿਤ੍ਰੁ ਸੋ ਦ੍ਰੋਹੀ ॥ ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ ਪਾਪ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥੫੦॥
ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨ ਰਿਖੀਕੇਸ ਗੋਵਿੰਦ ॥ ਤੁਮ ਦੀਨ ਦਇਆਲ
ਅਨੰਦ ॥ ਮੈਂ ਪਾਠ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਆ ॥ ਤਿਨ ਬਚਨ ਹਿਰਦੈ ਲੀਆ
॥੫੧॥ ਕੁਲ ਹਤਿਆ ਪਾਪ ਪ੍ਰਚੰਡ ॥ ਤਿਨ ਹਤੇ ਸਭ ਸੁਖ ਖੰਡ ॥
ਅਵਰ ਪਾਪ ਬਹੁ ਬਿਧ ਹੋਇ ॥ ਕੁਲ ਧਰਮ ਜਾਵੇ ਖੋਇ ੫੨॥ ਜਬ

ਧਰਮ ਨਾਸਤ ਭਇਆ ॥ ਤਬ ਅਧਰਮ ਇਸਥਿਰ ਰਹਿਆ ॥
 ਅਧਰਮ ਐਸੇ ਹੋਇ ॥ ਕੁਲ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਭ ਜੋਇ ॥੫੩॥ ਵਿਭਚਾਰਣੀ
 ਹੋ ਰਹੈ ॥ ਪਰ ਪੁਰਖ ਕਾ ਸੰਗ ਗਰੈ ॥ ਤਿਸ ਸੌ ਜੋ ਸੰਤਤ ਹੋਇ ॥
 ਸਭ ਵਰਨ ਸੰਕਰ ਸੋਇ ॥੫੪॥ ਜਬ ਵਰਨ ਸੰਕਰ ਭਇਆ ॥ ਪਿੰਡ
 ਪਿਤ੍ਰ ਪਹੁਚਨ ਰਹਿਆ ॥ ਜਬ ਪਿੰਡ ਪਹੁਚੇ ਨਾਹਿ ॥ ਪਿਤ੍ਰ ਸੂਰਗ
 ਤੇ ਗਿਰ ਜਾਹਿ ॥੫੫॥ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਕੁਲ ਕਾ ਨਾਸ ॥ ਸਭ ਪਾਪ
 ਤਿਸੇ ਪਰਕਾਸ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਜਨ ਦੇਵ ॥ ਕੁਲ ਨਾਸ ਕਾ ਸੁਨ ਭੇਵ
 ॥੫੬॥ ਜੋ ਨਾਸ ਕੁਲ ਕਾ ਕਰੈ ॥ ਸੋ ਨਰਕ ਹੀ ਮੈ ਪਰੈ ॥ ਇਉ
 ਸੁਨਿਓ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਮਾਹਿ ॥ ਕੁਲ ਹਤਿਆ ਨਰਕੇ ਜਾਹਿ ॥੫੭॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਅਬ ਅਰਜਨ ਐਸੇ ਕਰੈ ਦੇਖੇ ਹਮ ਕਿਆ ਕੀਨ ॥ ਜਬ ਇਹ
 ਉਦਮ ਹਮ ਕੀਓ ਸੂਬ ਪਾਪ ਹਮ ਲੀਨ ॥੫੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਜਨ
 ਹਤੇ ਨ ਸੂਰਮਤ ਸਨਮੁਖ ਹੋਵੇ ਨਾਹਿ ॥ ਸਸਤ੍ਰ ਹਾਥ ਨ ਪਕੜਹੇ
 ਜੇ ਕੈਰਵ ਹਤ ਜਾਹਿ ॥੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਝਕੇ ਜਬ ਇਹ ਹਤੇਗੇ
 ਤਬ ਮੇਰੀ ਕਲਿਆਨ ॥ ਇਹੁ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮੈ ਨ ਕਰੋ ਛੋਡ ਰਾਜ
 ਅਭਿਮਾਨ ॥੬੦॥

ਸੰਜਿਓਵਾਚ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਧਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਕੈ ਪਾਸ ਐਸੇ ਸੰਜੇ ਆਖ ਹੈ ॥ ਸੁਨੇ ਰਾਜਨ
 ਅਰਦਾਸ ਪਾਂਡਵ ਕਹੈ ਯਿਉ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੈ ॥ ੬੧॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਪਾਂਡਵ
 ਬਹੁ ਦੁਖ ਸਾਥ ਰੁਦਨ ਕਰੇ ਹੈ ਨੈਨ ਸੋ ॥ ਧਨਖ ਹਾਥ ਸੌ ਡਾਰ
 ਸੋਕ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮੈ ਬਹ ਗਇਆ ॥੬੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੂਰਛ ਹੋ ਕਰਿ
 ਗਿੜ ਪੜਾ ਅਰਜਨ ਰਬ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਆਰੈ ਮਧਸੂਦਨ ਕਹੈ
 ਸੁਨਹੇ ਰਾਜਾ ਤਾਹਿ ॥੬੩॥ ਟੀਕਾਕਾਰ ਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗੀਤਾ
 ਮੁਕਤਿ ਸਰੂਪ ਕਾ ਧਿਆਉ ॥ ਅਰਜਨ ਬਿਖਿਆਇ ਨਾਮੁ ਚਿਤ ਲਾਉ
 ॥ ਜੋ ਕੇ ਸੁਨਹੈ ਇਹ ਸੰਵਾਦ ॥ ਬਰਨ ਆਸ੍ਰਮ ਤਿਸ ਆਵੈ ਸ੍ਵਾਦ ॥

ਦਇਆ ਕਰੇ ਸਭਹੂੰ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਜਗ ਮੈ ਸੋਭਾ ਅਤਿ ਹੀ ਤਾਹਿ
॥੬੪॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੂ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਕਰਮ ਯੋਗੋ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ
ਉਤਰਖੰਡੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਅਰਜਨ ਵਿਸ਼ਾਦ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੋ
ਧਿਆਇ॥੧॥੬੪॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਦੁਸਰਾ ਚਲਿਆ ॥

ਸੰਜਿਓ ਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਹੇ ਰਾਜਾ ਮਧਸੂਦਨ ਯਿਉ ਪੇਖੇ ॥ ਅਤ ਬਿਆਕਲ
ਅਰਜਨ ਕੋ ਦੇਖੇ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਆਖੈ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ
ਸਮਾ ਪਛਾਨ ॥ ੧ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਇਸ ਬਿਖੜੀ ਠਉਰ ॥ ਮਨ ਕੇ ਸੋਗ ਮਹਾਂ
ਮਤ ਜੋੜ ॥ ਅਰ ਜੋ ਨੀਚ ਬਾਤਿ ਤੂੰ ਕਹੈ ॥ ਤਿਸਤੇ ਸੂਰਗ ਮਾਰਗ
ਨਹੀ ਲਹੇ ॥ ੨ ॥ ਸੰਸਾਰ ਮਾਂਹਿ ਭੀ ਕੀਰਤ ਨਾਂਹਿ ॥ ਹੀਜੋ ਕੀ ਬਾਤੈ
ਮਤ ਗਾਹਿ ॥ ਤਤ ਬਾਤ ਤੂੰ ਸਮਝੇ ਨਾਂਹੀ ॥ ਤਾਂਤੇ ਤੂੰ ਇਸ ਭੈ ਕੇ
ਪਾਹਿ ॥ ੩ ॥ ਨੀਚ ਪਰਕਿਰਤ ਕੋ ਬੇਗ ਤਿਆਗ ॥ ਸਮਾਂ ਪਹਿਚਾਨ
ਜੁਧ ਸੋ ਲਾਗ ॥ ਜਗਤ ਤਿਆਗ ਤਬ ਪੂਰਨ ਹੋ ॥ ਜੈਸਾ ਕਹੇ ਕਰੇ
ਹੈ ਸੋ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੁਰਜੋਧਨ ਸੇ ਮੂਲ ਨ ਲੜੇ ॥ ਖੇਤ ਮਾਂਹਿ ਕੈਰਵ ਸੋਂ ਟਰੋ ॥ ੪ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਜਬ ਐਸੇ ਸੁਨਿਓ ਕਹਿਓ ਮਧਸੂਦਨ ਮਾਂਹਿ ॥
ਹੇ ਸਖੇ ਹੇ ਸਤੁਨਾਸ ਅਬ ਤੁਮ ਸੁਨਹੋ ਤਾਹਿ ॥ ੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਭੀਖਮ ਅਉਰ ਦੌਨਾਚਾਰਜ ॥ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਪੂਜਾ ਕੇ ਕਾਰਜ ॥ ਇਨ
ਕੀ ਬਹੁ ਬਿਧ ਪੂਜਾ ਕੀਜੈ ॥ ਇਨ ਕੋ ਮਾਰ ਰਾਜ ਕਿਆ ਲੀਜੈ ॥ ੬ ॥
॥ ਕਉਨ ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਗੁਰ ਦਾਦਾ ਮਾਰਨ ਕਿਨ ਗਾਂਹਿ
॥ ਅਉਰ ਕੁਟੰਬ ਲੋਗ ਨਹਿ ਮਾਰੋ ॥ ਮਹਾ ਪਾਪ ਮੈ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੋ ॥
੭ ॥ ਜੋ ਇਨ ਮਾਰ ਰਾਜ ਕੋ ਪਾਵੋ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਰੁਧੂ ਸਰਬਦਾ ਖਾਵੋ ॥
ਅਰ ਇਹ ਬਾਤ ਪਹਿਚਾਨੋ ਮੀਤ ॥ ਹਮ ਜੀਤੋਂ ਕੇ ਹਮ ਕੋ ਜੀਤ ॥
ਯਹੀ ਬਾਤ ਨਿਸਚੈ ਮੈਂ ਜਾਨੀ ॥ ਮਿਤ੍ਰ ਮਰਤ ਕਲਿਆਨ ਨ ਮਾਨੀ

॥੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਜੋ ਉਚਰਿਓ ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਿ ਐਸੀ ਬਾਤ
 ॥ ਨੀਚ ਬੁਧਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈ ਤੈਂ ਕਿਉ ਲੀਨੀ ਤਾਤ ॥੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਅਬ ਹਮ ਕਛੁ ਨ ਸਮਝ ਹੋ ਸਭ ਬੁਧਿ ਦਈ ਤਿਆਗ ॥ ਸਰਨ
 ਤੁਮਾਰੀ ਮੈਂ ਪੜਾ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੋ ਲਾਗ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਸਮੋਂ
 ਮੁਝ ਕਲਿਆਨ ਹੋ ਸੋਈ ਬਤਾਵਹੁ ਮੋਹਿ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੈ ਪ੍ਰਭ ਕਹੋ
 ਅਬ ਮੈ ਸਿਖ ਹੋ ਤੋਹਿ ॥੧੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਐਸੇ ਦੁਖ ਤੇ ਮੁਝੈ ਨਿਕਾਸੋ
 ॥ ਸੂਕੀ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਲਿਆਨ ਮੋ ਨਾ ਸੋ ॥ ਸੁਭ ਬਾਤ ਮੋਹਿ ਦਿਸਟਿ ਨ
 ਆਵੈ ॥ ਜਦਪ ਰਾਜ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਪਾਵੈ ॥੧੨॥ ਭੂਮ ਪਤਾਲ ਸੂਰਗ ਕਾ
 ਰਾਜ ॥ ਇਨ ਕੇ ਤੁਲਿ ਨਹੀ ਕੋ ਕਾਜ ॥ ਸਭ ਹੀ ਰਾਜ ਜਦਪ ਹਉ
 ਪਾਏ ॥ ਤਉ ਭੀ ਮੇਰਾ ਦੁਖ ਨਹੀ ਜਾਏ ॥ ਤੁਮਰੀ ਸਰਨਿ ਗਹੀ
 ਭਗਵਾਨ ॥ ਜੋ ਸੁਭ ਜਾਨੋ ਕਰੋ ਬਖਾਨ ॥੧੩॥

ਸੰਜਿਓਵਾਰ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਜੇ ਕਹੇ ਧਿਤਰਾਸਟ੍ਰ ਪੈ ਸੁਨੋ ਰਾਜ ਕੇ ਧਨੀ ॥ ਅਰਜਨ
 ਜਬ ਇਹੁ ਬੇਨਤੀ ਰਿਖੀਕੇਸ ਪੈ ਭਨੀ ॥੧੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਰਜਨ
 ਕਹੇ ਇਹ ਬਾਤ ਸੁਣ ਬਾਸਦੇਵ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ॥ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਨ ਕਰੇ
 ਇਨ ਸਾਥ ਕਿਸੀ ਬਿਧਿ ਯਹਿ ਕਹਤ ਹੋ ॥੧੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜਬ
 ਇਹ ਸੁਨੀ ਗੋਪਾਲ ਤਬ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲਤ ਭਏ ॥ ਸੁਣ ਅਰਜਨ
 ਬੇਹਾਲ ਸਾਂਖ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੁਝ ਕਹਤ ਹੋ ॥੧੬॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਰ ॥

ਸ੍ਰੈਯਾ ॥ ਸੁਧੀ ਬਿਬੇਕੀ ਪੰਡਿਤ ਗਿਯਾਨੀ ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹੋਂ ਸੁਨ
 ਲੀਜੈ ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਹੀ ਕਰਨੀ ਤਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਕਹੁ ਕਿਆ
 ਕੀਜੈ ॥ ਜੋ ਜਨਮੇਂ ਸੋ ਨਿਸਚੇ ਬਿਨਸੇ ਨਾਸਤ ਬਾਤ ਕਿਆ ਚਿਤ
 ਧਰੀਜੈ ॥ ਦੇਹ ਬਿਨਾਸੀ ਜੀਉ ਅਬਿਨਾਸੀ ਤਿਨ ਪੁਰਖੇ ਕੋ ਐਸੇ
 ਸੀਝੈ ॥੧੭॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਆਖੇ ਗੋਪਾਲ ॥ ਸੁਨ
 ਅਰਜਨ ਪਾਂਡੇ ਕੇ ਲਾਲ ॥ ਅਉਰ ਭਾਂਤਿ ਮੈ ਤੁਝ ਸਮਝਾਵੋ ॥ ਤੇਰੇ

ਮਨ ਕੀ ਤਪਤ ਬੁਝਾਵੋ ॥੧੮॥ ਇਹ ਜੋ ਸਨਮੁਖ ਰਾਜਾ ਠਾਢੇ ॥
 ਤੇਰੀ ਸਕਤਿ ਨ ਜਾਵੈਂ ਬਾਂਧੇ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਨਾਸ ਨ ਤੇਰੈ ਹਾਥ ॥
 ਕਰਮ ਚਿਤ੍ਰ ਨ ਜਾਨੇ ਰਾਥ ॥੧੯॥ ਜਗ ਮੈਂ ਆਵਾ ਗਵਨ ਬਨਾਈ
 ॥ ਜੋ ਆਵੈ ਸੋ ਬਿਰ ਨ ਰਹਾਈ ॥ ਇਹ ਰਾਜਾ ਸੁਨ ਕੈਸੇ ਆਂਹੀ ॥
 ਆਗੇ ਭੀ ਬੇ ਹੁਣ ਹੀ ਨਾਂਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਪਾਛੇ ਹੋਤੇ ਆਇ ਸਾਰੇ ॥
 ਹੁਣ ਭੀ ਹੈਂ ਸੁਣ ਪਾਰਥ ਪਿਆਰੇ ॥ ਆਗੈ ਭੀ ਹੋਵੇਂਗੇ ਮੀਤ ॥
 ਆਵਾਗਵਨ ਦੇਹ ਕੀ ਰੀਤ ॥੨੧॥ ਪੁਦਗਲ ਕੀ ਅਬ ਬਾਤ ਸੁਨੋ
 ਤੁਮ ॥ ਬਾਲਕ ਤਰਨ ਬਿਰਧ ਹੈ ਜਿਮ ॥ ਚਤ੍ਰ ਅਵਸਥਾ ਮਿਰਤ
 ਤੁਮ ਜਾਨੋਂ ॥ ਯਹ ਸਭ ਧਰਮ ਦੇਹ ਕੇ ਮਾਨੋ ॥੨੨॥ ਬਿਬੇਕੀ ਯਹੀ
 ਚਿਤ ਮੈਂ ਜਾਨੋਂ ॥ ਮਰਨੇ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀ ਮਾਨੋਂ ॥ ਜੀਉ ਹੈ ਬਾਸਦੇਵ
 ਕੀ ਅੰਸ ॥ ਵਹਿ ਅਕਾਲ ਜਾਨੋ ਸਰਬੰਸ ॥੨੩॥ ਅਵਰ ਯਹਿ ਤੁਝ
 ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕਾ ਗਿਆਨ ॥ ਉਤਪਤ ਭਇਆ ਤੂੰ ਨਿਸਚੇ ਜਾਨ ॥ ਹੇ
 ਸੁਤ ਕੁੰਤਾ ਕੇ ਤੂੰ ਅਬ ਸੁਨ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਕਹੋਂ ਤੁਝ ਫੁਨ
 ॥੨੪॥ ਸੀਤ ਉਸਨ ਸੁਖ ਅਰੁ ਦੁਖ ॥ ਤਿਹ ਤੇ ਪਾਵੈ ਸਦਾ ਮਾਨੁਖ
 ॥ ਇਕ ਪਲ ਸੁਖ ਦੂਜੇ ਪਲ ਦੁਖ ॥ ਤਿਸ ਅਨਿਤ ਤੋਂ ਕਿਆ ਹੈ
 ਸੁਖ ॥੨੫॥ ਆਗਮਪਾਇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੁਖ ਸੋ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਗਿਆਨ ਮਤ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਸਹਿ ਰਹੋ ॥ ਭਿੰਨ ਜੀਉ ਦੇਹ ਤੋਂ
 ਲਹੋ ॥੨੬॥ ਅਰ ਜੋ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਹਿ ॥ ਉਹੁ ਸੁਖ ਦੁਖ
 ਇੰਦ੍ਰੀਓਂ ਕੇ ਨਹੀ ਮਾਹਿ ॥ ਸਦਾ ਰਹੈ ਸਮ ਨਿਰਮਲ ਰੀਤ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
 ਗਿਆਨ ਪਾਨ ਤਿਨ ਕੀਤ ॥ ਗਿਆਨ ਪਾਨ ਤੋਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੈ ॥
 ਇੰਦ੍ਰੀਓਂ ਕੀ ਬਿਖਿਆ ਸਭ ਖੋਵੈ ॥੨੭॥ ਦੋਹਰਾ । ਆਤਮ ਸਤ
 ਅਕਾਲ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਹੀ ਨਾਸ ॥ ਦੇਹ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਵ ਹੈਂ ਸੋ
 ਹੈ ਸਭੀ ਬਿਨਾਸ ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਹ ਦੋ ਬਾਤੈਂ ਸਮਝ ਕੈ
 ਤਤਵੇਤਾ ਹੈ ਜੋ ॥ ਚਿੰਤਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕਰੈ ਨਾਸ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋ ॥੨੯॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਕਬਿੱਤ ॥ ਪਰਮ ਆਤਮ ਹੈ ਏਕ ਪੁਰਖ ਅੰਤਰ ਸਭ ਦੇਹੋ ਕੇ ਸੋਈ
 ਅਬਿਨਾਸੀ ਕੂਟਸਤ ਤਿਸ ਰੂਪ ਹੈ ॥ ਦੇਹ ਸਭ ਅਨਿਤ ਉਪਜ
 ਬਿਨਸੇ ਹੈ ਸਰਬ ਕਾਲ ਆਤਮ ਅਦ੍ਵੈਤ ਅਕਾਲ ਅਉ ਅਨੂਪ ਹੈ ॥
 ਸਦਾ ਰਹੈ ਨਿਰਾਹਾਰ ਖਾਏ ਪੀਏ ਕਛੂ ਨਾਹਿ ਅਖੰਡ ਅਰ ਅਚਲ
 ਅਰ ਅਪਰ ਤਿਸ ਰੂਪ ਹੈ ॥ ਤਾਂਤੇ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸਮਝ ਪਾਰਥ ਉਠ
 ਜੁਧ ਕਰਿ ਆਤਮ ਏਕ ਸਾਚ ਅਉਰ ਰੰਕ ਹੈ ਨ ਭੂਪ ਹੈ ॥੩੦॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਮੰਗਲਿ ਛੰਦੁ ॥ ਕੋ ਕਹੈ ਪਾਰਥ ਦੇਹ ॥ ਹਤ ਕੀਆ ਅਮਕਾ ਦੇਹ ॥
 ਅਵਰ ਕਹੈ ਦੂਜਾ ਕੋਇ ॥ ਹਤ ਕਰੋ ਮੈ ਹੀ ਸੋਇ ॥੩੧॥ ਸੋ ਦੋਊ
 ਬਿਰਥੇ ਜਾਨ ॥ ਉਨ ਮਾਂਹਿ ਨਾਂਹੀ ਗਿਆਨ ॥ ਉਹ ਸਮਝਤੇ ਕਛੂ
 ਨਾਂਹਿ ॥ ਅਗਿਆਨ ਹੀ ਕੋ ਪਾਹਿ ॥੩੨॥ ਨਹੀ ਜੀਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਨਾਸ
 ॥ ਤਿਹ ਕਾ ਨ ਹੋਵੈ ਨਾਸ ॥ ਸੋ ਜੀਉ ਕੋ ਅਬ ਕਹੋਂ ॥ ਜੀਉ ਬ੍ਰਹਮ
 ਏਕੋ ਲਹੋ ॥੩੩॥ ਨਾਂ ਜਨਮਤ ਹੈ ਸੋ ॥ ਉਸ ਨਾਸ ਨਾਂਹੀ ਹੋ ॥ ਉਹੁ
 ਸਦਾ ਏਕ ਸਰੂਪ ॥ ਉਹੁ ਜਨਮ ਰਹਤ ਅਨੂਪ ॥੩੪॥ ਅਰ ਨਿਤ
 ਪੁਰਾਤਨ ਜੋ ॥ ਤਿਸ ਹਤ ਕਰੇ ਨਾ ਕੋ ॥ ਅਉਰ ਮਰਨ ਦੇਹ ਕਾ
 ਧਰਮ ॥ ਜਿਨ ਪਾਇਆ ਇਹ ਮਰਮ ॥੩੫॥ ਸੋ ਨਾ ਕਹੈ ਯਹਿ ਬਾਤ
 ॥ ਮੈ ਕੀਆ ਅਮਕਾ ਘਾਤ ॥ ਯਾ ਉਹੁ ਕਹੈ ਮੁਝ ਹਤ ॥ ਦੇਹ ਨਾਸ
 ਜਾਨੋ ਸਤ ॥੩੬॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਨਹੋ ਅਰਜਨ ਸਿਖ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ਸੰਜੋਗ
 ਦੇਹ ਆਤਮ ਇਉ ਚੀਨ ॥ ਜੈਸੇ ਬਸਤ੍ਰ ਹੋਇ ਪੁਰਾਨਾ ॥ ਡਾਰ ਦੀਆ
 ਤਬ ਨਵਾ ਹੰਢਾਨਾਂ ॥ ੩੭॥ ਤਿਸੀ ਭਾਂਤਿ ਆਤਮ ਦੇਹ ਡਾਰੇ ॥
 ਅਉਰ ਦੇਹ ਲੇਵੇ ਸੁਨ ਪਿਆਰੇ ॥ ਆਤਮ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਸੁਨ ਮੀਤ
 ॥ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਰਾਖੇ ਤੁਮ ਚੀਤ ॥੩੮॥ ਆਇਧ ਕਰਿ ਕਟਿਆ ਨਹੀ
 ਜਾਇ ॥ ਤਾਂ ਕੋ ਅਗਨਿ ਨਾ ਸਕੇ ਜਲਾਇ ॥ ਡੂਬੇ ਨਾਹੀ ਜਲ ਕੇ
 ਮਾਂਹਿ ॥ ਮਾਰੁਤ ਤਿਸੈ ਸੁਕਾਵੈ ਨਾਂਹਿ ॥੩੯॥ ਅਛੇਦ ਅਦਾਹ ਜੋ ਤਤ

ਪਦਾਰਥ ॥ ਸਭ ਕੇ ਅੰਤਰ ਜਾਨੇ ਪਾਰਥ ॥ ਥਾਂਭ ਰਹਿਆ ਸਭਹੂੰ ਕੇ
 ਆਪ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਨਿਸਚਲ ਉਸ ਕਾ ਜਾਪ ॥੪੦॥ ਪੁਰਾਤਨ ਅਉਰ
 ਸਨਾਤਨ ਕਹੀਐ ॥ ਅਬਗਤ ਅਦ੍ਰਿਸਟ ਅਗੋਚਰ ਲਹੀਐ ॥
 ਚਿਤਵਨ ਕਰਿ ਚਿਤਵਿਆ ਨਹੀ ਜਾਇ ॥ ਐਸਾ ਅਕ੍ਰੈ ਕਹਿਆ
 ਸਮਝਾਇ ॥੪੧॥ ਜੋ ਕੋ ਐਸਾ ਆਤਮ ਜਾਨੇ ॥ ਸੋ ਚਿੰਤਾ ਕੋਊ ਨਹੀ
 ਮਾਨੇ ॥ ਜੈਸਾ ਆਤਮ ਤੈਸਾ ਮੁਝਿ ਕਹਿਆ ॥ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਮੇ ਐਸਾ
 ਲਹਿਆ ॥੪੨॥ ਕਰੇ ਕਿਸੀ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਂਹੀ ॥ ਉਹੁ ਜਾਨੈ ਏਕੇ
 ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਆਹੀ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ ਤੁਝ ਹਉ ਸਮਝਾਵੋ ॥ ਬੋਲਨਹਾਰ ਕੀ
 ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੋ ॥੪੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਜਾਨੇ ਤੂੰ ਬੋਲਤਾ ਜਨਮੇ ਮਰੇ
 ਨਿਤ ਸੋਇ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਮਤ ਕਰਿ ਕੋਇ
 ॥੪੪॥ ਜੋ ਕੋ ਜਨਮੇ ਸੋ ਮਰੇ ਆਖਿ ਪੇਖਿ ਸਭ ਜਾਹਿ ॥ ਜੋ ਨਿਸਚੇ
 ਕਰਿ ਬਿਨਸ ਹੈ ਚਿੰਤਾ ਤਿਸ ਕੀ ਨਾਂਹੀ ॥੪੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਉਰ
 ਪਖ ਸੁਨ ਮੀਤ ਚਿੰਤਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕਰੇ ॥ ਇਹ ਤੁਮ ਰਾਖੇ ਚੀਤ
 ਜੈਸੇ ਤੁਮ ਸੋ ਕਹਤ ਹੋ ॥੪੬॥ ਚੌਪਈ ॥ ਇਹ ਸਭ ਲੋਕ ਠਾਂਢੇ ਜੋ
 ਦੇਖੇ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਆਦਿ ਨਹੀ ਕਛੁ ਪੇਖੇ ॥ ਜੋ ਇਹ ਕਉਨ ਠਉਰ
 ਸੋ ਆਏ ॥ ਜਬ ਬਿਨਸੈ ਤਬ ਕਿਤ ਕੋ ਜਾਏ ॥੪੭॥ ਮਧ ਦੇਖਨੇ
 ਮਾਹਿ ਇਹ ਆਵੈ ॥ ਪੁਦਗਲ ਤਿਆਗ ਕਹਾ ਵੈ ਜਾਵੈ ॥ ਆਦਿ ਅੰਤ
 ਜਾਕੀ ਨਾ ਜਾਪੈ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰੈ ਸੋ ਖਾਪੈ ॥੪੮॥ ਜਲ ਕੇ
 ਮਧਿ ਬੁਦਬੁਦੇ ਜੋਇ ॥ ਸੋ ਵਹਿ ਸਭ ਹੀ ਕੋ ਜਲ ਹੋਇ ॥ ਤੈਸੇ ਇਹ
 ਸਭ ਆਤਮ ਰੂਪ ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਤੇ ਇਹ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ॥ ਐਸੇ
 ਸਮਝ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੇ ॥ ਸਹਜ ਬਨੇ ਸੋਈ ਕਛੁ ਕਰੇ ॥੪੯॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਅਉਰ ਪਖਿ ਅਬ ਕਹਤ ਹੋ ਸੁਨ ਪਾਰਥ ਪਰਧਾਨ ॥ ਇਸ ਪਖਿ
 ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੇ ਜੀਉ ਅਕਾਲ ਪਹਿਚਾਨ ॥੫੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਜਾਨੈ
 ਮੈ ਨਿਰਖ ਹੋ ਆਤਮ ਬੋਲਨਹਾਰ ॥ ਸੋ ਦੇਖੈ ਅਚਰਜ ਕਰਿ ਕਹੈ
 ਅਚਰਜ ਬੀਚਾਰ ॥੫੧॥ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰੈ ਅਸਚਰਜ ਸੋ ਅਸਚਰਜ ਕਰੇ

ਅਭਿਆਸ ॥ ਯਹ ਸਭ ਹੀ ਅਸਚਰਜ ਹੈ ਆਤਮ ਸੁਤਹ ਪ੍ਰਕਾਸ
॥੫੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜੋ ਅਸਚਰਜ ਕੀ ਬਾਤ ਤਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੇ
॥ ਆਤਮ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਤ ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮਨ ਮੋ ਧਰੇ ॥੫੩॥ ਚੌਪਈ
॥ ਪਾਰਥ ਆਤਮ ਤਤ ਬੀਚਾਰ ॥ ਆਇਧ ਕਰਿ ਤਿਸ ਨਾ ਸੰਖਾਰ ॥
ਸਭ ਦੇਹੋ ਕੇ ਅੰਤਰ ਏਕ ॥ ਤਿਸ ਹੀ ਕੇ ਇਹ ਦੇਹ ਅਨੇਕ ॥੫੪॥
ਤਿਸ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕਰੇ ॥ ਸਹਜ ਬਨੇ ਨਿਹਕਾਮ ਹੋ ਲੜੇ ॥
ਅਰ ਆਤਮ ਸਭ ਦੇਹ ਬਨਾਏ ॥ ਦੇਹ ਬਨਾਇ ਧਰਮ ਵਰਤਾਏ
॥੫੫॥ ਖਤਰੀ ਦੇਹ ਜੁਧ ਹੈ ਧਰਮ ॥ ਤੇਰੀ ਦੇਹ ਕਾ ਏਹੋ ਕਰਮ ॥
ਧਰਮ ਬੀਚਾਰ ਸੁਕਚੀਓ ਮਤ ਪਿਆਰੇ ॥ ਤੇਰਾ ਕਲਿਆਣ ਹੈ ਇਸੇ
ਬੀਚਾਰੇ ॥੫੬॥ ਖਤਰੀ ਦੇਹ ਕੇ ਇਹ ਜੁਧ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਦੁਲਭ
ਪਰਾਪਤ ਹੋ ਪੰਡਰਾਈ ॥ ਅਪਨੀ ਇਛਿਆ ਸੋ ਸਭ ਰਾਜਾ ॥ ਜਿਨ
ਇਹ ਸਗਲਾ ਭਾਰਥ ਸਾਜਾ ॥੫੭॥ ਸੂਰਗ ਦੁਆਰ ਤਿਨ ਕਾਰਨ ਖੁਲੇ ॥
ਜਬ ਜੂਝੈ ਤਬ ਸੂਰਗ ਕੋ ਚਲੇ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਏਕੋ ਰੂਪ ॥ ਦੇਹ ਛਾਡੇ ਤਬ ਵਹੀ ਸਰੂਪ ॥੫੮॥

ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਅਰੁ ਜੋ ਤੂੰ ਕਾਇਰ ਹੋ ਜਾਵੈ ॥ ਧਰਮ ਜੁਧ ਤੇ ਆਪ ਬਚਾਵੈ ॥
ਤਾਤੋਂ ਦੇਹ ਧਰਮ ਤੁਧ ਜਾਵੈ ॥ ਸੂਰਗ ਭੰਗ ਤੇ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਵੈ
॥੫੯॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਦੇਹ ਧਰਮ ਤੁਧੁ ਜਾਇ ॥ ਦੁਤੀਐ ਅਪਜਸ ਤੁਧ
ਸਭ ਗਾਇ ॥ ਤ੍ਰਿਤੀਐ ਪਾਪ ਭਾਰ ਤੁਝ ਹੋਵੈ ॥ ਦੇਹਿ ਅਨਿਤ ਮੈ
ਪੁੰਨ ਤੂੰ ਖੋਵੈ ॥੬੦॥ ਜੇ ਕੋ ਤੇਰੀ ਕੀਰਤਿ ਗਾਵੈ ॥ ਸੋ ਸਭ ਤੁਝ ਕੋ
ਕਾਇਰ ਪਾਵੈ ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਜਗ ਮੈ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋਇ ॥ ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਨ
ਤਿਸ ਕਾ ਹੈ ਸੋਇ ॥੬੧॥ ਜੋ ਜੋਧਾ ਤੁਝ ਜਾਨੈ ਸੂਰ ॥ ਸੋ ਤੁਝ ਜਾਨੈ
ਕਾਇਰ ਮੂੜ ॥ ਬੁਰੇ ਬਚਨ ਕਹੇ ਤੁਝ ਮਾਹਿ ॥ ਇਸ ਨਿੰਦਿਆ ਤੋਂ
ਤੂੰ ਦੁਖ ਪਾਂਹਿ ॥੬੨॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਦੇਹਿ ਬਿਨਾਸੀ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਅਬ ਜਾਨੈ ਤੈਸਾ ਹੈ ਸੋਇ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਜੋ ਤੂੰ ਜੁਧ ਬਿਖੈ ਲੜ ਮਰੈ ॥ ਰਾਜ ਸੂਰਗ ਲੋਕੋਂ ਕਾ ਕਰੈਂ ॥੬੩॥
ਅਰੁ ਜੋ ਜੀਤੇਂਗਾ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ॥ ਰਾਜ ਮਾਹਿ ਕਰੇਂ ਆਰਾਮ ॥ ਰਾਜ ਭੂਮ
ਕਾ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭੋਗਹਿ ॥ ਜਸ ਤੇਰਾ ਹੋਵੈ ਵਿਚ ਲੋਗਹਿ ॥ ੬੪ ॥ ਹੇ
ਕੁੰਤੀ ਸੁਤ ਜੁਧ ਕਰ ਮੀਤ ॥ ਏਸੀ ਭਾਂਤ ਜੁਧ ਕੀ ਰੀਤਿ ॥ ਸੁਖ
ਦੁਖ ਸਮ ਜਾਨੈ ਜੁਧ ਕਰੇ ॥ ਹਾਰ ਜੀਤ ਮੈਂ ਚਿਤ ਨ ਧਰੇ ॥ ੬੫ ॥
ਤਿਸ ਕਾ ਲੇਪ ਨ ਲਾਗੈ ਤੋਹਿ ॥ ਸਾਂਖ ਬਚਨ ਇਹ ਮਨ ਮੈ ਪੋਹਿ ॥
ਸਾਂਖ ਬਚਨ ਸੰਪੂਰਨ ਕਹਿਆ ॥ ਜੋ ਵਹਿ ਤੁਝਿ ਮੈ ਜਾਤ ਨ ਲਹਿਆ
॥ ੬੬ ॥ ਅੰਤਾਕਰਨ ਜਿਸ ਹੋਇ ਮਲੀਨ ॥ ਸੋ ਇਹ ਸਾਂਖ ਬਚਨ
ਨਹੀਂ ਚੀਨ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਕਰਮ ਜੋਗ ਪਰਵਾਨ ॥ ਜੈਸੀ ਭਾਖੀ ਸ੍ਰੀ
ਭਗਵਾਨ ॥ ੬੭ ॥ ਕਰਮ ਕਰਤ ਅੰਤਰ ਸੁਧਿ ਹੋਵੈ ॥ ਤਬ ਵਹਿ
ਭਗਤਿ ਮਾਹਿ ਚਿਤ ਪੋਵੈ ॥ ਭਗਤਿ ਕਰੈ ਤਬ ਪ੍ਰੇਮ ਹਰਿ ਪਾਵੈ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਐ ਗਿਆਨ ਕੋ ਗਾਵੈ ॥ ੬੮ ॥ ਗਿਆਨ ਤੇ ਜਾਨੈ ਅਪਨਾ
ਰੂਪ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਵਹ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ॥ ਜੋ ਅਬ ਹੀਏ ਗਿਆਨ ਕੇ
ਧਾਰੈ ॥ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਅਦ੍ਵੈਤ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ੬੯ ॥ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮਾਹਿ ਦੂਸਰ
ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਬ੍ਰਹਮ ਵਹਿ ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਸੇਵੈ ਸੋਈ
ਕੁਛੁ ਪਾਵੈ ॥ ਸੋਇ ਹੋਵੈ ਜਿਸ ਸੋ ਚਿਤ ਲਾਵੈ ॥ ੭੦ ॥ ਆਗੇ ਹੀ
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਗਾਇਆ ॥ ਵਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਿਸ ਸੋ ਚਿਤ ਲਾਇਆ ॥

ਮਧਸੂਦਨੀ ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਅਬ ਮਧਸੂਦਨੀ ਟੀਕਾਕਾਰ ॥ ਐਸੇ ਕਹਿਹੈ ਲੋਕ ਪੁਕਾਰ ॥ ੭੧ ॥
ਸੁਨਹੋ ਸਰਬ ਜਗਤ ਕੇ ਲੋਕ ॥ ਤੀਅ ਸੁਤ ਅਰਜਨ ਹੈ ਕਿਹ ਜੋਗ

॥ ਜੈਸੇ ਰਿਖੀਕੇਸ ਜੀ ਕਹਿਓ ॥ ਤੈਸਾ ਅਰਥ ਮੁਝ ਮਨ ਮੈ ਲਹਿਓ
 ॥ ੭੨ ॥ ਤੀਅ ਹੈ ਤਮ ਗੁਨ ਮੂਰਖ ਅਗ ॥ ਰਜ ਗੁਨ ਥੋੜਾ ਨਹੀ
 ਤਿਸ ਤਗ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਮਤਿ ਨੀਚ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਐਸੀ ਸਭ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੋ
 ਕਰਿ ਗਾਈ ॥ ੭੩ ॥ ਜੋ ਤਿਸ ਕਾ ਸੁਤ ਸੋ ਹੈ ਨੀਚ ॥ ਮਹਾਂ
 ਅਗਿਆਨੀ ਫਸਿਆ ਕੀਚ ॥ ਪੁਰਖ ਉਸਤਤਿ ਬੇਦੋਂ ਮੈ ਲਹੀ ॥
 ਪੁਰਖ ਸੁਤ ਪੁਰਖ ਸਮ ਕਹੀ ॥੭੪॥ ਪੁਰਖ ਵਹੀ ਜੋ ਸਤਗੁਨ ਮਾਂਹੀ
 ॥ ਬਿਨਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨੇ ਜੋ ਨਾਂਹੀ ॥ ਐਸੇ ਪੁਰਖ ਕਾ ਸੁਤ ਹੈ ਜੋ ॥ ਸੋ
 ਭੀ ਆਪ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੋ ॥੭੫॥ ਸੁਤ ਪੁਰਖ ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਖ ਤੇ ਮੁਕਤ ॥
 ਲਾਭ ਅਲਾਭ ਮਾਂਹਿ ਸਮ ਜੁਗਤ ॥ ਤੀਯ ਸੁਤ ਰਹੈ ਮੋਹ ਮੈਂ ਮਗਨ
 ॥ ਨਿਤ ਬੀਚਾਰੈ ਸਗਨ ਅਪਸਗਨ ॥੭੬॥ ਜੋ ਵਰਤੇ ਭਗਵਾਨ
 ਰਜਾਇ ॥ ਹੁਕਮ ਮਾਂਹਿ ਕਿਆ ਸਗਨ ਦਿਖਾਇ ॥ ਅਰਜਨ ਮੋਹ ਬਾਤ
 ਜਬ ਕਹੀ ॥ ਤੀਯ ਸੁਤ ਨਾਮ ਕੇਸਵ ਤਬ ਕਹੀ ॥੭੭॥ ਜਗ ਸਾਰਾ
 ਤੀਯਾ ਸੁਤ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਪੁਰਖ ਸੁਤ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਪਾਈ ॥ ਪੁਰਖ ਕੀ
 ਤੀਯਾ ਮਾਇਆ ਜਗ ਬਨੀ ॥ ਜਗਤ ਪ੍ਰੀਤ ਮਾਇਆ ਸਭ ਗਨੀ
 ॥੭੮॥ ਤਾਤੇ ਸੁਤ ਸਭ ਤੀਯਾ ਕੇ ਹੋਏ ॥ ਮੋਹ ਲੋਭ ਮੈਂ ਪਚਿ ਪਚਿ
 ਮੋਏ ॥ ਪੁਰਖ ਸੁਤ ਹੈ ਹਰੀ ਕੇ ਸੰਤ ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਜਿਨ ਜਪਿਓ
 ਮੰਤ ॥੭੯॥ ਹਰਿ ਜੀ ਬਿਨ ਦੂਸਰਾ ਨਹੀ ਜਾਨੈ ॥ ਪੁਰਖ ਤਾਤ ਸਭ
 ਹਰਿ ਹੀ ਮਾਨੈ ॥ ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੋਂ ਰਹੈ ਅਤੀਤ ॥ ਸਮ ਕਰ ਜਾਨੈ
 ਵੈਰੀ ਮੀਤ ॥੮੦॥ ਐਸੇ ਮਧਸੂਦਨ ਜੀ ਗਾਏ ॥ ਜਗਤ ਲੋਕ ਕੋ
 ਗਾਇ ਸੁਨਾਏ ॥ ਕਿਸਨ ਮੁਰਾਰੀ ਭਗਤ ਉਧਾਰਨ ॥ ਬੁਧ ਜੋਗ ਕਾ
 ਕਹਿ ਹੈ ਕਾਰਨ ॥੮੧॥ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ
 ਤੁਝਿ ਕਹਿਤ ਹੋਂ ਸਮਝ ਰਾਖ ਮਨ ਨਾਲ ॥ ਬੁਧ ਜੋਗੁ ਕੋ ਸਮਝ
 ਕਰਿ ਕਰਮ ਫਾਂਸ ਕਟਿ ਡਾਲ ॥੮੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਮੇਰੀ ਬੁਧ
 ਸੁਨ ਜੋ ਮੈਂ ਭਗਤੋ ਸਾਥ ॥ ਜੋ ਵਹ ਭੂਲ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਬੇਗ ਗਹੋਂ
 ਤਿਸ ਹਾਥ ॥੮੩॥ ਛੰਦਿ ॥ ਭੂਲ ਅਭੂਲ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰਤਾ ॥ ਪੀਛੇ

ਆਗੇ ਚਿਤ ਨ ਧਰਤਾ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਪਾਪ ਕਛੂ ਨਾ ਦੇਵੋ ਜਾਨੋ ਮਗਨ
 ਭਇਆ ਜਸ ਕਰਤਾ ॥੮੪॥ ਭਗਤ ਮੇਰੇ ਕਉ ਦੁਖ ਨ ਕੋਈ ॥ ਸੁਖ
 ਸਰੂਪ ਭਗਤ ਕਾ ਹੋਈ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਸਦਾ ਹਉ ਰਹਤਾ ਸਗਲ
 ਪਾਪ ਤਿਸ ਕੇ ਮੈ ਹਰਤਾ ॥੮੫॥ ਦੇਖਨ ਥੋੜਾ ਧਰਮ ਹਮਾਰਾ ॥ ਏਕ
 ਬਾਰ ਮੁੜ ਨਾਮ ਉਚਾਰਾ ॥ ਅਥਵਾ ਏਕ ਕਰੈ ਨਮਸਕਾਰ ਸੋ ਤੋ
 ਭਗਤ ਅਮਰ ਨਹੀ ਮਰਤਾ ॥੮੬॥ ਇਕੁ ਪੁਰਖ ਪਤ੍ਰ ਮੋਹਿ ਕੋ ਚਾੜੇ
 ॥ ਅਥਵਾ ਕੀਰਤਨ ਮੋਹਿ ਉਚਾਰੇ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸਗਲੇ ਬੰਧਨ ਕਾਟੇ
 ਅਪਨੇ ਪਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਤਾ ॥੮੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਬਿਧ
 ਆਪਨੀ ਭਾਖੀ ਤੇਰੈ ਮਾਹਿ ॥ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਜੋ ਭਗਤ ਕੀ ਬੁਧ ਕਹੈ
 ਅਬ ਤਾਹਿ ॥੮੮॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਹੇ ਕੁਰੰਦਨ ਮੀਤ ਸੁਨ ਨਿਹਚਾ ਮੇਰੇ
 ਭਗਤ ਕਾ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ ਧਰ ਚੀਤ ਮੁੜ ਬਿਤ੍ਰੇਕ ਨ ਪੇਖਤਾ ॥੮੯॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਨ ਮੁੜ ਪਰ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀ ਤਿਸ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹੈ ॥ ਜਿਸ
 ਓਰ ਕੋ ਲਾਵ ਹੈ ਤਿਸ ਹੀ ਓਰ ਲਹੈ ॥੯੦॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨ
 ਪੰਡ ਨੰਦਨ ਬਾਤ ॥ ਨਿਰ ਨਿਹਚਉ ਕੀ ਗਾਤ ॥ ਅਨਕ ਓਰ ਭਰਮੇ
 ਓਹ ॥ ਸੁਨ ਪੰਡਤੋ ਕੇ ਮੋਹ ॥੯੧॥ ਸੁਨ ਪੰਡਤੋ ਕੀ ਰੀਤ ॥ ਤਿਨ
 ਸੂਰਗ ਕੀ ਹੈ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਬੇਦ ਬਚਨ ਸੁੰਦਰ ਕਹੈ ॥ ਸੋ ਸੁਨੋਂ ਤਿਸ
 ਦ੍ਰਿੜ ਰਹੈ ॥੯੨॥ ਸੁਨ ਬਚਨ ਕਾਮਨਾਵੰਤ ॥ ਜਿਨ ਸੂਰਗ ਹੀ ਕੀ
 ਚਿੰਤ ॥ ਸੂਰਗ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕਾ ਭੋਗ ॥ ਤਿਨ ਮੁਕਤ ਨਾਹੀ ਜੋਗ ॥੯੩॥
 ॥ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰਤੇ ਸੋਇ ॥ ਫਲ ਤਿਸੈ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੋਇ ॥ ਜਿਨ
 ਕਰਮ ਮਾਹਿ ਕਸਟਿ ॥ ਉਹ ਸੂਰਗ ਹੀ ਕਾ ਇਸਟਿ ॥੯੪॥ ਫਲ
 ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਭੋਗ ॥ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਗਤ ਤਿਨ ਜੋਗ ॥ ਬੁਧ ਅੰਧ ਤਿਨ ਕੀ
 ਯਹੀ ॥ ਸੁਬਿਚਾਰ ਤਿਨ ਸੋ ਰਹੀ ॥੯੫॥ ਜਿਨ ਨਹੀ ਨਿਹਚਾ ਮੀਤ ॥
 ਸਮਾਧ ਸੋ ਨ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਬਿਨ ਸਮਾਧ ਕਰਮ ਜੋ ਕਰੇ ॥ ਉਹੁ ਨਿਤ
 ਜਨਮੇਂ ਮਰੇ ॥੯੬॥ ਸੁਸਮਾਧ ਅਰਥ ਬੀਚਾਰ ॥ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਅਚਲ
 ਅਪਾਰ ॥ ਜਿਸ ਜਾਨਿਆ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਤਿਸ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਹੈ ਮਰਮ

॥ ਹੈ ਬੇਦ ਕੇ ਵਹ ਕਰਮ ॥ ਸਭ ਤੀਨ ਗੁਨ ਕਾ ਧਰਮ ॥੯੭॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤਮਾਂ ਬੇਦ ਬਾਤ ਸੁਨ ਕਾਨ ॥ ਤ੍ਵੈ
 ਗੁਨ ਮਾਂਹਿ ਸਭ ਬੇਦ ਹੈਂ ਦੁਖ ਸੁਖ ਤ੍ਵੈ ਗੁਨ ਮਾਨ ॥੯੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਹੇ ਅਤੀਤ ਤੂੰ ਬੇਦ ਤੇ ਨਿਰਦੁੰਦ ਮਾਂਹਿ ਬਿਰਾਜ ॥ ਸੀਤ ਉਸਨ ਕੇ
 ਤਿਆਗ ਕਰ ਆਤਮ ਕੇ ਸੰਗ ਲਾਗ ॥੯੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਆਤਮ
 ਅਜਰ ਅਰੋਗ ਹੈ ਬਿਨ ਆਤਮ ਨਾਹੀ ਕੇ ॥ ਐਸੀ ਬਾਤ ਬੀਚਾਰ ਕੈ
 ਤੂੰ ਭੀ ਆਤਮ ਹੋ ॥੧੦੦॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜਬ ਤੂੰ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਪਾਰਥ
 ਬੁਧ ਮੈ ਜੁਰੈਗਾ ॥ ਤਬ ਤੁਝ ਹੋਵੈ ਸਾਂਤ ਤਿਸ ਕਾ ਫਲ ਅਬ
 ਬਹੁਤ ਸੁਨ ॥੧੦੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਿਉ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਪਰਲੇ ਮਾਂਹਿ ॥
 ਸਭ ਹੀ ਏਕ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਹਿ ॥ ਤੈਸੇ ਮੇਰਾ ਜਾਨਨਹਾਰ ॥ ਤਿਸ ਕੇ
 ਕੋਈ ਨਾਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ॥੧੦੨॥ ਮੇਰੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਦੁਰਬੁਧ ਭਾਗੇ ॥
 ਆਤਮ ਜੋਤ ਤਿਸ ਕੇ ਘਟਿ ਜਾਗੇ ॥ ਹਉ ਜੋ ਸਭ ਕਾ ਕਾਰਨ ਮੂਲ
 ॥ ਮੈ ਹੀ ਸੂਖਮ ਅਰ ਅਸਬੂਲ ॥੧੦੩॥ ਤਤ ਬੇਦ ਕਾ ਜੋ ਕੋ ਜਾਨੈ
 ॥ ਸੋਈ ਨਿਹਚਾ ਮੁਝ ਪਰ ਆਨੈ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਐਸੇ ਜਾਨ ॥
 ਅਦ੍ਵੈਤ ਅਕਾਲ ਤੂੰ ਮੁਝੇ ਪਹਿਚਾਨ ॥੧੦੪॥ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਹਚਾ ਕਰ ਮੇਰੇ
 ਸਾਥ ॥ ਜੋ ਅਬ ਕਹੌ ਸੁਨੋ ਸੋ ਗਾਥ ॥ ਖਤ੍ਰੀ ਬੈਸ ਦੇਹ ਮੈਂ ਧਾਰੇ ॥
 ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤਿਸ ਕੇ ਧਰਮ ਉਚਾਰੇ ॥੧੦੫॥ ਇਸ ਦੇਹ ਕਾ ਧਰਮ ਹੈ
 ਜੁਧ ॥ ਹਾਨ ਬ੍ਰਿਧ ਕੀ ਤਿਆਗ ਕਬੁਧ ॥ ਲਾਭ ਅਲਾਭ ਏਕ ਸਮ
 ਜਾਨ ॥ ਰਾਗ ਦੁਏਖ ਬਰਾਬਰ ਮਾਨ ॥੧੦੬॥ ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਅਕਾਲ
 ਪਹਿਚਾਨ ॥ ਸਭੀ ਦੇਹ ਮਿਰਤ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਜੋਗ ਸਮ
 ਕਹੈ ॥ ਪੁਰਖ ਬਿਬੇਕੀ ਤਿਸ ਕੋ ਗਹੈ ॥੧੦੭॥ ਸਭ ਧਰਮੋ ਮੈ
 ਉੱਤਮ ਧਰਮ ॥ ਜਿਨ ਪਾਇਆ ਆਤਮ ਕਾ ਮਰਮ ॥ ਹੇ ਧਨੰਜੇ
 ਨਿਸਚੇ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਇਸੀ ਧਰਮ ਕੋ ਸਾਚਾ ਮਾਨ ॥੧੦੮॥ ਆਸਰਾ
 ਐਸੇ ਧਰਮ ਕਾ ਲੇਹ ॥ ਮੇਰੀ ਸਰਨ ਚਿਤ ਕੋ ਦੇਹ ॥ ਅਰ ਫਲ ਕੋਈ
 ਬਾਛੇ ਨਾਹਿ ॥ ਜੋ ਬਾਛਹਿ ਸੋ ਨੀਚ ਕਹਾਹਿ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰ ॥

ਅਬ ਬਾਛੇ ਜੋ ਦੂਜਾ ਹੋਇ ॥ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈਂ ਫਲ ਨਹੀ ਕੋਇ
॥੧੦੯॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਮੀਤ ਬੁਧ ਕਾ ਨਿਹਚਾ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰੋ ॥
ਤੋੜੋ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਭੀਤ ਮੁੜ ਆਤਮ ਸੰਗ ਜੁੜ ਰਹੋ ॥੧੧੦॥ ਦੋਹਰਾ
॥ ਕਲਿਆਨ ਜੋਗ ਇਸ ਨਾਮ ਸਭੀ ਬਿਬੇਕੀ ਭਾਖ ਹੈ ॥ ਜਿਸ
ਆਤਮ ਮਾਂਹਿ ਪਹਿਚਾਨ ਸੋ ਇਹ ਮਨ ਮੋ ਰਾਖ ਹੈ ॥੧੧੧॥ ਚੌਪਈ
॥ ਬੁਧ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਜੁੜ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ॥ ਚਿਤਵਨ ਕਰਮ ਡਾਰ ਸੁਨ
ਗਾਥ ॥ ਜਬ ਬੁਧ ਚਿਤਵਨ ਮਨ ਕੀ ਤਿਆਗੀ ॥ ਮੇਰੇ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰੀਤ
ਤੁਝ ਲਾਗੀ ॥੧੧੨॥ ਮੇਰਾ ਜੋ ਅਬਿਨਾਸੀ ਰੂਪ ॥ ਦੇਖੇਗਾ ਤੂੰ ਸੁਨਹੋ
ਭੂਪ ॥ ਜਬ ਤੇਰੀ ਬੁਧ ਮੋਹ ਬਿਸਾਰੇ ॥ ਪਾਪੋ ਕੇ ਤਬ ਮਾਰਗ ਜਾਰੇ
॥੧੧੩॥ ਦੇਹੋ ਸੌ ਬੈਰਾਗ ਤੁਝ ਹੋਈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਧ ਹੈ ਨਿਹਚਲ
ਸੋਈ ॥ ਜਬ ਤੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਧ ਲਗਾਈ ॥ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਣੇਗਾ
ਭਾਈ ॥੧੧੪॥ ਏਤੇ ਬਚਨ ਜਬ ਕੇਸਵ ਕਰੇ ॥ ਸੋ ਸਭ ਅਰਜਨ
ਚਿਤ ਮੈਂ ਲਹੇ ॥ ਸ਼ੰਕਾ ਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਬ ਕਰੈ ॥ ਅਪਨਾ ਸੀਸ ਕੇਸਵ
ਪਗ ਧਰੈ ॥੧੧੫॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ । ਸੁਨ ਕਰ ਅਰਜਨ ਬੋਲਿਆ ਹੇ ਕੇਸਵ ਭਗਵਾਨ ॥ ਜਿਸ
ਕੀ ਨਿਸਚਲ ਬੁਧ ਹੈ ਤਿਸ ਕੀ ਕਹ ਪਹਿਚਾਨ ॥੧੧੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਵਹਿ ਸਮਾਧ ਕੈਸੇ ਕਰੇ ਅਰ ਜਗ ਮੈ ਕੈਸੇ ਰਹੇ ॥ ਬੋਲੈ ਚਲੈ ਕੌਨ
ਭਾਂਤ ਫੁਨ ਸੋਵੈ ਕਿਹ ਬਿਧ ਬਰੈ ॥੧੧੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ
ਸਮਝਾਈਐ ਜੋ ਮੈ ਜਾਨੋ ਏਹ ॥ ਅਮਕਾ ਨਿਹਚਲ ਬੁਧ ਹੈ ਤਿਸ
ਕੀ ਕਰਹੋ ਸੇਵ ॥੧੧੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੁਰਨੰਦਨ ਜਬ ਭਾਖਿਓ ਐਸੇ

ਮਾਧਵ ਮਾਂਹਿ ॥ ਰਿਖੀਕੇਸ ਜੀ ਪਰਮਬ੍ਰਹਮ ਉਤਰ ਕਹਿਹੈਂ ਤਾਹਿ
॥੧੧੯॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਹੇ ਪਾਰਥ ਸੁਨ ਏਹ ਲਛਨ ਨਿਹਚਲ ਬੁਧੀ ਕੇ ॥ ਨਾਸ ਜਾਨੈ ਵਹੁ
ਦੇਹ ਅਪਨੇ ਮਾਂਹਿ ਸੰਤੁਸਟ ਹੈ ॥੧੨੦॥ ਕਵਿਤ ॥ ਕਾਮਨਾਂ ਕੋਈ
ਨਾਂਹੀ ਆਪ ਹੀ ਮੈਂ ਸੰਤੁਸਟ ਆਹੀ ਅਘਾਇ ਰਹਿਆ ਸੁਖ ਮੈਂ ਸੋ
ਪੁਰਖ ਨਿਹਚਲ ਬੁਧੀ ਹੈ ॥ ਦੇਹਿ ਕੋ ਦੁਖ ਲਾਗੈ ਤਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਮੈ
ਨ ਜਾਗੈ ਸੁਖ ਕੋ ਨ ਬਾਛੈਂ ਸੋਈ ਪੁਰਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੁਧੀ ਹੈ ॥ ਪਾਂਚੇ
ਕਾ ਸੰਗ ਤੋੜੈ ਤੀਨ ਸੌ ਮੁਖ ਮੋੜੈ ਅਪਨੇ ਹੀ ਮਨ ਸੋਂ ਆਠ ਪਹਿਰ
ਜੁਧੀ ਹੈ ॥ ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਏਕ ਜਾਨੈ ਹਰਖ ਸੋਗ ਸਮ ਮਾਨੈਂ ਲਾਭ
ਅਰੁ ਅਲਾਭ ਮੈ ਬਰਾਬਰ ਸਤ ਬੁਧੀ ਹੈ ॥੧੨੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਹੇ
ਪਾਰਥ ਅਬ ਤੁਝ ਕੋ ਆਖੋ ॥ ਬੁਧ ਨਿਹਚਲ ਕੇ ਲਛਨ ਭਾਖੋ ॥ ਜੈਸੇ
ਕੂਰਮ ਜਲ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਅਪਨੀ ਇੰਦ੍ਰੀ ਪਸਾਰਤ ਆਂਹਿ ॥੧੨੨॥
ਜਬ ਤਿਸ ਕੂਰਮ ਕੇ ਮਨ ਆਵੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਪਨੇਂ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਵੈ ॥
ਰਾਬ ਪਾਵ ਤਿਸ ਨਦਰ ਨ ਆਵਹਿ ॥ ਏਕ ਲੋਥ ਕੂਰਮ ਕੋ ਪਾਵਹਿ
॥੧੨੩॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਨਿਹਚਲ ਬੁਧੀ ॥ ਐਸੇ ਕਰੇ ਵਹਿ
ਗਿਆਨੀ ਸੁਧੀ ॥ ਵਰਜੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਿਖਿਓ ਮਾਂਹੀ ॥ ਆਤਮ ਮਾਂਹਿ
ਵਹਿ ਲੀਨ ਕਰਾਹੀਂ ॥੧੨੪॥ ਤਿਸ ਕੀ ਬੁਧ ਤੂੰ ਨਿਹਚਲ ਜਾਨ ॥
ਉਸਤਤਿ ਤਿਸ ਕੀ ਅਬ ਸੁਨ ਕਾਨ ॥ ਖੁਧਿਆ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਿਟ ਜਾਵੈ
ਤਿਸ ਕੀ ॥ ਜਗਤ ਰਸੋ ਮੈ ਸੁਰਤ ਨ ਉਸ ਕੀ ॥੧੨੫॥ ਸਗਲੇ
ਭੋਗ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਜੋ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਛਾਡਿ ਜਾਇ ਹੈ ਸੋ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬੰਧ ਤੇ
ਮੁਕਤਾ ਓਹ ॥ ਨਿਹਚਲ ਬੁਧੀ ਕਹਿਐ ਸੋ ॥੧੨੬॥ ਅੜਿਲ ॥ ਕੁੰਤੀ
ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਨ ਲਹੇ ਜੋ ਕਛੁ ਅਬ ਮੈਂ ਕਹਤ ਹੋ ॥ ਧਾਮ ਬਿਬੇਕੀ ਏਹ
ਜੈਸੇ ਮੈ ਹੀ ਲਹਤ ਹੋ ॥ ਜਦਪ ਬਿਬੇਕੀ ਪੁਰਖ ਮਨ ਬਸ ਕਰਤ ਹੈ
॥ ਗੁਨ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਕਾਟ ਮਨ ਸੋ ਲੜਤ ਹੈ ॥੧੨੭॥ ਤੋ ਭੀ

ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਲਵਾਂਨ ਜੁ ਮਨ ਸੰਗ ਏਕ ਹੈ ॥ ਪਉਨ ਧਰਮ ਅਰ
 ਲਹਰ ਮਨ ਕੋ ਬੇਗ ਹੈ ॥ ਤਿਸ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ਬਹੁੜ ਮਨ
 ਚਲਤ ਹੈ ॥ ਜਬ ਮਨ ਚਲ ਹੈ ਮੀਤ ਸਮਾਧ ਤਬ ਹਲਤ ਹੈ
 ॥੧੨੮॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇਂ ਮੀਤ ਸਕਲ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰੀ ॥ ਮਨ ਕੋ ਨਿਤ
 ਨਚਾਵੈ ਜੈਸੇ ਬੰਦ੍ਰੀ ॥ ਸੰਜਮ ਕਰਕੇ ਬੈਠਿ ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਮੰਨ ਕੋ ॥
 ਅਬਚਲ ਧਿਆਨ ਲਗਾਵੋ ਪਾਵਹੁ ਪੁੰਨ ਕੋ ॥੧੨੯॥ ਜੈਸੇ ਜੁਗਤਿ
 ਮਨ ਰਹੈ ਤੈਸੀ ਅਬ ਭਾਖ ਹੋ ॥ ਮੇਰੇ ਬਿਖੈ ਮਨ ਰਾਖ ਯਹੀ ਮੈ
 ਆਖ ਹੋ ॥ ਜਬ ਤੇਰਾ ਮਨ ਜੁੜਿਆ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਧ ਮੈਂ ॥ ਸਗਲੀ
 ਇੰਦ੍ਰੀ ਰਹੈ ਸਰਬ ਉਪਾਧ ਤੇ ॥੧੩੦॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕਾ ਸਿਰਦਾਰ
 ਮਨੂਆਂ ਆਖੀਐ ॥ ਵਹੁ ਮਿਲਿਆ ਮੁੜ ਸੰਗ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਸੋ ਰਾਖੀਐ
 ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਸ ਨਰ ਕੀ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸ ਭਈ ॥ ਹੋ ਸੋਈ
 ਨਿਹਚਲ ਸੁਧ ਇਹ ਮੈਂ ਤੁਝ ਕਹੀ ॥੧੩੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੈਸੇ ਇਸ
 ਨਰ ਪੁਰਖ ਕੋ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦੇਹਿ ਭੁਲਾਇ ॥ ਤੈਸੀ ਜੁਗਤ ਸੋ ਅਬ ਕਹੋ
 ਹੋ ਕੁਰਨੰਦਨ ਰਾਇ ॥੧੩੨॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਿੰਮਰਨ ਤੇਂ ਤੇੜੇ
 ॥ ਅਪਨੇ ਬਿਖਿਓ ਮਾਂਹਿ ਮਨ ਜੋੜੇ ॥ ਅਉਰ ਕੁਮਾਰਗ ਮਾਂਹਿ ਲੇ
 ਜਾਵੈ ॥ ਮਨ ਭੂਲੇ ਕੋ ਬਹੁਤ ਨਚਾਵੈ ॥੧੩੩॥ ਸੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੇ ਪਾਰਬ
 ਸੁਨ ॥ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀਓ ਕੇ ਸੰਗੀ ਜਨ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਸੰਗ ਵਹੁ ਪੁਰਖ
 ਜਬ ਕਰੈ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਤ ਚਿਤ ਮੈਂ ਧਰੈ ॥੧੩੪॥ ਮੁੜ ਤੇ ਕਾਇਰ
 ਜਗ ਕੇ ਲੋਕ ॥ ਮਾਤੇ ਰਹੇਂ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਭੋਗ ॥ ਬਿਖੈ ਭੋਗ ਮੈਂ ਤਿਨ
 ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਮਲੀਨ ਹੋਇ ਚੀਤ ॥੧੩੫॥ ਜਬ ਉਸ
 ਨਰ ਤਿਨ ਕਾ ਸੰਗ ਕਰਾ ॥ ਤਿਨ ਉਪਦੇਸ ਰਿਦੇ ਲੈ ਧਰਾ ॥ ਰੰਗਿਓ
 ਜਾਤ ਮਨ ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ॥ ਬਿਖਈ ਪੁਰਖ ਕਹੀਐ ਤਬ ਯਾਤੇ
 ॥੧੩੬॥ ਆਠ ਪਹਰ ਬਿਖਿਆ ਸੰਗ ਬਸੈ ॥ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਨਸੈ
 ॥ ਇਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮੈ ਦਿਨ ਅਰੁ ਰਾਤ ॥ ਕਾਮਨਾਂ ਕੀ ਵਹ ਚਿਤਵੈ
 ਰਾਤ ॥੧੩੭॥ ਜਬ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਨਾ ਹੋਇ ॥ ਕਰੋਧਿ ਉਪਜਿ ਹੈ

ਅਰੁ ਬਹੁ ਮੋਹਿ ॥ ਜਬ ਉਪਜਿ ਹੈ ਮੋਹਿ ਅੰਧਿਆਰ ॥ ਚਈਤਨਤਾ
 ਤਬ ਦੇਵੈ ਡਾਰ ॥੧੩੮॥ ਚਈਤਨਤਾ ਕਾ ਨਾਸ ਜਬ ਭਇਆ ॥
 ਕਾਮੀ ਹੰਕਾਰੀ ਤਬ ਰਹਿਆ ॥ ਏਤੇ ਅਉਗਨ ਜਬ ਇਸ ਹੋਇ ॥
 ਨਾਸ ਬੁਧ ਤਬ ਜਾਨੈ ਸੋਇ ॥੧੩੯॥ ਬੁਧ ਨਾਸ ਬਿਖਿਓ ਮੈ ਭਈ ॥
 ਤਬ ਸਤ ਬਾਤ ਸਭ ਇਸ ਤੇਂ ਰਹੀ ॥ ਸਹਜੇ ਮਿਰਤਕ ਹੋਵੈ ਮੀਤ ॥
 ਯਹੀ ਪ੍ਰਮਾਦ ਮਿਰਤਕ ਕੀ ਰੀਤ ॥ ਤਾਤੇਂ ਜੋ ਕਲਿਆਨ ਕੋ ਚਾਹੈ ॥
 ਕੁਸੰਗ ਤਿਆਗ ਸੰਗ ਅਵਗਾਹੈ ॥੧੪੦॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਬ ਭਗਤੋ ਕੇ
 ਬਾਤ ਸੁਨ ਪਾਰਥ ਮੈਂ ਕਹਤ ਹੋਂ ॥ ਕਿਉ ਕਰਿ ਵਰਤੇ ਤਾਤ ਹਰਖ
 ਸੋਗ ਕੇ ਜਗਤ ਮੈ ॥੧੪੧॥ ਕਵਿਤ ॥ ਹਰਖ ਅਰ ਨ ਸੋਗ ਮਾਨ
 ਆਇਆ ਗਇਆ ਏਕ ਜਾਨ ਭਲੇ ਸ੍ਵਾਦ ਪਾਨ ਕੀਏ ਹਰਖ ਨਾ
 ਕਰਤ ਹੈ ॥ ਬੁਰੀ ਵਸਤ ਪਾਏ ਤੇਂ ਸੋਗ ਕਛੂ ਕਰੈ ਨਾਂਹਿ ਖੁਧਿਆ
 ਕੀ ਅਗਨਿ ਤੇ ਆਪ ਕੋ ਬਚਤ ਹੈ ॥ ਮਨ ਰਾਖੈ ਆਤਮ ਮਾਹਿ ਮੇਰਾ
 ਨਿਤ ਕਰੇ ਧਿਆਨ ਬਿਖਿਓ ਤੇ ਤਿਆਗੀ ਸੋ ਨਿਹਚਲ ਰਹਤ ਹੈ ॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਤਿਸ ਹੀ ਕੋ ਸਦਾ ਰਾਖੋ ਆਪ ਸੰਗ ਐਸੇ ਅਪਨੇ ਭਗਤ
 ਕੀ ਬਾਤ ਮੈ ਕਹਤ ਹੋ ॥੧੪੨॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਾ ਫਲ
 ਸੁਨ ॥ ਜੋ ਲਾਵੈ ਮੁਝ ਬ੍ਰਹਮ ਸੌ ਧੁਨ ॥ ਮਨ ਬਿਕਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇਂ
 ਜਾਈ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਰਥ ਕਹੋ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ॥੧੪੩॥ ਜੇ ਕੋਈ ਆਪ
 ਗਿਆਨ ਕੋ ਧਾਰੈ ॥ ਅਪਨੇ ਊਪਰ ਦਇਆ ਬਿਚਾਰੈ ॥ ਸੋ ਮੁਝ ਤੇ
 ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਈ ॥ ਮਨ ਕੀ ਦਉੜ ਸਗਲ ਮਿਟ ਗਈ ॥੧੪੪॥
 ਅਰ ਜਾਕੋ ਅਪਨੀ ਅਨਭੈ ਹੋਇ ॥ ਬਾਸਦੇਵ ਸਭ ਜਾਨੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ
 ਕੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੋਇ ਨ ਕਰੈ ॥ ਨਾ ਉਹੁ ਜਨਮੈਂ ਨਾ ਉਹੁ ਮਰੈ ॥੧੪੫॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਮਾਂਹਿ ਤਿਸ ਹੋਇ ਨਿਵਾਸ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਅਕਾਲ ਸਭ ਦੇਹਿ
 ਬਿਨਾਸ ॥ ਮਨ ਕੇ ਦੁਖ ਭਗਤ ਕੇ ਗਏ ॥ ਦੇਹਿ ਦੁਖ ਤਿਸ ਕੇ ਨਾ
 ਰਹੇ ॥੧੪੬॥ ਬਿਨਸੇ ਦੁਖ ਅਰੁ ਸੁਖ ਠਹਰਾਈ ॥ ਭਇਆ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੋ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਾਈ ॥ ਮੇਰੇ ਸੰਗ ਤਿਸ ਕੀ ਬੁਧ ਲਾਗੀ ॥ ਓਹੁ ਭਗਤ

ਅਖਲ ਹੈ ਬਡਭਾਗੀ ॥੧੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਬ ਜਿਸ ਕੀ ਬੁਧ ਨਾਸ
 ਹੈ ਤਾ ਕੋ ਭੇਦ ਕਹੈ ॥ ਮਹਾਂ ਅਗਿਆਨੀ ਮੂੜਤਾ ਤਿਸ ਕੇ ਮਾਂਹਿ
 ਲਹੈ ॥੧੪੮॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨ ਸਖੇ ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ਹੈ ਬੁਧ
 ਜਿਨ ਕੀ ਜਾਤ ॥ ਸੋ ਕਹੇਂ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੋ ਰਾਮ ਹੈ ਜੀ ਕਾਂਹਿ
 ॥੧੪੯॥ ਕਿਸ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਜਾਨਤਾ ਨਾ ਕੋਇ ॥ ਇਕ
 ਗਿਆਨ ਭੀ ਹੈ ਬਾਤ ॥ ਏਹ ਜਗਤ ਕੇ ਸੁਖ ਸਾਤ ॥੧੫੦॥ ਜਿਨ
 ਕੀਆ ਏਹ ਬਿਚਾਰ ॥ ਤਿਸ ਆਪ ਹੀ ਕੋ ਜਾਰ ॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਹੀ
 ਮੋਰ ॥ ਮੈਂ ਕਹੀ ਨਿਸਚੈ ਤੋਰ ॥੧੫੧॥ ਬਿਨ ਸਰਧਾ ਮੇਰੀ ਮੀਤ ॥
 ਤਿਸ ਸਾਂਤ ਨਾਹੀ ਚੀਤ ॥ ਜੋ ਸਰਧਾ ਮੇਰੀ ਕਰੈ ॥ ਸੋ ਜੀਵਤੇ ਹੀ
 ਤਰੈ ॥ ਅਬ ਅਉਰ ਸੁਨਹੋ ਮੀਤ ॥ ਦਿੜ ਰਾਖ ਅਪਨੇ ਚੀਤ
 ॥੧੫੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਕੋ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਿਖੇ ਮੈ ਅਪਨੇ ਗੁਨ ਸੋ ਜਾਇ ॥
 ਮਨ ਭੀ ਜਾਵੈ ਤਿਸੀ ਸੰਗ ਤਬ ਵਹੁ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਇ ॥੧੫੩॥
 ਸੋਰਠਾ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਸੁਨ ਪਾਰਥ ਤੂੰ ਸਮਝ ਕਰਿ ॥
 ਸੋ ਅਨੰਦ ਉਪਜਾਵੈ ਸਾਂਤ ਜਿਸ ਸੁਨਤੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ॥੧੫੪॥
 ਚੌਪਈ ॥ ਜੈਸੇ ਨਵਕਾ ਸਲਤਾ ਮਾਂਹਿ ॥ ਉਰਾਰ ਤੇ ਚਲੇ ਪਾਰ ਕੋ
 ਜਾਹਿ ॥ ਅਰ ਮਧਿ ਨੀਰ ਕੇ ਮਹਾਂ ਬਿਆਰ ॥ ਨਵਕਾ ਲਗਨੈ ਦੇਹਿ ਨ
 ਪਾਰ ॥੧੫੫॥ ਘਾਟ ਛਾਡ ਕੁਘਾਟ ਲੈ ਜਾਵੈ ॥ ਤੈਸੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਤੇ ਮਨ
 ਦੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ਜੋ ਮਨ ਜਾਵੇ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਨਾਲ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਭੀ ਤੂੰ ਨਵਕਾ
 ਭਾਲ ॥੧੫੬॥ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਪਵਨ ਰੂਪ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਮਨ ਭੂਲਾ ਤਿਸ ਤੇ
 ਦੁਖ ਪਾਈ ॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਹੋ ਮਹਾਂਬਾਹੁ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਤੂੰ ਭੋਗ
 ਨ ਚਾਹੁ ॥੧੫੭॥ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਬਿਖਿਓ ਸੋਂ ਤੁਮ ਰਾਖੇ ॥ ਜੋਗ ਜੁਗਤ
 ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚਾਖੇ ॥ ਮਨ ਕੋ ਜੋਗੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਰਾਖੇ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਜੀਤ
 ਕਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਖੇ ॥੧੫੮॥ ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਹਚਲ ਬੁਧ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥
 ਏਹੀ ਬਾਤ ਤੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਮਾਨ ॥ ਅਬ ਆਗੇ ਜੋ ਬਾਤ ਬਖਾਨੋ ॥
 ਗੋਬਿੰਦ ਲੋਕੁ ਅਰ ਜਗ ਕੇ ਜਾਨੋ ॥੧੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਗਤੋਂ ਅਰ

ਸੰਸਾਰੀਓ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵੈ ਜੋਰ ॥ ਇਨ ਕੇ ਮਾਰਗ ਅਉਰ ਹੈ ਉਨ
 ਕੇ ਮਾਰਗ ਅਉਰ ॥੧੬੦॥ ਚੌਪਈ ॥ ਹੇ ਪਾਰਬ ਜੋ ਜਗ ਕੀ ਰਾਤ
 ॥ ਜਾਗੇ ਭਗਤ ਸੁਨੇ ਰੇ ਤਾਤ ॥ ਅਰ ਜੋ ਜਗਤ ਕਾ ਦਿਵਸ ਕਹਾਵੈ
 ॥ ਭਗਤ ਮੇਰਾ ਸੋਵੈ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥੧੬੧॥ ਅਰਬ ਦੋਨੋ ਕਾ ਸੁਨਹੋ
 ਪਾਰਬ ॥ ਤਿਸੁ ਸਮਝੇ ਸੁਭ ਹੋਵਹਿ ਸ੍ਵਾਰਥ ॥ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਮੇਰੀ
 ਹੀ ਮਹਿਮਾਂ ॥ ਕੋਮਲ ਬਚਨ ਸਭਹੂੰ ਪਰ ਖਿਮਾਂ ॥੧੬੨॥ ਕੀਰਤਨ
 ਭਜਨ ਜੋ ਮੇਰਾ ਮੀਤ ॥ ਤਿਨ ਸੌ ਜਗਤ ਕੋ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਤਿਨ ਕੇ
 ਭਾਣੇ ਇਹੁ ਸਭ ਬਾਤ ॥ ਸੋਇ ਰਹੈ ਇਹ ਤਿਨ ਕੀ ਰਾਤ ॥੧੬੩॥
 ਜੋ ਕਿਛੁ ਆਗੈ ਮਹਿਮਾਂ ਕਹੀ ॥ ਸੋ ਸਭ ਮੇਰੇ ਭਗਤੋਂ ਲਹੀ ॥ ਓਹੁ
 ਮੁਝ ਆਤਮ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਗੇ ॥ ਜਗਤ ਰਾਤ੍ਰ ਮੈਂ ਸੋਵਨ ਲਾਗੇ
 ॥੧੬੪॥ ਭਗਤ ਰਚੇ ਤਿਨ ਕੀਰਤਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ
 ਨਿਸਚੇ ਤਾਹਿ ॥ ਪਾਂਚ ਤੀਨ ਮੈਂ ਸਭ ਜਗ ਜਾਗੈ ॥ ਉਨ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ
 ਬਿਖਿਓ ਸੰਗ ਲਾਗੈ ॥੧੬੫॥ ਭਗਤ ਜਗਤ ਕਾ ਨਾਹੀ ਜੋਰ ॥ ਉਨ
 ਕੀ ਰਾਤ੍ਰ ਹੈ ਇਨ ਕੇ ਭੋਰ ॥ ਅਬ ਆਗੈ ਜੋ ਕਰੋ ਬਖਾਨ ॥ ਸੋ
 ਉਸਤਤਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਜਾਨ ॥ ਤਿਸ ਲਛਨ ਸੁਨ ਅਬ ਕਹੋਂ ॥ ਜੈਸੇ
 ਮਹਾਂ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕੋ ਲਹੋ ॥੧੬੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੈਸੇ ਮਹਾਂ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮੈਂ
 ਸਗਲ ਨਦੀ ਰਲ ਜਾਇ ॥ ਜਿਉ ਕਾ ਤਿਉ ਸਾਗਰ ਰਹੈ ਨਾ ਵਹਿ
 ਵਧੈ ਘਟਾਇ ॥੧੬੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੈਸੇ ਜੋਗੀ ਪੁਰਖ ਭੀ ਜਿਉ ਕਾ
 ਤਿਉ ਹੀ ਰਹੈ ॥ ਲਾਭ ਅਲਾਭ ਬਿਕਾਰ ਤੇਂ ਹਰਖ ਸੋਗ ਨ ਲਹੈ
 ॥੧੬੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਆਗੇ ਮਨ ਕੀ ਕਾਮਨਾਂ ਸਾਂਤ ਰੂਪ ਹੋਇ
 ਜਾਇ ॥ ਮਨ ਕੇ ਬੇਗ ਤਿਸ ਨਾਂ ਫੁਰੈ ਆਤਮ ਕੇ ਸੁਖ ਪਾਇ
 ॥੧੬੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੰਚ ਦੂਤ ਤਿਸ ਤੇ ਤਜੇ ਚਾਹ ਰਹੈ ਨਹੀ ਕੋਇ
 ॥ ਆਪਾ ਪਰ ਸਭ ਮਿਟ ਗਇਆ ਇਹੀ ਸਾਂਤ ਬੁਧ ਹੋਇ ॥੧੭੦॥
 ਚੌਪਈ ॥ ਹੇ ਪਾਰਬ ਇਹ ਮੈ ਜੋ ਕਹਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਥਿਤਿ ਨਾਮ ਤਿਹ
 ਲਹਾ ॥ ਜਿਸ ਮੋ ਐਸੇ ਲਛਨ ਹੋਹਿ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸਕੇ ਨ ਮਾਇਆ

ਮੋਹਿ ॥੧੭੧॥ ਮਾਇਆ ਤੇਂ ਪਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰਬਾਨ
ਆਪਿ ਹੋਇ ਰਹਿਆ ॥ ਮੇਰਾ ਜੋ ਹੈ ਪਰਮ ਸਰੂਪ ॥ ਆਨੰਦ ਸਮੁੰਦ੍ਰ
ਮਹਾਂ ਅਨੂਪ ॥੧੭੨॥ ਤਿਸ ਕੇ ਬੀਚ ਵਹ ਡੂਬਤ ਭਇਆ ॥
ਮਾਇਆ ਕੇ ਕਰਮਨ ਤੇਂ ਰਹਿਆ ॥ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਕਹੂੰ ਜੋ ਪਾਵਹੁ ॥
ਤਿਸ ਕੇ ਆਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹੁ ॥੧੭੩॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਯਹੀ ਗਿਆਨ
ਕੀ ਰੀਤ ਅਰਜਨ ਪਿਆਰੇ ਧਾਰ ਤੂੰ ॥ ਸਾਂਖ ਜੋਗ ਧਰ ਚੀਤ
ਆਤਮ ਕੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੋ ॥੧੭੪॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਾਂਖ ਜੋਗ ਜੋ ਦੁਤੀਯਾ
ਧਿਆਇ ॥ ਸੋ ਸਭ ਭਾਖਾ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ॥ ਜੋ ਇਸ ਕੋ ਸੁਨ ਕਰਿ
ਚਿਤ ਧਾਰੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰਬ ਕੇ ਮਾਹਿ ਬੀਚਾਰੈ ॥੧੭੫॥ ਉਹੁ ਭੀ
ਹੋਇ ਸਰਬ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤਾ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਉਸਮੋ ਭੀ ਆਹਿ ॥ ਜਬ
ਵਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨੇ ॥ ਆਤਮ ਅਦ੍ਵੈਤ ਅਕਾਲ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥ ਤੇ
ਫਿਰ ਗਰਭ ਜੋਨ ਨਹੀ ਆਵੈ ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਵਹੁ ਪੁਰਖ ਕਹਾਵੈ
॥੧੭੬॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਕਰਮ ਯੋਗੋ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ
ਉਤਰਖੰਡੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਸਾਂਖ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਦੁਤੀਆ ਧਿਆਇ॥੨॥ ੨੪੦
॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਤੀਸਰਾ ਚਲਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਅਰਜਨ ਭਗਵਾਨ ਬਚਨ ਸੁਨੁ ਬੋਲਿਆ ॥ ਮਨ ਸੰਸਾ
 ਹਰਿ ਆਗੈ ਖੋਲਿਆ ॥ ਕਹੈ ਸੁਨੋ ਜਨਾਰਦਨ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥ ਬਿਨਤੀ ਕਰੋ
 ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥੧॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਥਿਤਿ ਇਹ ਤੁਮ ਭਾਖੀ ॥ ਫਿਰ ਪ੍ਰਭ
 ਨਿਹਚਲ ਬੁਧੀ ਆਖੀ ॥ ਬਹੁੜ ਭਇਆਨਕ ਜੁਧ ਕਿਉ ਆਖੇ ॥
 ਮਿਸਰਤ ਬਚਨ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਨਾਂ ਭਾਖੇ ॥੨॥ ਇਨ ਬਾਤਨ ਕਰ ਮੋਹੁ
 ਉਪਜਾਵਹੁ ॥ ਏਕ ਬਾਤ ਮੁਝ ਕੋ ਸਮਝਾਵਹੁ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕਹੈ ਸਾਂਤ
 ਬੁਧ ਹੋਵਾਂ ॥ ਬੈਰਾਗੀ ਹੋ ਅਭਿਮਾਨ ਸਭ ਖੋਵਾਂ ॥੩॥ ਨਾਹੀ ਜੁਧ
 ਕਰਮ ਉਠਿ ਕਰੋ ॥ ਤੇਰਾ ਬਚਨ ਮਾਨ ਹਉ ਲੜੋ ॥ ਦੁਹੂੰ ਬਚਨੋ ਕਾ
 ਉਤਰ ਦੇਹਿ ॥ ਮੇਰੀ ਬਿਨਤੀ ਤੂੰ ਸੁਨ ਲੇਹਿ ॥ ਅਰਜਨ ਬਚਨ
 ਭਗਵਾਨ ਸੁਨ ਬੋਲੇ ॥ ਬੋਲਨ ਕਿਆ ਵਹੁ ਕਰੇ ਕਲੋਲੇ ॥੪॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਬਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਐਸੇ ਕਰੇ ਬਖਾਨ ॥ ਦੋ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮੁਝ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਜਾਨ ॥੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਨ
 ਕਾ ਅੰਤਾਕਰਨ ਸੁਧ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਿਓ ਸਾਂਖ ॥ ਗਿਆਨ ਧਾਰੈ ਵਹੁ
 ਰਿਦੇ ਮੈ ਜਗ ਤੇ ਮੂੰਦੇ ਆਖ ॥੬॥ ਤੇਰਾ ਰਿਦਾ ਪਰਵਿਰਤਿ ਮੈ
 ਗਿਆਨ ਨ ਸਮਝੈ ਮੀਤ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਅਧਕਾਰ ਤੁਝ ਸੋ ਭਾਖੋ
 ਧਰ ਚੀਤ ॥੭॥ ਕਰਮੋਂ ਕਰਤੇ ਭਗਤਿ ਹੋਇ ਭਗਤਿ ਕਰਤ ਹੋਇ
 ਪ੍ਰੇਮ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਏ ਤਬ ਗਿਆਨ ਹੋਇ ਇਹੀ ਬੇਦ ਕਾ ਨੇਮ ॥੮॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰੁ ਜੋ ਕੋਈ ਕਰਮ ਛਾਡ ਆਖੇ ਮੈਂ ਨਿਹਕਰਮ ॥
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਮੈ ਹੋ ਰਹਿਆ ਇਹ ਸਭ ਕਹਨਾ ਭਰਮ ॥੯॥ ਚੌਪਈ ॥
 ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਸੰਨਿਆਸ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ਝੂਠ ਕਹੈ ਮਿਥਿਆ ਕੋ ਧਾਵੈ ॥
 ਕੈਸੇ ਝੂਠਾ ਕਹੀਐ ਓਹ ॥ ਸੋ ਸੁਨ ਲੇ ਜੋ ਆਖੇ ਤੋਹ ॥੧੦॥ ਜਿਨ

ਨੇ ਦੇਹ ਧਰੀ ਜਗ ਮਾਹੀ ॥ ਸੋ ਨਿਹਕਰਮ ਇਕ ਪਲ ਭੀ ਨਾਹੀ ॥
 ਮਾਤ ਗਰਭ ਅਰ ਕਾਲ ਪਰਜੰਤ ॥ ਕਰਮੋ ਮਾਹਿ ਸਦਾ ਵਰਤੰਤ
 ॥੧੧॥ ਇਸ ਕੇਂ ਜਾਨੇਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਦੇਹ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਸੰਗ ਕਰਮ
 ਕਰੇਹ ॥ ਬੋਲਨ ਚਲਨ ਸੁਣਨ ਸਭ ਕਰਮ ॥ ਲੇਵਨ ਦੇਵਨ ਦੇਖਨ
 ਕਰਮ ॥੧੨॥ ਬੈਠਨ ਸੋਵਨ ਕਰਮ ਬੀਚਾਰੋ ॥ ਸਖੇਪਤ ਮੈਂ ਕਰਮ ਹੈ
 ਸਾਰੋ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਖਾਵਨ ਪੀਵਨ ਪਹਰਨ ਕਰਮ ॥ ਦੁਖ ਸੁਖ ਮੈਂ ਸਭ ਕਰਮ ਕੇ ਧਰਮ
 ॥੧੩॥ ਲਘ ਸੰਕਾ ਸਭ ਕਰਮ ਬਨਾਏ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਕਰਮ ਕਹਿ
 ਗਾਏ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਵਰਤੇ ਕਰਮੋ ਮਾਹੀ ॥ ਜਾਨੇ ਸੋ ਜੋ ਗਿਆਨੀ
 ਆਹੀ ॥੧੪॥ ਤਾਤੇ ਕਰਮ ਦੇਹ ਤੇ ਜੋ ॥ ਬਪ ਕੇ ਕਰਮ ਅਸਕਤ
 ਮਤ ਹੋ ॥ ਜੈਸੇ ਕਰਮ ਤੈਸੀ ਦੇਹ ਵਰਤੇ ॥ ਤੂੰ ਸਾਖੀ ਹੈਂ ਇਸ ਦੇਹ
 ਜੜ ਤੇ ॥ ਅਬ ਆਗੇ ਤੁਝ ਅਵਰ ਸੁਨਾਵੋਂ ॥ ਡਿੰਭ ਜੋਗ ਕੀ
 ਜੁਗਤਿ ਬਤਾਵੋਂ ॥ ॥੧੫॥

ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਰ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਡਿੰਭ ਜੋਗੀ ਹੈ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ॥ ਜੈਸੇ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਕਹੈ
 ਪੁਕਾਰ ॥ ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੰਜਮ ਕਰ ਬੈਠੇ ॥ ਮਨ ਮੋਂ ਬਿਖਿਆ ਮਾਂਹੀ
 ਪੈਠੇ ॥੧੬॥ ਚਿਤਵੈ ਬਿਖਿਆ ਹੀ ਕੇ ਜਾਪ ॥ ਭੋਗੋ ਭੋਗ ਜੁ ਪਾਲੇ
 ਆਪ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਮਨ ਮੋਂ ਇਹ ਬੀਚਾਰ ॥ ਸੋ ਝੂਠਾ ਸੁਨ ਅਰਜਨ
 ਯਾਰ ॥੧੭॥ ਉਸ ਕਰਤੂਤ ਅਚਾਰ ਸਭ ਝੂਠੀ ॥ ਬੁਧਿ ਤਿਸ ਕੀ
 ਬਿਖਿਓ ਮੈਂ ਮੂਠੀ ॥ ਮਹਾਂ ਮੂਢਮਤਿ ਐਸਾ ਹੋਇ ॥ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਤਿ
 ਅਬ ਭਾਖੋ ਸੋਇ ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਗਤਿ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਉਹੁ ਮਨ ਰਾਖੈ
 ਮੇਰੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਰਿ ਸਭ ਕਰਮ ਕਰਾਂਹਿ ॥ ਜੀਓ ਭਿੰਨ ਦੇਹ ਤੇਂ
 ਜਾਨੇਂ ॥ ਦੇਹ ਬਿਨਾਸੀ ਨਿਤ ਹੀ ਮਾਨੇ ॥੧੯॥ ਤਿਸ ਕੋ ਲੇਪ ਕਰਮ
 ਨਾ ਹੋਇ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗੀ ਹੈ ਐਸਾ ਸੋਇ ॥ ਅਰਜਨ ਕਰਮ ਜੋਗ

ਸੁਨ ਮੀਤ ॥ ਸਾਂਖ ਨ ਆਵੈ ਤੇਰੇ ਚੀਤ ॥੨੦॥ ਤੇਰਾ ਕਰਮ ਜੁਧ ਹੈ
ਧਰਮ ॥ ਜੁਧ ਕਰੇ ਤੇਰਾ ਇਹ ਕਰਮ ॥ ਅਰ ਜੋ ਕਹੈਂ ਕਰਮ ਮੈਂ
ਛਾਡੇ ॥ ਝੂਠ ਕਹੈਂ ਤਿਸ ਪਤ ਨਹੀ ਬਾਢੇ ॥੨੧॥ ਕਰਮੋਂ ਬਾਝ ਦੇਹ
ਨਾ ਰਹੈ ॥ ਅਬ ਜਿਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੇ ਸੋ ਗਹੇ ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਨੋਂ ਰੇ
ਮੀਤ ॥ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਰਾਖੇ ਅਪਨੇ ਚੀਤ ॥੨੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਮੈਂ ਜਗ
ਪੁਰਖ ਹੋਂ ਮੀਤ ਐਸਾ ਭਾਖੇ ਸੁਨੋਂ ਤੁਮ ॥ ਨਿਮਿਤ ਕਰਮ ਧਰ ਚੀਤ
ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਰਪੈ ਮੁਝੀ ਕੇ ॥੨੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੀ ਆਗਿਆ ਮਾਨ
ਕੇ ਕਰਤਾ ਕਰਮ ਜੋ ਕੋਇ ॥ ਕਰਮ ਕਰਮ ਕੋ ਕਾਟ ਹੈ ਤਾ ਵਹੁ
ਮੁਕਤਾ ਹੋਇ ॥੨੪॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਆਗੈ ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਬਿਸਥਾਰ ॥ ਟੀਕਾਕਾਰ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰ ॥
ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕਰਮ ਬਤਾਏ ॥ ਮੈਂ ਸਮਝੇ ਅਰ ਮਨ ਮੋਂ ਲਾਏ
॥੨੫॥ ਜੇ ਕੇ ਮਾਨੇ ਗਿਆਨ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ਕਰਮ ਨ ਕਰੇ ਸੁਨੋਂ ਰੇ
ਤਾਤ ॥ ਜੇ ਕੇ ਗਿਆਨ ਮੈ ਸੰਕ ਨ ਲਿਆਵੈ ॥ ਐਸਾ ਹੋਇ ਤਬ
ਗਿਆਨ ਕੇ ਪਾਵੈ ॥੨੬॥ ਪਰਤੀਤ ਨ ਕਰੈ ਆਪ ਪਰ ਓਹਿ ॥ ਤਿਸ
ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਹੋਇ ॥ ਐਸੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਵਹਿ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥ ਜੋ
ਉਚਰੇ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਕੀ ਬਾਨੀ ॥੨੭॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਰਮ ਕਰੇ ਯਿਉ
ਕਰੇ ॥ ਈਸਰ ਅਧੀਨ ਸਭੀ ਕਛੁ ਅਹੇ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਕਰਾਵੈ
॥ ਜਿਸ ਭਾਵੈ ਤਿਸ ਆਪ ਲੜ ਲਾਵੈ ॥ ੨੮॥ ਕਰੇ ਕਰਾਵੈ ਆਪੇ
ਆਪ ॥ ਮਾਨਸ ਕੇ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ਹਾਥ ॥ ਐਸੇ ਕਹਿ ਨ ਸਕੇ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ
॥ ਦੇਹ ਜੀਉ ਕਾ ਹੈ ਅਭਿਮਾਨੀ ॥੨੯॥ ਤਾ ਵਹੁ ਮਨ ਮੋਂ ਐਸੇ ਕਰੈ
॥ ਈਸਰ ਅਰਥ ਕਰਮ ਸਭ ਅਹੇ ॥ ਕਰਮੁ ਕਰੇ ਈਸਰ ਕੋ ਅਰਪੋ ॥
ਤਿਸ ਕੇ ਫਲ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਡਰਪੋ ॥੩੦॥ ਫਲ ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਈਸਰ
ਪਾਵੋ ॥ ਈਸਰ ਪਾਇ ਫਿਰ ਜੋਨ ਨ ਆਵੋ ॥ ਜਬ ਕਰਮ ਈਸਰ ਕੋ
ਸਉਪੇ ॥ ਸਗਲ ਪਾਪ ਤਿਸ ਨਰ ਸੋ ਕੰਪੇ ॥੩੧॥ ਚਿਰੰਕਾਲ

ਗਿਆਨ ਵਹੁ ਪਾਵੈ ॥ ਅਕਾਮ ਕਰਮ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋ ਜਾਵੈ ॥ ਐਸੇ
ਆਖੈ ਟੀਕਾਕਾਰ ॥ ਪ੍ਰਭ ਅਰਜਨ ਕੋ ਕਹੈ ਪੁਕਾਰ ॥੩੨॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਆਖੈ ਸੁਨਹੋ ਅਰਜਨ ॥ ਜੋ ਕੇ ਕਰਮ ਮੁਝ ਪਰ
ਨਹੀ ਅਰਪਨ ॥ ਸਕਾਮ ਕਰਮ ਸੌ ਤਿਨ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਫਲ
ਚਾਹੇਂ ਵਹੁ ਨੀਤ ॥੩੩॥ ਮੁਝ ਨਮਿਤ ਜੋ ਕਰਮ ਨ ਕਰੈ ॥ ਤਿਨ ਕੋ
ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਹੀ ਪਰੈ ॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇਂ ਹੇ ਕੁੰਤੀ ਸੁਤ ॥ ਖੜ੍ਹੀ
ਦੇਹ ਹੈ ਜੁਧ ਨਮਿਤ ॥੩੪॥ ਮੇਰੀ ਐਸੀ ਆਗਿਆ ਮਾਨ ॥ ਜੁਧ
ਕਰਮ ਤੂੰ ਨਿਸਚੈ ਜਾਨ ॥ ਫਲ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਂ ਬਾਛੇ ਕੋਇ ॥ ਲੇਪ
ਕਰਮ ਕਾ ਤੁਝੈ ਨ ਹੋਇ ॥ ੩੫॥ ਅਬ ਜੋ ਜਗ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨ ॥
ਤਿਸ ਕੀ ਪੂਜਾ ਐਸੀ ਜਾਨ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਜਗ ਕਰਮ ਕਰ ਪੂਜੈ ॥
ਕਲਿਆਨ ਜਗਤ ਕੀ ਜਗ ਤੇਂ ਸੁਝੈ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹੋ ਤੁਝ
ਮਾਹਿ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਸੁਨ ਤੂੰ ਤਾਹਿ ॥੩੬॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥
ਸੁਨ ਪਾਰਥ ਮੈ ਜੋ ਕਹਾ ॥ ਜਬ ਬ੍ਰਹਮ ਉਪਜਤ ਭਇਆ ॥ ਤਬ
ਪਰਜਾ ਤਿਸ ਸੌ ਭਈ ॥ ਬਾਨੀ ਬੇਦ ਸਭ ਤਿਸ ਕਹੀ ॥੩੭॥ ਤਬ
ਜਗ ਭੀ ਤਿਨ ਕਹੇ ॥ ਜੋ ਕਰੇ ਸੋ ਸੁਖ ਲਹੇ ॥ ਕਰਿ ਅਰਪੇ ਈਸਰ
ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੋ ਗਿਆਨ ਹੀ ਕੇ ਪਾਂਹਿ ॥੩੮॥ ਜਗ ਪ੍ਰਗਟ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀਏ
॥ ਸਭ ਦੇਵਤਿਓ ਮਨ ਲੀਏ ॥ ਸਮਗ੍ਰੀ ਜਗ ਭੀ ਪੁਨ ਕਰੀ ॥ ਤਿਸ
ਰੀਤ ਇਹੁ ਜਗ ਧਰੀ ॥੩੯॥ ਤਬ ਕਹਿਓ ਲੋਕਹੁ ਮਾਹਿ ॥ ਜਗ
ਕਰੋ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪਾਹਿ ॥ ਜਗ ਸਾਥ ਹਰਿ ਕੋ ਜਪੋ ॥ ਤਿਸ ਮਾਹਿ
ਦੇਵਤਾ ਥਪੋ ॥੪੦॥ ਜੋ ਬਾਂਛਾ ਤੁਮਰੀ ਹੋਇ ॥ ਜਗ ਪੁਰਖ ਦੇਵੈ
ਸੋਇ ॥ ਜਬ ਬ੍ਰਹਮ ਐਸੇ ਕਹਿਓ ॥ ਜਗ ਸੰਸਾਰ ਕਰਨੈ ਭਇਓ
॥੪੧॥ ਸੰਸਾਰ ਤਬ ਜਗ ਕਰੈ ॥ ਅਰ ਪੂਜਾ ਸੁਰ ਚਿਤ ਧਰੈ ॥
ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਬ ਸੁਰ ਭਏ ॥ ਮਾਨੁਖੋ ਕੋ ਵਹਿ ਕਹੇ ॥੪੨॥ ਨਰ ਕਰੈਂ
ਸੁਰ ਕਲਿਆਨ ॥ ਸੁਰ ਨਹੋਂ ਦੇਵੈ ਦਾਨ ॥ ਜੋ ਦੇਵ ਬਾਂਛਾ ਕਰੈਂ ॥

ਮਾਨੁਖ ਤਿਸ ਪਰ ਧਰੈਂ ॥੪੩॥ ਜੋ ਮਾਨੁਸੋਂ ਕੀ ਚਾਹਿ ॥ ਸੋ ਦੇਤ ਹੈਂ
ਸੁਰ ਤਾਹਿ ॥ ਜੋ ਕਰਮਵਾਨ ਮਾਨੁਖ ॥ ਤਿਸ ਕਰਮ ਹੀ ਕੀ ਭੁਖ
॥੪੪॥ ਦੇਵ ਪੂਜਾ ਬਾਝ ਜੋ ਖਾਂਹਿ ॥ ਸੋ ਚੋਰ ਦੇਵੋ ਆਂਹਿ ॥ ਜਬ
ਪੁਰਖ ਪੂਜਾ ਕਰੈ ॥ ਫਿਰ ਖਾਨ ਮੈ ਚਿਤ ਧਰੈ ॥੪੫॥ ਭਗਵਾਨ ਭੋਗ
ਲਗਾਇ ॥ ਤਬ ਬਹੁੜ ਵਹੁ ਕਛੁ ਖਾਇ ॥ ਸੋ ਪਾਪ ਤੇਂ ਹੋਇ
ਮੁਕਤਾ ॥ ਤਿਸ ਭਈ ਐਸੀ ਜੁਗਤਾ ॥੪੬॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਭਗਵਾਨ ਭੋਗ ਕਾ ਅਰਥ ॥ ਕਹੇ ਗਿਆਨਵਾਨ
ਸਮਰਥ ॥ ਇਹੁ ਕਹੇ ਖਾਵਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮੈ ਕਦੇ ਖਾਵੋ ਨਾਹਿ ॥੪੭॥
ਭਗਵਾਨ ਇਕ ਅਦ੍ਵੀਤ ॥ ਤਿਸ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਨਾਂਹਿ ਮੀਤ ॥ ਸਭ
ਵਸਤ ਹੈ ਭਗਵਾਨ ॥ ਏਹ ਸਗਲ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸਟਾਨ ॥੪੮॥ ਤਬ
ਕਉਨ ਖਾਵੈ ਮੀਤ ॥ ਇਹੁ ਬਾਤ ਤੂੰ ਧਰ ਚੀਤ ॥ ਬਿਨ ਬੂਝੇ ਜੋ
ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥ ਸੋ ਪਾਪ ਹੀ ਅਤਿ ਪਾਇ ॥੪੯॥ ਕਲਿਆਨ ਜਿਤ
ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਸੁਨ ਯਾਰ ॥ ਅਬ ਕਹੋ ਹੋ ਸੋ ਤਾਹਿ ॥ ਤੂੰ
ਸਮਝ ਲੇ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥੫੦॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਰ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਤਪਤ ਸਗਲੇ ਪ੍ਰਾਨੀਓ ਅੰਨ ਖਾਨ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਪ੍ਰਾਨੀ
ਅੰਨ ਉਤਪਤ ਕਰੇ ਓਤ ਪੋਤ ਹੈ ਸੋਇ ॥੫੧॥ ਅੰਨਿ ਉਪਜੇ ਮੇਘ
ਤੇਂ ਮੇਘ ਪੁਰਖ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਜਗ ਪੁਰਖ ਜਬ ਪੂਜੀਏ ਬਰਖਾ ਕਰੇ
ਤਬ ਸੋਇ ॥੫੨॥ ਜਗ ਉਤਪਤ ਹੈ ਕਰਮ ਤੇਂ ਕਰਮ ਉਤਪਤ ਹੈ
ਬੇਦ ॥ ਬੇਦ ਉਤਪਤ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਸਭੀ ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰਭੇਦ ॥੫੩॥
ਜਿਸ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇਂ ਸਗਲ ਭਏ ਸਭ ਜਾਨੋ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਮਾਨੁਖ ਕਾ
ਜੋ ਪੂਤ ਹੈ ਸੋ ਭੀ ਮਾਨੁਖ ਕਰਮ ॥੫੪॥ ਤਾਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ਕੇ
ਨਿਸਦਿਨ ਜਗ ਕਰੇ ॥ ਜੋ ਦੇਖੇ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਐਸੇ ਮਨ ਮੈ ਧਰੇ
॥੫੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੈਸੇ ਜਗ ਕਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਪੂਜੈ ॥ ਕਲਿਆਨ

ਜਗਤ ਕੀ ਤਿਸ ਤੇ ਸੂਝੈਂ ॥ ਪੁਰਾਨਨ ਮੈ ਕਹਿਹੈ ਯਹ ਧਰਮ ॥ ਕਰੈ
 ਨ ਚਾਹੈ ਸੋ ਸਤ ਕਰਮ ॥੫੬॥ ਪੁਰਖ ਨਮਿਤ ਜੋ ਜਗ ਨ ਕਰੇ ॥
 ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਪੂਜਨ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਕਰਨਾ ਦੁਖ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥
 ਆਤਮ ਹਤਿਆਰਾ ਪਹਿਚਾਨ ॥੫੭॥ ਭੋਗੋ ਕਾਰਨ ਬਕਰੇ ਮਾਰੇ ॥
 ਬੁਧ ਅਪਨੀ ਕੋ ਆਪੇ ਜਾਰੇ ॥ ਮਾਰਨ ਜੋਗ ਕਾਮਨਾਂ ਆਹੀ ॥ ਬਕਰੇ
 ਮਾਰ ਮਾਰ ਫਲ ਚਾਹੀ ॥੫੮॥ ਸੋ ਹੈ ਪਾਪੀ ਮਹਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ॥ ਨਿਸਚੈ
 ਪਾਪੋ ਹੀ ਕਾ ਸਾਧੀ ॥ ਜਿਸ ਲਗੇ ਹੈ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਅਘਾਇ ਰਹਾ ਹੈ
 ਤਿਸ ਕਾ ਚੀਤ ॥੫੯॥ ਤਿਸ ਕੋ ਕਾਰਨ ਕਛੂ ਨਾਂ ਰਹਿਆ ॥ ਗ੍ਰਿਹਨ
 ਤਿਆਗ ਸਮ ਉਸ ਕੇ ਭਇਆ ॥ ਸੰਸਾਰ ਭਰਮ ਕੇ ਦੇਖੈ ਨਾਂਹਿ ॥
 ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਇਸਥਿਤ ਆਹਿ ॥੬੦॥ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਕਰੇ ਸੋ ਕਰੇ ॥
 ਆਪ ਤਰੇ ਅਵਰਾਂ ਲੇ ਤਰੈ ॥ ਅਬ ਆਗੈ ਕਰਮੋਂ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ਬਹੁੜ
 ਬਖਾਨੋ ਸੁਨਹੋ ਤਾਤ ॥੬੧॥ ਕਰਮ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਤ
 ਕਰਮ ਅਰ ਤਿਨ ਕੇ ਧਰਮ ॥ ਫਲ ਤਿਸ ਕੇ ਗੁਨ ਜਾ ਮੈਂ ਕਰਮ ॥
 ਫਲ ਅਰਪੈ ਮੁਝ ਈਸਰ ਮਾਹਿ ॥ ਸੋ ਤੇ ਮੁਝ ਈਸਰ ਕੋ ਪਾਹਿ
 ॥੬੨॥ ਅਰ ਜਨਕ ਗਿਆਨੀ ਆਦਿ ਜੋ ਰਾਜਾ ॥ ਸੁਭ ਪਰਕਾਰ
 ਗਿਆਨ ਜਿਨ ਸਾਜਾ ॥ ਸੋ ਭੀ ਦੇਹ ਕਰਮ ਸਭ ਕਰੇ ॥ ਲੋਗ ਦੇਖ
 ਤਿਨ ਕੇ ਮਗ ਪਰੇਂ ॥੬੩॥ ਲੋਕ ਨਿਮਿਤ ਕਰਮ ਤਿਨ ਕੀਏ ॥
 ਹਿਰਦੈ ਗਿਆਨ ਧਾਰ ਕੇ ਜੀਏ ॥ ਅਰ ਜੋ ਕਰਮ ਨ ਕਰਤੇ ਓਹ ॥
 ਦੇਖੇ ਲੋਕ ਜਬ ਉਨ ਕੇ ਜੋਹੁ ॥੬੪॥ ਅਰ ਉਹ ਕਹਹੈਂ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ
 ॥ ਜਿਨ ਕੋ ਗਿਆਨ ਮੈਂ ਨਿਹਚਾ ਨਾਂਹਿ ॥ ਦੇਖੈ ਜਬ ਉਨ ਰਾਜਾ ਓਹ
 ॥ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਸਭ ਦੇਵੈ ਛੋਰ ॥੬੫॥ ਗਿਆਨ ਨ ਗਰੈਂ ਕਰਮ
 ਸਭ ਤਿਆਗੈਂ ॥ ਤਮ ਗੁਨ ਮੈਂ ਚਿਤ ਨਿਹਚੇ ਲਾਗੈਂ ॥ ਅਰੁ ਸਭ ਕਹੈ
 ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ਕਰਮਨ ਕੋ ਰਾਜਾ ਨ ਕਰਾਂਹਿ ॥੬੬॥ ਹਮ ਭੀ ਕਰਮ
 ਕੈਸੇ ਅਬ ਕਰੇ ॥ ਕਰਮ ਸੰਸੇ ਮੈ ਡਰ ਡਰ ਮਰੇਂ ॥ ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ
 ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੋ ਆਹੀ ॥ ਦੇਹ ਕਰਮ ਮੈਂ ਨਿਤ ਰਹਾਈ ॥ ਅਬ ਆਗੇ ਤੇਰਾ

ਦੁਖ ਦਹੋਂ ॥ ਅਪਨਾਂ ਅਉਤਾਰ ਆਪ ਤੁਝ ਕਹੋਂ ॥੬੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ
 ਅਰਜਨ ਤੁਝ ਆਖ ਹੋਂ ਅਪਨੀ ਸੋਭਾ ਮੀਤ ॥ ਬੇਦ ਕਰਮ ਸਭ ਮੈ
 ਕਰੋਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਧਰ ਚੀਤ ॥੬੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੂਰਗ ਪੈਆਲ ਭੂ
 ਲੋਕ ਮੈ ਮੁਝ ਨਿਮਿਤ ਕੇ ਨਾਂਹਿ ॥ ਕਰਮ ਕਰੋਂ ਤਬ ਪੁਨ ਨਹੀ
 ਤਿਆਗੋ ਪਾਪ ਨ ਪਾਂਹਿ ॥੬੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਗਤ ਲੋਕ ਮੁਝ ਜਾਨ ਹੈ
 ਈਸਰ ਪਰਮ ਅਪਾਰ ॥ ਜੋ ਮੈ ਕਰੋਂ ਸੋ ਸਭ ਕਰੇ ਭਾਖੇਂ ਕਰੇ
 ਅਉਤਾਰ ॥੭੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਕੁਛੁ ਮੁਝ ਸੋ ਹੋਤ ਹੈ ਜਗ ਭੀ ਕਰੇ
 ਹੈ ਸੋ ॥ ਤਿਆਗੋਂ ਸਭ ਅਰ ਨਾਂ ਕਰੋਂ ਅਉਰ ਕਰੇ ਨਹੀ ਕੇ ॥੭੧॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨ ਨ ਆਵੈ ਕਿਸੀ ਕੋ ਸਭੀ ਪਾਪ ਕੇ ਪਾਂਹਿ ॥ ਲੋਕੋ
 ਕੇ ਉਪਕਾਰ ਕੋ ਮੈਂ ਸਭ ਕਰਮ ਕਰਾਂਹਿ ॥੭੨॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੋ
 ਅਰਜਨ ਮੈ ਕਰਮ ਕਰੋਂ ॥ ਬੇਦ ਬਾਤ ਮੈਂ ਚਿਤ ਨ ਧਰੋਂ ॥ ਮੁਝ ਕੋ
 ਦੇਖ ਛੋੜ ਹੈ ਲੋਕ ॥ ਸਭ ਜਗ ਬਰਨ-ਸੰਕਰ ਤਬ ਹੋਗ ॥੭੩॥
 ਪਸੂ ਜੈਸੇ ਮਾਨੁਖ ਤਬ ਹੋਵੈ ॥ ਗਿਆਨ ਕਰਮ ਯਹ ਦੋਨੋ ਖੋਵੈਂ ॥
 ਲੋਕ ਦੁਖਦਾਇਕ ਤਬ ਮੈ ਹੋਇਆ ॥ ਇਤ ਨਿਮਿਤ ਕਰਮ ਮੈ
 ਗੋਇਆ ॥੭੪॥ ਬਿਬੇਕੀ ਪੁਰਖ ਜੋ ਉਤਮ ਅਹੈ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ
 ਲੋਕ ਬਹੁ ਰਹੈਂ ॥ ਸੋ ਲੋਕ ਦਿਖਲਾਵਨ ਕਰਮ ਸਭ ਕਰੇਂ ॥ ਕਰਮਨ
 ਮੈਂ ਵਹੁ ਚਿਤ ਨ ਧਰੇਂ ॥੭੫॥ ਜੋ ਉਨ ਕੀ ਸੰਗਤ ਮੈ ਆਵੈ ॥
 ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤਿਨ ਕੇ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ ॥ ਜੇ ਕਰਿ ਗਿਆਨ ਉਸ ਰਿਦੈ ਨ
 ਆਵੈ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਮ ਉਪਦੇਸ ਬਤਾਵੈ ॥੭੬॥ ਅਪਨੀ ਬੁਧ ਸੋ
 ਤਿਨ ਤਿਪਤਿ ਕਰੈ ॥ ਕਰਮ ਬਾਤ ਸਾਚੀ ਲੈ ਧਰੇ ॥ ਦੇਹਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਤੇ
 ਕਰਮ ਸਭ ਹੋਇ ॥ ਗੁਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਨਾਨਾ ਹੈ ਸੋਇ ॥੭੭॥ ਜੈਸੇ ਗੁਨ
 ਹੋਇ ਬਪ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੁਭਾਵ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਤੇਂ ਕਰਮ ਕਰਾਂਹਿ ॥ ਹੰਕਾਰ
 ਮੋਹ ਜੋ ਮੂੜਤਾ ਆਹੀ ॥ ਸੋਈ ਕਹੈ ਮੈਂ ਕਰਮ ਕਰਾਂਹੀ ॥੭੮॥ ਪਾਰਬ
 ਗਿਆਨ ਈਸਰ ਯਿਉ ਕਹੇ ॥ ਗੁਨ ਸੰਜੁਗਤਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦੇਹ ਅਹੇ ॥
 ਗੁਨ ਹੀ ਵਰਤੇਂ ਗੁਨ ਹੀ ਮਾਂਹਿ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਮਹਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਰਤਾਹਿ

॥੭੯॥ ਆਤਮ ਇਨ ਮੈ ਸਾਛੀ ਰੂਪ ॥ ਅਕੈ ਨਿਰਮਲ ਗਿਆਨ
 ਸਰੂਪ ॥ ਆਖੇ ਕਰਮ ਸੁਭਾਵਕ ਹੋਵੈ ॥ ਮੂੜ ਪੁਰਖ ਸੰਸੇ ਮੈ ਰੋਵੈ
 ॥੮੦॥ ਬਿਬੇਕੀ ਉਦਾਸ ਦੇਹ ਤੇਂ ਰਹੈ ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਲਛਨ ਇਹ
 ਅਹੈ ॥ ਪ੍ਰਕਿਰਤਿ ਮਾਇਆ ਤੇ ਸਭ ਕਛੁ ਹੋਇ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ
 ਗਿਆਨੀ ਸੋਇ ॥੮੧॥ ਮਮਤਾ ਦੇਹ ਕੇ ਸਾਥ ਨ ਕਰੇ ॥ ਆਤਮ
 ਮਾਂਹਿ ਚਿਤ ਕੋ ਧਰੇ ॥ ਆਤਮ ਸੰਗਿ ਜਬ ਮਨ ਕੋ ਲਾਵੈ ॥ ਬਿਖਿਆ
 ਤੇ ਮਨ ਵਰਜ ਰਖਾਵੈ ॥੮੨॥ ਜਬ ਮਨ ਰਾਖੇ ਆਤਮ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮਨ
 ਬਿਤ੍ਰੇਕ ਕਛੁ ਹੋਵੈ ਨਾਂਹਿ ॥ ਸਹਜੇ ਹੀ ਸਭ ਕਰਮ ਛੁਟ ਜਾਵੈ ॥ ਇਸ
 ਪਰਕਾਰ ਵਹੁ ਮੁਝੇ ਧਿਆਵੈ ॥੮੩॥ ਤੈਸੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਭੀ ਮਾਂਨ ॥
 ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਮੁਝ ਮੈ ਆਂਨ ॥ ਦੇਹ ਕਰਮ ਸੋ ਜੁਧ ਕਰਿ ਮੀਤ ॥
 ਫਲ ਕਰਮੋ ਕਾ ਨਾ ਧਰ ਚੀਤ ॥੮੪॥ ਲਾਭ ਅਲਾਭ ਏਕ ਸਮ ਜਾਂਨ
 ॥ ਰਾਗ ਦ੍ਰਵਿਧ ਏਕ ਸਾਮਾਂਨ ॥ ਮਨ ਮੈ ਕ੍ਰੋਧ ਨ ਧਾਰੈ ਕੋਇ ॥ ਸਗਲ
 ਬਿਖਿਆ ਤੇਂ ਰਹਿਤ ਤੂੰ ਹੋਇ ॥੮੫॥ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਜੁਧ ਸੋ ਲਾਗ ॥
 ਸਰਧਾ ਫਲ ਕੀ ਬੇਗ ਤਿਆਗ ॥ ਯੋਹ ਮੇਰਾ ਉਪਦੇਸ ਜੋ ਮਾਨੋਂ ॥
 ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਮੁਝ ਮੈਂ ਆਨੋਂ ॥੮੬॥ ਜੋ ਇਸ ਮੇਰੇ ਮਾਰਗ ਚਲੈ ॥
 ਲੇਪ ਕਰਮ ਤਿਸ ਨਰ ਸੋ ਟਲੈ ॥ ਅਰ ਜੋ ਮੇਰੀ ਮਤ ਨਹੀਂ ਮਾਨੋਂ ॥
 ਮੇਰੀ ਮਤ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਠਾਨੋਂ ॥੮੭॥ ਤੇ ਅਗਿਆਨੀ ਮੂੜ ਮਤਹੀਨ ॥
 ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਤ ਨਾਸ ਤੂੰ ਚੀਨ ॥ ਚਿਤ ਨਾਸ ਤਿਸ ਨਰ ਕਾ ਹੋਇ ॥
 ਬੁਧ ਨਾਸ ਜਾਨੋ ਤੁਮ ਸੋਇ ॥੮੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਕੁਰਨੰਦਨ ਅਉਰ
 ਸੁਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤਿ ਗੁਨੋਂ ਕੀ ਦੇਹਿ ॥ ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤਿ ਸੁਭਾਵ ਹੈ ਤੈਸੇ
 ਕਰਮ ਕਰੇਹਿ ॥੮੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤਿ ਮੈ ਦੇਹ
 ਕਰਮ ਸਭੁ ਕਰੈ ॥ ਬਿਬੇਕੀ ਐਸੇ ਸਮਝ ਕਰਿ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦ ਨ
 ਧਰੈ ॥੯੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਿਸ ਪੈ ਐਸਾ ਨਾ ਕਰੈ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਤੁਧ
 ਕੀਓ ॥ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਸਭ ਤਿਆਗ ਕੈ ਗਿਆਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਪੀਓ
 ॥੯੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਰਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਆਖਿ ਤੂੰ ਸਹਜ ਮਾਂਹਿ ਛਕ

ਜਾਹਿ ॥ ਸਾਖੀ ਭੂਤ ਤੂੰ ਹੋਇ ਕੈ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਪਾਇ ॥੯੨॥
 ਚੋਪਈ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਜੋ ਤੁਝ ਕਰਨਾ ॥ ਮੁਝ ਤੇ ਸੁਨ ਕਰਿ
 ਚਿਤ ਮੈਂ ਧਰਨਾ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰਥ ਨ ਵਰਤੋਂ ਮੀਤ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰਥ
 ਦੇਖ ਧਰ ਚੀਤ ॥੯੩॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਗੁਨ ਤੂੰ ਉਤਪਤਿ ਜਾਨ ॥ ਤਿਨ ਕਾ
 ਤਿਆਗ ਸਤ ਕਰਿ ਮਾਨ ॥ ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਮੁਝ ਮੈ ਰਾਖ ॥ ਅਪਨੀ
 ਕਲਿਆਨ ਇਸੀ ਮੋ ਲਾਖ ॥੯੪॥ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਗੁਨ ਸਭ ਖੋਇ ॥
 ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਸੋ ਨਿਰਮਲ ਹੋਇ ॥ ਜਬ ਇਤਨੀ ਭਗਵਾਨ ਬਖਾਨੀ ॥
 ਅਰਜਨ ਸਭ ਮਨ ਅਪਨੇਂ ਮਾਨੀ ॥੯੫॥ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰੈ ਭਗਵਾਨ ਪੈ
 ਪਾਰਥ ॥ ਹੇ ਮਾਧਵ ਤੁਮ ਕਹੀ ਜਥਾਰਥ ॥ ਏਕ ਪ੍ਰਸਨ ਅਉਰ ਮੈਂ
 ਕਹੋ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ ਤੁਮ ਸੋ ਲਹੋ ॥੯੬॥ ਅਰਜਨੋਵਾਰ ॥
 ਚੋਪਈ ॥ ਪਾਪੀ ਨਰ ਜੋ ਜਗ ਮੈਂ ਆਹਿ ॥ ਸੋ ਭੀ ਪਾਪ ਬੁਰਾ ਕਹਿ
 ਗਾਹਿ ॥ ਅਰ ਜੋ ਪੁੰਨੀ ਵਹੁ ਭੀ ਕਹੈ ॥ ਪਾਪ ਬੁਰਾ ਵਹੁ ਮਨ ਮੈ
 ਗਹੈ ॥੯੭॥ ਜਾਨੈ ਬੁਰਾ ਅਰੁ ਨਿਤ ਉਹੁ ਕਰੈ ॥ ਬੁਰੀ ਬਾਤ ਮੈ
 ਕਿਉ ਚਿਤ ਧਰੈ ॥ ਐਸਾ ਕਉਨ ਜੋ ਪਾਪ ਕਰਾਇ ॥ ਸਮਝੀ ਬਾਤ
 ਕੋ ਬਹੁੜ ਭੁਲਾਇ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਸਨ ਕਾ ਉਤਰ ਪਾਵੋ ॥ ਉਤਰ ਪਾਇ
 ਮਨ ਸੰਕ ਮਿਟਾਵੋ ॥੯੮॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਰ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਾਸਦੇਵ ਐਸੇ ਕਹੇ ਸੁਨ ਪਾਰਥ ਪਰਧਾਨ ॥ ਉਤਪਤਿ
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀ ਰਜ ਗੁਨ ਤੇਂ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥੯੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋਈ ਪਾਪ
 ਕਰਾਵ ਹੈਂ ਜਾਨਨਿਹਾਰੈ ਮੀਤ ॥ ਦੋਨੋ ਸਤ੍ਰੁ ਹੈਂ ਅਤਿ ਬਲੀ ਜਿਨ
 ਭਰਮਾਇਓ ਚੀਤ ॥੧੦੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਹਾਰ ਬਡਾ ਤਿਨ ਦੁਸਟ ਕਾ
 ਕਬਹੂੰ ਤੇਖ ਨ ਪਾਂਹਿ ॥ ਪਾਪ ਰੂਪ ਹੈ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਓਹੀ ਪਾਪ
 ਕਰਾਂਹਿ ॥੧੦੧॥ ਜਬ ਅਰਜਨ ਐਸੇ ਸੁਨਿਓ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰੇ ਤਬ ਹੋਰ
 ॥ ਉਤਪਤਿ ਦੋਨੋ ਸਤ੍ਰੁ ਕੀ ਸੋਈ ਬਤਾਵੇ ਮੋਰ ॥੧੦੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਕਿਸ ਤੇ ਉਪਜੇ ਸਤ੍ਰੁ ਦੋ ਅਰ ਬਡੇ ਭਾਂਤ ਕਿਸ ਹੋਇ ॥ ਕਰਤੂਤ

ਇਨਾ ਕੀ ਕਉਨ ਹੈ ਅਰੁ ਆਤਮ ਇਨ ਹੈ ਕੋਇ ॥੧੦੩॥ ਦੇਹਰਾ
 ॥ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਿ ਮੁਝੇ ਬਤਾਵੇ ਦੇਵ ॥ ਇਹ ਜੋ ਦੋਨੋ
 ਦੁਸਟ ਹੈਂ ਤਿਨ ਕਾ ਪਾਵੇ ਭੇਵ ॥੧੦੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਸਨ
 ਭਗਵਾਨ ਜਬ ਸੁਨਿਓ ਬਹੁ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ॥ ਆਖੇਹਰਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੇ
 ਪਾਰਬ ਸੁਨ ਸਮਝ ਲੇ ॥੧੦੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਰਜਨ ਇਹ ਸੂਖਮ
 ਹੈਂ ਸਤ੍ਰ ॥ ਦੇਹ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਕੇ ਏ ਹੈਂ ਮਿਤ੍ਰ ॥ ਨਿਵਾਸ ਇਨ ਕਾ ਹੈ
 ਬਪ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਦੇਹ ਬਿਖੇ ਅਤਿ ਸੂਛਮ ਆਂਹਿ ॥੧੦੬॥ ਦੇਹ
 ਪੁਰਖੋ ਕੋ ਮੋਹ ਉਪਜਾਵੈਂ ॥ ਤਿਹ ਕੇ ਸੰਗ ਮੋਹੁ ਲੇ ਜਾਵੈਂ ॥ ਅਬ
 ਇਨ ਕੀ ਉਤਪਤਿ ਬਖਾਨੋ ॥ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹੋ ਸੋ ਜਾਨੋ ॥੧੦੭॥
 ਭਲੇ ਖਾਏ ਸੁੰਘੇ ਅਰੁ ਪਹਰੇ ॥ ਮਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ਹਰਖ ਆਇ ਲਹਰੇ ॥
 ਹਰਖ ਤੈਂ ਕਾਮ ਕੀ ਉਤਪਤਿ ਹੋਇ ॥ ਕਾਮ ਤੋਂ ਉਤਪਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀ
 ਹੋਇ ॥੧੦੮॥ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀ ਉਤਪਤਿ ਇਸ ਬਿਧ ਹੋਇ ॥ ਆਖੇ ਮੁਝ
 ਸਮਾਨ ਨਾ ਕੋਇ ॥ ਯਹੀ ਅਹੰਕਾਰ ਅਭਿਮਾਨ ਕਹਾਵੈ ॥ ਅਹੰਕਾਰ
 ਕਾਮ ਤੋਂ ਨਰ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ॥੧੦੯॥ ਯਹਿ ਦੋ ਸਤ੍ਰ ਮਹਾਂ ਬਲਵਾਨ ॥
 ਇਨ ਕੇ ਕਰਮ ਪਾਪ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਅਬ ਇਨ ਕਾ ਫਲ ਸੁਨਹੋ ਪਾਰਬ
 ॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਾਮ ਫਲ ਕਹੋਂ ਯਥਾਰਥ ॥੧੧੦॥ ਕਾਮ ਫਲ ॥ ਚੌਪਈ
 ॥ ਅਪਨੀ ਤੀਅ ਸੋ ਜੋ ਸੰਗ ਕਰੈ ॥ ਸੰਗ ਉਪਰਾਂਤ ਸੋਗ ਮੈ ਪਰੈ ॥
 ਸੋਗ ਚਿੰਤਾ ਮੈਂ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਵੈ ॥ ਮਨ ਕੇ ਅੰਧ ਕਾਮ ਤੇ ਪਾਵੈ
 ॥੧੧੧॥ ਜੋ ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਾਥ ਸੰਗ ਕਰੈ ॥ ਰਾਜ ਦ੍ਵਾਰ ਖਬਰ
 ਜਾਇ ਚੜੇ ॥ ਬਾਂਧਿਆ ਮਾਰਿਆ ਲੂਟਿਆ ਜਾਵੈ ॥ ਇਸ ਲੋਕ ਮੈ
 ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ਪਰਲੋਕ ਬਿਖੈ ਜਮ ਸਾਸਨਾ ਦੇਇ ॥ ਏਤੇ ਫਲ
 ਕਾਮੀ ਨਰ ਲੇਇ ॥੧੧੨॥ ਕ੍ਰੋਧ ਫਲ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਭਿਮਾਨ ਸਾਥ
 ਜੇ ਕਿਸੈ ਦੁਖਾਵੈ ॥ ਪੁਨ ਆਇਧ ਕਿਸ ਮਾਂਹਿ ਚਲਾਵੈ ॥ ਤਬ ਉਹੁ
 ਜਾਵੈ ਰਾਜ ਦ੍ਵਾਰ ॥ ਕਿਸ ਕੇ ਜੋਰ ਕੀ ਕਰੈ ਪੁਕਾਰ ॥੧੧੩॥ ਤਬ
 ਰਾਜਾ ਤਿਸ ਡਾਂਡ ਲਗਾਵੈ ॥ ਪਰਲੋਕ ਬਿਖੈ ਜਮ ਸਾਸਨਾ ਪਾਵੈ ॥

ਯਹਿ ਸਭ ਫਲ ਕ੍ਰੋਧ ਕੇ ਕਰੇ ॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਕਾਂਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਲਹੇ
॥੧੧੪॥ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕੋ ਯਹਿ ਨਿਤ ਹੀ ਮੋਹੈਂ ॥ ਪਾਪ ਰੂਪ ਅਰ ਨੀਚ
ਯਹਿ ਦੋ ਹੈਂ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਯਹਿ ਦੋਨੋ ਵੈਰੀ ॥ ਜੀਉ ਮਾਂਹਿ ਸਦਾ
ਯਹਿ ਖੈਰੀ ॥੧੧੫॥ ਯਹੀ ਕਰੇ ਇਹ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ਕਬ ਇਹ
ਸਿੰਮ੍ਰਿਨ ਤੋਂ ਭੂਲ ਜਾਂਹਿ ॥ ਤਬ ਹਮ ਚੋਟ ਚਲਾਵੈ ਇਨ ਪਰ ॥ ਜਬੈ
ਰਹਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਨ ਤੇ ਹੋਇ ਨਰ ॥੧੧੬॥ ਰਜ ਗੁਨ ਤੇ ਉਤਪਤਿ ਹੈ
ਇਨ ਕੀ ॥ ਮੋਹ ਬਢਾਵਨ ਬ੍ਰਿਤ ਹੈ ਤਿਨ ਕੀ ॥ ਦੇਉ ਉਪਦ੍ਰੋ ਨਰੋ
ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਨਰ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਂਹਿ ॥੧੧੭॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਕਾਂਮ ਕ੍ਰੋਧ ਇੰਦ੍ਰੀਓਂ ਕਾ ਗਿਆਨ ॥ ਜੋ ਇਨ ਰਮੇ ਅਸੁਰ
ਤਿਨ ਜਾਨ ॥ ਇਸ ਕਾ ਅਰਥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਭ ਕਹੈ ॥ ਵਾਂ ਕਾ ਅਰਥ
ਮਤ ਚਿਤ ਚਹੈ ॥੧੧੮॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓਂ ਮੈ ਰਮੈ ਸੋਈ ਹੈ ਅਸੁਰ ॥ ਅਰ
ਸਭ ਰਹੈ ਜਗ ਮੈ ਪਸਰ ॥ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਸੁਰ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਵੈ ॥
ਆਤਮ ਮਾਂਹਿ ਰਮਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥੧੧੯॥ ਸੁਰ ਕਾ ਅਰਥ ਬੇਦੋ ਇਉ
ਕਹਾ ॥ ਸੋਈ ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਕੋ ਲਹਾ ॥ ਦੁਰਮਤਿ ਅਸੁਰ ਸਭ ਕੋ
ਕਹ ਗਾਵੈ ॥ ਸੁਰ ਸੋਈ ਜੋ ਰਾਮ ਰਮਾਵੈ ॥੧੨੦॥ ਤਾਂਤੇ ਐਸੇ
ਵਰਤੋ ਮੀਤ ॥ ਦੇਹਿ ਬਾਤ ਰਾਖੋ ਨਾਂ ਚੀਤ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਰ ॥

ਦੇਹ ਅਨਿਤ ਤਿਸ ਬਾਤ ਅਨਿਤ ॥ ਸਭ ਸਾਧੋ ਕੀ ਏਕੈ ਮਤ
॥੧੨੧॥ ਇਉ ਮੁਝ ਛਾਦਿਆ ਜਾਨਨ ਗਿਆਨ ॥ ਸੋ ਦਿਸਟਾਂਤ ਅਬ
ਕਹੋ ਬਖਾਨ ॥ ਦਿਸਟਾਂਤ ॥ ਧੂਮ ਕਰਿ ਜੈਸੇ ਅਗਨਿ ਛਪ ਜਾਵੈ ॥
ਅਸੁਧ ਆਰਸੀ ਮੈ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨ ਆਵੈ ॥੧੨੨॥ ਛਾਦਿਆ ਗਰਭ
ਜਾਲੀ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤੈਸੇ ਗਿਆਨ ਮੁਝ ਛਾਦਿਆ ਤਾਂਹਿ ॥ ਇਹ ਦੋ
ਸਤ੍ਰ ਗਿਆਨ ਮੁਝ ਛਾਦੇ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਮਨ ਮੈ ਸੂਖਮ ਗਾਡੇ ॥੧੨੩॥
ਕਾਂਮ ਅਭਰ ਹੈ ਰਜਤਾ ਨਾਂਹਿ ॥ ਪਾਪ ਰੂਪ ਰਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮਨ

ਬੁਧਿ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਮਾਂਹਿ ਯਹਿ ਬਸੈ ॥ ਜੀਓ ਕੇ ਮੋਹੈਂ ਅਪਨੋ ਰਸੈ
 ॥੧੨੪॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਾਰਥ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਸਭ
 ਤਿਆਗ ਸ੍ਵਾਰਥ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰ ਮਨ ਏਕ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਏਕੋਈ ਦੇਵੇ
 ਧਰ ਚੀਤ ॥੧੨੫॥ ਮਨ ਬਸ ਕੀਏ ਦੋਨੋ ਬਸ ਹੋਇ ॥ ਮਨ ਬਸ
 ਕਰੈ ਪੁਰਖ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਜੇ ਕੋ ਮਨ ਕੀ ਦਉੜ ਨ ਤਿਆਗੈ ॥ ਸੋ
 ਮਤਮੰਦ ਮਹਾਂ ਦੁਰਭਾਗੈ ॥ ਅਬ ਆਗੈ ਦੇਹ ਜੜ ਕੀ ਬਾਤ ॥
 ਜੜਤਾ ਤਿਸਕੀ ਸੁਨਹੋ ਤਾਤ ॥੧੨੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਹਿ ਅਨਿਤ
 ਨਿਰਚੇਤਤਾ ਜੜ ਜਾਨੋ ਤੁਮ ਮੀਤ ॥ ਇਸ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਇੰਦ੍ਰੀਆ
 ਚਈਤਨ ਤਿਨ ਕੀ ਰੀਤ ॥੧੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਹ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਅਰ ਮਨ ਉਤਮ ਹੋਇ ॥ ਚਈਤਨ ਮਨ ਕਰ ਇੰਦ੍ਰੀਆ
 ਯਹਿ ਜਾਨੈ ਸਭ ਕੋਇ ॥੧੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਮਨ ਹੋਵੈ ਅਉਰ
 ਠਉਰ ਦੇਖੈ ਸੁਨੈ ਨ ਕੋਇ ॥ ਮਨ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਮਨ ਤੋਂ
 ਪਰੇ ਬੁਧ ਹੋਇ ॥੧੨੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਤਮ ਬੁਧਿ ਇਸ ਕਾਰਨੋ
 ਜਾਨਨ ਹੈ ਜਿਸ ਧਰਮ ॥ ਸੁਨ ਕਰ ਬਾਤ ਮਨ ਮੋਂ ਧਰੇ ਫੇਰ ਕਹੇ
 ਤਿਸ ਮਰਮ ॥੧੩੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੁਧ ਆਖੇ ਮੈ ਇਹ ਸੁਨਾ ਅਰ
 ਦੇਖੀ ਯਹ ਬਾਤ ॥ ਮਨ ਕੋ ਐਸੀ ਸਕਤਿ ਨਾਂਹਿ ਚਿਤਵਨ ਤਿਸ ਕੀ
 ਗਾਤ ॥ ੧੩੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਕਾਰਨ ਬੁਧ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਬੁਧ ਪਰੇ
 ਭਗਵਾਨ ॥ ਜਿਨ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਸਭੀ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਜਾਨ
 ॥੧੩੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ ਸੋ ਆਤਮਾਂ ਬੁਧ ਪਰੇ ਧਰ ਚੀਤ ॥
 ਸੋ ਤੇ ਸਭ ਕੇ ਰਿਦੇ ਮੈਂ ਤਾਸੋਂ ਜੁੜ ਤੂੰ ਮੀਤ ॥੧੩੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਜਬ ਤੈਂ ਆਤਮ ਜਾਨਿਆਂ ਅਪਨੇ ਹਿਰਦੇ ਮਾਹਿ ॥ ਤਬ ਸਮਾਧ ਤੁਝ
 ਲਗੈ ਹੈ ਤਿਸ ਤੇ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪਾਂਹਿ ॥੧੩੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੁਖਦਾਇਕ
 ਜੋ ਕਾਮ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਕਾਟੇ ਮੀਤ ॥ ਐਸਾ ਗਿਆਨ ਜੋ ਮੈ ਕਹਾ ਸੋ
 ਤੁਮ ਰਾਖੋ ਚੀਤ ॥੧੩੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਯਹਿ ਗਿਆਨ

ਅਬ ਜੋ ਤੁਝ ਕੋ ਮੈਂ ਕਹਾ ॥ ਐਸੇ ਨਿਸਚੈ ਜਾਨ ਜੈਸੇ ਅਬ ਫੁਨ
ਕਹਤ ਹੋ ॥੧੩੬॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਤੀਸਰਾ ਧਿਆਇ ਗੀਤਾ ਕਾ ਭਾਈ ॥ ਸੋ ਰਿਖੀਕੇਸ
ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਗਾਈ ॥ ਜੋਗ ਸਾਸਤ੍ਰ ਇਸ ਨਾਮ ਉਚਾਰੇ ॥ ਜੋ ਧਾਰੈ
ਸੋ ਆਪ ਕੋ ਤਾਰੈ ॥੧੩੭॥ ਜੈਸੇ ਤਤ ਹੈ ਬੇਦੋ ਮਾਹਿ ॥ ਰਿਖੀਕੇਸ
ਕਹਿਓ ਹੈ ਤਾਹਿ ॥ ਜੋ ਕੇ ਸੁਨੇ ਅਰ ਮਨ ਮੋ ਧਾਰੈ ॥ ਪੰਚ ਤੀਨ ਕੋ
ਤਿਸਸੋ ਜਾਰੈ ॥੧੩੮॥ ਆਤਮ ਜਾਨੇ ਸਭ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਵਹੁ ਭੀ ਤੋ
ਆਤਮ ਹੀ ਆਹਿ ॥ ਜਬ ਐਸੀ ਤਿਨ ਮਨ ਮੋ ਧਰੀ ॥ ਜੀਵਨ
ਮੁਕਤਿ ਤਿਸ ਨਰ ਨੇ ਕਰੀ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਫਿਰ ਤਿਸੈ ਨ ਹੋਇ ॥
ਅਬਿਨਾਸੀ ਪਦ ਮੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥੧੩੯॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤ੍ਰਸੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਕਰਮ ਯੋਗੇ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਧਿਆਇ ॥ ੩॥ ੩੭੯॥

ਆਗੇ ਚੌਥਾ ਧਿਆਇ ਚਲਿਆ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਅਰਜਨ ਤੁਝ ਕੋ ਮੈ ਕਹੋ ॥
 ਪਰਾ ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਨ ਰਾਜਰਿਖ ਵਰਤੇ ਤਿਸੀ ਮੋ ॥੧॥ ਕਵਿਤ ॥
 ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਮੈ ਸੂਰਜ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਯਹੀ ਗਿਆਨ ਕੀਆ ਤਿਸ ਕੋ ਵਹੁ
 ਧਾਰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਜੀਉ ਹੈ ॥ ਕਹਿਓ ਸੂਰਜ ਪੂਤ ਮਾਂਹਿ
 ਯਹੀ ਗਿਆਨ ਅਟਲ ਰੂਪ ਮਨ ਸੁਤ ਸੂਰ ਤੋਂ ਇਖਵਾਕ ਬਹੁੜ
 ਲੀਓ ਹੈ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੋਂ ਰਾਜ ਲੇਪ ਲਾਗੇ ਨਾਂਹਿ ਪਰਮ
 ਤਤ ਅਰਜਨ ਤੁਝ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਦੀਓ ਹੈ ॥ ਬਿਤੀਤ ਭਏ
 ਚਿਰੰਕਾਲ ਭਾਖਾ ਮੈ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਜਗਤ ਕੇ ਉਧਾਰਨ ਮੈ ਬਹੁੜ
 ਈਹਾਂ ਕਹਿਓ ਹੈ ॥੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਇਸ ਕਾਰਨੇ ਐਸਾ
 ਉੱਤਮ ਗਿਆਨ ॥ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਿਅ ਭਗਤ ਤੇ ਤੁਝ ਪੈ ਕੀਆ
 ਬਖਾਨ ॥੩॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਕਰਿ ਬਾਤ ਪੁੰਨ ਭਾਖੀ ਭਗਵਾਨ ਪੈ ॥
 ਰਵਿ ਕੀ ਕਹੇ ਜੋ ਬਾਤ ਸੋ ਤੁਮ ਸੋ ਆਗੈ ਭਇਆ ॥੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਹੇ ਮਾਧਵ ਤੁਮ ਅਬ ਭਏ ਬਾਸਦੇਵ ਗ੍ਰਿਹਿ ਮਾਂਹਿ ॥ ਆਗੇ ਤੁਮਤੋਂ
 ਸੂਰ ਬਾ ਕੈਸੇ ਭਾਖਿਓ ਤਾਹਿ ॥੫॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਬ ਭਗਵਾਨ ਯਹਿ ਬੋਲਿਆ ਸੁਨ ਅਰਜਨ ਕੁਰਨੰਦ ॥
 ਮੇਰੇ ਤੇਰੇ ਬਹੁ ਜਨਮ ਬੀਤੇ ਹੈਂ ਪਰਚੰਡ ॥੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੈਂ ਜਾਨੋ
 ਸਭ ਜਨਮ ਕੋ ਤੂੰ ਨਾਂ ਜਾਨੈ ਮੀਤ ॥ ਈਸਰ ਅਜ ਅਬਿਨਾਸ ਹੋ
 ਯਹੀ ਧਾਰੋ ਤੁਮ ਚੀਤ ॥੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਕੇ ਆਸਰੇ
 ਨਿਤ ਮੈਂ ਜਨਮ ਧਰੋ ॥ ਜਬ ਅਧਰਮ ਧਰਮ ਛਾਦ ਹੈ ਹਉ ਨਾਸ

ਅਧਰਮ ਕਰੋ ॥੮॥ ਕਵਿਤ ॥ ਸਾਧੋ ਕੇ ਸੁਖ ਨਿਮਿਤ ਦੇਹ ਧਰੋ
 ਜਗਤ ਮਾਂਹਿ ਪਾਪ ਦੁਖ ਜਗਤ ਕੇ ਖੰਡਨ ਕਰਤ ਹੋ ॥ ਐਸੀ ਭਾਂਤ
 ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਉਤਾਰ ਲੀਏ ਜਗਤ ਮਾਂਹਿ ਜੈਸੇ ਮੇਰੇ ਦਿਬ ਕਰਮ
 ਤੈਸੇ ਹੀ ਕਹਤ ਹੋ ॥ ਅਜਨਮ ਅਰ ਅਬਰਨ ਹੋ ਅਕੈ ਅਉ ਅਕਰਮ
 ਹੋ ਤਤੇ ਕੀ ਦੇਹ ਤੇ ਭਿੰਨ ਮੈ ਰਹਤ ਹੋ ॥ ਜੈਸੇ ਜੀਉ ਕਰਮ ਸਾਥ
 ਫਸਿਆ ਰਹੈ ਜਗਤ ਮਾਂਹਿ ਤੈਸੇ ਉਹ ਕਰਮ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਬਚਤ
 ਹੋ ॥੯॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਗਤ ਲੋਕ ਹੈ ਕਰਮੋ ਬਸ ॥ ਕਰਮ ਗਏ ਸਭ
 ਮੁਝ ਤੇ ਨਸ ॥ ਮੈ ਅਜਨਮ ਅਕਾਲ ਸਰੂਪ ॥ ਭੀਤਰ ਬਾਹਰ ਮੇਰੇ
 ਰੂਪ ॥੧੦॥ ਬਿਆਪ ਰਹਿਆ ਮੈ ਜਗਤ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਜਹਾਂ ਤੋਂ ਚਾਹੋਂ
 ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਂਹਿ ॥ ਜਨਮ ਦਿਬ ਅਪਨੋਂ ਤੁਝ ਕਹਿਓ ॥ ਸੋ ਤੈ ਸੁਨ
 ਕਰ ਮਨ ਮੋ ਲਹਿਓ ॥੧੧॥ ਕਰਮ ਦਿਬ ਅਬ ਤੋਹਿ ਬਤਾਵੇ ॥ ਅਕੈ
 ਰੂਪ ਮੈ ਤੁਝੈ ਸੁਨਾਵੇਂ ॥ ਕਰਮ ਕਰਤ ਮੁਝ ਕਸਟ ਨ ਲਾਗੈ ॥ ਲੇਪ
 ਕਰਮ ਕਾ ਮੁਝ ਤੇ ਭਾਗੈ ॥੧੨॥ ਜੇ ਕਰਿ ਕਿਸੀ ਦੇਹ ਕੇ ਮਾਰੋ ॥ ਸੋ
 ਬਡਭਾਗੀ ਤਿਸ ਕੋ ਤਾਰੋ ॥ ਵਹੁ ਤੇ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੋਇ ਜਾਇ ॥ ਦਿਬ
 ਕਰਮ ਏ ਕਹੇ ਸੁਨਾਇ ॥੧੩॥ ਜੋ ਇਸ ਭਾਂਤ ਜਨ ਮੁਝ ਕੋਂ ਜਾਨੈ ॥
 ਦੇਹ ਛਾਡ ਮੁਝ ਪਦ ਮੈਂ ਠਾਨੇਂ ॥ ਬਹੁੜ ਮਾਤਾ ਕੇ ਗਰਭ ਨ ਆਵੈ ॥
 ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਮੁਝ ਸੰਗ ਸਮਾਵੈ ॥੧੪॥ ਐਸਾ ਫਲ ਮੁਝ ਜਾਨਨ
 ਜਾਨ ॥ ਭਗਤ ਪ੍ਰੀਤ ਅਬ ਕਹੋ ਬਖਾਨ ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਮੇਰੇ ਸੰਗ
 ਲਾਗੀ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਲਛਨ ਸੁਨ ਬਡਭਾਗੀ ॥੧੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਛਨ
 ਤਿਨ ਕੇ ਪੁਨ ਸੁਨੋਂ ਮੋਹ ਨਹੀ ਉਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰੇ ਨਹੀ ਕਿਸੀ
 ਪਰ ਨਿਰਭੈ ਬਸੈ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ॥੧੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨ ਰਾਖੇ ਮੇਰੇ
 ਬਿਖੇ ਅਰ ਬਾਛੇ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ॥ ਗਿਆਨ ਭਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ ਤੋਂ ਮੁਝ
 ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਜਾਨ ॥੧੭॥ ਛੰਦ ॥ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰੀਤ ਗੋਪਾਲ ਬਖਾਨੈ
 ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੁਮ ਚਿਤ ਮੈ ਧਾਰੋ ॥ ਜਿਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਜਨ ਮੋ ਕਰਤਾ
 ਤੈਸੇ ਮੈਂ ਉਸ ਜਾਪ ਉਚਾਰੋਂ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਭਜਨ ਪਹਿਲੇ ਮੈ ਕਰਤਾ

ਪਾਛੇ ਮੁੜ ਓਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਨਹਾਰੇ ॥ ਪਹਿਲੇ ਹਉ ਭਗਤੋਂ ਕੋ ਸਿਮਰੋ
 ਪੀਛੇ ਕਰਤ ਉਹੁ ਭਜਨ ਹਮਾਰੇ ॥੧੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੇ ਕਛੁ ਜਗ ਮੈਂ
 ਹਉ ਕਰੋਂ ਸਭੀ ਮਾਨੁਖ ਮੁੜ ਦੇਖ ॥ ਤੈਸੇ ਸਭ ਹੀ ਜਗਤ ਮੈਂ
 ਵਰਤੇ ਮੁੜ ਕੋ ਦੇਖ ॥੧੯॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਬ ਮੁੜ ਕੋ ਜੇ ਛਾਡ
 ਅਵਰ ਦੇਵਤਾ ਮਾਨਤੇ ॥ ਮਨ ਤਨ ਬਰਤ ਹਿਤਕਾਰ ਪੁਤ੍ਰ ਆਦਿ
 ਫਲ ਮਾਂਗਤੇ ॥੨੦॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੋ ਤੇ ਦੇਵ ਅਲਪ ਮੈਂ ਤੇਖੈ ॥
 ਪੂਜਾਰੀ ਕੋ ਫਲ ਸੋਂ ਪੋਖੈ ॥ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਭ ਦੇਵਤਾ ਪੂਜੈਂ ॥ ਜਿਨ
 ਪੂਜੇ ਤੇ ਫਲ ਕੋ ਸੂਝੈ ॥੨੧॥ ਅਬ ਆਗੈ ਤੁਝ ਅਵਰ ਸੁਨਾਵੈ ॥
 ਚਾਰ ਬਰਨ ਕੀ ਬਾਤ ਬਤਾਵੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮਨ ਖੜੀ ਸੂਦ੍ਰ ਬੰਸ ॥ ਯਹਿ
 ਚਾਰੇ ਹੈ ਮੇਰੀ ਅੰਸ ॥੨੨॥ ਇਨ ਕਾ ਉਪਜਨ ਮੁੜ ਤੇਂ ਜਾਨ ॥
 ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਮ ਤਿਹੰ ਨਿਆਰੇ ਮਾਨ ॥ ਚਾਰ ਬਰਨ ਯਹਿ ਮੁੜ ਹੀ
 ਬਨਾਏ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਕਰਮ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਉਪਜਾਏ ॥੨੩॥ ਅਬਿਨਾਸੀ
 ਕਰਤਾ ਮੁੜ ਕੋ ਜਾਨ ॥ ਦਿਸਟਾਂਤ ਕਹੈ ਅਬ ਸੁਨ ਕਰਿ ਮਾਨ ॥ ਜੈਸੇ
 ਸੰਸਾਰੀ ਕਛੁ ਕਰਤਾ ॥ ਬਾਂਛਾ ਫਲ ਕੀ ਮਨ ਮੋਂ ਧਰਤਾ ॥੨੪॥
 ਸਕਾਮ ਕਰਮ ਲੇਪ ਤਿਨ ਲਾਗੇ ॥ ਕਰਮ ਫਲ ਤਿਨ ਕੇ ਤਬ ਜਾਗੇ
 ॥ ਅਰ ਜੋ ਮੈਂ ਕੁਛ ਕਰਮ ਕਰੋਂ ਹੋ ॥ ਗਿਆਨ ਅਗਨ ਕਰਿ ਤਿਸੇ
 ਜਰੋਂ ਹੋ ॥੨੫॥ ਤਿਸੁ ਕਾਰਨ ਮੁੜ ਲੇਪ ਨ ਲਾਗੈ ॥ ਮਮਤਾ ਮੋਹ
 ਸਭ ਮੁੜ ਸੋ ਭਾਗੈ ॥ ਕਿਸੀ ਸੰਗ ਮੈਂ ਮੋਹ ਨ ਲਾਵੈ ॥ ਨਿਰਮਲ
 ਸਦਾ ਆਪ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥੨੬॥ ਕੋਈ ਮਨੋਰਥ ਬਾਛੈ ਨਹਿ ॥ ਬਾਲਕ
 ਰੀਤ ਜਗ ਮਹਿ ਵਰਤਾਹਿ ॥ ਜੈਸੇ ਬਾਲਕ ਖੇਲਨ ਕਾਰਨ ॥ ਕੁੰਚਰ
 ਅਸ ਮਾਟੀ ਕੋ ਧਾਰਨ ॥੨੭॥ ਧਾਰੈ ਖੇਲੈ ਤਿਨ ਕੇ ਸਾਥ ॥ ਬਿਸਰੇ
 ਜਬ ਖੇਲਨ ਕੀ ਗਾਥ ॥ ਫੋੜ ਡਾਰੇ ਤਬ ਸੋਗ ਨ ਕਰੈ ॥ ਹਰਖ ਨ
 ਕਰੈ ਖੇਲ ਜਬ ਧਰੈ ॥੨੮॥ ਜੋ ਉਪਜਾਵੈ ਤਉ ਭੀ ਖੇਲੈ ॥ ਫੋੜੇ
 ਤਬ ਮਾਟੀ ਸੰਗ ਮੇਲੈ ॥ ਤੈਸੇ ਮੈਂ ਬਾਲਕ ਕੀ ਨਿਆਈ ॥ ਅਨਿਕ
 ਭਾਂਤ ਸੰਸਾਰ ਬਨਾਈ ॥੨੯॥ ਖੇਲੋਂ ਰਚਿ ਸੰਸਾਰ ਅਪਾਰ ॥ ਜਬ

ਚਾਹੋ ਤਬ ਕਰੋਂ ਸੰਖਾਰ ॥ ਉਸਾਰ ਢਾਹਿ ਮੋਹਿ ਲੇਪ ਨ ਲਾਰੈ ॥ ਮੁਝ
ਕੋ ਚਾਹੈ ਤਿਨ ਬਡਭਾਰੈ ॥ ਵਹੁ ਨਿਰਲੇਪ ਕਰਮੋ ਤੇ ਹੋਵੈ ॥ ਕਰਮੋ
ਕੇ ਬੰਧਨ ਸਭ ਖੋਵੈ ॥੩੦॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਜੋ ਕਛੁ ਬਾਸਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿਓ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ ਮੈਂ ਮਨ
ਮੈ ਲਹਿਓ ॥ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਧਾਰਾ ॥ ਬਾਲਕ ਗੀਤ ਤਿਨ
ਖੇਲ ਪਸਾਰਾ ॥੩੧॥ ਅਨਿਕ ਦੇਹਿ ਤਿਸ ਆਪ ਬਨਾਏ ॥ ਮਧ ਸਭਹੂੰ
ਕੇ ਆਪ ਵਰਤਾਏ ॥ ਵਰਤੈ ਸਭ ਕੇ ਮਧ ਵਹੁ ਆਪ ॥ ਸਭ ਵਹੁ
ਏਕੋ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥੩੨॥ ਸਭੀ ਕਹਾ ਵਹੁ ਏਕੋ ਹੀ ਹੈ ॥ ਜਗਤ
ਕਹਾਂ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਸਹੀ ਹੈ ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਰੂਪ ਜਬ ਸਰਗੁਨ ਹੋਇ ॥
ਤਬ ਯਿਹ ਬਾਜੀ ਰਾਚੈ ਸੋਇ ॥੩੩॥ ਯਿਹੀ ਬਾਤ ਨਿਸਚੇ ਸਚ ਜਾਨੋ
॥ ਸੁਤਹਿ ਸਿਧ ਬ੍ਰਹਮ ਇਕੁ ਮਾਨੋਂ ॥ ਤਾਤੇ ਜੋ ਕਛੁ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਹਿ
॥ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਾਹਿ ॥੩੪॥ ਅਬ ਆਰੈ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਅਕਾਲ ॥ ਕਹੇ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਹੇ ਪੰਡ ਲਾਲ ॥ ਕਰਮ ਬਾਤ ਬਹੁੜ ਤੁਝ
ਕਹੋ ॥ ਭਲੇ ਪੁਰਖ ਕਰਮੋ ਤੇ ਲਹੋ ॥੩੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਤੂੰ
ਯਹ ਸਮਝ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਕਰਮ ਨਿਤ ਧਾਰ ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਇਛਿਆ
ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਤਿਨ ਸਤ ਕਰਮ ਬੀਚਾਰ ॥੩੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਤ ਕਰਮ
ਕੇ ਕੀਏ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਹੋਇ ਮੀਤ ॥ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਜਬ
ਹੋਇਗਾ ਗਿਆਨ ਆਵੈ ਤਬ ਚੀਤ ॥੩੭॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜਬ ਉਪਜੈ
ਤੁਝ ਗਿਆਨ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਤੂ ਹੋਇਗਾ ॥ ਪਾਰਬ ਯਿਹ ਤੂੰ ਮਾਨ
ਸਤ ਕਰਮ ਤੂੰ ਨਿਤ ਕਰ ॥੩੮॥ ਜੇ ਕੋ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਿਥਮ
ਕਰਮ ਤਿਨ ਕੀਏ ਹੈ ॥ ਜਬ ਤਿਨ ਕੀਓ ਗਿਆਨ ਗਏ ਕਰਮ
ਤਿਸ ਰਿਦੇ ਤੇ ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਕੇ ਸਮਝਨੇ ਸੂਤ
ਭੀ ਸਮਰਥ ਨਾਂਹਿ ॥ ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਕੀ ਵਾਰਤਾ ਭਾਖੋਂ ਤੇਰੇ ਮਾਂਹਿ
॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਰਮ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹੋ ਜਾ ਤੇ ਦੁਖ ਸਭ

ਜਾਇ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬੰਧਨ ਤੇਂ ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਜੋ ਸਮਝੈ ਸੋ ਪਾਇ
 ॥੪੧॥ ਛੰਦ ॥ ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਬਿਕਰਮ ਤ੍ਰੈ ਸੋ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਆਖੇਂ ॥
 ਜੈਸੇ ਗਿਆਨੀ ਕਰੇ ਹੈਂ ਤੈਸੇ ਮੈਂ ਤੁਝ ਪੈ ਭਾਖੇਂ ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਆਗਿਆ
 ਪਾਇ ਬਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਆਹੀ ॥ ਅਪਨੇ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮਾਂਹਿ ਜੋ
 ਕਰਮ ਕਮਾਹੀ ॥ ਸੋਈ ਕਰਮ ਕਹਾਵਤੇ ਇਹੀ ਧਰੋ ਮਨ ਸਤ ॥
 ਆਗੇ ਬਾਤ ਅਕਰਮ ਕੀ ਤਿਨ ਕਾ ਭਾਖੇ ਤਤ ॥੪੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ
 ਜਾਨੈ ਮੈ ਸਤ ਕਰਮੁ ਕਰਤਾ ਹੋਂ ਨਿਸ ਭੋਰ ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਵਹਿ ਭੂਲ
 ਕਰਿ ਕਰਤਾ ਹੈ ਕਛੁ ਔਰ ॥੪੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋਈ ਅਕਰਮ
 ਕਹਾਵਤੇ ਜਿਹ ਸਾਸਤ੍ਰ ਆਗਿਆ ਨਹਿ ॥ ਆਗੇ ਬਾਤ ਬਿਕਰਮ ਕੀ
 ਭਾਖ ਸੁਨਾਵੋ ਤਾਹਿ ॥੪੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਅਪਨੇ ਹੰਕਾਰ ਤੇਂ ਸਾਸਤ੍ਰ
 ਅਗਿਆ ਤਿਆਗ ॥ ਬਰਨ ਕਰਮ ਤੇਂ ਰਹਤ ਹੈ ਸੋ ਬਿਕਰਮ ਸੰਗ
 ਲਾਗ ॥੪੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੀਨੇ ਮੈ ਵਹੁ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਸਾਸਤ੍ਰ
 ਆਗਿਆ ਪਾਇ ॥ ਕਰਮ ਕਰਤ ਹੈ ਦੇਹ ਕਰ ਮੁਕਤ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤ
 ਬਢਾਇ ॥੪੬॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਬੇ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਬਾਤ ਅਰਜਨ ਤੂੰ
 ਯਿਉ ਚਿਤ ਧਰ ॥ ਤਿਨ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨਿਓ ਸਾਤ ਮਨ ਕੇ ਬ੍ਰਿਤ ਤਿਨ
 ਸੋ ਗਏ ॥੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਹੇ ਨ ਮਨ ਮੋਂ ਕਾਮਨਾਂ ਆਰੰਭ ਕਰੇ ਕੋ
 ਨਾਂਹਿ ॥ ਗਿਆਨ ਅਗਨ ਚਿਤਵਨ ਜਲੈ ਅਰੰਭ ਬ੍ਰਿਤ ਸਭ ਦਾਂਹਿ
 ॥੪੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨੀਸਰ ਜੋ ਪੁਰਖ ਹੈ ਪੰਡਿਤ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਲਛਨ ਅਬ ਕਹੋ ਜੈਸਾ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ॥੪੯॥ ਮੰਗਲ
 ਛੰਦ ॥ ਯਿਉ ਗਿਆਨਵਾਨ ਵਰਤੰਤ ॥ ਤਿਸ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਹੈ ਮੰਤ ॥
 ਸੰਸਾਰ ਕਰਮ ਤਿਆਗ ॥ ਰਹਿਆ ਗਿਆਨ ਹੀ ਸੋ ਪਾਗ ॥੫੦॥
 ਗਿਆਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮਾਂ ਜੋਇ ॥ ਪੀਉ ਅਘਾਇ ਰਹਿਆ ਸੋਇ ॥ ਕੋ
 ਆਸ ਮਨ ਮੋਂ ਨਾਂਹਿ ॥ ਮੁਝ ਬਾਝ ਅਵਰ ਨ ਚਾਹਿ ॥੫੧॥ ਬੀਆ
 ਆਸਰਾ ਨਾਂ ਕਰੇਂ ॥ ਮੁਝ ਆਸਰਾ ਮਨ ਧਰੇ ॥ ਐਸਾ ਜੋ ਵਰਤੇ ਕੋਇ
 ॥ ਤਿਸ ਲੇਖ ਨਾਂ ਕੁਛੁ ਹੋਇ ॥੫੨॥ ਬਾਂਛਾ ਨ ਰਾਖੈ ਚਿਤ ॥

ਨਿਰਬਾਂਛ ਹੈ ਵਹਿ ਨਿਤ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬਿਖਿਆਂ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮਨ ਵਰਜ
 ਰਾਖਿਓ ਤਾਹਿ ॥੫੩॥ ਸੰਚਾ ਨ ਕਰਤਾ ਕੋਇ ॥ ਬਪ ਮਾਂਝ ਵਰਤੇ
 ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਲੇਪ ਕਰਮ ਨ ਹੋਇ ॥ ਮਨ ਬਰਤ ਦੀਨੇ ਖੋਇ
 ॥੫੪॥ ਜਬ ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਹੋਇ ॥ ਸੋ ਕਿਰਤ ਕਰਤਾ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ
 ਲੇਪ ਕਰਮ ਨ ਹੋਇ ॥ ਮਨ ਬਰਤ ਦੀਨੇ ਖੋਇ ॥੫੫॥ ਅਜਤਨ ਜੋ
 ਕਿਛੁ ਆਇ ॥ ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ ਵਹੁ ਵਰਤਾਂਇ ॥ ਸੰਤੁਸਟ ਤਿਸ ਮੈ ਹੋਇ
 ॥ ਹਰਖ ਸੋਗ ਕਰੈ ਨ ਕੋਇ ॥੫੬॥ ਜੋ ਭਲੀ ਵਸਤ ਆ ਮਿਲੈ ॥
 ਤਿਸ ਹਰਖ ਨਾਹੀ ਤਿਲੈ ॥ ਅਰ ਨੀਚ ਵਸਤੂ ਪਾਇ ॥ ਮਨ ਸੋਗ ਨਾਂ
 ਉਪਜਾਇ ॥੫੭॥ ਐਸਾ ਨਿਰਬੰਧਨ ਰਹੈ ॥ ਭਾਉ ਬੀਆ ਮਨ ਸੌ ਦਰੈ
 ॥ ਵਹੁ ਮੁਕਤ ਜਾਨੈ ਸਤ ॥ ਚਿਦ ਗਿਆਨ ਕੀ ਜਿਨ ਮਤ ॥੫੮॥
 ਵਹੁ ਗਿਆਨ ਜਗ ਨਿਤ ਕਰੈ ॥ ਸਭ ਪਾਪ ਤਿਸ ਕੇ ਜਰੈ ॥ ਜਗ
 ਕਰੈ ਪੂਜੈ ਮੋਹਿ ॥ ਯਹਿ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਸੋਇ ॥੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ
 ਕਰਮ ਵਹੁ ਕਰਤ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਧ ਲਗਾਇ ॥ ਉਸਤਤ ਐਸੇ
 ਪੁਰਖ ਕੀ ਪੁਨ ਅਬ ਕਹੇ ਸੁਨਾਇ ॥੬੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੋਮ ਕਰੇ ਸੋ
 ਭੀ ਗੋਬਿੰਦ ਅਗਨ ਇਸਥਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ਖੀਰ ਆਦਿ ਜੋ ਅਰਪਈ
 ਸੋ ਭੀ ਸਭ ਗੋਬਿੰਦ ॥੬੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰੂਖ ਜਲ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ
 ਦ੍ਰਿਸਟ ਅਦ੍ਰਿਸਟ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਜੋ ਦੀਸੇ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ
 ਸਮਾਧ ਏਹ ਮਰਮ ॥੬੨॥ ਐਸਾ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤਜੋ ਸੋ ਹੈ ਮੇਰਾ ਰੂਪ
 ॥ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਨ ਸਮਝਿਆ ਸੋ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ॥੬੩॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਲਾਗੇ ਜਿਸੇ ਸਮਾਧੁ ਯਹਿ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨਿਓ ਮੀਤ ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ
 ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਯਹਿ ਧਾਰੇ ਤੁਮ ਚੀਤ ॥੬੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਸੁਨ ਪਾਰਬ
 ਕੁਰੰਨੰਦ ਹੋਰ ਬਿਧਿ ਜੋ ਪੂਜਤੇ ॥ ਜਿਸ ਜਾਨੈ ਆਨੰਦ ਨਿਸਚੇ ਭਾਖੇ
 ਮੀਤ ਰੇ ॥੬੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਹੋਰ ਜਗ ਕਰਿ ਜੈਸੇ ਪੂਜੈ ॥ ਸੋ ਜੋਗੀਸਰ
 ਭਗਤ ਮੋ ਸੂਝੈ ॥ ਐਸੀ ਕਰੇ ਉਪਾਸਨਾ ਮੇਰੀ ॥ ਮੁਝ ਧਿਆਨ ਮੋ
 ਚਿਤ ਚਲ ਹੇਰੀ ॥੬੬॥ ਅਨਿਕ ਸੰਜਮ ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ॥ ਸੰਜਮ

ਅਗਨ ਮੈ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਜਰਤੇ ॥ ਹੋਮੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਸੰਜਮ ਮਾਂਹਿ ॥ ਨੇਮ
 ਬਰਤ ਸੌ ਪੂਜ ਕਰਾਹਿ ॥੬੭॥ ਏਕ ਪ੍ਰਾਨ ਅਪਾਨ ਅਰ ਇੰਦ੍ਰੀ ਧਰਮ
 ॥ ਹੋਮੇ ਆਤਮਾਂ ਅਗਨਿ ਮੈਂ ਕਰਮ ॥ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਿ ਮੁਝ ਕੋ ਜਜੈ
 ॥ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਮੈ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਜੈ ॥੬੮॥ ਏਕ ਮੁਝ ਕੋ ਦ੍ਰਬ ਜਗ
 ਕਰਿ ਪੁਜੈ ॥ ਦ੍ਰਬ ਜਗ ਅਰਥ ਐਸੇ ਬਿਧਿ ਸੂਝੈ ॥ ਦੇਹ ਧਾਰੀਓ
 ਪਰ ਦਇਆ ਵਹਿ ਕਰੈਂ ॥ ਭੋਜਨ ਬਸਤ੍ਰ ਤਿਨ ਆਗੇ ਧਰੈਂ ॥੬੯॥
 ਮੀਠਾ ਬੋਲੈਂ ਪੱਖਾ ਕਰ ਫੇਰੈਂ ॥ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁਝ ਕੋ ਵਹੁ ਹੋਰੈ ॥
 ਏਕ ਪੂਜਾ ਮੁਝ ਪਾਠ ਕਰ ਕਰਤੇ ॥ ਬੇਦ ਰੁਚਾ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਪੜਤੇ
 ॥੭੦॥ ਸਹੰਸ੍ਰ ਸੀਰਖਾ ਅਉਰ ਪੁਰਾਨ ॥ ਅਉਰ ਸਕਲ ਮੋ ਕਰੇ
 ਬਖਾਨ ॥ ਐਸੇ ਪੂਜੇ ਮੇਰੇ ਤਾਂਈਂ ॥ ਜੋ ਚਿਤਵੇਂ ਸੋਈ ਫਲ ਪਾਈਂ ॥
 ੭੧॥ ਪੂਜੈਂ ਏਕ ਮੁਝ ਅਉਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਸੌ ਕਰੇ ਪਿਆਰ
 ॥ ਰਾਮ ਕਿਸਨ ਨਾਰਾਇਣ ਆਖੈਂ ॥ ਮੇਰੇ ਬਿਸਨਪਦ ਮੁਖ ਸੌ ਭਾਖੈ
 ॥੭੨॥ ਗਾਵੈ ਸਦਾ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਵੈ ॥ ਜੋ ਚਾਹੈ ਸੋਈ ਕਛੁ ਪਾਵੈ ॥
 ਏਕ ਮੁਝ ਪੂਜਾ ਗਿਆਨ ਕਰਿ ਜਾਨੈ ॥ ਕਥਾ ਭਾਗਵਤ ਨਿਤ ਬਖਾਨੈ
 ॥੭੩॥ ਗੋਸਟ ਕਰੇਂ ਸਾਧੋ ਕੇ ਸਾਥ ॥ ਭਗਵਤ ਬਚਨ ਕੀ ਆਖੈ
 ਗਾਥ ॥ ਜੋ ਵਹੁ ਕਹੂੰ ਸਾਧਨਾ ਪਾਵੈ ॥ ਮਨ ਮੋ ਪੜ ਪੜ ਮਗਨ ਹੋ
 ਜਾਵੈ ॥੭੪॥ ਗਿਆਨ ਜਗ ਹੈ ਇਸ ਕਾ ਨਾਂਮ ॥ ਗਿਆਨ ਕਰੈਂ ਪਾਵੈ
 ਆਰਾਮ ॥ ਏਕ ਮੋ ਪੂਜੈ ਮਨ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਭਾਖੈ ਰਾਮ ਸਭੀ ਕਛੁ
 ਆਂਹਿ ॥੭੫॥ ਪੂਜਾ ਏਕ ਬਰਤੋ ਸੋ ਕਰੈਂ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਪਾਪ ਬਰਤੋ ਮੈ
 ਟਰੈਂ ॥ ਏਕ ਅਪਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਮੈ ਹੋਵੈ ॥ ਦੋਨੋ ਜੋੜ ਪਾਪ ਮਲ ਧੋਵੈ
 ॥੭੬॥ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਤੂ ਜਗ ਜਾਨ ॥ ਮੇਰੇ ਨਿਮਿਤ ਸਭ ਜਗ
 ਕਰਾਨ ॥ ਜਾਨੋ ਸਭ ਜਗੋਂ ਕੇ ਆਪ ॥ ਤਿਹ ਜਗੋਂ ਕਾ ਕਹੌ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ॥੭੭॥ ਯਹਿ ਸਭ ਜਗ ਮੁਕਤਿ ਕੇ ਦਾਤੇ ॥ ਅਕਾਮ ਜਗ ਕਰਿ ਮੁਝ
 ਸਮਾਤੇ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕਰਤੇ ਜਗ ਭਾਈ ॥ ਜਨਮੋ ਕੇ ਪਾਪੋ ਕੇ ਦਾਹੀ
 ॥੭੮॥ ਜਬ ਲਗ ਜੀਵੈ ਜਗ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਜੀਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਆਹਿ ॥ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਨਿਮਿਤ ਵਹੁ ਜੀਵੈ ॥ ਮੁਝ ਪੂਜਾ ਕਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
 ਪੀਵੈ ॥ ਮੁਝ ਇਸਥਾਨ ਮੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨ ਸਭ ਅਪਦਾ
 ਖੋਵੈ ॥੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਪੂਜਾ ਮੁਝ ਨਾ ਕਰੇ ਤਿਨ ਕੋ ਕਿਆ ਸੁਖ
 ਹੋਇ ॥ ਇਤ ਲੋਕ ਦੁਖ ਪਾਇ ਕੈ ਆਗੇ ਚਲੇ ਪਤਿ ਖੋਇ ॥੨੦॥
 ਸੋਰਠਾ ॥ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਜਗ ਜੈਸੇ ਪਾਰਥ ਮੈਂ ਕਹੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ
 ਕਹਿਓ ਇਹੁ ਤਬ ਆਦਿ ਕਲਪ ਜਬ ਉਪਜਿਓ ॥੨੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਏਤੇ ਮੈ ਜੋ ਜਗ ਕਹੇ ਜਿਸ ਕਰ ਮੁਝ ਕੋ ਜਜੇ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਫਲ ਭੀ
 ਏਕ ਹੈ ਸੋ ਸਰੂਪ ਮੈ ਰਚੇ ॥੨੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨ ਸਭੁ ਤੇਂ
 ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਸੋ ਤੁਮ ਧਾਰੋ ਮੀਤ ॥ ਗਿਆਨ ਜਗ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲਾ
 ਪਾਰਥ ਧਰਹੋ ਚੀਤ ॥੨੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨ ਜਗ ਇਸ ਆਖੀਐ
 ਜਾਨੇਂ ਸਭ ਹੀ ਰਾਮ ॥ ਜੋ ਕਛੁ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਵਤਾ ਸਭ ਕੇ ਮਧ
 ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੨੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭ ਜਗ ਗਿਆਨ ਨਿਮਿਤ ਹੈ ਗਿਆਨ
 ਮੁਕਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਪੂਰਨ ਜਗ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਹੈ ਸਭ ਪਾਛੈ ਇਸ
 ਹੋਇ ॥੨੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਿਆ ਗਿਆਨ ਸਗਲ ਜਗ
 ਤਿਸ ਤੇਂ ਰਚੇ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਯਿਓ ਜਾਨ ਗਿਆਨ ਜਗ ਹੈ ਮੁਕਤਿ
 ਰੂਪ ॥੨੬॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜਬ ਗਿਆਨ ਉਪਜਿਓ ਮੀਤ ਸਗਲ ਕਰਮ
 ਤਬ ਛੁਟ ਗਏ ॥ ਇਹ ਰਾਖੋ ਤੁਮ ਚੀਤ ਜੈਸੇ ਮੈ ਅਬ ਭਾਖ ਹੋਂ
 ॥੨੭॥ ਕਵਿਤ ॥ ਜੈਸੇ ਕੂਏ ਖੋਦਨ ਨਿਮਿਤ ਆਇਧ ਪਕੜ ਲੀਏ
 ਤੋਇ ਆਇਓ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਮਾਂਹਿ ਆਇਧ ਛਾਡਿ ਦੀਓ ਹੈ ॥ ਤੈਸੇ
 ਗਿਆਨ ਕਾਰਨ ਅਨੇਕ ਕਰਮ ਜੀਓ ਕਰੇ ਗਿਆਨ ਜਬ ਪ੍ਰਕਾਸਿਓ
 ਸਭ ਕਰਮ ਬੰਧ ਗਇਓ ਹੈ ॥ ਓਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਚਿਦਾਨੰਦ ਸੁਪਨੈ ਮੈ
 ਜੀਉ ਭਇਆ ਅਪਨੇ ਬਿਬਚਾਰ ਤੇ ਆਪੁ ਖੇਦ ਲੀਓ ਹੈ ॥ ਸਤ
 ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਅਦੁਤੀ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸੁਪਨੇ ਸੋ ਜਾਗ ਗਿਆਨ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਿਹ ਪੀਓ ਹੈ ॥੨੮॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਿਨ ਮੋਹ ਚੇਤਨ ਪਾਇਆ
 ਗਿਆਨ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਆਗੇ ਜੇ ਕੋ ਉਸ

ਤੋਂ ਲੇਵੇ ॥ ਓਹੁ ਗਿਆਨੀ ਉਸ ਕੈਸੇ ਦੇਵੈ ॥੮੯॥ ਦੋਨੇ ਜੁਗਤ ਕਹੋ
ਤੁਝ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਅਤਿ ਪਿਆਰਾ ਮਾਂਹਿ ॥ ਲੇਨਹਾਰ ਪੁਰਖ ਜੇ
ਹੋਇ ॥ ਨਮਾਮਿ ਕਰੇ ਗਿਆਨੀ ਕੋ ਸੋਇ ॥੯੦॥ ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰੇ
ਅਰਦਾਸ ॥ ਮੈ ਸੇਵਕ ਆਇਆ ਤੁਮ ਪਾਸ ॥ ਹੇ ਗੋਪਾਲ ਜੀ ਦੀਨ
ਦੈਆਲ ॥ ਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਦਾ ਕਿਰਪਾਲ ॥੯੧॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਮੁਝੇ
ਗਿਆਨੁ ਸੁਨਾਵਹੁ ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਵਹੁ ॥ ਏਤੀ
ਅਰਦਾਸ ਸੇਵਕ ਜਬ ਕਰੈ ॥ ਬਿਨਤੀ ਕਰਿ ਤਿਸ ਪਾਇਨ ਪਰੈ
॥੯੨॥ ਆਗੇ ਗੁਰ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਬੁਧ ਸੁਨੇ ਰੇ
ਤਾਤ ॥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਕਰੈ ਬਹੁ ਭਲਾ ॥ ਧਨ ਸੇਵਕ ਤੁਧ ਕੁਲ ਸਭ
ਭਲਾ ॥੯੩॥ ਮੁਝ ਪਰ ਬਹੁ ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ॥ ਤੁਮ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਗਾਵੋ
ਮੈ ਹਰੀ ॥ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮਹਿਮਾ ਮੁਝ ਭਾਖਨ ਲਾਗੇ ॥ ਕਹਤੇ ਸੁਨਤੇ ਸੋ
ਬਡਭਾਗੇ ॥੯੪॥ ਮੇਰੇ ਜਾਨਨ ਕਾ ਜੋ ਗਿਆਨ ॥ ਜਿਨ ਪਾਇਓ ਸੋ
ਬ੍ਰਹਮ ਪਛਾਨ ॥ ਮੋਹੁ ਨ ਸਕੈ ਮਾਇਆ ਤਿਸ ਨਰ ਕੋ ॥ ਫੁਨ ਜਾਨੇ
ਵਹੁ ਆਤਮ ਪੁਰ ਕੋ ॥੯੫॥ ਹੇ ਪਾਂਡਵ ਸੋ ਇਹੀ ਗਿਆਨ ॥ ਸਰਬ
ਮਧਿ ਮੁਝ ਹੀ ਕੋ ਜਾਨ ॥ ਸਰਬ ਮਾਂਹਿ ਤੂ ਆਤਮ ਪੇਖੇ ॥ ਅਪਨੇ
ਮਧਿ ਭੀ ਆਤਮ ਦੇ ਪੇਖੇ ॥੯੬॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਸ੍ਰੈਯਾ ॥ ਜੀਅਨ ਮੈ ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ਸਭ ਰੂਪਨ ਮੈ ਅਰ ਰੂਪਨ
ਮਾਂਹੀ ॥ ਪਾਵਕ ਮੈਂ ਅਰ ਪਉਨ ਹੂੰ ਮੈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਥਲ ਮੈ ਕਹੋ ਕਹੂ
ਨਾਂਹੀ ॥ ਸੂਰਜ ਮੈਂ ਸਸ ਮੈਂ ਨਭ ਮੈਂ ਚਿਤ ਲਾਇ ਹਿਰੋ ਚਿਤ ਲਾਇ
ਤਹਾਂ ਹੀ ॥ ਬਿਆਪਕ ਹੈ ਸਭਹੂੰ ਕੇ ਬਿਖੈ ਕਛੁ ਪਾਹਨ ਮੈਂ
ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਹੀ ॥੯੭॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਰ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸਰੂਪ ਜਿਸ ਪਾਇਆ ॥ ਤਸ ਕਾ ਫਲ ਅਬ
ਆਗੇ ਗਾਇਆ ॥ ਜਿਨਹੂੰ ਬਾਸਦੇਵ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਰਿਦਾ

ਅਦ੍ਵੈਤ ਸੋ ਮਾਨਾ ॥੯੮॥ ਜਦਪ ਤਿਨ ਬਪੁ ਮੋ ਆਪ ਕੀਏ ॥ ਪਾਪ
 ਕਮਾਇ ਅਰ ਪਾਪ ਹੀ ਲੀਏ ॥ ਪਾਪੋ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਹੋਇ ਰਹਾ ॥ ਫੇਰ
 ਮੇਰਾ ਜਾਨਨ ਤਿਸ ਲਹਾ ॥੯੯॥ ਸੋ ਮੇਰੇ ਜਾਨਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ॥ ਸਗਲ
 ਪਾਪ ਤਿਸ ਜਾਵਨ ਛਾਡ ॥ ਗਿਆਨ ਨਾਮ ਨਉਕਾ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਚੜ੍ਹ
 ਕਰਿ ਪਾਪ ਸਭ ਤਰਤਾ ਜਾਇ ॥੧੦੦॥ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮੁਕਤ
 ਓਹੁ ਭਇਓ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਰਮ ਤਿਨ ਦਹਿਓ ॥ ਜਲ ਗਏ
 ਬ੍ਰਹਮ ਅਗਨ ਮੈ ਕਰਮ ॥ ਸੁਵਿਚਾਰ ਤੇ ਨਾਸੇ ਭਰਮ ॥੧੦੧॥
 ਜਿਉ ਕਾਸਟ ਕੋ ਅਗਨ ਜਲਾਵੈ ॥ ਤਿਉ ਹੀ ਗਿਆਨ ਸੋ ਪਾਪ ਮਿਟ
 ਜਾਵੈ ॥ ਗਿਆਨ ਤੁਲ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ॥ ਗਿਆਨ ਹੋਇ ਆਪ ਕੋ
 ਪਾਂਹਿ ॥ ਪਵਿਤ੍ਰ ਗਿਆਨ ਕੇ ਸਮ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ॥ ਗਿਆਨ ਤੁਲ
 ਪਰਮੇਸਰ ਲਹੀਐ ॥੧੦੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਗਿਆਨ ਪਾਵਨ ਕੀ ਬਾਤ
 ਪਾਰਬ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹਤ ਹੋ ॥ ਮਨ ਜੋੜੇ ਮੁਝ ਸਾਥ ਜੋਗੀ ਤਿਸ ਕਾ
 ਨਾਮ ਹੈ ॥੧੦੩॥ ਛੰਦ ॥ ਐਸਾ ਜੋਗੀ ਮੀਤ ਕਰੇ ਹੈ ਸਿਮਰਨ ਮੇਰਾ
 ॥ ਸਿਮਰਨ ਉਪਜਿਉ ਗਿਆਨ ਬਿਨਾਸਿਓ ਜਿਅ ਤਿਮ੍ਹ ਅੰਧੇਰਾ ॥
 ਏਕ ਬਾਰ ਕੇ ਸਿਮਰੇ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਨ ਉਪਜੇ ॥ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਮੁਝ
 ਸੇਵ ਗਿਆਨ ਹਿਰਦੇ ਤਬ ਨਿਪਜੈ ॥ ਅਬ ਜਿਸ ਕਰਿ ਗਿਆਨ ਮਨ
 ਆਵੈ ਸੋਈ ਕਹੋ ਪ੍ਰਸਿਧ ॥ ਮੁਖ ਸੁਨਨੇ ਸਰਧਾ ਕਰੈ ਵਰਨੀ ਜੈਸੀ
 ਬਿਧਿ ॥੧੦੪॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮਨ ਚਿਤਵਨ ਤੇ ਵਰਜ ਕਰਿ ਰਾਖੈ ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚਾਖੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਰਜੇ ਬਿਖਿਓ ਮਾਂਹੀ ॥
 ਤਿਸ ਕੋ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਹੀ ॥੧੦੫॥ ਜਿਸ ਨਰ ਐਸਾ ਗਿਆਨ
 ਮਨ ਧਾਰਾ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਗਤਿ ਸੁਨ ਪਾਰਬ ਪਿਆਰਾ ॥ ਅਰ ਬਹੁ ਸੁਖ
 ਤਿਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਧਾਰਨ ਤੇ ਆਤਮ ਸੋਇ ॥੧੦੬॥
 ਤ੍ਰਿਗੁਨਮੈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਮਾਇਆ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਤਰ ਮੁਝ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਇਆ
 ॥ ਸਭ ਤਰੰਗ ਤਿਸ ਕੇ ਮਿਟ ਗਏ ॥ ਤਬ ਗਿਆਨੀ ਮੁਕਤ ਵਹੁ
 ਭਏ ॥੧੦੭॥ ਫੀਲ ਨ ਲਾਰੈ ਮੇਰੇ ਗਿਆਨ ॥ ਸੁਨਤੇ ਹੀ ਗਿਆਨ

ਕੋ ਪਾਨ ॥ ਜਬ ਵਹੁ ਸੁਨੇ ਅਰੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗਾਇ ॥ ਤਤਕਾਲ ਮੁਕਤਿ
 ਸੁਖ ਪਾਇ ॥੧੦੮॥ ਜੇ ਕੋ ਹੋਵੈ ਮੂਰਖ ਅਗ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਅੰਤਰ
 ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਤਗ ॥ ਚਿੰਤਾ ਹੀ ਮੈ ਮਗਨ ਵਹੁ ਰਹੇ ॥ ਮੇਰੇ ਬਿਖੇ ਸੰਦੇਹ
 ਵਹੁ ਕਹੇ ॥੧੦੯॥ ਕਿਆ ਜਾਨੈ ਪਰਮੇਸਰ ਕਹਾਂ ॥ ਕਿਸੇ ਨ ਪਾਇਆ
 ਮੈ ਕਿਆ ਲਹਾਂ ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਐਸੀ ਬੁਧ ਮਲੀਨ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਫਲ
 ਤਿਨ ਹਿਰਦੈ ਚੀਨ ॥੧੧੦॥ ਤਿਨ ਕੋ ਦੋਨੋ ਲੋਕ ਸੁਖ ਨਾਂਹੀ ॥ ਦੁਖੀ
 ਰਹੈ ਅਰ ਬਹੁ ਪਛੁਤਾਂਹੀ ॥ ਜੋ ਸਰੂਪ ਅਪਨੇਂ ਤੇਂ ਭੂਲੈ ॥ ਮਿਰਤ
 ਭਏ ਵਹੁ ਜਮਪੁਰ ਝੂਲੈ ॥੧੧੧॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਮਿਰਤ ਅਰਥ ਅਬ ਟੀਕਾਕਾਰ ॥ ਐਸੀ ਬਿਧ ਅਬ ਕਹੈ
 ਬੀਚਾਰ ॥ ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਹੈ ਬਪ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਨਿਤ ਵਹਿ
 ਆਂਹਿ ॥੧੧੨॥ ਦੇਹ ਸਾਜ ਮਾਇਆ ਸੰਗ ਰਚੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਭੋਗੋ ਮੈ
 ਪਚੈ ॥ ਕਹੇ ਬਪ ਮੈ ਅਰ ਬਰਨ ਆਸ਼੍ਰਮ ॥ ਯਹਿ ਕਹਨਾਂ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤ
 ਕਾ ਧਰਮ ॥੧੧੩॥ ਆਪ ਤੇ ਭੂਲ ਦੇਹ ਹੀ ਮਾਨੈ ॥ ਯਹੀ ਮ੍ਰਿਤ
 ਬਿਬੇਕੀ ਜਾਨੈ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਉਪਜੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ॥ ਅਦ੍ਵੈਤ ਬ੍ਰਹਮ
 ਨਿਸਚੈ ਤਿਹ ਮਾਨ ॥੧੧੪॥ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਅਪਨਾ ਉਸ ਪਾਇਆ ॥
 ਯਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੇਦੋ ਨੇ ਗਾਇਆ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਬਾਝ ਅਵਰ ਕਛੁ ਜਾਨੇ
 ॥ ਸੋਈ ਮ੍ਰਿਤ ਬਿਬੇਕੀ ਮਾਨੇ ॥੧੧੫॥ ਤਾਤੇ ਸਭ ਕਛੁ ਗੋਬਿੰਦ ਜਾਨੇ
 ॥ ਸਭੁ ਕਛੁ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਮਾਨੇ ॥ ਅਜਾਤ ਅਨਾਮ ਅਰੂਪ ਅਨੂਪ
 ॥ ਜਬ ਚਿਤਵੈ ਤਬ ਧਰੈ ਸਰੂਪ ॥ ਰੂਪ ਧਾਰ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਹੋਵੈ ॥
 ਰੂਪ ਤਿਆਗੈ ਤਬ ਸੁਖ ਸੋਵੈ ॥੧੧੬॥ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਰ ॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਮੁਝ ਕੋ ਜਜੈ ਗਿਆਨ ਸੋ ਜਾਨੈ ਮਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮੇਰੇ ਸਿਮਰਨ
 ਜੋ ਜੁੜੇ ਉਸਤਤਿ ਤਿਸ ਅਬ ਗਾਂਹਿ ॥੧੧੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਸ ਕਾ
 ਮਨ ਮੁਝ ਭਜਨ ਮੈਂ ਜੁੜਿਆ ਦਿਨ ਅਰ ਰਾਤ ॥ ਲੀਨ ਭਇਆ
 ਉਹੁ ਮੁਝ ਬਿਖੇ ਸੁਨਹੋ ਅਰਜਨ ਤਾਤ ॥੧੧੮॥ ਮਨ ਤੇਂ ਉਠਤੇ

ਸਗਲ ਕਰਮ ਸੋ ਮਨ ਮੁੜ ਮੈ ਲੀਨ ॥ ਕਟੇ ਕਰਮ ਤਿਸ ਜਨਮ ਕੇ
ਜਿਹ ਯਿਹ ਨਿਹਰਾ ਕੀਨ ॥੧੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਦ
ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥ ਕਾਟੈ ਜੋਗ ਮੁੜ ਸਗਲ ਕਰਮ ਗਿਆਨ
ਸੰਦੇਹ ਸਭ ਖੋਇ ॥੧੨੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਪਾਂਡਵ ਹੇ ਸਖੇ ਮੀਤ ਤੁਝ
ਰਿਦ ਸੰਸੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸਭ ਸੰਦੇਹ ਤੁਝ ਰਿਦੈ ਮੈ ਅਗਿਆਨ ਹੀ ਤੇ
ਆਹਿ ॥੧੨੧॥ ਗਿਆਨ ਖੜਗ ਕਰਿ ਪਕੜ ਕੈ ਸਭ ਸੰਦੇਹ ਕਟ
ਡਾਰ ॥ ਐਸੇ ਗਿਆਨ ਕੀ ਅਗਨ ਸੋ ਅਘ ਬਨ ਕੋ ਤੂੰ ਜਾਰ ॥
ਲਾਭ ਅਲਾਭ ਤਿਆਗ ਕੈ ਤੂ ਜੁਧ ਕਰ ਹੇ ਮੀਤ ॥ ਕਲਿਆਨ ਤੇਰਾ
ਹੈ ਇਸੀ ਮੋ ਦਿੜ ਕਰਿ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥੧੨੩॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਏਤੇ ਬਚਨ ਭਗਵਾਨ ਜਬ ਪਾਰਥ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਿ ਰਹੇ ॥
ਸੁਨ ਕਰਿ ਕਹੇ ਬਖਾਨ ਪਾਰਥ ਕੇਸਵ ਰਾਇ ਸੋ ॥੧੨੪॥ ਚੌਪਈ ॥
ਚਤੁਰਥ ਧਿਆਉ ਗੀਤਾ ਕਾ ਮੀਤਾ ॥ ਜੋਸੰਬਾਦ ਮਾਧਵ ਜੂ ਕੀਤਾ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਤ ਸਭ ਤਿਸੈ ਬਖਾਨੀ ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਭਾਗ ਤਿਨਹੂੰ ਨੇ ਜਾਨੀ
॥੧੨੫॥ ਜੇ ਕੋ ਸੁਨੈ ਅਰ ਮੰਨ ਵਸਾਵੈ ॥ ਈਹਾ ਸੁਖ ਆਰੈ ਜੈ
ਪਾਵੈ ॥ ਆਰੈ ਪੀਛੈ ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਪਹਚਾਨ ਕਾ ਏਹੋ ਮਰਮ
॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮਾਂਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਇ ਰਹੈ ॥ ਜੇ ਕੋ ਧਾਰੇ ਸੁਨੇ ਅਰ ਕਹੇ
॥੧੨੬॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦਭਗਵਤ ਗੀਤਾ-ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇ ਗਿਆਨ ਕਰਮ ਸੰਨਿਆਸਯੋਗੋ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੋ ਧਿਆਇ
॥੪॥੫੦੫॥

ਆਰੋ ਧਿਆਇ ਪੰਜਵਾ ਚਲਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਮਾਧਵ ਤੁਮ ਕਹਤ ਹੋ ਸਗਲੇ ਕਰਮ ਤਿਆਗ ॥
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਪਦ ਧਾਰ ਕੈ ਆਤਮ ਮਾਹਿ ਨਿਤ ਲਾਗ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਬਹੁੜ ਕਹੋ ਉਠ ਜੁਧ ਕਰ ਖੜ੍ਹੀ ਦੇਹ ਯਹਿ ਧਰਮ ॥ ਮਿਸ੍ਰਤ ਬਾਤੋਂ
 ਆਖ ਕੇ ਮੋਹਿ ਉਪਜਾਵਹੁ ਭਰਮ ॥੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਨਿਸਚੇ ਕਰਿ
 ਇਕ ਬਾਤ ਮਧਸੂਦਨ ਜੀ ਮੁੜ ਕਹੋ ॥ ਕਲਿਆਨ ਹੋਇ ਮੁੜ ਤਾਤ
 ਜਿਹ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਰਹੇ ਨਾਂ ॥ ॥੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਧਸੂਦਨ ਜੀ ਸੁਨਤ ਹੀ
 ਭਾਖੇ ਅਰਜਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੁਨ ਪਾਰਥ ਅਬ ਤੁੜ ਕਹੋ ਜੈਸੇ ਨਿਸਚੇ
 ਆਹਿ ॥੪॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਕਰਮ ਤਿਆਗ ਨਾਮ ਸੰਨਿਆਸ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਵੈ ਗਿਆਨ
 ਪ੍ਰਗਾਸ ॥ ਸਤ ਕਰਮ ਹੈ ਈਸਰ ਅਰਥ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਤਿਸ ਨਾਮ
 ਸਮਰਥ ॥੫॥ ਜੋਗ ਅਰਥ ਜੁੜਨੇ ਕਾ ਮੀਤ ॥ ਗਿਆਨ ਨਾਂਮ ਜਾਨ
 ਧਰ ਚੀਤ ॥ ਜਬ ਕੋ ਮਿਲੈ ਕਿਸੀ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮਿਲਨ ਬਾਤ ਤਿਸ
 ਤੋਂ ਉਠ ਜਾਂਹਿ ॥੬॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਤੇ ਗਿਆਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਗਿਆਨ
 ਪਾਇ ਤਬ ਕਰਮ ਭੁਲਾਵੈ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਅਰ ਤਿਆਗ ਸੰਨਿਆਸ ॥
 ਦੋਵੈ ਪਰਮ ਗਿਆਨ ਕੋ ਬਾਸ ॥੭॥ ਜਿਸ ਕੋ ਸਮਝ ਗਿਆਨ ਨਹੀ
 ਆਵੈ ॥ ਓਹੁ ਨਰ ਕਰਮ ਮਾਂਹਿ ਚਿਤ ਲਾਵੈ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਸਤ
 ਕਰਮ ਵਹੁ ਕਰੈ ॥ ਮੁੜ ਅਰਪੈ ਫਲ ਮਨ ਨਾਂ ਧਰੈ ॥੮॥ ਤਿਸ ਕੋ
 ਕਰਮ ਜੋਗ ਅਤਿ ਨੀਕਾ ॥ ਕਰਤੇ ਹੋਇ ਸੁਧ ਮਨ ਜੀਕਾ ॥ ਬਹੁੜ
 ਅਬ ਤਿਸ ਕੀ ਰਹਤ ਬਖਾਨੋ ॥ ਐਸੇ ਕੋ ਸੰਨਿਆਸੀ ਜਾਨੋ ॥੯॥ ਬੁਰੇ
 ਭਲੇ ਕਾ ਹਰਖ ਨ ਸੋਗ ॥ ਲਾਭ ਅਲਾਭ ਸਮ ਤਿਸ ਕੋ ਹੋਗ ॥
 ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਏਕ ਸਮਾਨ ॥ ਜਿਸ ਭਾਸੇ ਸੋ ਮੁਕਤਾ ਜਾਨ ॥੧੦॥

ਜੋਗ ਸਾਂਖ ਕਾ ਕਰੋ ਬੀਚਾਰ ॥ ਦੋਨੋ ਏਕ ਪਾਰਥ ਮਨ ਧਾਰ ॥
 ਜਾਨਨ ਮਿਲਨ ਏਕ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਵਸਤ ਏਕ ਦੋ ਨਾਮ ਕਹਾਈ
 ॥੧੧॥ ਸਾਂਖ ਜੋਗ ॥ ਗੋਸਟਿ ਮੇਰੇ ਸਾਧੇ ਸੰਗ ਕਰੈ ॥ ਸਾਧ ਨਾ
 ਮਿਲੈ ਤਾ ਮਨ ਮੋ ਧਰੈ ॥ ਸਾਂਖ ਜੋਗ ਹੈ ਇਸ ਕਾ ਨਾਂਮ ॥ ਨਿਤ
 ਅਨਿਤ ਬੀਚਾਰ ਕਰਾਂਨ ॥੧੨॥ ਜੋਗ ਕਰਮ ॥ ਮੇਰੇ ਸਿਮਰਨ
 ਧਿਆਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਜੁੜੈ ਨਿਤ ਅਰ ਇਸਥਿਤ ਅਾਂਹਿ ॥ ਯਹੀ ਕਰਮ
 ਜੋਗ ਰਿਦ ਧਰੈ ॥ ਦੋਨੋ ਕੋ ਸਮ ਮਨ ਮੋ ਕਰੈ ॥੧੩॥ ਸਾਂਖ ਜੋਗ ਕੋ
 ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਭਾਖੈ ॥ ਪੰਡਿਤ ਤਿਨ ਕੋ ਬਾਲਕ ਰਾਖੈ ॥ ਪੰਡਿਤ ਕਹੈ
 ਦੇਉ ਇਕ ਦੇਖੈ ॥ ਸਾਧਕ ਸਾਂਖ ਜੋਗ ਸਮ ਪੇਖੇ ॥੧੪॥ ਜਹਾਂ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਂਖ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗੀ ਭੀ ਤਹਾਂ ਸਮਾਵੈ ॥ ਜਿਨ
 ਸਾਂਖ ਜੋਗ ਏਕ ਕਰਿ ਜਾਨਿਆ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਰਿਦਾ ਆਤਮ ਸੋ
 ਮਾਨਿਆ ॥੧੫॥ ਛੰਦ ॥ ਮੁਝ ਸਿਮਰਨ ਅਰ ਧਿਆਨ ਸਾਥ ਜਬ
 ਲਗਿ ਨਹੀ ਜੁੜੈ ॥ ਤਬ ਲਗ ਮਾਇਆ ਜਗਤ ਸੋ ਤਿਸ ਮਨ ਨਹੀ
 ਮੁੜੈ ॥ ਮਨ ਜੁੜਨੇ ਕੇ ਬਾਝ ਤਿਆਗ ਸੋਭਾ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ॥ ਕਠਨ
 ਹੋਵੈ ਤਿਸ ਤਿਆਗ ਮਨ ਬਿਖਿਆ ਕੋ ਧਾਵੈ ॥੧੬॥ ਮੇਰੇ ਸਿਮਰਨ
 ਧਿਆਨ ਸਾਥ ਜਿਸ ਕਾ ਮਨ ਜੁੜਿਆ ॥ ਜੁੜਨੇ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਨ
 ਬਿਖਿਆ ਤੋਂ ਮੁੜਿਆ ॥ ਸੰਸਾਰ ਮਾਇਆ ਕੋ ਤਿਆਗ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈਂ
 ਵਹਿ ਮਿਲੈ ॥ ਸੁਖ ਮੈ ਮਗਨ ਹੋਇ ਜਾਇ ਸੰਸੇ ਸਭ ਤਿਸ ਕੇ ਗਲੇ
 ॥ ਸਿਮਰਨ ਧਿਆਨ ਕੀ ਬਾਤ ਯਹੀ ਮੈ ਕਹੀ ਸਤ ॥ ਅਬ ਸੁਨ
 ਅਰਜਨ ਮੀਤ ਜੁਗਤ ਜੋਗੀ ਕੀ ਮਤ ॥੧੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਤੇ ਲਛਨ
 ਜਿਸ ਬਿਖੇ ਸੋ ਜੋਗੀ ਮੁਝ ਜਾਨ ॥ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਜੋ ਜੁੜ ਰਹਿਆ
 ਅਰ ਮੇਰਾ ਜਿਸ ਗਿਆਨ ॥੧੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੇ ਜੋਗ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੋਂ
 ਮਿਟ ਗਏ ਮਨ ਕੇ ਰੋਗ ॥ ਹਿਰਦਾ ਤਿਸ ਕਾ ਸੁਧ ਭਇਆ ਨਿਹਚਲ
 ਹੈ ਤਿਸ ਜੋਗ ॥੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੈਸੇ ਮੈ ਹੋ ਆਤਮਾ ਭੂਤੋ ਪ੍ਰਾਨੀਓ
 ਮਾਂਹਿ ॥ ਲੇਖ ਨ ਲਾਗੇ ਕਰਮ ਕਾ ਮੁਝ ਬਪ ਕਰਮ ਕਰਾਹਿ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੈਸੀ ਹੀ ਵਹੁ ਕਰੇ ਕਰਮ ਲੇਪ ਨ ਲਾਗੇ ਤਾਹਿ ॥ ਯਹੀ
 ਬੀਚਾਰ ਬਿਚਾਰਕੇ ਮਨ ਕੇ ਸੰਸੇ ਦਾਹਿ ॥੨੧॥ ਛੰਦ ॥ ਦੇਖਨ ਸੁਨਨ
 ਸਪਰਸ ਸੁੰਘਨ ਬੋਲਨ ਜੋ ਕਹੀਐ ॥ ਪਲਕ ਫੁਰਨ ਅਰ ਸ੍ਵਾਸ ਲੈਨ
 ਗ੍ਰਿਹ ਤਿਆਗ ਜੋ ਲਹੀਐ ॥ ਮੀਟਨ ਖੋਲਨ ਨੈਨ ਅਰ ਪਾਛੇ ਜੋ
 ਕਹਿਆ ॥ ਵਰਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਰਮ ਸਭੀ ਤਤਵ ਤੇ ਰਹਿਆ ॥ ਜੋਗੀ
 ਐਸੇ ਕਹਹਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਤਤ ਗੁਣ ਮਿਲ ਵਰਤੇ ॥ ਮੈ ਸਾਖੀ ਸਭ ਮਾਹਿ
 ਕਰਮ ਮਿਲ ਕਰ ਏ ਕਰਤੇ ॥੨੨॥ ਚੌਪਈ ॥ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਹੁ
 ਬਪ ਭਿੰਨ ਜਾਨੈ ॥ ਕਰਮ ਲੇਪ ਆਪ ਮਾਂਹਿ ਨ ਮਾਨੈ ॥ ਨਿਰਲੇਪ
 ਬਪ ਮਾਂਹਿ ਜੋ ਰਹਤਾ ॥ ਨਿਸਦਿਨ ਵਹੁ ਆਤਮ ਹੀ ਕਹਤਾ ॥੨੩॥
 ਤਿਸ ਕਾ ਚੇਤਾ ਮਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮੁਝ ਬਿਤ੍ਰੇਕ ਕੇ ਦੇਖੇ ਨਾਂਹਿ ॥ ਤਿਸ
 ਕੇ ਦੇਹ ਕੀ ਯਹਿ ਗਤਿ ਜਾਨੈ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਗੀਤਿ ਦੇਹ ਤਿਸ ਮਾਨੈ
 ॥੨੪॥ ਜੈਸੇ ਬਸਤ੍ਰ ਅੰਗ ਲਗਾਏ ॥ ਭਿੰਨ ਦੇਹ ਬਸਤ੍ਰ ਸੋ ਪਾਏ ॥
 ਬਸਤ੍ਰ ਨਿਆਈ ਦੇਹ ਤਿਸ ਧਰੇ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਜੁਗਤ ਬਪ ਭਿੰਨ ਕਰੇ
 ॥੨੫॥ ਬਪ ਕਰਮ ਤਿਸ ਲੇਪ ਨ ਲਾਗੈ ॥ ਕਮਲ ਦਿਸਟਾਂਤ ਕਰੇ
 ਅਬ ਆਗੈ ॥ ਜਲ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਕਮਲ ਜਿਉ ਅਹੈ ॥ ਤਿਉ ਨਿਆਰਾ
 ਵਹੁ ਬਪ ਮੈਂ ਰਹੈ ॥੨੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਸ ਮਨਸਾ ਮੁਝ ਮਿਲਨ ਕੀ
 ਤਿਸ ਕੀ ਸੁਨ ਅਬ ਬਾਤ ॥ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰ ਬੁਧ ਸੋ ਕਰਮ
 ਨਿਹਕਾਮ ਕਮਾਤ ॥੨੭॥ ਸਤਿ ਕਰਮ ਜੋ ਨਿਤ ਕਰੇ ਅਰ ਅਰਪਨ
 ਮੇਰੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਆਤਮ ਹੀ ਸਭ ਜਾਨ ਕੈ ਮਨ ਬਾਂਛੈ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ
 ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੇ ਅੰਤਹ ਸੁਧ ਕੇ ਸਤ ਕਰਮ ਨਿਤ ਕਰੇ ॥
 ਕਰੇ ਸਮਰਪੈ ਵਹ ਮੁਝੇ ਫਲ ਤਿਸ ਚਿਤ ਨ ਧਰੇ ॥੨੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਸਚਲ ਸਾਂਤ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁਝ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਸਕਾਮ
 ਕਰਮ ਜੋ ਕਰਤ ਹੈ ਕਰਮ ਬੰਧ ਤਿਸ ਹੋਇ ॥੩੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਨ
 ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਸਗਲ ਕਰਮ ਅਰ ਮਨ ਕੀ ਚਿਤਵਨ ਜੋਇ ॥ ਸਗਲ
 ਤਿਆਗੇ ਰਿਦੇ ਤੇ ਸੋ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋਇ ॥੩੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਨਿਆਸੀ

ਸੋ ਜਾਨੀਐ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਜਿਸ ਨਾਂਹਿ ॥ ਸਦਾ ਰਹੈ ਭਿੰਨ ਦੇਹ ਤੇ
 ਅਕ੍ਰੈ ਕਹੀਐ ਤਾਹਿ ॥੩੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੀ ਸੋਭਾ ਤੁਝ ਕਹੁ ਜਿਉ
 ਮੈਂ ਅਕ੍ਰੈ ਰੂਪ ॥ ਜੋ ਮੁਝ ਐਸਾ ਜਾਨਤਾ ਸੋ ਭੀ ਮੁਝੀ ਸਰੂਪ ॥੩੩॥
 ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਕਛੁ ਸੋਭਾ ਮੇਰੀ ਸੁਨ ॥ ਜੋ ਕਹੌ ਅਪਨੇ ਗੁਨ ॥ ਮੁਝ
 ਕਛੁ ਪ੍ਰਜੋਜਨ ਨਾਂਹਿ ॥ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਉਪਜਾਂਹਿ ॥੩੪॥ ਤਿਸ ਲੇਖ ਮੁਝ
 ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਅਕ੍ਰੈ ਅਚਲ ਜਾਨੋ ਸੋਇ ॥ ਮੁਝ ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਨਾਂਹਿ ॥
 ਮੈ ਨਿਤ ਮੁਕਤ

ਹੀ ਆਹਿ ॥੩੫॥ ਸੰਸਾਰ ਉਤਪਤ ਜੋ ॥ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਤਿਨ ਜੋ ਹੋ ॥
 ਯਹਿ ਮਾਇਆ ਮੇਰੀ ਕਰੇ ॥ ਸੁਭਾਵ ਤੋਂ ਜਗ ਧਰੇ ॥੩੬॥ ਜਿਉ
 ਕਰਿ ਕੰਨਿਆ ਕੁਵਾਰ ॥ ਗੁਡੀ ਸਾਥ ਤਿਸ ਹੈ ਪਿਆਰ ॥ ਤਿਉ
 ਸੰਸਾਰ ਐਸਾ ਜਾਨ ॥ ਵਹਿ ਖੇਲ ਮਾਇਆ ਜਾਨ ॥੩੭॥ ਹਰਿ
 ਨਿਰਲੇਪ ਨਿਆਰਾ ਰਹੋਂ ॥ ਨਿਰੰਜਨ ਰੂਪ ਅਪਨਾ ਲਹੋਂ ॥ ਮੈ ਨਾ
 ਕਰਾਵੋਂ ਪਾਪ ॥ ਪੁੰਨ ਨਾ ਕਰਾਵੋਂ ਆਪ ॥੩੮॥ ਜੀਉ ਅਛਾਦਿਆ
 ਅਗਿਆਨ ॥ ਵਹਿ ਮੋਹਿ ਰੂਪੀ ਜਾਨ ॥ ਵਹੁ ਕਰੇ ਕਰਮ ਹਮ ਕਰੇਂ ॥
 ਨਿਰਲੇਪ ਚਿਤ ਨ ਧਰੇਂ ॥ ਤਿਨ ਭਾਂਤ ਮੈਂ ਨਹੀ ਮੀਤ ॥ ਨਿਰਲੇਪ
 ਮੇਰੀ ਰੀਤ ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਮੁਝੀ ਕੋ ਜੋ ਐਸਾ
 ਮੁਝ ਜਾਨ ॥ ਇਸ ਜਾਨਨ ਕੇ ਸੰਗ ਤੇ ਨਾਸੇ ਤਿਸ ਅਗਿਆਨ
 ॥੪੦॥ ਜਿਉ ਰਵਿ ਕੋ ਹੈ ਚਾਂਦਨਾਂ ਅਪਨੇ ਚਾਦਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤੈਸੇ
 ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਹੀ ਆਹਿ ॥੪੧॥ ਕਵਿੱਤ ॥ ਬੁਧ
 ਨਿਹਚਾ ਗਿਆਨੀ ਕਾ ਸਦਾ ਰਹੈ ਮੇਰੇ ਮਾਂਹਿ ਮੇਰਾ ਹੀ ਨਾਮ ਜਾਪੈ
 ਮੇਰੀ ਭਾਖੈ ਮਹਿਮਾਂ ਜੀ ॥ ਮੇਰੀ ਹੀ ਨਿਹਚਾ ਕੀਈ ਤਿਸੇ ਗਿਆਨ
 ਅਗਨਿ ਭਈ ਉਸੀ ਅਗਨਿ ਸਾਥ ਸਗਲ ਪਾਪ ਘੋਰ ਦਹਿਮਾਂ ਜੀ ॥
 ਮੇਰੇ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਹੁ ਹੋਇ ਰਹਿਆ ਜਗਤ ਸਭ
 ਅਨਿਤ ਮਿਥਿਆ ਤਿਨ ਮਨਿਮਾਂ ਜੀ ॥੪੨॥ ਚੌਪਈ ॥ ਐਸੀ ਦ੍ਰਿਸਟੀ
 ਤਿਸ ਨਰ ਕੀ ਭਈ ॥ ਜੋ ਆਗੈ ਮੈਂ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਹੀ ॥ ਜੈਸੇ

ਬ੍ਰਹਮਨ ਕਾ ਅਉਤਾਰ ॥ ਬਿਦਿਆ ਪੜਤਾ ਹੋਇ ਅਪਾਰ ॥੪੩॥
 ਬ੍ਰਹਮਨ ਜਨਮ ਅਰ ਵਿਦਿਆ ਮਾਂਹਿ ॥ ਦੋਨੋਂ ਮੈਂ ਹੰਕਾਰੀ ਨਾਂਹਿ ॥
 ਨਿਮਰ ਭੂਤ ਐਸਾ ਕੋ ਸਾਧੂ ॥ ਐਸਾ ਵਿਰਲਾ ਬਪ ਕੋ ਲਾਧੂ ॥੪੪॥
 ਕੁੰਚਰ ਸ੍ਵਾਨ ਅਰ ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ॥ ਚਤੁਰਥ ਸੁਰਭੀ ਹੋਵਹਿ ਨਾਲ ॥
 ਯਹਿ ਪਾਂਚੋ ਵਹਿ ਸਮ ਕਰ ਜਾਨੈ ॥ ਬਿਬੇਕੀ ਐਸਾ ਪੰਡਿਤ ਮਾਨੈ ॥੪੫॥
 ਕਿਆ ਸਮਝ ਕਰਿ ਸਮ ਵਹਿ ਦੇਖੈ ॥ ਸਭਹੂੰ ਨਿਰੰਤ੍ਰ ਆਤਮ
 ਪੇਖੈ ॥ ਸਭ ਮੈ ਏਕੋ ਆਤਮ ਜਾਨੈ ॥ ਦੇਹ ਅੰਗ ਕੋ ਮੂਲ ਨ ਜਾਨੈ ॥
 ੪੬॥ ਇਸ ਸਮਤਾ ਸੌ ਜਿਨ ਮੁਝ ਦੇਖਿਆ ॥ ਸੋ ਨਰ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਮੈ
 ਪੇਖਿਆ ॥ ਬਹੁੜ ਜਨਮ ਮੈ ਤਿਸੈ ਨ ਦੇਵੋਂ ॥ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਆਪ
 ਕਰ ਲੇਵੋਂ ॥੪੭॥ ਜਿਨ ਸਭ ਅੰਤਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜਾਨਾ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਂਹਿ
 ਤਿਸ ਕਾ ਮਨ ਮਾਂਨਾਂ ॥ ਭਲੇ ਪਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨ ਹੋਇ ॥ ਬੁਰੇ ਪਾਇ
 ਚਿੰਤਾ ਨਾਂ ਕੋ ॥੪੮॥ ਸੋ ਇਸਥਿਰ ਬਿਧ ਗਿਆਨੀ ਕਹੀਐ ॥ ਐਸਾ
 ਬ੍ਰਹਮਵੇਤਾ ਕੋ ਲਹੀਐ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮਾਂਹਿ ਇਸਥਿਤ ਜੋ ਰਹੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓ
 ਭੋਗ ਵਹ ਮੂਲ ਨ ਚਹੈ ॥੪੯॥ ਆਤਮ ਸੁਖ ਸੌ ਮਗਨ ਵਹਿ
 ਭਇਆ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਧ ਸੌ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋ ਰਹਿਆ ॥ ਮਨ ਜੋ ਚਲਹੈ
 ਬਾਛਾ ਮਾਂਹਿ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸੋ ਜੁੜੈ ਬਾਛਾ ਮਿਟ ਜਾਹਿ ॥੫੦॥ ਐਸਾ
 ਜੋਗੀ ਆਤਮ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ਨਿਰਬਾਣ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਵੈ ॥
 ਹੇ ਪਾਰਥ ਇਹ ਸੁਖ ਤਿਸ ਆਇਆ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਾ ਤਿਸ ਸ੍ਵਾਦ
 ਗਵਾਇਆ ॥੫੧॥ ਅਨਿਤ ਸੁਖ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਜਾਨੋ ॥ ਜੋਗੀਸਰ ਤਿਹੰ
 ਰਮਤ ਨ ਮਾਨੋ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੁਖ ਦੁਖ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਛਿਨ ਸੁਖ ਹੋਇ
 ਬਹੁੜ ਮਿਟ ਜਾਈ ॥੫੨॥ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਸੁਖ ਨਾਂ ਦੇਖੈ ॥ ਐਸਾ
 ਭਗਤ ਵਹੁ ਮੁਝ ਕੋ ਪੇਖੈ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਜਨਮ ਆਗੇ ਫਿਰ ਨਾਂਹੀ ॥
 ਤਿਸ ਕੀ ਬਾਤ ਅਬ ਤੁਝੇ ਸੁਨਾਈ ॥੫੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਛਨ ਮੁਕਤੇ
 ਪੁਰਖ ਕੇ ਅਬ ਮੈ ਭਾਖੇ ਤੋਹਿ ॥ ਸੋਈ ਮੁਕਤਾ ਜਾਨੀਐ ਜਿਸ ਕਾਮ
 ਕ੍ਰੋਧ ਨਾ ਹੋਇ ॥੫੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਅਬ ਦਿਸਟਾਂਤ ਹੇ ਪਾਰਥ

ਤੂੰ ਸਮਝ ਲੇ ॥ ਸਮਝੇ ਆਵੈ ਸਾਂਤ ਜਿਹ ਬਿਧ ਸੋਂ ਅਬ ਕਹਤ ਹੋਂ
 ॥੫੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅੰਨ ਪਾਤ੍ਰ ਜੋ ਅਗਨ ਪਰ ਪਾਕ ਨਿਮਿਤ ਚੜਾਇ
 ॥ ਕਿਨਕਾ ਤਿਸ ਸੋਂ ਕਾਢ ਕਰ ਦੇਖੈ ਦਿਸਟ ਲਗਾਇ ॥੫੬॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਜੋ ਵਹੁ ਕਿਨਕਾ ਗਲ ਗਇਆ ਤਬ ਅੰਨ ਪਕਿਓ ਮੀਤ ॥ ਤੈਸੇ
 ਜਿਹ ਨਹੀ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਧਰ ਚੀਤ ॥੫੭॥ ਸ਼੍ਰੋਯਾ ॥ ਜਿਸ
 ਕੋ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨਹੀ ਉਪਜੈ ਜੋ ਜੁਗਤ ਹੈ ਤਿਸੇ ਨਿਸਾਨੀ ॥ ਸੋਈ
 ਮਨੁਖ ਸੁਖੀ ਅਰ ਮੁਕਤਾ ਬ੍ਰਹਮ ਅਰੂਪ ਅਨੂਪ ਪਹਿਚਾਨੀ ॥
 ਅੰਤਾਕਰਨ ਮੈ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਖ ਹੈ ਤਿਸ ਸੁਖ ਸੋ ਵਾ ਕੋ ਮਨ ਮਾਨੀ
 ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨੇ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੋਵੈ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਮਾਨੈ ਵਹੁ ਗਿਆਨੀ
 ॥੫੮॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮਗਨ ਬ੍ਰਹਮ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮੈਂ ਭਇਆ ॥ ਸਗਲ ਅਘ
 ਤਿਸ ਨਰ ਕਾ ਗਇਆ ॥ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਤਿਸ ਸੋ ਕਿਤ ਹੋਇ ॥ ਜਾਨੇ
 ਗੋਬਿੰਦ ਅਦ੍ਵੈ ਸੋਇ ॥੫੯॥ ਬਿਖਿਆ ਤੇ ਮਨ ਜਿਸ ਨਰ ਜੀਤੋ ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਤਿਸ ਹੀ ਪੀਤੋ ॥ ਸਭਹੂੰ ਪ੍ਰਾਨੀਓ ਤਿਸ ਨਰ
 ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਕਲਿਆਨ ਸਭਹੂੰ ਕੀ ਬਾਛੇ ਮੀਤ ॥੬੦॥ ਯਹੀ ਕਹੇ ਸਭ
 ਗਿਆਨ ਕੇ ਪਾਵੈ ॥ ਗਿਆਨ ਪਾਇ ਸਭ ਸੁਖੀ ਕਹਾਵੈ ॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ
 ਤੇ ਰਹਤ ਵਹੁ ਲਹੀਐ ॥ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਜਤੀ ਵਹੁ ਕਹੀਐ ॥੬੧॥
 ਮਨ ਚੇਤਾ ਜਿਸ ਮੁਝਿ ਮੈਂ ਰਾਖਿਆ ॥ ਨਿਸਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਸ ਹੀ
 ਚਾਖਿਆ ॥ ਅਉਰ ਭਾਂਤ ਏਕ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਪੇਂ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਗੁਨ
 ਸਗਲੇ ਕਾਪੇ ॥੬੨॥ ਚਛ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਧਿਆਨ ਲਗਾਵੈ ॥ ਪਾਂਚ
 ਬਾਉ ਕੇ ਸੀਸ ਚੜਾਵੈ ॥ ਨਾਸਕਾ ਮਾਂਹਿ ਬਾਉ ਕੇ ਰਾਖੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ
 ਜੀਤ ਰਾਮ ਰਸ ਚਾਖੈਂ ॥੬੩॥ ਬੁਧ ਨਿਰਚਲ ਅਰ ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ॥
 ਮੇਰੇ ਬਿਖੈ ਰਾਖ ਸੁਖ ਲੇਤਾ ॥ ਮੁਖ ਸੋ ਮੋਨ ਬਾਛ ਤੇ ਰਹਤਾ ॥
 ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਮਮ ਏਕ ਪ੍ਰਭ ਕਹਤਾ ॥੬੪॥ ਕਰਨੀ ਕਰਤੇ ਗਿਆਨ
 ਤਿਨ ਆਵੈ ॥ ਪਾਇ ਗਿਆਨ ਅਮਰ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ਸੋ ਤੋ ਸਦਾ
 ਮੁਕਤ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਸੋਂ ਜਿਹ ਮਨ ਲਾਈ ॥੬੫॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰ ਮੇਰਾ ਕਛੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ ਮੈ ਸਾਜ ਕੈ ਤਿਹ ਮੈਂ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥੬੬॥ ਦੋਹਰਾ
॥ ਬਹੁ ਭਾਵਨ ਮਨ ਧਾਰ ਕੈ ਸਗਲ ਜਗਤ ਕੇ ਲੋਗ ॥ ਕਰੇ
ਤਪਸਿਆ ਮੁਝ ਨਿਮਿਤ ਤਿਸ ਕਾ ਭੋਗੈ ਭੋਗ ॥੬੭॥ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ
ਜਗ ਦਾਨ ਤਿਨ ਭੋਗੋ ਹਉ ਮੀਤ ॥ ਬਾਂਛੇ ਭਲਾ ਹਉ ਸਭੀ ਕਾ
ਨਿਸਚੇ ਧਰ ਤੂੰ ਚੀਤ ॥੬੮॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਮੇਰੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੇ ਕੋ
ਪ੍ਰਾਨੀ ਜਾਨਤਾ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਮਿਟੇ ਸੰਤਾਪ ਸਾਂਤ ਪਦ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਭਇਆ ॥੬੯॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਪੰਚਮ ਧਿਆਇ ਜੋ ਕਹਿਆ ਸੁਨਾਇ ॥ ਸੰਨਿਆਸ ਕਰਮ
ਜੋਗ ਮਨ ਲਾਇ ॥ ਜੋ ਠਾਕੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਿਓ ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੋ
ਸਭ ਹੀ ਮੈ ਆਖਿਓ ॥੭੦॥ ਗੀਤਾ ਅਰਥ ਵਿਰਲਾ ਕੇ ਜਾਨੇ ॥ ਜੋ
ਜਾਨੇ ਸੋ ਮੁਕਤ ਪਹਚਾਨੇ ॥ ਜੋ ਮੁਕਤਾ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹਾਵੈ ॥ ਅਕ੍ਰੈ
ਅਦ੍ਵੈਤ ਮਾਹਿ ਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥੭੧॥ ਯਹੀ ਜਾਨੈ ਸਭ ਘਟ ਹੈ ਰਾਮ ॥
ਰਮਤੀਤ ਅਰਥ ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮ ॥ ਤਾਂ ਤੇ ਵਹ ਭੀ ਰਾਮ ਹੀ ਆਹੀ ॥
ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਾਹੀ ॥੭੨॥ ਜੋ ਯਹਿ ਸੁਨੈ ਅਰ ਮਨ ਮੈਂ ਧਾਰੈ
॥ ਰਾਮ ਹੋਇ ਮੈਂ ਕਹੋ ਪੁਕਾਰੈ ॥ ਜੇ ਕੋ ਭਿੰਨ ਦੇਹ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਮੁਕਤ
ਰੂਪ ਹੈ ਨਿਸਚੈ ਸੋਇ ॥੭੩॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦਭਗਵਤ ਗੀਤਾ-ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉੱਤਰਖੰਡੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇ ਸਾਂਖ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਪੰਚਮੋ ਧਿਆਇ ॥੫॥੫੭੮॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਛਠਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਆਤਮਾ ਜੁੜਨੇ ਕੇ ਨਿਮਿਤ ਸਤ ਕਰਮ ਜੋ ਧਾਰ ॥ ਫਲ
 ਬਾਛੈ ਵਹੁ ਕਛੂ ਨਾਹਿ ਸੋਈ ਜੋਗੀ ਸਾਰ ॥੧॥ ਸਲੋਕੁ ॥ ਸੰਨਿਆਸੀ
 ਸੋਈ ਜਾਨੀਐ ਜਿਨ ਕਰਮੋ ਫਲ ਤਿਆਗ ॥ ਮੁਝ ਜੁੜਨੇ ਜੋਗੀ
 ਭਇਆ ਫਲ ਤਿਆਗੋ ਬੈਰਾਗ ॥੨॥ ਸਲੋਕ ॥ ਜੋਗ ਸੰਨਿਆਸ ਮੇਰੀ
 ਮਤ ਐਸਾ ਅਵਰ ਭਾਂਤ ਨਾਂ ਕੋਇ ॥ ਅਗਨ ਜਲਾਏ ਜਟਾ ਵਧਾਏ
 ਭਸਮ ਸੰਨਿਆਸ ਨ ਹੋਇ ॥੩॥ ਪਉੜੀ॥ ਜੋਗੀ ਸੋਇ ਜਿਸ ਹੋਇ ਨ
 ਆਸਾ ਤਬ ਮੁਝ ਸੰਗ ਸਮਾਵੈ ॥ ਫਲ ਤਿਆਗੋ ਤੇ ਹੋਇ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਏਕੋ ਨਾਮ ਕਹਾਵੈ ॥ ਮਨ ਚਲਤੇ ਕੋ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਿ ਰਾਖੈ
 ਤੇ ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਜਿਨ ਆਸਾ ਛਾਡੀ ਸੋ ਆਤਮ
 ਸੁਖਵਾਸੀ ॥੪॥ ਸਲੋਕ ॥ ਜੋ ਚਾਹੇ ਮੁਝ ਮਿਲਨ ਕੋ ਸੋ ਯਹਿ ਕਰਮ
 ਕਰੇ ॥ ਜੈਸਾ ਆਗੇ ਮੈ ਕਹੇ ਸੋ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਲੇ ॥੫॥ ਪਉੜੀ॥ ਜੋ
 ਮੁਝ ਮਿਲਿਆ ਚਾਹੇ ਸੋ ਐਸਾ ਕਰੇ ॥ ਗਿਆਨ ਸਕੇ ਨਹੀ ਧਾਰ
 ਕਰਮ ਸਭ ਚਿਤ ਧਰੇ ॥ ਕਰੇ ਕਰਮ ਵਹੁ ਨਿਤ ਅਰਪੇ ਮੁਝ ਹਰੇ ॥
 ਨਿਹਕਾਮ ਕਰਮ ਕੇ ਕੀਏ ਗਿਆਨ ਦੀਪਕ ਜਰੇ ॥੬॥ ਜੋਗ ਅਰੂੜ
 ਇਸ ਕਹੀਐ ਸੁਖ ਸੋਝੀ ਪਰੈ ॥ ਗਿਆਨ ਜਗੇ ਘਟਿ ਮਾਹਿ ਕਰਮ
 ਫਿਰ ਨਾਂ ਕਰੇ ॥ ਇਛਿਆ ਜੈਸੀ ਹੋਇ ਵਰਤੇ ਉਹੁ ਨਰੇ ॥ ਸਭ ਮੈਂ
 ਜਾਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਪਛਾਨੇ ਇਕ ਹਰੇ ॥੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਹੋਇ ਜੋਗ
 ਅਰੂੜ ਲਛਣ ਤਿਸ ਕੇ ਕਹੇ ॥ ਚਲਤ ਨਾਂ ਬਿਖਿਓ ਮਾਂਹਿ ਇੰਦ੍ਰੀ
 ਤਿਸ ਬਸ ਲਹੇ ॥੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਨਾਂ ਆਤਮ ਕੇ ਸਿਮਰਨੇ ਚਿੰਤਾ
 ਕਰੇ ਨ ਕੋਇ ॥ ਮਨ ਮੈ ਉਠੈ ਨ ਬ੍ਰਿਤ ਕਛੂ ਜੋਗ ਅਰੂੜ ਹੈ ਸੋਇ
 ॥੯॥ ਸਲੋਕ ॥ ਐਸਾ ਜੋਗ ਅਰੂੜ ਬਿਖਿਓ ਸੋ ਮਨ ਰਾਖਤਾ ॥ ਓਹੁ
 ਮਿਲਿਆ ਮੁਝ ਸੰਗ ਬਿਖੇ ਸ੍ਵਾਦ ਨ ਚਾਖਤਾ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ

ਅਰਜਨ ਅਬ ਤੁਝ ਕਹੋਂ ਨਿਸਚੇ ਏਕੇ ਬਾਤ ॥ ਅਪਨਾਂ ਹੀ ਆਤਮਾ
 ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ ਸਤ੍ਰ ਆਪ ਹੈ ਤਾਤ ॥੧੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨ ਹੀ ਕਰ ਸਭ
 ਮੁਕਤ ਹੈਂ ਮਨ ਹੀ ਕਰਿ ਬੰਧਿ ਆਂਹਿ ॥ ਬਾਹਰਿ ਮਿਤ੍ਰ ਨਾ ਸਤ੍ਰ ਕੇ
 ਮਨ ਹੀ ਮੋਂ ਸਭ ਆਹਿ ॥੧੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਨਾ ਬਿਖਿਆ ਸੋ ਵਰਜ
 ਕਰਿ ਮਨ ਰਾਖਿਓ ਮੁਝ ਮਾਹਿ ॥ ਸੋ ਮਨ ਤਿਸ ਕਾ ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ ਤਿਸ
 ਤੇ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪਾਂਹਿ ॥੧੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਬਿਖਿਓ ਮੈ
 ਮਨ ਕੋਂ ਦੇਵੈ ਮੀਤ ॥ ਵਹੁ ਮਨ ਤਿਸ ਕਾ ਸਤ੍ਰ ਹੈ ਨਿਸਚੈ ਰਾਖੇ
 ਚੀਤ ॥੧੪॥ ਪਉੜੀ ॥ ਜੋ ਵਿਖਿਆ ਤੇ ਮਨ ਵਰਜ ਪਰਮਾਤਮ
 ਸੰਗ ਲਾਗੇ ॥ ਸੋਈ ਸੰਤ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ਪੂਰਨ ਹੈ ਤਿਹ ਭਾਗੇ ॥ ਯਹਿ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੁਝ ਕੀਨੀ ਜਿਸ ਤੇ ਵਹਿ ਨਰ ਜਾਗੇ ॥ ਮਨ ਬਪ ਕੇ ਸਭ
 ਦੁਖ ਸਗਲੇ ਤਿਹ ਬੇਗ ਤਿਆਗੇ ॥੧੫॥ ਸੀਤ ਉਸਨ ਸੁਖ ਦੁਖ
 ਹਰਖ ਅਰ ਸੋਗ ਤਿਆਗੇ ॥ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਆਦਰ ਨਿਰ-ਆਦਰ
 ਤਿਸ ਕੇ ਸਮ ਲਾਗੇ ॥ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਸੁਖ ਪਾਇ ਗਿਆਨ
 ਬਿਗਿਆਨ ਤ੍ਰਿਪਤਾਗੇ ॥ ਨਿਰਹੰਕਾਰੀ ਨਿਰਮਮ ਸਗਲ ਸੰਸੇ ਤਿਹ
 ਦਾਗੇ ॥੧੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਾਟੀ ਕੰਚਨ ਏਕ ਜਿਸ ਸੋ ਅਰੂੜ ਹੈ ਜੋਗ
 ॥ ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਸਮ ਜਾਨਤਾ ਤਿਸ ਕੋਂ ਹਰਖ ਨ ਸੋਗ ॥੧੭॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਉਦਾਸ ਰਹੈ ਨਿਤ ਜਗ ਸੋਂ ਬਾਧਵ ਪਖੁ ਨ ਕਰੇ ॥ ਬੁਰਾ ਨ
 ਚਿਤਵੈ ਸਤ੍ਰ ਕਾ ਦੋਨੋ ਸਮ ਮਨ ਧਰੇ ॥੧੮॥ ਸਾਧ ਪਾਪੀ ਸਮ
 ਜਾਨਤਾ ਜੋਗ ਅਰੂੜ ਹੈ ਜੋ ॥ ਚੇਤਾ ਮਨ ਕਾ ਮੁਝ ਬਿਖੇ ਰਾਖੇ ਹੈ
 ਨਿਤ ਸੋ ॥੧੯॥ ਇਕਾਂਤ ਠਉਰ ਮੈ ਬੈਠ ਕੈ ਮਨ ਕੀ ਬਿਰਤ
 ਤਿਆਗ ॥ ਆਸਾ ਕੋਈ ਨਾਂ ਕਰੈ ਆਤਮ ਕੇ ਸੰਗ ਲਾਗ ॥੨੦॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ ਠਉਰਬਨਾਇ ਕੈ ਆਸਨ ਧਾਰੇ ਸੋਇ ॥ ਚਤ੍ਰ
 ਉਂਗਲ ਉਚਾ ਭੂਮ ਤੇ ਨੀਚ ਉਚਾ ਨਾ ਹੋਇ ॥੨੧॥ ਗੋਬਰ ਕੇ
 ਲੇਪਨ ਕਰੇ ਉਪਰ ਕੁਛਾ ਵਿਛਾਇ ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਤੁਚਾ ਤਹਾਂ ਡਾਰ ਕਰ
 ਉਸ ਪਰ ਆਸਨ ਲਾਇ ॥੨੨॥ ਐਸੀ ਠਉਰ ਬਨਾਇ ਕਰਿ

ਚਿਤਵਨ ਮਨ ਕੀ ਤਿਆਗ ॥ ਇਕਾਂਤ ਕਰੈ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਆਤਮ
ਜੋਗ ਸੋ ਲਾਗ ॥੨੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਟੇਢਾ ਬਾਂਕਾ ਨਾ ਬਹੇ ਚੌਕੜੀ
ਆਸਨ ਧਾਰ ॥ ਸਭੀ ਅੰਗ ਸੂਧੇ ਰਖੇ ਸਗਲੀ ਚਿਤਵਨ ਜਾਰ
॥੨੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਗਰ ਨਾਸਕਾ ਆਪਨੀ ਨੇੜ੍ਹੇ ਦੇਖੇ ਸੋਇ ॥ ਬਾਏਂ
ਦਾਏਂ ਨ ਪੇਖਤਾ ਪਰਮ ਸਾਂਤ ਤਬ ਹੋਇ ॥੨੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨ ਮੈਂ
ਨਿਰਭਉ ਹੋ ਰਹੈ ਬੀਰਜ ਗਿਰਨ ਨਾਂ ਦੇਇ ॥ ਸੰਜਮ ਕਰਕੇ ਯਿਉ
ਕਹੈ ਮਨ ਚਲਤੇ ਕੋ ਲੇਇ ॥੨੬॥ ਪਉੜੀ ॥ ਐਸਾ ਜੋਗੀ ਸਿਮਰ
ਲੇਇ ਮੁਝ ਆਤਮ ਤਾਂਈ ॥ ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਨਿਹਚਲ ਤਿਸਕਾ ਮੁਝ
ਪਰ ਆਂਗੀ ॥ ਮਨ ਜੁੜਨੇ ਕੇ ਸਾਥ ਸਾਂਤ ਬੁਧ ਵਹੁ ਪਾਈ ॥ ਰਹਤ
ਜੋਗ ਇਹ ਰੀਤ ਪੇਟ ਭਰ ਅੰਨਿ ਨ ਖਾਹੀ ॥੨੭॥ ਬੋਲਨ ਚਲਨ
ਅਹਾਰ ਬਿਉਹਾਰ ਭੀ ਜੁਗਤ ਕਰਾਹੀ ॥ ਦੇਹ ਬਿਉਹਾਰ ਤਿਸ
ਜੁਗਤ ਜਾਗਨ ਸੋਵਨ ਜੋ ਖਾਂਹੀ ॥ ਜੇ ਵਰਤੈ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਅਘ
ਬਪ ਤਿਸ ਸਭ ਦਾਹੀ ॥ ਸਿਧ ਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਤਾਹਿ ਸੰਸੇ ਨ
ਰਹਾਹੀ ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਜਿਸ ਪਾਪ ਨਾਸ ਤਿਸ
ਹੋਇ ॥ ਮਨ ਰਾਖੈ ਆਤਮ ਬਿਖੈ ਚਾਹ ਨ ਬਾਛੇ ਕੋਇ ॥੨੯॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੇ ਕੋ ਐਸਾ ਹੋਤ ਹੈ ਸੋ ਜੋਗੀ ਤਿਹ ਜੁਗਤ ॥ ਗਿਆਨ
ਉਪਜੇ ਮੁਝ ਭਗਤ ਤੇ ਗਿਆਨੋ ਪਾਵੈ ਮੁਕਤਿ ॥੩੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਜੋਗੀ ਕੋ ਏਕਾਂਤ ਠਉਰ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਹੀਐ ਮੀਤ ॥ ਤਿਸ ਕਾ
ਅਬ ਦਿਸਟਾਂਤ ਤੂੰ ਸੁਨ ਰਾਖੇ ਧਰ ਚੀਤ ॥ ੩੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੈਸੇ
ਦੀਪਕ ਪਉਨ ਮੈਂ ਜਰੇ ਨਹੀ ਸੁਭ ਬਿਧ ॥ ਗ੍ਰਹਿ ਮੈ ਪਉਨ ਨ
ਲਾਗਹੀ ਦੀਪਕ ਜਰੈ ਪ੍ਰਸਿਧ ॥੩੨॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਸਾਰ ਲੋਕ ਤਿਸ ਪਉਨੈ ਜੋਗ ਮਾਂਹਿ ਜੋ ਲੀਨ ॥
ਦੇਖਨ ਸੁਨਨ ਤਿਆਗ ਕਰਿ ਏਕਾਂਤ ਠਉਰ ਮਨ ਕੀਨ ॥੩੩॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਾਨੈ ਸਗਲ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਤਿਸ ਮੈ ਬੋਲਨ ਨਾਹਿ ॥ ਜੋ ਕੇ
ਧਾਰੈ ਮੋਨ ਯਹਿ ਸੋ ਨਿਰਬਾਂਛੀ ਆਹਿ ॥੩੪॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਖਿਆ ਤੇ ਮਨ ਵਰਜ ਕਰਿ ਆਤਮ ਮੈਂ ਕੀਓ ਲੀਨ ॥
ਅਪਨੇ ਆਤਮ ਕੇ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਤਿਹ ਚੀਨ ॥੩੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ
ਦੇਖੈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਖ ਰਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਐਸਾ ਸੁਖ ਤਿਸ ਉਦੈ
ਹੋਇ ਜੈਸਾ ਕਹੋ ਅਬ ਤਾਹਿ ॥੩੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਵਹੁ ਸੁਖ ਨੇਤ੍ਰ ਤੇ
ਪਰੈ ਬੁਧ ਜਾਨੈ ਯਹਿ ਬਾਤ ॥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਿਸ ਕੇ ਵਹੁ ਭਇਆ
ਸਗਲ ਬਿਖੈ ਤਿਸ ਕਾਟ ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਸੁਖ ਕੇ ਲਾਭ ਤੇ
ਜੋਗੀ ਤ੍ਰਿਪਤਿਓ ਮੀਤ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਤੁਲ ਨ ਹੋਰ ਸੁਖ ਯਹੀ ਬਾਤ
ਧਰ ਚੀਤ ॥੩੮॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਿਸ ਸੁਖ ਮਾਂਹਿ ਮਗਨ ਜੋ ਭਇਆ ॥
ਤਿਸ ਕੇ ਕਾਰਜ ਕੋਇ ਨ ਰਹਿਆ ॥ ਜੋ ਦੁਖ ਤਿਸ ਕੇ ਬਪ ਕੇ ਦੇਇ
॥ ਸਸਤ੍ਰ ਕੇ ਸੰਗ ਦੇਹ ਕਟੇਇ ॥੩੯॥ ਅਗਨਿ ਮਾਂਹਿ ਜੇ ਕੇ ਤਿਸ
ਜਾਰੇ ॥ ਤਉ ਭੀ ਉਸ ਕਉ ਦੂਖ ਨ ਪਿਆਰੇ ॥ ਅਪਨੇ ਸੁਖ ਮੈਂ
ਲੀਨ ਵਹੁ ਰਹੇ ॥ ਨਿਹਚਲ ਸੁਖ ਮੈ ਆਪ ਕੋ ਲਹੈ ॥੪੦॥ ਇਸ
ਸੁਖ ਮੈਂ ਸਭ ਦੁਖ ਮਿਟ ਜਾਵੈ ॥ ਤਿਸ ਤੋਂ ਪਾਰਥ ਮੁਕਤ ਵਹੁ ਪਾਵੈ
॥ ਮਾਇਆ ਤੀਰ ਤਿਸੀ ਮੈ ਤਰੇ ॥ ਮਾਇਆ ਤਿਆਗ ਮੇਰੇ ਮੈ ਜੁੜੇ
॥੪੧॥ ਜੋਗ ਸੁਖ ਤਿਸ ਨਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ॥ ਆਤਮ ਜੁੜੇ ਆਤਮ
ਚਿਤ ਲਾਇਆ ॥ ਚਿਤਵਨਾ ਤਿਆਗੁ ਮਨ ਕੇ ਬਸ ਕਰੇ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ
ਜੀਤ ਗਿਆਨ ਮਨ ਧਰੇ ॥੪੨॥ ਮਨ ਚਲਤੇ ਕੇ ਪਕੜ ਲਿਆਵੈ ॥
ਦੇਹ ਅਨਿਤ ਤਿਸ ਜਾਪ ਜਪਾਵੈ ॥ ਮਨ ਅਰ ਸਗਲੀ ਇੰਦ੍ਰੀ ਭਾਈ ॥
ਏਕਬਾਰ ਪਕਰੀ ਨਹੀ ਜਾਈ ॥੪੩॥ ਸਹਿਜ ਸਹਿਜ ਬੁਧ ਸੋ ਮਨ
ਪਕੜੇ ॥ ਸਤ ਬੀਚਾਰ ਕਰਿ ਮਨ ਕੇ ਜਕੜੇ ॥ ਜਬ ਥਾਂਬਹੁ ਮੁਝ
ਸਿਮ੍ਰਨ ਮਾਹੀ ॥ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤ ਕੇ ਵਰਜ ਰਹਾਈ ॥੪੪॥ ਮਨ ਕੇ

ਚਲਨੇ ਮੂਲ ਨ ਦੇਵੈ ॥ ਬੁਧ ਸੋ ਬੇਗ ਪਕੜ ਕਰ ਲੇਵੈ ॥ ਯਾ ਐਸੇ
 ਮਨ ਕੋ ਸਮਝਾਵੈ ॥ ਜਹਾਂ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਦਿਖਾਵੈ ॥੪੫॥
 ਮਿਥਿਆ ਮਾਇਆ ਮਨ ਕੋ ਕਹੈ ॥ ਆਤਮ ਬੁਧ ਸੋ ਮਨ ਕੇ ਗਹੈ ॥
 ਇਹ ਸਾਧਨ ਮਨ ਕਾ ਤਬ ਲਗ ਕਰੇ ॥ ਜਬ ਲਗ ਦ੍ਰਿੜ ਅਭਿਆਸ
 ਮਨ ਧਰੇ ॥ ੪੬॥ ਮਨ ਜਬ ਮਾਇਆ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਰਾਖੈ ॥ ਆਤਮ
 ਮਾਹਿ ਆਪ ਕੇ ਲਾਖੈ ॥ ਆਪ ਬੀਚਾਰ ਆਤਮ ਕੇ ਪਾਵੈ ॥ ਯਹੀ ਮਨ
 ਆਤਮ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ੪੭॥ ਸਾਂਤ ਸੁਖ ਮੈ ਲੀਨ ਮਨ ਹੋਵੈ ॥
 ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਗੁਨ ਤਬ ਸਗਲੀ ਖੋਵੈ ॥ ਰਜ ਤਮ ਮਿਟੈ ਪਾਪ ਸਭ ਜਾਵੈ
 ॥ ਵਹੁ ਜੋਗੀ ਬ੍ਰਹਮ ਭੂਤ ਕਹਾਵੈ ॥੪੮॥ ਤਬ ਮੁਝ ਆਤਮ ਸੋ ਇਕ
 ਹੋਇ ॥ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਪਰਸੇ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ
 ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਇ ਤਬ ਅਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥੪੯॥ ਸਭ ਕੇ
 ਜਾਨੈ ਆਪਨੇ ਮਾਹਿ ॥ ਆਪ ਜਾਨੈ ਸਭਹੂੰ ਮੈ ਆਹਿ ॥ ਐਸਾ ਜੋਗੀ
 ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ ਲੀਨ ॥ ਦੇਖੈ ਮੁਝ ਕੋ ਐਸਾ ਚੀਨ ॥੫੦॥ ਬੈਰਾਠ ਰੂਪ
 ਬ੍ਰਿਛ ਮੁਝ ਕੇ ਦੇਖੈ ॥ ਚਉਰਾਸੀ ਲਖ ਜੀਉ ਬ੍ਰਿਛ ਪਰ ਪੇਖੈ ॥ ਜੋ
 ਕਛੁ ਦੀਸੈ ਮੁਝ ਮੈ ਬਸੈ ॥ ਯਹਿ ਜਾਨੈ ਮਨ ਤੇ ਦੁਖ ਨਸੈ ॥੫੧॥
 ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਸਭਹੂੰ ਮਾਹਿ ॥ ਅਬ ਯਹਿ ਕਹੌ ਜੈਸੇ ਸਭ ਆਹਿ ॥
 ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਅੰਤਰ ਸਭ ਬਿਆਪਿਆ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈ ਸਭ ਬਿਧ
 ਜਾਪਿਆ ॥੫੨॥ ਜੋ ਮੁਝ ਕੇ ਸਭ ਕੇ ਮਧ ਜਾਨੈ ॥ ਆਪ ਕੋ ਭਿੰਨ
 ਮੁਝ ਤੇ ਨਹੀ ਮਾਨੈ ॥ ਉਸ ਕੇ ਨਿਕਟ ਸਦਾ ਹਉ ਰਹੌ ॥ ਜੋ ਵਹੁ
 ਕਹੈ ਸੋਈ ਮੈ ਕਹੌ ॥ ਉਹ ਮੁਝ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਆਗੈ ਨਿਤ ਰਹੈ ॥ ਉਸ
 ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਮੁਝ ਪਰ ਨਿਤ ਅਹੈ ॥੫੩॥ ਪਉੜੀ ॥ ਸਭਹੂੰ ਪ੍ਰਾਨੀਓ
 ਮਾਂਹਿ ਮੁਝ ਆਤਮ ਨਿਤ ਦੇਖਤਾ ॥ ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਬ੍ਰਹਮ ਸਭਹੂੰ ਮੈ
 ਪੇਖਤਾ ॥ ਐਸਾ ਹੋ ਮੈ ਬ੍ਰਹਮ ਜਿਸ ਰੂਪ ਨ ਰੇਖਤਾ ॥ ਮੁਝ ਕੇ ਜੋ
 ਪਹਿਚਾਨੈ ਕਰਮ ਨ ਲੇਖਤਾ ॥੫੪॥ ਤਿਸ ਬਹੁੜ ਨ ਹੋਵੇ ਜਨਮ
 ਮੇਰੀ ਸੀਖਤਾ ॥ ਮੁਝ ਮੈ ਵਰਤੇ ਮੀਤ ਮੈ ਤਿਸ ਵਲ ਪੇਖਤਾ ॥

ਤਿਸ ਕੀ ਏਹ ਨੀਸਾਨੀ ਜੋ ਮੁਝੇ ਨ ਰੇਖਤਾ ॥ ਜੋ ਅਪਨੇ ਦੁਖ ਸੁਖ
ਅਵਰ ਮੈ ਪੇਖਤਾ ॥੫੫॥ ਸਲੋਕ ॥ ਪਰਮ ਜੋਗੀ ਤਿਸ ਨਾਮ
ਦੁਖਾਵੈ ਕਿਸੈ ਨਾਂ ॥ ਸਭ ਕੇ ਏਹੀ ਦੇਖੈ ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨਾ ॥੫੬॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਇਹ ਬਿਧ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਿ ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖਿਓ ਏਹ ॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਸਨ ਕਾ ਬੇਗ ਹੀ ਉਤਰ ਦੇਇ ॥੫੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਪ੍ਰਭ ਜੋ ਕਹੀ ਬਿਧ ਜੋਗ ਕੀ ਜਾਨੈ ਕਠਨ ਅਤਿ ਏਹ ॥ ਤਿਨ ਕੀ
ਜੁਗਤਿ ਅਤਿ ਕਠਨ ਹੈ ਕਰਨੇ ਤੇ ਦੁਖ ਦੇਹ ॥੫੮॥ ਚੰਚਲ ਮਨ
ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਭੀ ਕਉਨ ਭਾਂਤਿ ਥਿਰ ਹੋਇ ॥ ਅਤਿ ਬਲਵਾਨ ਮਨ ਰੂਪ
ਹੈ ਪਕੜ ਨ ਸਾਕੋ ਸੋਇ ॥੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਹ ਮਨ ਪਉਨ ਤੇ
ਸਰਸ ਹੈ ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਪਕੜੋ ਮੀਤ ॥ ਬਿਨ ਸਾਧਨ ਜਿਸ ਤੇ ਰਹੈ
ਸੋਈ ਬਤਾਵਹੁ ਗੀਤਿ ॥੬੦॥

ਟੀਕਾਕਾਰ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਰਿਖੀਕੇਸ ਸੁਨ ਉਤਰ ਕਹੇ ॥ ਅਰਜਨ ਕੇ ਸਗਲੇ ਦੁਖ
ਦਹੇ ॥ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥ ਹੇ ਮਹਾਂਬਾਹੁ ਮਨ ਐਸਾ ਆਹੀ ॥
ਮਾਰਤ ਰੂਪ ਹੈ ਸੰਸਾ ਨਾਹੀ ॥੬੧॥ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਪਕੜਨ ਮਨ ਹੋਇ
॥ ਬਹੁ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇ ਨਿਤ ਸੋਇ ॥ ਅਭਿਆਸ ਬੀਚਾਰ ਜਬ ਮਨ
ਮੇ ਆਇਆ ॥ ਚਿਤਵਨ ਰਹੀ ਸੁਖ ਤਿਸ ਪਾਇਆ ॥੬੨॥ ਚਿਤਵਨ
ਠਹੁਰ ਬੀਚਾਰ ਜਬ ਭਇਆ ॥ ਤਬ ਬੀਚਾਰ ਭੀ ਸਭ ਹੀ ਰਹਿਆ
॥ ਉਨਮਨਿ ਅਵਸਥਾ ਸੋਈ ਹੋਇ ॥ ਚਲਤੇ ਰਹਤ ਮਨ ਹੋਵੈ ਸੋਇ
॥੬੩॥ ਦੋਊ ਬਾਤੈ ਇਹ ਬਸ ਹੋਇ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਅਭਿਆਸ ਬੈਰਾਗ ਹੈ
ਦੋਇ ॥ ਅਭਿਆਸ ਬੈਰਾਗ ਤੇ ਨਿਹਚਲ ਰਹੈ ॥ ਪਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਆਪ
ਕੋ ਲਹੈ ॥੬੪॥ ਸੰਸਾਰ ਬ੍ਰਿਤ ਮਨ ਮੈ ਨਹੀ ਆਵੈ ॥ ਜੋ ਆਵੈ ਤਿਸ
ਬੇਗ ਮਿਟਾਵੈ ॥ ਜਾਨੈ ਏਕੋ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ॥ ਜਹਾਂ ਜਾਵੈ ਤਹਾਂ ਵਹੀ
ਸਰੂਪ ॥੬੫॥ ਜਿਨ ਅਭਿਆਸ ਮੈ ਮਨ ਨਹੀ ਦੀਆ ॥ ਅਉਰ

ਬੈਰਾਗੁ ਜਗਤੁ ਮੈ ਲੀਆ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਜਗਤ ਨਿਤ ਹੀ ਭਾਸੈ ॥
 ਜਗਤ ਜਾਲ ਮੈ ਵਹੁ ਨਰ ਫਾਸੈ ॥੬੬॥ ਬੈਰਾਗ ਜਗਤ ਸੋ ਜਿਨ
 ਨਰ ਕੀਆ ॥ ਸਤ ਬੀਚਾਰ ਰਿਦੇ ਮੈ ਲੀਆ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਨਿਤ ਕਰੇ
 ਬੀਚਾਰ ॥ ਸੋ ਨਿਹਚੈ ਮੁਝ ਮਿਲਿਆ ਯਾਰ ॥੬੭॥ ਅਖੰਡ ਸੁਖ ਤਿਸ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਜਲ ਤੇ ਵਹਿ ਬਪ ਮਲ ਧੋਇ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਫੇਰ ਪ੍ਰਸਨ ਅਰਜਨ ਯਿਉ ਕਹੇ ॥ ਸੁਖ ਤਬ ਹੀ ਜਬ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ
 ਲਹੇ ॥੬੮॥ ਅਰ ਜੋ ਜੁੜੇ ਜੋਗ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਅਭਿਆਸ
 ਕਰਾਂਹਿ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਮਨ ਕੇ ਸਾਂਤ ਨ ਆਵੈ ॥ ਪਦਵੀ ਸਿਧੇ ਕੀ ਨਹੀ
 ਪਾਵੈ ॥੬੯॥ ਛੂਟ ਜਾਇ ਬੀਚ ਜਿਸ ਦੇਹਿ ॥ ਛੂਟਨ ਸਮੈ ਅਭਿਆਸ
 ਸਭੁ ਲੇਹਿ ॥ ਅਵਰ ਬਾਤ ਮੈ ਮਨ ਤਿਸ ਲਾਗੈ ॥ ਕਿਆ ਗਤਿ ਤਿਸ
 ਕੀ ਕਹੀਐ ਆਗੈ ॥੭੦॥ ਮੈਂ ਸੁਨਿਓ ਬੇਦੋ ਮੈ ਦੇਹਿ ॥ ਤਿਆਗ ਸਮੇ
 ਜਿਸ ਸੋ ਮਨ ਦੇਹਿ ॥ ਤੈਸੀ ਹੀ ਦੇਹੀ ਵਹੁ ਪਾਵੈ ॥ ਐਸੇ ਹੀ ਸਭ
 ਬੇਦ ਬਤਾਵੈ ॥੭੧॥ ਜਿਸ ਕਾ ਦੇਹ ਛੂਟਨ ਕੇ ਸਮੈ ॥ ਅਵਰ ਠਉਰ
 ਮੈ ਮਨ ਤਿਸ ਰਮੈ ॥ ਤੁਮਰਾ ਧਿਆਨ ਬਿਸਰ ਤਿਸ ਜਾਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ
 ਅਭਿਆਸ ਵਹੁ ਦੇਇ ਭੁਲਾਇ ॥੭੨॥ ਐਸਾ ਜੋਗ ਭਰਿਸਟ ਜੋ ਹੋਇ
 ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਗਤਿ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਹੈ ਕੋਇ ॥ ਤਿਸ ਦਿਸਟਾਂਤ ਮੈ ਐਸਾ
 ਪਾਇਆ ॥ ਜੈਸੇ ਮੇਘ ਉਮਗ ਕੇ ਆਇਆ ॥੭੩॥ ਸਭ ਕੋ ਕਹੈ ਜੋ
 ਬਰਖਾ ਹੋਇ ॥ ਪਰਜਾ ਕੇ ਸੁਖ ਦੇਵੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸੀ ਸਮੇ ਅਤਿ
 ਤੀਖਣ ਬਾਉ ॥ ਤਿਸ ਮੇਘ ਕੋ ਦੇਇ ਉਡਾਇ ॥੭੪॥ ਤਬ ਵਹੁ
 ਮੇਘ ਬਰਖਾ ਤੇ ਰਹੈ ॥ ਸਭ ਕੇ ਮੇਘ ਗਇਆ ਤਬ ਕਹੈ ॥ ਜੋਗੀ
 ਜੁੜੇ ਤੈਸੇ ਤੁਮ ਮਾਹਿ ॥ ਦੇਹਿ ਤਿਆਗ ਮੈ ਮਨ ਤਿਸ ਦਾਹਿ ॥੭੫॥
 ਅਉਰ ਠਉਰ ਮੈ ਤਿਸ ਮਨ ਜਾਵੈ ॥ ਮੇਘੋ ਕੋ ਜਿਉ ਪਵਨ ਚਲਾਵੈ
 ॥ ਜੋਗੀ ਜੋਗ ਤਬ ਕਛੂ ਨ ਰਹੈ ॥ ਜਾਵੈ ਜੋਗ ਗਤਿ ਕੈਸੇ ਲਹੈ
 ॥੭੬॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤਿਸ ਉਤਰ ਕਹੋ ॥ ਉਤਰ ਕਹਿ ਮੁਝ ਸੰਸਾ ਦਹੋ

॥ ਤੁਮਰੇ ਤੁਲ ਮੈ ਅਵਰ ਨ ਜਾਨੋ ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੋ ਅਰ ਮਾਨੋ
॥੧੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਧਸੂਦਨ ਯਹਿ ਸੁਨਤ ਹੀ ਭਾਖੇ ਅਰਜਨ ਮਾਂਹਿ ॥
ਅਰਜਨ ਨਿਸਚੇ ਜਾਨ ਤੂ ਜੋ ਆਖੇ ਅਬ ਤਾਹਿ ॥੧੮॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਮੇਰੇ ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਨਰ ਏਕ ਬਾਰ ਮਨ ਧਰੈ ॥ ਕਲਿਆਨ ਬੀਜ
ਜਿਨ ਬੀਜਿਆ ਸੋ ਵਹਿ ਕੈਸੇ ਟਰੈ ॥੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਿਰਤ
ਅਵਸਥਾ ਸਮੇ ਜਿਸ ਜੋਗ ਅਭਿਆਸ ਮਿਟ ਜਾਇ ॥ ਬੇਗ ਜਾਇ
ਵਹਿ ਸ੍ਵਰਗ ਮੈ ਦੇਵੋ ਪਦਵੀ ਪਾਇ ॥੨੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਵਰਗ ਮਾਹਿ
ਦਿਬ ਭੋਗ ਮੈ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥ ਤਿਨ ਭੋਗੋ ਕੀ ਬਾਰਤਾ
ਅਬ ਤੁਝ ਕਹੋ ਸਮਝਾਇ ॥੨੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁੰਘਨ ਕੋ ਹੈ ਦਿਬ
ਸੁਗੰਧ ਸੁਣਨੇ ਕੋ ਸੁਖ ਰਾਗ ॥ ਅਪਸਰਾ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਹੈ ਬਹੁ
ਭੂਖਨ ਤਿਨ ਲਾਗ ॥੨੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਪੁਰਖ ਹੈ
ਪੁਰਖ ਨਹੀ ਕੋ ਨਾਰ ॥ ਜਬ ਇਛਿਆ ਤਿਨ ਹੋਤ ਹੈ ਤਬ ਰਮਤੇ
ਕਰਿ ਪਿਆਰ ॥੨੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋਗ ਭ੍ਰਿਸਟ ਤਬ ਸ੍ਵਰਗ ਮੈ ਐਸੇ
ਭੋਗੋ ਭੋਗ ॥ ਬਹੁ ਭੋਗੈ ਤਬ ਹੋਇ ਅਰੁਚ ਗਿਝੈ ਭ੍ਰਿਸਟੀ ਜੋਗ
॥੨੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੁਲ ਮੈ ਜਨਮ ਲੇ ਬ੍ਰਹਮਨ ਖੜੀ ਹੋਇ ॥
ਬਹੁ ਦ੍ਰਬ ਜਿਨ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਬਿਖੈ ਐਸਾ ਕੁਲ ਹੈ ਸੋਇ ॥੨੫॥ ਦੋਹਰਾ
॥ ਤਹਾਂ ਉਪਜੈ ਸੁਖ ਭੋਗ ਕੈ ਬਹੁੜ ਜੋਗ ਵਹੁ ਕਰੈ ॥ ਨਿਹਚਲ
ਮਨ ਵਹੁ ਹੋਇ ਕਰਿ ਨਿਸਦਿਨ ਮੁਝ ਸੰਗ ਜੁੜੈ ॥੨੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਜੁੜਨੇ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਮੁਝ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥ ਥੋੜਾ ਅਭਿਆਸ
ਜਿਨ ਨਰ ਕੀਆ ਤਿਸ ਕੀ ਗਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੂਸਰ
ਜੋਗੀ ਅਉਰ ਹੈ ਬਹੁ ਅਭਿਆਸ ਜਿਹ ਕੀਨ ॥ ਮਿਰਤ ਅਵਸਥਾ
ਦੇਹ ਕੀ ਮਨ ਜਗਤ ਬਿਖੇ ਭਇਓ ਲੀਨ ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਸ
ਕੀ ਗਤਿ ਯਹਿ ਹੋਤ ਹੈ ਵਹੁ ਭੀ ਸੁਰਗੋ ਜਾਇ ॥ ਅਘਾਇ ਰਹੈ
ਜਬ ਭੋਗ ਮੈ ਗਿਝੈ ਸ੍ਵਰਗ ਤੇ ਆਇ ॥੨੯॥ ਜੋਗੀਸਰ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ

ਬਿਖੇ ਜਨਮ ਲੇਵੈ ਵਹੁ ਸਾਧ ॥ ਜਿਉ ਸੁਖਦੇਵ ਬਿਆਸ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ
 ਮੈ ਭਏ ਅਗਾਧ ॥੯੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਨਮਤ ਹੀ ਤਿਸ ਪੁਰਖ ਕੀ
 ਬੁਧ ਹੋਇ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥ ਬਹੁੜ ਜੁੜੇ ਮੁਝ ਜੋਗ ਮੈ ਪਾਵੈ ਸੁਖ ਮੈ
 ਬਾਸ ॥੯੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੈਸੇ ਕਾਰਜ ਕਰਤ ਹੀ ਸੋਇ ਜਾਇ ਕੋ ਮੀਤ
 ॥ ਜਬ ਜਾਗੇ ਤਬ ਫੇਰ ਵਹੁ ਕਾਰਜ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥੯੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਅਪਨੇ ਕਾਰਜ ਮੈ ਲਗੇ ਤੈਸੇ ਜੋਗੀ ਜਾਨ ॥ ਜੋਗੀਸਰ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ
 ਬਿਖੇ ਉਪਜਤ ਜੋਗ ਕਮਾਨ ॥੯੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਭਿਆਸ ਜੋ ਪੂਰਬ
 ਜਨਮ ਕਾ ਤਿਸਕੇ ਮਨ ਮੋ ਸੋਇ ॥ ਜਤਨ ਬਿਨਾ ਅਭਿਆਸ ਵਹੁ
 ਆਪੇ ਹੀ ਸੋ ਹੋਇ ॥੯੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਬ ਅਭਿਆਸ ਕੇ ਜੋਗ ਸੋ
 ਬ੍ਰਹਮ ਸਬਦ ਵਹੁ ਪਾਇ ॥ ਅਰਥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦਾਂਤ ਕਾ ਅਪਨੇ ਮਨ
 ਮੈ ਲਾਇ ॥੯੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਚਾਰ ਅਰਥ ਬੇਦਾਂਤ ਤੇ ਮੁਝ ਕੋ
 ਜਾਨੈ ਮੀਤ ॥ ਪਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋ ਆਤਮਾ ਤਿਸ ਕੋ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥੯੬॥
 ਚੌਪਈ ॥ ਹੇ ਮਹਾਂਬਾਹੁ ਜੋ ਮੈ ਤੁਝ ਕਹਾ ॥ ਜੋਗੀ ਗਤ ਤੈ ਮਨ ਮੋ
 ਲਹਾ ॥ ਏਕ ਜਨਮ ਵਹੁ ਸਿਧ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ਓਹੁ ਜੋਗੀ ਬਹੁ ਦੇਹ
 ਹੰਢਾਵੈ ॥੯੭॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਸੋ ਜਬ ਸੁਧ ਹੋਇ ॥ ਸਗਲ ਪਾਪ ਮਨ
 ਕੇ ਤਬ ਖੋਇ ॥ ਤਬ ਗਿਆਨ ਤਿਸ ਰਿਦੇ ਮੈ ਆਵੈ ॥ ਗਿਆਨ ਧਾਰ
 ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥੯੮॥ ਤੀਨ ਮਾਰਗ ਕਰਿ ਮੁਝ ਕੋ ਮਿਲੈ ॥ ਤੀਨੋ
 ਮਾਰਗ ਹੈਂ ਅਤਿ ਭਲੇ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਗਿਆਨ ਹੈ ਦੁਤੀ ਤਪਸਿਆ ॥
 ਤ੍ਰਿਤੀਐ ਮਾਰਗ ਜੋਗ ਕਾ ਦਸਿਆ ॥੯੯॥ ਤਪ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਗਿਆਨ
 ਕਹਾਵੈ ॥ ਕਰਮਜੋਗ ਸ੍ਰੇਸਟ ਅਤਿ ਪਾਵੈ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਮਨ ਰੋਕਨ ਕਰਮ ਕਾ ਅਰਥ ॥ ਜੋ ਮਨ ਰੋਕਨ ਹੋਇ ਸਮਰਥ
 ॥੧੦੦॥ ਐਸਾ ਕਰਮ ਕਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ॥ ਮਨ ਕੋ ਸਾਂਤ ਕਰੇ ਹੈ ਸੋਈ
 ॥ ਮਨ ਚਲਤੇ ਤੋਂ ਸਾਂਤ ਜਬ ਭਇਆ ॥ ਤਬ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਏਕ
 ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਰਹਿਆ ॥ ਤਾਂ ਤੋਂ ਕਰਮ ਜੋਗ ਅਤਿ ਨੀਕਾ ॥ ਸੰਸਾਰ

ਜੋਗ ਤੇ ਲਾਗੇ ਫੀਕਾ ॥੧੦੧॥ ਗਿਆਨ ਅਰਥ ॥ ਚੌਪਈ ॥
 ਗਿਆਨ ਅਰਥ ਈਹਾਂ ਯਹਿ ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਸੋਇ ॥
 ਮਨ ਕੀ ਦਉੜ ਸਾਂਤ ਨਹੀ ਕਰੈ ॥ ਬਿਖਿਅਨ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਮਨ
 ਧਰੈ ॥੧੦੨॥ ਵਹੁ ਗਿਆਨ ਦੁਖ ਸਮੇ ਨ ਹੋਇ ॥ ਮਨ ਜਿਸ
 ਬਿਖਿਓ ਵਰਤੈ ਸੋਇ ॥ ਤਪਸਿਆ ਤੇ ਉਤਮ ਹੈ ਗਿਆਨ ॥ ਤਪ ਕੇ
 ਦੁਖ ਰੂਪ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥੧੦੩॥ ਤਪ ਨਿਰਮਮ ਜੋ ਨਰ ਕੋ ਕਰੈ ॥ ਤਿਸ
 ਕੋ ਗਿਆਨ ਦੀਪਕ ਤਬ ਜਰੈ ॥ ਗਿਆਨ ਤੇ ਕਰਮ ਜੋਗ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥
 ਜੋਗ ਬੀਚਾਰ ਤੇ ਚਿਤ ਨ ਧਾਵੈ ॥੧੦੪॥ ਜਬ ਮਨ ਇਸਬਰ ਹੋਵੈ
 ਮੀਤ ॥ ਸੋਈ ਬ੍ਰਹਮ ਰਾਖੇ ਤੁਮ ਚੀਤ ॥ ਤਾਂਤੇਂ ਅਰਜਨ ਕੋ ਭਗਵਾਨ
 ॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਹੀ ਕਰੈ ਬਖਾਨ ॥੧੦੫॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਪਉੜੀ ॥ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਜੋਗੀ ਹੋਇ ਮੀਤਾ ਅਉਰ ਭਾਂਤ ਮੈ ਤੁਝ ਕੋ
 ਆਖੋ ॥ ਸੋ ਸਭਹੂੰ ਜੋਗੋ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟ ਜਿਸ ਕੀ ਬਾਤ ਤੁਝੈ ਮੈ ਭਾਖੋ ॥
 ਗਲਤ ਭਇਆ ਮਨ ਤਿਸ ਕਾ ਮੁਝ ਮੈ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਮੈ ਮਿਸਰੀ
 ਲਾਖੋ ॥ ਜਿਨ ਕੋ ਆਪਾ ਭੂਲ ਗਇਆ ਹਉ ਅਪਨੇ ਸਿਮਰਨ ਮੈ
 ਤਿਸ ਰਾਖੋ ॥ ਸਰਧਾ ਸੰਜੁਗਤ ਮੁਝ ਦੇਖੇ ਚਾਹੇ ਤਿਸ ਕੋ ਮੈ ਅਤਿ
 ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਲਾਖੋ ॥ ਮੁਝ ਬਿਤੇਕ ਤਿਸ ਮਨ ਨਹੀ ਜਾਵੈ ਤਿਸ ਕੋ ਤਬ
 ਮੈਂ ਮਨ ਮੋ ਰਾਖੋ ॥ ਸਭ ਜੋਗੋ ਮੈ ਸ੍ਰੇਸਟ ਜੋ ਕਹੀਐ ਹੇ ਅਰਜਨ ਮੈ
 ਤੁਝ ਕੋ ਭਾਖੋ ॥੧੦੬॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਛਠਵਾਂ ਧਿਆਉ ਗੀਤਾ ਕਹਿ ਗਾਇਆ ॥ ਜੋਗ ਗਿਆਨ
 ਕਾ ਭੇਦ ਬਤਾਇਆ ॥ ਮੁਖ ਸੋ ਕਹੇ ਨਿਰਭਉ ਹੋਇ ਵਰਤੇ ॥ ਮਨ
 ਠਾਕੇ ਨਹੀ ਬਿਖਿਆ ਕਰਤੇ ॥੧੦੭॥ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇਂ ਵਹੁ ਸੁਖ
 ਪਾਵੈ ॥ ਜਬ ਦੁਖ ਹੋਇ ਤਬ ਗਿਆਨ ਭੁਲਾਵੈ ॥ ਕਰਮਜੋਗ ॥
 ਕਰਮ ਜੋਗ ਹੈ ਇਸ ਕਾ ਨਾਂਉ ॥ ਮਨ ਕੀ ਚਾਲ ਜੋ ਸਾਂਤ ਕਰਾਂਹ

॥੧੦੮॥ ਮਨ ਧਾਵਤ ਵਰਜ ਕਰਿ ਰਾਖੇ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਪਨੇ ਅੰਤਰ
 ਰਾਖੇ ॥ ਅਮੰਨ ਹੋਇ ਫੁਰਹੈ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ॥ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਜੋਗ ਯਿਉ
 ਆਹਿ ॥੧੦੯॥ ਦੋਨੇ ਮਾਰਗ ਮੁਕਤ ਕੇ ਮੀਤਾ ॥ ਦੋਨੇ ਸਾਧ ਮਨ
 ਅਪਨਾ ਜੀਤਾ ॥ ਮਨ ਜੀਤਾ ਤਬ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ॥ ਸਭ ਹੀ
 ਬ੍ਰਹਮ ਤਬ ਦਿਸਟੀ ਆਇਆ ॥੧੧੦॥ ਯਹੀ ਗਿਆਨ ਬਾਤ ਪ੍ਰਭ
 ਕਹੀ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਮੈ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਲਹੀ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਗਿਆਨ ਇਕ
 ਮੀਤ ॥ ਦੋਨੇ ਕੀ ਹੈ ਏਕੋ ਰੀਤ ॥੧੧੧॥ ਜੋ ਨਰ ਸਭੀ ਏਕ ਹਰਿ
 ਦੇਖੈ ॥ ਆਪਸ ਕੋ ਭੀ ਹਰਿ ਹੀ ਪੇਖੈ ॥ ਜੋ ਇਹ ਜਾਨੈ ਮੁਕਤਾ ਸੋਇ
 ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਆਵਾਗਵਨ ਨ ਹੋਇ ॥੧੧੨॥ ਆਵਾਗਵਨ ਨਹੀ ਕਛੁ
 ਭਾਈ ॥ ਮੁਕਤ ਬੰਧ ਸਭ ਮਨ ਤੋਂ ਪਾਈ ॥ ਮਨ ਕਰਿ ਮੁਕਤ ਸੋ
 ਮੁਕਤਾ ਜਾਨੈ ॥ ਮਨ ਕਰਿ ਬੰਧ ਸੋ ਬੰਧ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥੧੧੩॥ ਜੋ
 ਦੀਸੈ ਸੋ ਏਕੋ ਮਨ ਹੈ ॥ ਮਨ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਮਨ ਹੀ ਬਹੁ ਤਨ ਹੈ ॥ ਜੋ
 ਮਨ ਜਾਇ ਕਛੁ ਦ੍ਰਿਸਟ ਨ ਆਵੈ ॥ ਅਵਾਚ ਦਿਸਾ ਐਸਾ ਕਹਲਾਵੈ
 ॥੧੧੪॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੂ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸ਼ਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਆਤਮ ਸੰਯਮ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਛਠਵਾਂ ਧਿਆਇ ॥ ੬॥੬੯੨॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਸਪਤਮਾ ਚਲਿਆ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੇਹਰਾ ॥ ਚੇਤਾ ਅਪਨੇ ਮਨ ਕਾ ਜਿਹ ਰਾਖਿਓ ਮੁਝ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੇ
 ਜੋਗੀ ਅਤਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋਗ ਪਾਇਓ ਹੈ ਤਾਂਹਿ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੋ
 ਨਰ ਮੇਰੇ ਜੋਗ ਸੇ ਜੁੜਿਆ ॥ ਮਨ ਤਿਸ ਕਾ ਬਿਖਿਆ ਤੇ ਮੁੜਿਆ ॥
 ਮੇਰੇ ਆਸਰੇ ਹੋਇ ਮੁਖ ਕਹੈ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਇਹ ਜੋਗ ਅਹੈ ॥੨॥
 ਮੁਝ ਤੋਂ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥ ਹੇ ਕੇਸਵ ਜੀ ਅੰਤਰਜਾਂਮੀ ॥ ਐਸੇ
 ਸਮਝ ਜੋ ਜੋਗ ਕਮਾਵੈ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸਮਝੇ ਗਿਆਨ ਕੇ ਪਾਵੈ ॥੩॥
 ਗਿਆਨ ਪਾਇ ਸੰਦੇਹ ਸਭ ਜਾਈ ॥ ਜਿਉ ਕਾ ਤਿਉ ਮੁਝ ਦੇਖੇ
 ਭਾਈ ॥ ਜੈਸਾ ਮੁਝ ਕੋ ਜੋਗੀ ਜਾਨੈ ॥ ਜੈਸਾ ਜਾਨੈ ਕਰੋ ਬਖਾਨੈ ॥੪॥
 ਸਗਲ ਮਾਨਸ ਤੇ ਬਿਰਕਤ ਕੋ ਹੋਈ ॥ ਕੋਟਿ ਬਿਰਕਤੋ ਮੈ ਸਿਧ ਕੋ
 ਹੋਈ ॥ ਕੋਟਿ ਸਿਧੋ ਮੈ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਕੋਟਨ ਸੇ ਮੁਝ ਮਾਹਿ
 ਸਮਾਵੈ ॥੫॥ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਮੁਝ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੇ ਮਨ
 ਮੈ ਆਨੈ ॥ ਆਗੇ ਤੁਝ ਕੋ ਜੁਗਤਿ ਬਤਾਵੋ ॥ ਦੇਹ ਸੰਜੋਗ ਕੀ ਕਥਾ
 ਸੁਨਾਵੋ ॥੬॥ ਛੰਦ ॥ ਭੂਮ ਜਲ ਅਰੁ ਅਗਨਿ ਵਾਇ ਪੰਚਮ ਆਕਾਸ
 ਤਤ ਹੈ ਮੀਤਾ ॥ ਯਹਿ ਪਾਚੇ ਬਾਹਿਰ ਭੀਤਰ ਵਰਤੇ ਪਾਚੇ ਵਰਤੇ
 ਦੇਹ ਕੇ ਭੀਤਾ ॥ ਮਨ ਬੁਧ ਅਹੰਕਾਰ ਯਹਿ ਤੀਨੋ ਉਪਜਨ ਮਾਇਆ
 ਤੇ ਇਨ ਕੀਤਾ ॥ ਨਉਵਾਂ ਜੀਉ ਤਿਹ ਮਾਂਹਿ ਬਿਰਾਜੇ ਸਗਲ
 ਸੰਸਾਰ ਤਿਹ ਮਹਿ ਉਪਜੀਤਾ ॥੭॥ ਛੰਦ ॥ ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੀਉ
 ਤਿਹ ਤੋਂ ਜਬ ਸਾਜੈ ॥ ਸਭੀ ਦੇਹ ਕੋ ਸਾਜ ਬ੍ਰਹਮ ਤਿਹ ਮਾਹਿ
 ਬਿਰਾਜੈ ॥ ਮੇਰੀ ਉਸਤਤ ਸੁਨੋ ਆਪੇ ਜੈਸਾ ਮੈਂ ਆਹੀ ॥ ਜਗਤ
 ਸਾਜੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲੋ ਅਰ ਸੰਖਾਰ ਕਰਾਹੀ ॥੮॥ ਮੁਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨ ਕੋਈ
 ਐਸਾ ਜਾਨ ਤੂੰ ॥ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰ ਪਰੋਇਆ ਜਾਨੋ ਮੁਝ ਮੂੰ ॥ ਸੂਤ
 ਮਾਹਿ ਜਿਉ ਮਨਕੇ ਪ੍ਰੋਏ ਜਾਨੀਐ ॥ ਤਿਉ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਭੀਤਰ ਮੁਝ

ਕੌ ਮਾਨੀਐ ॥੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਯਿਉ ਜਾਨ ਤੂੰ ਸਭ ਜਗ
 ਤੋਇ ਅਧਾਰ ॥ ਤਿਸ ਜਲ ਕਾ ਜੀਉ ਰਸ ਹੈ ਰਸ ਕੇ ਜਲੈ ਅਧਾਰ
 ॥੧੦॥ ਸੋ ਰਸ ਮੇਰੇ ਆਸਰੇ ਮੁੜ ਅਧਾਰ ਸੋ ਆਹਿ ॥ ਜੇ ਮੈਂ ਵਰਤੋ
 ਸਰਬ ਮੈ ਤਬ ਸਭ ਕੇ ਦਿਸਟਾਹਿ ॥੧੧॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਅਪਨੀ
 ਮਹਿਮਾ ਤੁਝ ਕੌ ਕਹੌ ॥ ਸਭ ਕਛੁ ਆਪ ਹੀ ਕੌ ਲਹੌ ॥ ਸੂਰਜ ਸੋਮ
 ਕੀ ਜੋ ਜੋਤ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਆਸਰੇ ਸਭ ਲੋਕ ॥੧੨॥ ਤਿਨ ਕੇ ਜੋਤ ਕਾ
 ਅਧਾਰ ॥ ਜੋਤ ਮੁੜ ਆਸਰੇ ਹੈ ਯਾਰ ॥ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਬੇਦੋ ਮਾਂਹਿ ॥
 ਸੋ ਪ੍ਰਗਾਸ ਜਗਤ ਕਰਾਹਿ ॥੧੩॥ ਜਗਤ ਅਧਾਰ ਹੈ ਤਿਸ ਗਿਆਨ
 ॥ ਗਿਆਨ ਅਧਾਰ ਬੇਦ ਪਛਾਨ ॥ ਬੇਦ ਆਸਰੇ ਓਅੰਕਾਰ ॥ ਸੋ
 ਓਅੰਕਾਰ ਮੁੜ ਆਧਾਰ ॥੧੪॥ ਸਭ ਜਗ ਆਸਰੇ ਆਕਾਸ ॥ ਜਿਹ
 ਮੈ ਸਬਦ ਕਾ ਹੈ ਬਾਸ ॥ ਆਕਾਸ ਸਬਦ ਆਧਾਰ ॥ ਸਬਦ ਆਸਰੇ
 ਮੁੜ ਯਾਰ ॥੧੫॥ ਬਲ ਆਧਾਰ ਸਭ ਜਗ ਫਿਰੇ ॥ ਬਲ ਆਸਰੇ
 ਮੁੜ ਕਰੈ ॥ ਸਭੀ ਭੂਮ ਕਾ ਜੀਉ ਖੰਡ ॥ ਭੂਮ ਆਸਰਾ ਤਿਸ ਬੰਧ
 ॥੧੬॥ ਖੰਡ ਅਧਾਰ ਮੇਰਾ ਅਹੈ ॥ ਤਿਸ ਅਧਾਰ ਤੇਂ ਵਹਿ ਰਹੈ ॥
 ਅਗਨਿ ਆਧਾਰ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ॥ ਤੇਜ ਅਗਨਿ ਕੇ ਆਧਾਰ ॥੧੭॥ ਤੇਜ
 ਆਧਾਰ ਮੇਰਾ ਹੋਇ ॥ ਮੇਰੇ ਆਧਾਰ ਹੈ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ਜੀਉ ਕਾ ਜੀਉ
 ਮੁੜ ਕੌ ਜਾਨ ॥ ਸਭ ਹੀ ਮਾਂਹਿ ਮੁੜ ਕੌ ਮਾਨ ॥੧੮॥ ਤਪਸੀ ਤਪ
 ਕਾ ਆਧਾਰ ॥ ਤਪ ਮੇਰੇ ਆਧਾਰ ਬੀਚਾਰ ॥ ਅਰਜਨ ਐਸਾ ਮੁੜ ਕੌ
 ਜਾਨ ॥ ਮੁੜ ਕੌ ਜਗਤ ਕੇ ਮਧ ਮਾਨ ॥੧੯॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਸਭ ਸੰਸਾਰ
 ਕਾ ਬੀਜ ਮੁੜ ਕੌ ਜਾਨੋ ਮੀਤ ਤੂੰ ॥ ਐਸੇ ਹੀ ਤੂੰ ਸਮਝ ਸਭ ਕਾ
 ਬੀਜ ਹੈ ਆਤਮਾ ॥੨੦॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਨਾਤਨ ਪੁਰਾਤਨ ਮੈ ਹੋ ਮੀਤਾ
 ॥ ਜਿਨ ਯਹਿ ਸਗਲ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਨੇਤ੍ਰ ਉਘਾੜੋ ਤਬ ਜਗ ਦਿਸਟਾਵੈ ॥ ਮੂੰਦੇ ਆਖ ਸਭ ਲੈ ਹੋਇ
 ਜਾਵੈ ॥੨੧॥ ਅੰਤਾਕਰਨ ਮੈ ਸੁਪਨ ਬਤਾਵੋ ॥ ਸੁਪਨ ਤਿਆਗ
 ਸਖੋਪਤ ਮੈ ਜਾਵੋ ॥ ਤਹਾ ਅਰੂਪ ਨਿਰਦੁੰਦ ਬਿਰਾਜੋ ॥ ਸਭ ਕਾ ਸਾਖੀ
 ਸਭ ਕੋ ਸਾਜੋ ॥੨੨॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸਗਲ ਅਕਾਲ ॥ ਹਰਿ ਹੈ ਤਰਨ
 ਬਿਰਧ ਹੈ ਬਾਲ ॥ ਸਭ ਕੇ ਰੂਪ ਬਿਸਨ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਏਕੇ ਬਿਸਨ
 ਦੂਜਾ ਨਹੀ ਪਾਈ ॥੨੩॥ ਵਹੀ ਬਿਸਨ ਜਬ ਮਾਇਆ ਰਾਚੈ ॥ ਵਰਨ
 ਆਸ੍ਰਮ ਮੈ ਆਪੇ ਨਾਚੈ ॥ ਆਪ ਤੋਂ ਭਲਾ ਅਵਰ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥ ਜੀਉ
 ਦੁਖੀ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨੈ ॥੨੪॥ ਜਬ ਚਾਹੋ ਮੈ ਪਾਵੋ ਆਪ ॥ ਨਿਤ
 ਅਨਿਤ ਕਾ ਜਾਪੋ ਜਾਪ ॥ ਅਨਿਤ ਦੇਹ ਕੋ ਜਬ ਵਹਿ ਮਾਨੈ ॥ ਨਿਤ
 ਬਿਸਨ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥੨੫॥ ਵਹੀ ਬਿਸਨ ਫਿਰਿ ਆਪ ਹੀ ਹੋਵੈ ॥
 ਆਪ ਤੇ ਭਲਾ ਜੋ ਮਨ ਤੋਂ ਖੋਵੈ ॥ ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮੈ ਭਲਾ ਨ ਬੁਰਾ ॥
 ਸੋ ਜਾਨੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਸੋ ਜੁੜਾ ॥੨੬॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੇਜੋ ਕਾ ਮੈ ਤੇਜ ਹੋ ਅਰ ਬੁਧੋ ਕੀ ਮੈ ਬੁਧ ॥ ਬਲਵੰਤੋ
 ਮੈ ਬਲ ਮੈ ਸਿਧੋ ਕੀ ਮੈ ਸਿਧ ॥੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਿਸੀ ਵਸਤ ਕੀ
 ਕਾਮਨਾਂ ਰਾਖੋ ਮਨ ਮੇ ਨਹਿ ॥ ਮੋਹੁ ਨ ਰਾਖੋ ਕਿਸੀ ਸੋ ਐਸੇ ਭਾਖੋ
 ਤਾਂਹਿ ॥੨੮॥ ਚਉਪਈ ॥ ਜੇਤੇ ਧਰਮ ਧਾਰੀ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ॥ ਸਭ ਕੇ
 ਅੰਤਰ ਮੈ ਹੀ ਆਹੀ ॥ ਧਰਮ ਮਾਰਗ ਜੋ ਮਾਰਨਹਾਰੇ ॥ ਤਿਨ ਮੈ
 ਕਾਮਦੇਵ ਮੈ ਪਿਆਰੇ ॥੨੯॥ ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਭੀ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨੋ ॥
 ਅਤੀਤ ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਨੋ ॥ ਤ੍ਰਿਗੁਨਮੈ ਮਾਇਆ ਮੈ ਕੀਨੀ ॥
 ਸੋ ਮਾਇਆ ਮੈ ਜਗ ਕੋ ਦੀਨੀ ॥੩੦॥ ਤਿਸ ਮਾਇਆ ਜਗਤ ਕੋ
 ਮੋਹਿਓ ॥ ਮਾਇਆ ਲਾਗ ਮੁਝ ਜਾਨਨ ਖੋਇਓ ॥ ਮੈ ਹੋ ਪਰਮ
 ਅਬਿਨਾਸੀ ਰੂਪ ॥ ਸਭ ਹੀ ਮੁਝ ਸੋ ਜਾਨੋ ਭੂਪ ॥੩੧॥ ਹੇ ਅਰਜਨ
 ਤ੍ਰਿਗੁਨੀ ਜੋ ਮਾਇਆ ॥ ਜਿਨ ਯਹਿ ਸਗਲਾ ਜਗਤ ਭੁਲਾਇਆ ॥

ਅਤਿ ਦੁਤਰ ਹੈ ਮਾਇਆ ਮੇਰੀ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਤਰਨਾ ਕਠਨ ਘਨੇਰੀ
 ॥੩੨॥ ਜੇ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸਰਨੀ ਆਵੈ ॥ ਸੋ ਯਹਿ ਕਠਨ ਮਾਇਆ ਤਰ
 ਜਾਵੈ ॥ ਮੂੜ ਪ੍ਰਾਨੀ ਮਾਨੁਖ ਜੋ ਆਹੀ ॥ ਸੋ ਯਹਿ ਮਾਇਆ ਤਰਤੇ
 ਨਾਹੀ ॥੩੩॥ ਤਿਨ ਕਾ ਰਿਦਾ ਮਾਇਆ ਨੇ ਛਾਦਾ ॥ ਅਗਿਆਨ ਮੋਹੁ
 ਸੋ ਤਿਨ ਮਨ ਬਾਂਧਾ ॥ ਤਿਸ ਮੈਂ ਅੰਧ ਭਏ ਹੈਂ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥ ਤਿਨ
 ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਅਸੁਰੋ ਕੀ ਮਾਂਨੀ ॥੩੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਯਿਉ
 ਆਤਮਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਸਿਮਰੇ ਮੀਤ ॥ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗੀ ਰੋਗੀ ਅਰਬੀ
 ਯਹਿ ਚਾਰੋ ਧਰ ਚੀਤ ॥੩੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨੀ ਸਭ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟ ਹੈ
 ਜਿਉ ਕਾ ਤਿਉ ਮੁੜ ਜਾਨ ॥ ਏਕੋ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਤਾ ਗਿਆਨੀ ਆਪ
 ਪਹਿਚਾਨ ॥੩੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨੀ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੋ ਮੁੜ ਕੇ
 ਅਤਿ ਪ੍ਰੈ ਆਹਿ ॥ ਬਾਂਛਾ ਕਛੂ ਵਹਿ ਨਾ ਕਰੈ ਮੈ ਤਿਸ ਹਿਰਦੇ ਮਾਂਹਿ
 ॥੩੭॥ ਜੋਗੀ ਯਹਿ ਬਿਧ ਸਿੰਮ੍ਰਤਾ ਮੁੜ ਦੇਖਨ ਧਰ ਚਿਤ ॥ ਰੋਗੀ
 ਰੋਗ ਸਰੀਰ ਕੇ ਅਰਬੀ ਅਰਬ ਨਮਿਤ ॥੩੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਹਿ ਤੀਨੋ
 ਮੁੜ ਅਤਿ ਪ੍ਰੈ ਮਨ ਕਰਿ ਜਾਪ ਕਰੇਨ ॥ ਤੀਨੋ ਮਹਾਂ ਪੁੰਨ ਆਤਮਾਂ
 ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਮਨ ਦੇਨ ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨੀ ਮੇਰਾ ਆਤਮਾਂ
 ਗਿਆਨੀ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ॥ ਪਰਮ ਆਤਮਾ ਮੁੜ ਜਾਨਤਾ ਵਹਿ ਭੀ ਮੁੜ
 ਸਰੂਪ ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨੀ ਸੋਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਯਿਉ ਪ੍ਰਤਖਿ
 ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮੁੜ ਗਿਆਨੀ ਮੈਂ ਭੇਦ ਨਾਹਿ ਦੋਨੋ ਏਕੋ ਆਹਿ
 ॥੪੧॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਬਾਤ ਆਗੇ ਤੁਝ ਕੋ ਮੈ ਕਹੋਂ ॥
 ਤੁਝ ਸੰਦੇਹਿ ਮਿਟ ਜਾਤ ਜਿਸ ਕੇ ਸੁਣਨੇ ਬੇਗ ਹੀ ॥੪੨॥ ਛੰਦ ॥
 ਜੋਗ ਆਦਿ ਕਰਿ ਸਾਧਨ ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਕਰਤੇ ਜਬ ਬੀਤੇ ॥ ਤਿਹ
 ਕਰਤੇ ਅੰਤਹ ਸੁਧ ਹੋਵੈ ਅੰਤਹ ਸੁਧ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਜੀਤੇ ॥ ਜਬ ਇੰਦ੍ਰੀ
 ਮਨ ਮੈ ਲੈ ਹੋਵੈ ਮਨ ਬੁਧ ਆਤਮ ਮੈ ਲੈ ਕੀਤੇ ॥ ਤਬ ਗਿਆਨ
 ਮੇਰਾ ਤਿਸ ਉਪਜਿਆ ਸਮ ਲਾਗੇ ਤਿਸ ਵੈਰੀ ਮੀਤੇ ॥੪੩॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਜਿਸ ਗਿਆਨ ਮੁੜ ਉਪਜਿਓ ਦਿਸਟੀ ਐਸੀ ਤਿਸ ਹੋਇ ॥ ਜਾਨੈ

ਸਗਲਾ ਬਾਸਦੇਵ ਦੁਤੀਆ ਨਾਂਹੀ ਕੋਇ ॥੪੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ
 ਬਕਤਾ ਸੁਰਤਾ ਲੇਤਾ ਏਕੋ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਹੋਇ ॥ ਬਾਸਦੇਵ ਜਿਨ
 ਜਾਨਿਆਂ ਬਾਸਦੇਵ ਹੈ ਸੋਇ ॥੪੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ ਆਤਮਾ ਪੁਰਖ
 ਵਿਰਲਾ ਜਗ ਮੈ ਜਾਨੀਐ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬਿਖੇ ਦੁਰਲੰਭ ਹੈ ਮੁਝ ਸਰੂਪ
 ਵਹਿ ਮਾਨੀਐ ॥੪੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਥ ਨਮਿਤ ਉਪਾਸਨਾ ਦੇਵੋ ਕੀ
 ਜੋ ਕਰੈ ॥ ਮੋ ਸੋ ਹੋਇ ਹੈ ਕਾਮਨਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਮੁਝ ਸੋ ਧਰੈ ॥੪੭॥
 ਚੌਪਈ ॥ ਕਾਮਨਾਂ ਨਮਿਤ ਦੇਵ ਜੋ ਮਾਨੈ ॥ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਵਹੁ ਮੂਲ
 ਨ ਜਾਨੈ ॥ ਉਪਾਸਨਾਂ ਦੇਵੋ ਕੀ ਮਨ ਕਰੇ ॥ ਨਿਹਚਾ ਦ੍ਰਿੜ ਸੁਰੋ ਮੈ
 ਧਰੇ ॥੪੮॥ ਤਿਨ ਕਾ ਰਿਦਾ ਸੁਰੋ ਸੋ ਲਾਵੇ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁਰ
 ਮਾਹਿ ਬਢਾਵੇ ॥ ਜਿਸ ਜਿਸ ਦੇਵਤਾ ਕੋ ਜੋ ਜਾਨੈ ॥ ਉਪਾਸਕ
 ਉਪਾਸਨਾਂ ਤਿਸ ਮੈ ਠਾਨੇ ॥੪੯॥ ਪੂਜਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਫਲ ਕੋ ਚਾਹੈ ॥
 ਤਿਸੀ ਦੇਵਤਾ ਤੇ ਵਰ ਪਾਹੈ ॥ ਤਿਸੀ ਦੇਵ ਕੋ ਮੈ ਸਮਝਾਵੈ ॥
 ਮਾਂਗਨਹਾਰ ਕੋ ਫਲ ਦੇਵਾਵੈ ॥੫੦॥ ਜੋ ਦੇਵਨ ਸੋ ਬਰ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥
 ਸੋ ਬਰ ਅਨਿਤ ਨਾਸ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਬੁਧਿ ਹੈ ਮਹਾਂ ਮਲੀਨ
 ॥ ਮੁਝ ਕੋ ਤਿਆਗ ਸੁਰੋ ਕੋ ਚੀਨ ॥੫੧॥ ਅਰਾਧਨ ਪੂਜਾ ਸੁਰੋ ਕੀ
 ਕਰੇਂ ॥ ਸੋ ਦੇਵੋਂ ਕੋ ਲੋਕ ਜਾ ਪਰੇਂ ॥ ਜਬ ਦੇਹ ਛਾਡ ਦੇਵਪੁਰ ਜਾਵੈ
 ॥ ਦੇਵਪੁਰੀ ਤੇਂ ਫੇਰ ਗਿੜ ਆਵੈ ॥੫੨॥ ਜੋ ਮੁਝ ਕੋ ਅਬਗਤ ਨਹੀ
 ਜਾਨੈਂ ॥ ਬਿਗਤ ਜਨਮਿਆ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਨੈ ॥ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਹੁ ਜਾਨੈ
 ਨਾਹੀ ॥ ਜੋ ਉਤਮ ਮੈ ਸਭ ਤੇਂ ਆਹੀ ॥੫੩॥ ਮੁਝ ਤੇ ਉਤਮ ਅਵਰ
 ਨ ਕੋਈ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਮੈ ਆਤਮ ਸੋਈ ॥ ਐਸਾ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨੈ ਨਾਹੀ
 ॥ ਸੋ ਹੈ ਮੇਰੀ ਮਾਇਆ ਮਾਹੀ ॥ ਵਹ ਮੂਰਖ ਮੁਝ ਨਾਹਿ ਪਛਾਨੈ ॥
 ਹਉ ਅਜਨਮ ਜਨਮ ਮੁਝ ਮਾਨੈ ॥੫੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਉਦਾ ਹੀ
 ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮੈ ਜੋ ਕੁਛ ਵਰਤੇ ਜੀਉ ॥ ਸਭਹੂੰ ਕੋ ਮੈ ਜਾਨਤਾ ਅਰ
 ਸਭ ਹੀ ਮੈ ਕੀਉ ॥੫੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਨ ਕੋ ਆਗੇ ਹੋਵਨਾ ਤਿਨ ਕੋ
 ਜਾਨੇ ਮੀਤ ॥ ਬੀਤੇ ਪੀਛੇ ਲੋਕ ਜੋ ਸਭ ਹੀ ਮੁਝ ਕੋ ਚੀਤ ॥੫੬॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਝ ਕੋ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਨਤਾ ਮੈਂ ਗੋਬਿੰਦ ਭਗਵਾਨ ॥ ਸਭ
 ਦੇਹੋ ਕੇ ਅੰਤਰੇ ਮੈਂ ਹੀ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥੫੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਤੂੰ
 ਇਕ ਜਾਨਤਾ ਜਿਉ ਕਾ ਤਿਉ ਮੁਝ ਮੀਤ ॥ ਸੰਸਾਰੀ ਮੁਝੇ ਨ
 ਜਾਨਤੇ ਭੋਗੋ ਸੋ ਤਿਨ ਪ੍ਰੀਤ ॥੫੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਲੀ ਵਸਤ ਕੇ
 ਚਾਹਤੇ ਬੁਰੀ ਵਸਤ ਤੇਂ ਕ੍ਰੋਧ ॥ ਗਿਆਨ ਹੀਨ ਕਰ ਮੂੜ ਹੈ ਤਿਨ
 ਕੋ ਨਾਹੀ ਬੋਧ ॥੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੁਬਿਧਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਆਖ ਹੈ ਜਨਮ
 ਮਰੈ ਵਹਿ ਨੀਤ ॥ ਉਪਜੈਂ ਬਿਨਸੈ ਜਗਤ ਮੈਂ ਹੇ ਅਰਜਨ ਧਰ
 ਚੀਤ ॥੬੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ ਅਬ ਅਵਰ ਸੁਨ ਸਗਲ ਗਏ
 ਤਿਸ ਪਾਪ ॥ ਸੋਈ ਆਤਮ ਜੀਉ ਹੈ ਤਿਨਹ ਪਛਾਤਾ ਆਪ ॥੬੧॥
 ਸੋਰਠਾ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗੀ ਸੋ ਜਾਨ ਪੰਚ ਤੀਨ ਤੇ ਮੁਕਤ ਹੈ ॥ ਸੋ ਮੇਰੇ
 ਸੰਗ ਮਾਨ ਜਿਨ ਨਿਹਚਾ ਮੇਰੇ ਭਜਨ ਕਾ ॥੬੨॥ ਕਵਿਤ ॥ ਮੇਰੇ ਹੀ
 ਆਸਰੇ ਮੇਰੇ ਹੀ ਪੂਜਾ ਸੋ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਸਾਥ ਮੇਰੇ ਸੰਗ ਜੁੜੇ ਹੈਂ ॥
 ਜਰਾ ਮਰਨ ਆਦਿ ਤੇ ਸਗਲੇ ਜੋ ਦੁਖ ਹੈ ਅਵਰ ਪਾਪ ਦੇਹ ਕੇ
 ਤਿਸ ਕੇ ਸਭ ਮੁੜੇ ਹੈਂ ॥ ਗਿਆਨ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੈ ਜਾਨੈ ਮੁਝ ਈਸਰ
 ਕੋ ਮੇਰਾ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ ਮੈਂ ਫੁਰੇ ਹੈਂ ॥ ਅਧਿਆਤਮ ਵਹੁ
 ਸਭੀ ਤੇਂ ਜਾਨੈਂ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕੋ ਮੇਰੇ ਪਛਾਨੇ ਕਰਿ ਅਨੰਦ ਮਾਹਿ ਜੁੜੇ ਹੈ
 ॥੬੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਧਭੂਤਕ ਅਧਦੇਵ ਗਿਆਨੀ ਜਾਨੈ ਮੁਝੀ ਕੋ ॥
 ਤਿਸ ਜਾਨਨ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਿਸਦਿਨ ਰਹਤੇ ਮੁਝੀ ਮੋ ॥੬੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਦੇਹ ਤਿਆਗਨ ਕੇ ਸਮੇ ਮੁਝ ਸਿਮ੍ਰਿਨ ਮੈਂ ਆਹਿ ॥ ਤਿਆਗ ਕਰੇ
 ਜਬ ਦੇਹ ਕਾ ਮੁਝ ਪਦਵੀ ਕੋ ਪਾਹਿ ॥੬੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਮੇਰੇ ਪਦ ਮੇ
 ਆਇ ਜੋ ਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤ ਹੈ ॥ ਮਹਾਂ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਇ ਸਦਾ
 ਰਹੇ ਵਹੁ ਮੁਝ ਬਿਖੈ ॥੬੬॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਧਿਆਇ ਸਪਤਮੇ ਪੂਰਨ ਭਇਆ ॥ ਹੰਸ ਜੋਗ ਨਾਮ
 ਤਿਹ ਕਹਿਆ ॥ ਜੋ ਸੁਨ ਧਾਰੇ ਮਨ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਸੋਈ ਬਾਸਦੇਵ ਜੀ

ਆਹਿ ॥ ਸੰਸਾਰ ਭਰਮ ਤਿਸ ਦਿਸਟਿ ਨ ਆਵੈ ॥ ਏਕੋ ਬਾਸਦੇਵ ਸਭ
ਪਾਵੈ ॥੬੭॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸ਼ੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਸਪਤਮੋ ਪਿਆਇ
॥੭॥੭੫੯॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਅਸਟਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਮੁਖ ਸੋ ਯਿਉ ਕਹੈ ਹੇ ਪੁਰਖੋਤਮ ਦੇਵ ॥ ਬ੍ਰਹਮ
ਅਖਰ ਕਾ ਅਰਥ ਕਿਆ ਤਾਂਕਾ ਆਖੋ ਭੇਵ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਅਧਿਆਤਮ ਅਧਭੂਤ ਅਧਦੇਵ ਅਧਜਗ ਤੁਮ ਭਾਖਹੋ ॥ ਆਖੋ
ਤਾਂਕਾ ਭੇਉ ਅਰਥ ਜਾਨੋ ਤਬ ਸਾਂਤਹੋ ॥੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਮਧਸੂਦਨ
ਭਗਵਾਨ ਯਹਿ ਭੀ ਕਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ॥ ਛਾਡਨ ਸਮੇ ਪ੍ਰਾਨ ਕਿਉ
ਕਰਿ ਤਿਆਗੈ ਦੇਹ ਕੋ ॥੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਆਗ ਦੇਹ ਕਾ ਜਬ ਕਹੈ
ਤਉ ਤੇਰੇ ਪਦ ਕੋ ਜਾਹਿ ॥ ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਯਹਿ ਪਦਵੀ ਲਹੇ ਮੋਹਿ
ਸਮਝਾਵੇ ਆਹਿ ॥੪॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਸਨ ਜਬ ਆਖਿਓ ਉਤਰ ਕਹੇ ਭਗਵਾਨ ॥
ਹੇ ਅਰਜਨ ਮੈ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋ ਸਭ ਤੇ ਪਰੇ ਮੁਝ ਜਾਨ ॥੫॥ ਚਉਪਈ ॥
ਸਭ ਤੇ ਪਰੇ ਅਬਿਨਾਸੀ ਆਂਹੀ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹੇ ਮੁਝ ਮਾਂਹੀ
॥ ਅਧਿਆਤਮ ਅਰਥ ਅਖਰ ਚੌਪਾਈ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਲਛਨ ਸੁਨ ਰੇ
ਭਾਈ ॥੬॥ ਅਧਿਆਤਮ ਨਾਮ ਜੋ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ
ਤੂੰ ਐਸਾ ਜਾਨ ॥ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਅਪਨੇ ਗਿਆਨ
ਸੋ ਜਾਪੋ ਜਾਪ ॥੭॥ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਜੋਤ ਮੁਝ ਅਹੈ ॥ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ
ਸਭ ਬਪ ਮੈਂ ਰਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿ ਚੀਟੀ ਪਰਜੰਤ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਮਧਿ
ਮੈ ਹੀ ਵਰਤੰਤ ॥੮॥ ਸਭਹੂੰ ਕੋ ਉਤਪਤ ਮੈ ਕਰਤਾ ॥ ਕਰਮ ਰੇਖ
ਸਭ ਕੇ ਸਿਰ ਧਰਤਾ ॥ ਜੈਸਾ ਲਿਖੇ ਮਸਤਕ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਤਿਸੀ
ਭਾਂਤਿ ਵਹਿ ਦੇਹਿ ਵਰਤਾਹਿ ॥੯॥ ਅਧਿਭੂਤ ਅਰਥ ॥ ਚਉਪਈ ॥
ਅਬ ਅਧਿਭੂਤਕ ਅਰਥ ਸੁਣਾਵੇ ॥ ਭੂਤ ਅਰਥ ਤਤੋ ਕੋ ਪਾਵੇ ॥ ਤਿਨ
ਤਤੋ ਮੈ ਰਮਿਓ ਰਾਮ ॥ ਯਿਉ ਅਧਿਭੂਤ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ॥੧੦॥

ਅਧਦੇਵ ਅਰਥ ॥ ਅਧਦੇਵ ਅਰਥ ਅਖਰ ਪੁਨ ਜਾਨੇ ॥ ਦੇਵ ਨਾਮ
 ਹੋਨਹਾਰ ਕਾ ਮਾਨੇ ॥ ਤਿਸ ਹੋਨਹਾਰ ਕਾ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਆਪ ॥ ਅਧਦੇਵ
 ਨਾਮ ਹੈ ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥੧੧॥ ਮੈ ਠਾਕੁਰ ਸਭ ਸੁਰੇ ਕਾ ਮੀਤਾ ॥ ਸੁਰੇ
 ਜਾਪ ਨਿਤ ਮੇਰਾ ਕੀਤਾ ॥ ਤਾਤੇ ਅਧਦੇਵ ਅਖਰ ਮੈਂ ਆਪ ॥ ਸਭ ਕੇ
 ਅੰਤਰ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥੧੨॥ ਅਧਜਗ ਅਰਥ ॥ ਅਧਜਗ ਮੈ
 ਇਹ ਬਿਧ ਹੋਇਆ ॥ ਜੇਤੇ ਜਗ ਹੋਵਨ ਵਿਚ ਭੋਇਆ ॥ ਦੇਵਤਾ
 ਪਿਤ੍ਰ ਨਮਿਤ ਜੋ ਕਰਤੇ ॥ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਰਤੇ ॥੧੩॥
 ਸਭ ਜਗੋ ਕਾ ਮੈ ਅਧਿਕਾਰੀ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਸਭ ਮੁਝ ਨਾਮ ਉਚਾਰੀ ॥
 ਜਿਸ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮੁਝ ਪੂਜੈ ॥ ਸਫਲਾ ਜਗ ਸੋ ਸਭ ਕੇ ਸੂਝੈ
 ॥੧੪॥ ਸੋ ਸੁਰਪੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥ ਅਧਜਗ ਨਾਮ ਐਸਾ ਮੁਝ
 ਸੋਇ ॥ ਦੇਹ ਭਰਤਾਂਬਰ ਨਾਮ ਮੁਝ ਸੁਨੇ ॥ ਸੋ ਅਰਜਨ ਤੁਮ ਸੋ
 ਅਬ ਭਨੇ ॥੧੫॥ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਬਪ ਮੁਝ ਹੋਇ ॥ ਮੁਝ ਬਪ
 ਸਾਰਖਾ ਦੇਹ ਨ ਕੋਇ ॥ ਜੋ ਬਲ ਮੇਰੀ ਦੇਹ ਮੈ ਅਹੇ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸਮ
 ਅਵਰ ਨਾਂ ਲਹੇ ॥੧੬॥ ਦੇਹ ਧਾਰੀਓ ਬਿਖੇ ਸ੍ਰੇਸਟ ਆਹਿ ॥ ਦੇਹ
 ਭਰਤਾਂਬਰ ਮੁਝ ਨਾਮ ਕਹਾਇ ॥ ਸਭ ਨਾਮੋ ਕਾ ਅਰਥ ਤੁਝ ਕਹਾ ॥
 ਸਭੀ ਨਾਮ ਅਪਨਾਂ ਮੈ ਲਹਾ ॥੧੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਛੋਡਨੇ ਕੇ ਸਮੈ
 ਸਿਮਰੇ ਮੇਰੇ ਜਾਪ ॥ ਜਬ ਵਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਆਗ ਹੈ ਮੁਝ ਮੈ ਰਹੈ
 ਬਿਆਪ ॥੧੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਸਾ ਇਸ ਮੈ ਕਛੁ ਨਹੀ ਮੁਝ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਜੀਵਤ ਮੁਝ ਕੋ ਮਿਲੈ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੈ ਸੋਇ ॥੧੯॥
 ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਸਭ ਬੇਦ ਭੀ ਯਿਉ ਕਹੈ ॥ ਸੰਸਾਰ ਲੋਕ ਜੋ ਅਹੈ ॥
 ਜੋ ਵਸਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਨ ਕਹੈ ॥ ਤਬ ਜੀਉ ਤਿਸ ਮੈਂ ਧਰੈ ॥੨੦॥ ਜਬ
 ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਆਗੈ ਆਹਿ ॥ ਫਿਰ ਤਿਸ ਵਸਤ ਹੀ ਕੇ ਪਾਹਿ ॥ ਤਿਸ
 ਕਾਰਨ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹੌ ॥ ਅਪਨਾਂ ਮਿਤ੍ਰ ਤੁਝ ਕੋ ਲਹੋਂ ॥੨੧॥
 ਨਿਸਦਿਨ ਸਿੰਮ੍ਰਿ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ॥ ਸਿੰਮ੍ਰਿਨ ਮਾਂਹਿ ਕਰਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ਛਿਨ
 ਭੰਗੁ ਦੇਹ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਤਬ ਤਿਆਗ ਤਿਸ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ॥੨੨॥ ਕਿਆ

ਜਾਨੀਐ ਕਬ ਜਾਇ ॥ ਤਿਸ ਅਭਿਆਸ ਹੀ ਕੋ ਪਾਇ ॥ ਜੋ ਜਾਨਤੋਂ
 ਮੁਝ ਨਾਮ ॥ ਮੁਝ ਮਾਂਹਿ ਸਭ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ॥੨੩॥ ਨਾਮ ਬਾਝ ਜੋ
 ਅਭਿਆਸ ॥ ਤਿਸ ਮੈ ਸਦਾ ਦੁਖ ਕੋ ਬਾਸ ॥ ਨਾਮ ਬਾਝ ਜੋ ਬਿਸ੍ਵਾਸ
 ॥ ਸੋ ਨਿਤ ਦੁਖ ਹੀ ਕਾ ਕਾਮ ॥੨੪॥ ਜੈਸਾ ਅਭਿਆਸ ਨਿਤ ਕੋ ਕਰੈ
 ॥ ਤੈਸੀ ਜੋਨ ਹੀ ਮੈਂ ਪਰੈ ॥ ਤਾਤੇ ਸੁਨੇ ਪਾਰਬ ਰਾਬ ॥ ਜੁਧ ਕਰੇ
 ਮਨ ਕੇ ਸਾਥ ॥੨੫॥ ਮਨ ਚਲਤ ਪਕੜਿ ਲਿਆਇ ॥ ਬੁਧ ਸਾਥ
 ਮਨ ਠਹਰਾਇ ॥ ਚੇਤਾ ਰਾਖ ਮੇਰੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤਾਂਤੋਂ ਜੋਗ ਕੋ ਤੂੰ ਪਾਹਿ
 ॥੨੬॥ ਯਹਿ ਜੋਗ ਕਰਤਾ ਜੋਇ ॥ ਮੁਝਿ ਪਾਵਤਾ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਇਸ
 ਮਾਂਹਿ ਸੰਸਾ ਨਾਂਹਿ ॥ ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਸੋ ਗਤਿ ਪਾਹਿ ॥੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਜਿਸ ਜੈਸਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਿ ਮਨ ਰਾਖਿਆ ਮੁਝ ਮਾਂਹਿ ॥ ਚਿਤਵਨ
 ਮਨ ਕੀ ਸਾਂਤ ਕਰਿ ਮੁਝਿ ਧਿਆਨ ਕੋ ਆਹਿ ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭ
 ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੈਂ ਦਿਬ ਪੁਰਖ ਕਿਸ ਕਰਿ ਮੁਝ ਕੋ ਪਾਂਹਿ ॥ ਸਰਬੰਗੀ
 ਸਭ ਜਾਨਤਾ ਸਨਾਤਨ ਪੁਰਾਤਨ ਆਹਿ ॥੨੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਲਿਓ ਤੇ
 ਮੈ ਭਲਾ ਹੋ ਸਭ ਕੋ ਆਗਿਆ ਕਰੋ ॥ ਮੁਝਿ ਅਗਿਆਨ ਕੋ ਨਾ ਕਰੈ
 ਮੈ ਸੂਖਮ ਦੇਹ ਧਰੋ ॥੩੦॥ ਉਤਪਤ ਕਰਤਾ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਐਸਾ
 ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਚਿਤ ਕਰਿ ਚਿਤਵਿਆ ਜਾਇ ਨਾ ਅਚਿੰਤ ਰੂਪ ਮੈ
 ਆਪ ॥੩੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੂਰਜ ਤੇ ਜੋ ਆਦਿ ਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰੇ ਜਗ
 ਸੋਇ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਜੋਤਿ ਮੈ ਜੋਤਿ ਮੁਝ ਸੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮੁਝ ਹੋਇ
 ॥੩੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ ਮੁਝ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਸੋ ਸਿਮਰੇ ਜੋਇ
 ॥ ਜਬ ਵਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਆਗਤਾ ਮੁਝ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥੩੩॥
 ਚਉਪਈ ॥ ਭਗਤ ਦੇਹ ਤਿਆਗਨ ਕੇ ਸਮੇ ॥ ਮੇਰੇ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਮਨ
 ਕਰਿ ਰਮੈਂ ॥ ਜਨਮ ਸੇ ਆਦਿ ਨਾਸ ਪਰਜੰਤ ॥ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਕੇ
 ਮਾਹਿ ਵਰਤੰਤ ॥੩੪॥ ਭਗਤਿ ਜੋਗ ਕੇ ਬਲ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥ ਦੇਹ
 ਤਿਆਗ ਮੈ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨੀ ॥ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਤੇ ਮੁਝ ਕੋ ਮਿਲੇ ॥ ਐਸੇ
 ਭਗਤ ਕੇ ਕਿਲਵਿਖ ਸਭ ਟਲੇ ॥੩੫॥ ਅਰ ਜੋਗੀਸਰ ਭਲੇ ਪ੍ਰਕਾਰ

॥ ਲਿਆਵੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਮੈ ਯਾਰ ॥ ਪ੍ਰਾਨੋ ਕੇ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਮੈਂ ਠਾਨੇ ॥
 ਦਿਬ ਪੁਰਖ ਪਰੇ ਤੇ ਪਰੇ ਵਹਿ ਜਾਨੇ ॥੩੬॥ ਤਿਸੀ ਜਾਪ ਮੈ ਪ੍ਰਾਨ
 ਤਿਆਗੈ ॥ ਬੇਗ ਮੇਰੇ ਪਦ ਮੈਂ ਵਹੁ ਲਾਗੈ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਸਭ ਤੇਜ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹੇ ਸਗਲ ਮੈ ਆਪ ॥੩੭॥ ਅਭਿਨਾਸੀ ਬੇਦ
 ਬਕਤਾ ਜਿਸ ਕਹਤੇ ॥ ਸਗਲੇ ਜੀਉ ਤਿਸੀ ਮੈ ਰਹਤੇ ॥ ਸਭ ਪ੍ਰਾਨੀ
 ਸੰਸਾਰ ਮੈ ਜੋ ਹੈਂ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਆਗ ਤਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਹੈਂ ॥੩੮॥
 ਨਮਿਤ ਪਾਵਨੇ ਤਿਸ ਕੇ ਕਾਰਨ ॥ ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਧਾਰਨ ॥
 ਤਿਸ ਪੁਰਖ ਕਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਥੋੜੇ ਮੈਂ ਕਹਿਓ ਤਿਸ ਜਾਪ ॥੩੯॥
 ਆਗੇ ਤੁਝ ਕੇ ਅਵਰ ਸੁਨਾਵੋ ॥ ਜੋਗੀਸਰ ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਬਤਾਵੋ ॥
 ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਏਕ ਮੁਝ ਕੇ ਚੇਤੇ ॥ ਨਉ ਦੁਾਰ ਸੰਜਮ ਕਰਿ ਬੈਠੇ
 ॥੪੦॥ ਮਨ ਕੋ ਮੇਰੇ ਮਾਂਹਿ ਵਹ ਰਾਖੈ ॥ ਪ੍ਰਾਨਵਾਇ ਮਸਤਕ ਮੈ
 ਰਾਖੈ ॥ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਕੀ ਧਾਰਨਾ ਧਾਰੇ ॥ ਓਅੰ ਬ੍ਰਹਮ ਇਹ ਜਾਪ
 ਉਚਾਰੇ ॥੪੧॥ ਐਸੇ ਜਾਪ ਮੈ ਬਪ ਕੇ ਛੋੜੇ ॥ ਪਾਂਚ ਤੀਨ ਕੇ ਬੰਧਨ
 ਤੋੜੇ ॥ ਮੇਰੀ ਗਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈ ॥ ਮੁਝ ਕੋ ਲਾਗ ਬਪ ਮਲ
 ਧੋਵੈ ॥੪੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਮੇਰੇ ਭਗਤ ਕਾ ਵਰਤੰਤ ਸੁਨੋ ਤੁਮ
 ਮੀਤ ॥ ਨਿਹਚਲ ਚੇਤਾ ਚਿਤ ਕਾ ਮੁਝ ਮੈ ਰਾਖੈ ਨੀਤ ॥੪੩॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੀ ਕਰੈ ਉਪਾਸਨਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਿਤ ਲੇਇ ॥ ਮੇਰੇ ਨਾਮ
 ਅਧਾਰ ਬਿਨ ਸ੍ਵਾਸ ਨ ਜਾਨੈ ਦੇਇ ॥੪੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਮੈ
 ਸੁਖ ਦੇਤ ਹੋਂ ਕਸਟ ਬਿਨਾ ਮੁਝ ਪਾਇ ॥ ਮੇਰੇ ਸੁਖ ਸੋ ਮਗਨ
 ਹੋਇ ਮੇਰੇ ਜੋਗ ਜੁਰ ਜਾਇ ॥੪੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਝ ਬੇਗ ਵਹੁ
 ਪਾਵਤੇ ਸਭ ਦੁਖ ਤਿਸ ਕੇ ਜਾਂਹਿ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਇ
 ਸਦਾ ਰਹੇ ਮੁਝ ਮਾਹਿ ॥੪੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਸਾਰ ਜਨਮ ਅਤਿ ਦੁਖ ਹੈ
 ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਤਿਸ ਕੋਇ ॥ ਜਿਨ ਪੁਰਖੇ ਹਰਿ ਜਾਨਿਆ ਯਹਿ ਜਾਨੇ ਹੈ
 ਸੋਇ ॥੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਮ ਪਦ ਬੈਕੁੰਠ ਜੋ ਤਿਸ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਪਾਂਹਿ ॥ ਐਸੇ ਮੁਕਤਿ ਕੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਬਹੁੜ ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਆਹਿ

॥੪੮॥ ਕਬਿਤ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਕੇ ਲੋਗ ਲਗ ਕਰਮੀ ਜੀਉ ਜਾਤ ਹੈਂ
 ਕਰਮੋ ਕੇ ਭੋਗ ਕਰਿ ਤਹਾਂ ਤੇ ਗਿਝਿ ਆਵੇ ਹੈਂ ॥ ਗਿਝ ਕਰਿ ਸੰਸਾਰ
 ਮੈ ਕਰਮੋ ਕੇ ਭਾਉ ਤੇ ਵਹੀ ਜੀਉ ਕਰਮੀ ਫਿਰ ਜਨਮ ਪਾਵੇ ਹੈਂ ॥
 ਕਰਮ ਅਭਿਮਾਨੀ ਕੀ ਐਸੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਮੋਹਿ ਨਿਰ-ਅਭਿਮਾਨੀ ਸੋ
 ਹਰਿ ਮੈ ਸਮਾਵੇ ਹੈਂ ॥ ਜਾਨੈ ਅਨਿਤ ਦਿਨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰ ਮਾਨਸਾ ਕਾ
 ਬੋਝਾ ਅਰੁ ਬਹੁਤ ਬਰਾਬਰ ਮਨ ਲਾਵੇ ਹੈਂ ॥੪੯॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਿਨ
 ਮੁਝ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੋ ਪੇਖਾ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਗਿਆਨ ਮੁਝ ਐਸੇ ਦੇਖਾ
 ॥ ਐਸਾ ਮਨ ਮੋ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰ ॥ ਸੰਸਾਰ ਮਾਹਿ ਜੁਗ ਵਰਤੈ ਚਾਰ
 ॥੫੦॥ ਚਾਰ ਸਹੰਸਰ ਬਾਰ ਜਬ ਵਰਤੇ ॥ ਏਕ ਦਿਨ ਬ੍ਰਹਮੇਂ ਕਾ
 ਮਨ ਧਰਤੇ ॥ ਜਬ ਬਹੁੜ ਚਾਰ ਸਹੰਸਰ ਬਾਰ ॥ ਬਰਤੇ ਰਾਤ੍ਰ ਤਬੈ
 ਤਿਸ ਯਾਰ ॥੫੧॥ ਜਿਨ ਨਰ ਗਿਆਨ ਸੋ ਮੁਝੇ ਪਛਾਨਿਆ ॥ ਤਿਸ
 ਮੁਝ ਭਗਤ ਨੇ ਐਸਾ ਜਾਨਿਆ ॥ ਬ੍ਰਹਮੇ ਕਾ ਦਿਨ ਨ ਨਰੋ ਸਮਾਂਨ ॥
 ਲਘ ਦੀਰਘ ਅਨਿਤ ਸਭ ਜਾਨ ॥੫੨॥ ਜੋ ਜੋ ਵਸਤ ਬਿਨਾਸੀ ਹੋਇ
 ॥ ਲਘ ਦੀਰਘ ਏਕ ਸਮ ਸੋਇ ॥ ਜੋ ਕਛੁ ਗਿਨਤੀ ਕੇ ਮਧਿ
 ਆਇਆ ॥ ਸੋ ਅਨਿਤ ਬੇਦੋ ਨੇ ਗਾਇਆ ॥੫੩॥ ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ
 ਪੁਰਖ ਗਿਆਨੀ ॥ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਰ ਕੀ ਅਉਧ ਸਮ ਜਾਨੀ ॥ ਅਬ ਆਗੇ
 ਜੋ ਅਬਗਤ ਰੂਪ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨ ਅਰਜਨ ਭੂਪ ॥੫੪॥ ਤਿਸ
 ਮੇਰੀ ਅਵਗਤ ਮੈ ਹੋਇ ॥ ਉਤਪਤ ਦਿਨ ਬ੍ਰਹਮੇ ਕੇ ਜੋਇ ॥ ਤਿਸ
 ਕੇ ਦਿਨ ਮੈ ਸਭ ਜਗ ਹੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਰਾਤ੍ਰ ਮੈ ਬਿਨਸੈ ਸੋਇ
 ॥੫੫॥ ਰਾਤ੍ਰ ਮਾਂਹਿ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਲੈ ਕਰੋ ॥ ਅਪਨੀ ਅਬਗਤ ਮੈ ਸਭ
 ਧਰੋ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੁਮ ਐਸਾ ਜਾਨੋ ॥ ਉਤਪਤ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਬ੍ਰਹਮੇ
 ਦਿਨ ਮਾਨੋ ॥੫੬॥ ਐਸੇ ਦਿਨਸ ਮਾਂਹਿ ਜਗ ਹੋਇ ॥ ਰਾਤ੍ਰ ਮਾਂਹਿ
 ਬਿਨਸੈ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮੇ ਕੀ ਰਾਤ੍ਰ ਪਰਲੈ ਭਾਈ ॥ ਉਤਪਤ
 ਪਰਲੈ ਅਨਿਤ ਕਹਿ ਗਾਈ ॥੫੭॥ ਤਾਂਤੇ ਜੀਉ ਹਾਥ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ॥
 ਈਸਰ ਕੀ ਮਾਇਆ ਵਰਤਾਂਹਿ ॥ ਸੋ ਮਾਇਆ ਮੇਰੇ ਆਧੀਨ ॥

ਅਬਗਤ ਰੂਪ ਮੁਝ ਐਸਾ ਚੀਨ ॥੫੮॥ ਵਹੁ ਸਰੂਪ ਉਪਜਿਓ ਹੀ
ਨਾਂਹਿ ॥ ਸਭ ਤੇ ਪਰੇ ਸਨਾਂਤਨ ਆਂਹਿ ॥ ਪੁਰਾਤਨ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਹੈ
ਸੋਇ ॥ ਜਗ ਨਾਸ ਵਹੁ ਨਾਸ ਨ ਹੋਇ ॥੫੯॥ ਹਰਿ ਅਬਗਤ
ਅਬਿਨਾਸੀ ਰੂਪ ॥ ਅਖੰਡ ਅਚਲ ਅਨਾਸ ਅਨੂਪ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਲਾਭ
ਤੇ ਦੁਖ ਮਿਟ ਜਾਵੈ ॥ ਬਹੁੜ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜਨਮ ਨ ਪਾਵੈ ॥੬੦॥ ਸੋ
ਪਰਮ ਧਾਮ ਤੁਮ ਮੇਰਾ ਜਾਨੋ ॥ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੇ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਮਾਨੋ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਜੇ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨੀ ਐਸਾ ਜਾਨੋ ॥ ਆਪਸ ਕੋ ਜੋ ਬੰਧ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥੬੧॥
ਜਾਨੈ ਕਰਤਾ ਅਵਰ ਹੈ ਕੋਇ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਸਭੁ ਕਛੁ ਹੋਇ ॥
ਜੋ ਤਿਸ ਇਛਿਆ ਸੋਈ ਕਰੇ ॥ ਭਰੇ ਸਖਾਰੇ ਖਾਲੀ ਭਰੇ ॥੬੨॥ ਸਭੁ
ਕਛੁ ਵਰਤੈ ਤਿਸੀ ਰਜਾਇ ॥ ਜਿਤ ਭਾਵੈ ਤਿਤ ਜੀਉ ਕੇ ਲਾਇ ॥
ਜੀਉ ਮਾਂਹਿ ਸਕਤ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ॥ ਜੋ ਤਿਸ ਭਾਵੈ ਸੋ ਵਰਤਾਹਿ
॥੬੩॥ ਤਾਂਤੇ ਆਪਾ ਬੇਗ ਤਿਆਗੋ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਹੁਕਮ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ
ਲਾਗੋ ॥ ਜਾਨੋ ਮੁਝ ਸੋ ਹੋਇ ਕਛੁ ਨਾਂਹੀ ॥ ਜੋ ਹਰਿ ਭਾਵੈ ਸੋ
ਵਰਤਾਹੀ ॥੬੪॥ ਤਾਤੇ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ
ਨਿਆਇ ਕਹਿ ਗਾਈ ॥ ਬੇਦਾਂਤ ਅਰਥ ॥ ਜੋ ਜਾਨੋ ਬੇਦਾਂਤ ਕਾ ਜਾਪ
॥ ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਸਭ ਕਛੁ ਆਪ ॥੬੫॥ ਤਿਸਤੇ ਭੀ ਦੂਜਾ ਕੇ ਨਾਂਹੀ
॥ ਏਕੋ ਰਾਖੋ ਮਨ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥ ਮੀਮਾਂਸਾ ਅਰਥ ॥ ਅਰਥ ਮੀਮਾਂਸਾ
ਕਾ ਜੋ ਜਾਨੋ ॥ ਕਰਮ ਬਾਤ ਰਿਦੇ ਮੈਂ ਮਾਨੋ ॥੬੬॥ ਭਲੇ ਕਰਮ ਤੋਂ
ਸੁਭ ਤੁਮ ਪਾਵਹੁ ॥ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਤੇ ਦੁਖ ਮੈਂ ਪਾਵਹੁ ॥ ਬੁਰਾ ਭਲਾ
ਤੁਮ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇ ॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਤੁਮ ਕੇ ਦੇਇ ਨ ਕੋਇ ॥੬੭॥ ਤਾਂਤੇ
ਮੀਮਾਂਸਾ ਯਹਿ ਕਹੈ ॥ ਜੈਸਾ ਬੀਜੈ ਤੈਸਾ ਲਹੈ ॥ ਸਭ ਕਿਛੁ ਹੈ ਜੋ
ਤੁਮਰੇ ਹਾਥ ॥ ਤੁਮ ਕਿਉ ਰਾਚੋ ਦੁਤੀਏ ਸਾਥ ॥੬੮॥ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ
ਕਰਮ ਸੁਭ ਬੋਵਹੁ ॥ ਜੈਸਾ ਬੋਵਹੁ ਤੈਸਾ ਹੋਵਹੁ ॥ ਤਾਤੇ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ
ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ਮਨ ਕਾ ਕਰਮ ॥੬੯॥ ਸਾਂਖ ਅਰਥ ॥ ਅਰ

ਜੋ ਸਾਂਖ ਬਾਤ ਚਿਤ ਧਰੋ ॥ ਨਿਤ ਅਨਿਤ ਬਿਬੇਕ ਨਿਤ ਕਰੋ ॥ ਤਾ
 ਭੀ ਜਗਤ ਨਹੀ ਏਕ ਵਹੀ ॥ ਭਰਮ ਮਾਂਹਿ ਜਗਤ ਸਭ ਅਹੀ ॥੧੦॥
 ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਂਖ ਕਹਿ ਗਾਇਓ ॥ ਦ੍ਰਿਸਟਮਾਨ ਅਨਿਤ ਬਤਾਇਓ ॥
 ਬਸੇਖਕ ਅਰਥ ॥ ਜੋ ਬਸੇਖਕ ਕੋ ਤੁਮ ਧਾਰੋ ॥ ਸਭ ਆਪੀਨ ਕਾਲ
 ਬੀਚਾਰੋ ॥੧੧॥ ਸਮੈ ਮਾਂਹਿ ਜੋ ਕਛੁ ਤੁਮ ਦੇਖੋ ॥ ਸਾਖੀ ਸਭ ਮੈ ਆਪ
 ਕੋ ਪੇਖੋ ॥ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਕੀ ਸੋਝੀ ਜਾਨੋ ॥ ਸੀਤ ਉਸਨ ਕੋ ਬੇਗ
 ਪਛਾਨੋ ॥੧੨॥ ਤੁਮਰੀ ਇਛਿਆ ਸਮਾ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਇਛਿਆ ਨਿਤ
 ਤੁਮ ਬੀਜ ਕਹਾਈ ॥ ਤੁਮਰੀ ਇਛਿਆ ਬੀਚੇ ਹੋਇ ॥ ਵਹੀ ਸਮਾ
 ਫਿਰ ਆਵੈ ਸੋਇ ॥੧੩॥ ਤਾਤੇ ਸਮਾਂ ਤੁਝ ਇਛਿਆ ਮਾਂਹਿ ॥ ਦੂਜਾ
 ਨਹੀ ਸਮਾ ਏਕ ਆਂਹਿ ॥ ਤੁਮ ਅਰ ਇਛਿਆ ਏਕੋ ਆਹੀ ॥ ਜੈਸੇ
 ਬਿਰਛ ਮਾਂਹਿ ਪਰਛਾਂਹੀ ॥੧੪॥ ਤਾਤੇ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਬ੍ਰਹਮ
 ਇਛ ਏਕੋ ਹੈ ਨੀਤ ॥ ਪਾਤੰਜਲ ਅਰਥ ॥ ਜੋ ਪਾਤੰਜਲ ਪਰ ਚਿਤ
 ਧਰੋ ॥ ਜੋਗ ਮਾਰਗ ਕੋ ਤੂੰ ਨਿਤ ਕਰੇ ॥੧੫॥ ਦਸਵੇ ਚੜਾਇ ਜੋਤ
 ਕੋ ਦੇਖੋ ॥ ਸੋ ਭੀ ਏਕ ਆਪ ਕੋ ਪੇਖੋ ॥ ਐਸਾ ਹੈ ਤੂੰ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥
 ਉਦਮ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੋਤ ਤੁਮ ਜਾਨੀ ॥੧੬॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਜੋਤ ਕੇ ਤੁਮ ਹੋ
 ਮੀਤਾ ॥ ਜਿਨ ਦੇਖਨ ਕਾ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ॥ ਅਪਨੇ ਖਿਆਲ ਸਭ ਜੋਤ
 ਬਨਾਈ ॥ ਤੂੰ ਦੇਖੇ ਤਬ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਈ ॥੧੭॥ ਸਭ ਕਾ ਦੇਖਨਹਾਰ
 ਤੂੰ ਆਪ ॥ ਸਰਬ ਮਾਂਹਿ ਤੂੰ ਰਹਿਓ ਬਿਆਪ ॥ ਸਰਬ ਨਹੀ ਤੂੰ
 ਗੋਬਿੰਦ ਏਕ ॥ ਏਕੋ ਤੂੰ ਜਿਸ ਤੇ ਅਨੇਕ ॥੧੮॥ ਤਾਤੇ ਨਿਰਬਚਨੀ
 ਯਹਿ ਬਾਤ ॥ ਖਾਲਸੇ ਮਾਂਹਿ ਕਹੀ ਅਬ ਸਾਂਤ ॥ ਖਾਲਸਾ ਵਹੀ ਜੋ
 ਏਕੋ ਜਾਨੇ ॥ ਜਗਤ ਆਪ ਗੋਬਿੰਦ ਏਕ ਮਾਨੇ ॥੧੯॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਬਗਤ ਸਰੂਪ ਕੀ ਬਾਤ ਹੇ ਪਾਰਬ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹੋ ॥
 ਅਬ ਤੂੰ ਸੁਨ ਹੇ ਤਾਤ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਲਾਭ ਹੋ ॥੨੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਅਬਗਤ ਸਰੂਪ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੈ ਕਠਨ ਪਾਵੈ ਤਿਸ ਕੋਇ ॥ ਅਖੰਡ

ਭਗਤ ਮੈ ਜੁੜ ਰਹੇ ਤਿਸ ਕੇ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥੮੧॥ ਅਖੰਡ ਭਗਤ ਕਾ
 ਅਰਥ ਯਹਿ ਜੋ ਜਾਨੇ ਸਭ ਏਕ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਨਾਂ ਦੇਖਤਾ ਮੁੜ
 ਅਬਗਤ ਬਿਤੇਕ ॥੮੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਵਾਸ ਨ ਲੇਤਾ ਮੁੜ ਬਿਨਾਂ ਸੁਨੇ
 ਨਹੀ ਬੀਆ ਬਾਤ ॥ ਸੁਨੇ ਸੁਨਾਵੈ ਮੁੜ ਕਥਾ ਚਿਤਵੇ ਮੇਰੀ ਗਾਥ
 ॥੮੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਤੇ ਬਾਹਰਾ ਸ੍ਵਾਸ ਨ ਲੇਤਾ ਕੋਇ ॥
 ਇਸੀ ਭਾਂਤ ਜੋ ਵਰਤਦਾ ਅਟਲ ਭਗਤ ਹੈ ਸੋਇ ॥੮੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਅਤਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਤਿਸ ਤੇ ਪਾਵੈ ਮੋਹਿ ॥ ਮੇਰੇ ਤੇ ਸਭ
 ਉਪਜ ਹੈ ਫੇਰ ਲੀਨ ਮੁੜ ਹੋਇ ॥੮੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਹਿ ਮੇਰਾ
 ਪਰਤਾਪ ਜੋ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹਾ ਬਖਾਨ ॥ ਕਹੌ ਜੋਗੀਸਰ ਕੀ ਕਥਾ
 ਤਿਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਜਾਨ ॥੮੬॥ ਚੌਪਈ ॥ ਏਕ ਜੋਗੀ ਦੇਹ ਕੇ
 ਤਿਆਗ ॥ ਮੁੜ ਬ੍ਰਹਮ ਸੰਗ ਰਹਤਾ ਲਾਗ ॥ ਮੁੜ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਹੋਵਹਿ ਜੋਗੀ ॥ ਜਿਨ ਦੇਖਿਆ ਏਕ ਹਰਿ ਸਭ ਲੋਗੀ ॥੮੭॥ ਏਕ
 ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਕੀ ਜੋਤ ਪਰਜੰਤ ॥ ਜਾਵੈ ਗਿਰੇ ਫਿਰ ਜਗ ਵਰਤੰਤ ॥ ਤਿਨ
 ਕੀ ਜੁਗਤ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਿ ਸੁਨੇ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਜੈਸੇ ਅਬ ਭਨੋ
 ॥੮੮॥ ਵਹੁ ਜੋਗੀ ਹੈ ਇਛਿਆ ਚਾਰੀ ॥ ਆਵਨ ਜਾਵਨ ਇਛਿਆ
 ਧਾਰੀ ॥ ਜਬ ਇਛਿਆ ਤਿਹ ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਹੋਇ ॥ ਦੇਹਿ ਤਿਆਗ ਮੁੜ
 ਮਿਲਤੇ ਸੋਇ ॥੮੯॥ ਮੇਰੇ ਮਾਂਹਿ ਵਹੁ ਲੀਨ ਹੀ ਰਹੈ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ
 ਕਾ ਮਾਰਗ ਦਹੈ ॥ ਛਾਡਨ ਦੇਹ ਵਹਿ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ॥ ਸੁਨ ਵਰਤੰਤ
 ਜਿਹ ਆਵੈ ਸਾਂਤ ॥੯੦॥ ਸੁਕਲ ਪਖ ਪਿਤ੍ਰੋਂ ਕਾ ਲਹੌ ॥ ਦੇਵਤਾ
 ਦਿਵਸ ਅਵਰ ਅਬ ਕਹੌ ॥ ਜਬ ਸੂਰਜ ਉਤਰਾਇਣ ਆਵੈ ॥ ਸੋਈ
 ਦੇਵੋਂ ਕਾ ਦਿਵਸ ਕਹਾਵੈ ॥੯੧॥ ਜਬ ਛੈ ਮਾਸ ਦਖਣਾਇਣ ਜਾਵੈ ॥
 ਦੇਵੋਂ ਕੀ ਵਹੁ ਰਾਤ੍ਰ ਕਹਾਵੈ ॥ ਵਹੁ ਜੋਗੀ ਦੇਵੋਂ ਦਿਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ਦੇਹ
 ਤਿਆਗ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰ ਮੈਂ ਜਾਹੀ ॥੯੨॥ ਪ੍ਰੇਜਨ ਤਿਨ ਕਾ ਅਬ ਸੁਨ
 ਲੇਹਿ ॥ ਸੁਕਲ ਪਖ ਜੋ ਤਿਆਗੈ ਦੇਹਿ ॥ ਦੇਵਤਿਓਂ ਕੇ ਲੋਕੋਂ ਕੇ
 ਮਾਂਹਿ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਲੋਕ ਦੇਖਤੇ ਜਾਹਿ ॥੯੩॥ ਦੇਵ ਦਿਨ ਸਮੇਂ ਤਿਨ

ਕੌ ਦੇਖੈ ॥ ਦੇਵਨ ਕਾ ਮਾਰਗ ਸਭ ਪੇਖੈ ॥ ਵਹਿ ਮਾਰਗ ਕੋ ਦੇਖ
 ਤਿਆਗੇ ॥ ਅਨਿਤ ਜਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਸੰਗ ਲਾਗੇ ॥੯੪॥ ਮੁਝ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ
 ਲੀਨ ਜਬ ਹੋਇ ॥ ਸੰਸਾਰ ਮੈ ਬਹੁੜ ਨ ਆਵੈ ਸੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ
 ਪਹਿਚਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਇ ਗਇਆ ॥ ਆਵਾਗਵਨ ਜਗਤ ਤੇ ਰਹਿਆ
 ॥੯੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਬ ਜੋ ਫਿਰ ਜਗ ਆਵਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਆਖੇ ਬਾਤ ॥
 ਦੇਹਿ ਤਿਆਗੇ ਕਿਸਨ ਪਖ ਜੋ ਸੁਰ ਪਿਤ੍ਰੇ ਰਾਤ ॥੯੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਸੂਰਜ ਦਖਣ ਹੋਤ ਹੈ ਜਬ ਵਹਿ ਤਿਆਗੇ ਦੇਹ ॥ ਸੋ ਦੇਵੇ ਕੀ ਰਾਤ੍ਰ
 ਹੈ ਹੇ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਲੇਹ ॥੯੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋਗੀ ਦੇਹ ਤਿਆਗ ਕੇ
 ਸੋਮ ਜੋਤਿ ਮੈ ਜਾਇ ॥ ਤਹਾਂ ਸੁਰਨ ਕਾ ਮੰਦ੍ਰ ਹੈ ਤਾ ਮੈ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਪਾਇ ॥੯੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੋ ਭਇਆ ਬਹੁੜ ਗਿੜੇ ਜਗ
 ਮਾਂਹਿ ॥ ਜਨਮ ਲੇਤ ਸੰਸਾਰ ਮੈ ਕਰਮੋ ਹੀ ਕੋ ਪਾਹਿ ॥੯੯॥ ਚੌਪਈ
 ॥ ਦੋ ਮਾਰਗ ਜੋਗੀ ਕੇ ਮੀਤਾ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਨਾਮ ਸੁਨੋ ਦੇ ਚੀਤਾ ॥
 ਏਕ ਮਾਰਗ ਸੁਕਲ ਗਤ ਕਹੀਐ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਪਦਾਰਥ
 ਲਹੀਐ ॥੧੦੦॥ ਦੁਤੀਆ ਮਾਰਗ ਕਿਸਨ ਗਤ ਜਾਨੋ ॥ ਜਿਸ ਤੇ
 ਜੋਗੀ ਗਿੜਿਆ ਮਾਨੋ ॥ ਪੁਰਾਤਨ ਮੈ ਦੋ ਮਾਰਗ ਕਹੀਐ ॥ ਤਿਨ ਕੀ
 ਗਤ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਲਹੀਐ ॥੧੦੧॥ ਏਕ ਮਾਰਗ ਤੇ ਮੁਕਤ ਕੋ ਪਾਵੈ
 ॥ ਦੁਤੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਫਿਰ ਜਨਮ ਆਵੈ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ ਦੋ ਗਤਿ ਤੁਝ
 ਆਖੀ ॥ ਜਿਨ ਸੁਣ ਸਮਝੀ ਰਿਦ ਮੈ ਰਾਖੀ ॥੧੦੨॥ ਸੋ ਜੋਗੀ ਐਸੀ
 ਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥ ਮਾਇਆ ਕਰਿ ਮੋਹਿਆ ਨਹੀ ਜਾਵੈ ॥ ਰੈਨ ਦਿਨਸ
 ਮੁਝ ਜੋਗ ਕਮਾਂਵੈ ॥ ਮੇਰੇ ਜੋਗ ਤੇ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥੧੦੩॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰ ਅਬੈ ਯਿਉ ਆਖੈ ॥ ਅਰਥ ਸੁਕਲ ਕਿਸਨ ਕਾ ਭਾਖੈ ॥ ਦੋ
 ਪਖ ਅਰਜਨ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਕਹੇ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਅਰਥ ਮੈ ਐਸੇ ਲਹੇ
 ॥੧੦੪॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਕਲ ਅਰਥ ਯਿਉ ਕਹੋ ॥ ਸੁਕਲ ਨਾਮ ਚਾਂਦਨ

ਕਾ ਲਹੋ ॥ ਚਾਂਦਨ ਅਰਥ ਗਿਆਨ ਧਰ ਚੀਤ ॥ ਗਿਆਨ ਮੈ ਬਪ ਜੋ
 ਤਿਆਗੈ ਮੀਤ ॥੧੦੫॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਰਲੋਕ ਵਹੁ ਦੇਖੈ ॥ ਤਿਨ
 ਕੋ ਦੇਖ ਅਨਿਤ ਸਭ ਪੇਖੈ ॥ ਸੁਰਗ ਬੈਕੁੰਠ ਮਾਹਿ ਨਾ ਰਹੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ
 ਪ੍ਰਪਤ ਜੋਗੀ ਲਹੇ ॥੧੦੬॥ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲੈ ਫਿਰ ਜਨਮ ਨ ਆਵੈ ॥ ਜਿਉ ਬੁੰਦ ਭਿੰਨ ਸਾਗਰ ਤੇ
 ਹੋਇ ॥ ਪਾਨੀ ਬੁੰਦ ਕਹੈ ਸਭ ਕੋਇ ॥੧੦੭॥ ਨਾਮ ਬੁੰਦ ਤਿਸ ਤੇ
 ਨਹੀ ਜਾਇ ॥ ਜਬ ਲਗ ਸਾਗਰ ਮਿਲੈ ਨ ਧਾਇ ॥ ਜਬ ਵਹਿ ਬੁੰਦ
 ਸਾਗਰ ਮੈ ਮਿਲੈ ॥ ਵਹੀ ਬੁੰਦ ਸਾਗਰ ਹੋਇ ਚਲੈ ॥੧੦੮॥ ਬੁੰਦ
 ਨਾਮ ਤਬ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥ ਵਹੀ ਬੁੰਦ ਸਾਗਰ ਹੀ ਹੋਇ ॥ ਬੁੰਦ
 ਸਾਗਰ ਪਾਨੀ ਏਕੋ ਭਾਈ ॥ ਗਿਆਨ ਨੇਤ੍ਰ ਮੈ ਏਕ ਦ੍ਰਿਸਟਾਈ
 ॥੧੦੯॥ ਆਪ ਮਾਂਹਿ ਐਸੀ ਲਿਵ ਲਾਵਹੁ ॥ ਬੁੰਦ ਮਾਂਹਿ ਸਾਗਰ ਕੇ
 ਪਾਵਹੁ ॥ ਤਬ ਜੀਉ ਬੁਧ ਕਾ ਨਾਮ ਨ ਰਹੈ ॥ ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਆਪ ਕੇ
 ਲਹੈ ॥੧੧੦॥ ਤੈਸੇ ਗਿਆਨ ਮਾਂਹਿ ਬਪ ਤਿਆਗੈ ॥ ਸੋ ਤੋ ਬ੍ਰਹਮ
 ਨਿਰਗੁਨ ਮੈਂ ਲਾਗੈ ॥ ਤਹਾਂ ਲਾਗ ਫਿਰ ਜਨਮ ਨ ਧਾਰੇ ॥ ਬੁੰਦ
 ਵਿਸਾਰ ਸਾਗਰ ਵੀਚਾਰੇ ॥੧੧੧॥ ਜਿਸ ਮੋ ਭਗਤ ਤਿਆਗ ਅਰ
 ਗਿਆਨ ॥ ਭਾਨ ਗਿਆਨ ਉਤਰਾਇਣ ਮਾਨ ॥ ਗਿਆਨੀ ਨਰ ਮੈਂ
 ਚਾਹਿ ਨ ਕੋਇ ॥ ਜੀਵਤ ਮੁਕਤ ਬ੍ਰਹਮ ਵਹਿ ਸੋਇ ॥੧੧੨॥ ਸੁਕਲ
 ਪਖ ਉਤਮ ਪੁੰਨ ਹੋਇ ॥ ਦਿਵਸ ਪਿਤ੍ਰੇ ਕਾ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥ ਸੁਰ ਕੇ
 ਅਰਥ ਗਿਆਨੀ ਜਾਨੈ ॥ ਆਤਮ ਰਮੇ ਸੋ ਸੁਰ ਤੁਮ ਮਾਨੈ ॥੧੧੩॥
 ਕਿਸਨ ਪਖ ਕਾ ਅਰਥ ਇਹੁ ਭਇਆ ਅਰਥ ਸਿਆਮ ਕਿਸਨ ਕਾ
 ਲਇਆ ॥ ਅੰਧਕਾਰ ਜੜ ਰੂਪ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਸੋ ਦੇਵੇ ਕੀ ਰਾਤ੍ਰ
 ਕਹਾਈ ॥੧੧੪॥ ਜੜ ਕੇ ਅਰਥ ਕਰਮ ਚਿਤ ਧਰੇ ॥ ਕਰਮ ਮਾਂਹਿ
 ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਗਿੜੇ ॥ ਬਪ ਜੋ ਤਿਆਗੇ ਕਰਮੇ ਮਾਂਹੀ ॥ ਚੰਦ ਲੋਕ ਮੈ
 ਸੁਕਲ ਹੋ ਜਾਹੀ ॥੧੧੫॥ ਵਹੁ ਬੀਰਜ ਬਰਖਾ ਸੰਗ ਕਰੈ ॥ ਬਹੁੜ
 ਆਨ ਧਰਤੀ ਪਰ ਪੜੈ ॥ ਸੋ ਬੀਰਜ ਫਿਰ ਅੰਨ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ਤਿਸ

ਕੋ ਕਾਟ ਕਰਿ ਸਭ ਜਗ ਖਾਵੈ ॥੧੧੬॥ ਜੋ ਖਾਵੈ ਤਿਸ ਬੀਰਜ ਹੋਇ
 ॥ ਵਹੀ ਬੀਰਜ ਫਿਰ ਜਨਮੈ ਸੋਇ ॥ ਕ੍ਰਿਸਨ ਪਖ ਜੋ ਦੇਹ ਤਿਆਗੇ
 ॥ ਆਵਾਗਵਨ ਮਾਂਹਿ ਸੋ ਲਾਗੇ ॥੧੧੭॥ ਕਰਮ ਸਿਆਮ ਰੂਪ ਹੈ
 ਸੋਇ ॥ ਅਗਿਆਨ ਮਾਂਹਿ ਕਰਮ ਸਭ ਹੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਬਾਤ ਕੇ
 ਚਿਤ ਨ ਧਰੈ ॥ ਕ੍ਰਿਸਨ ਪਖ ਮੈ ਸਹਜੇ ਮਰੈ ॥੧੧੮॥ ਤਪਸਿਆ
 ਵਰਤ ਹੋਇ ਜਿਹ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੋ ਕਰਮ ਪਖ ਦਖਣਾਇਣ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤਾਂ
 ਤੇ ਫਿਰ ਵਹਿ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇ ॥ ਭੂਪ ਹੋਇ ਕਰਮੇ ਕੋ ਪਾਇ
 ॥੧੧੯॥ ਭੋਗ ਰਾਜ ਫਿਰ ਨਰਕੇ ਜਾਇ ॥ ਐਸੇ ਹੀ ਆਵੈ ਅਰ ਜਾਇ
 ॥ ਖਾਲਸੇ ਮਾਂਹਿ ਐਸੇ ਅਬ ਭਾਖੋ ॥ ਅਕਾਲ ਜਾਪ ਤਿਨ ਕੋ ਨਿਤ
 ਆਖੋ ॥੧੨੦॥ ਤੁਮ ਭੀ ਸਗਲ ਗਿਆਨ ਕੋ ਧਾਰੋ ॥ ਅਕਾਲ ਸਰਬ
 ਕੇ ਮਧ ਬੀਚਾਰੋ ॥ ਸਭ ਮੈ ਤੁਮ ਭੀ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨੋ ॥ ਆਪ ਮਧ
 ਅਕਾਲ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥੧੨੧॥ ਜੋ ਅਕਾਲ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤੁਮ
 ਨਾਹੀ ਅਕਾਲ ਹੀ ਆਂਹਿ ॥ ਜਬ ਅਕਾਲ ਏਕ ਤੁਮ ਜਾਨਿਆ ॥
 ਅਕਾਲ ਮਾਂਹਿ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨਿਆ ॥੧੨੨॥ ਅਬ ਤੁਮ ਮੁਕਤ ਸਗਲ
 ਹੀ ਹੋਵਹੁ ॥ ਅਗਿਆਨ ਕ੍ਰਿਸਨ ਪਖ ਕੋ ਖੋਵਹੁ ॥ ਐਸਾ ਬਾਸਦੇਵ
 ਜੀ ਕਹਿਓ ॥ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮੈ ਅਰਜਨ ਲਹਿਓ ॥੧੨੩॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਫਲ ਇਸ ਅਠਵੇ ਧਿਆਇ ਕਾ ਐਸੇ ਤੂ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥
 ਜੇ ਕੋ ਸੁਨੇ ਅਬਵਾ ਪੜੇ ਸੋ ਇਤ ਪਦ ਕੋ ਪਾਇ ॥੧੨੪॥ ਕਵਿਤ
 ॥ ਚਾਰੇ ਬੇਦ ਪੜੇ ਤੇ ਸਰਬ ਜਗ ਕਰੇ ਤੇ ਤੀਰਥ ਕੇ ਨਾਏ ਤੇ ਜੋ
 ਕਛੁ ਫਲ ਪਾਵੇ ਹੈ ॥ ਪੁੰਨ ਅਨਿਕ ਧਰੇ ਤੇ ਅਨਾਥ ਉਦਰ ਭਰੇ ਤੇ
 ਰਣ ਮ੍ਰਿਤ ਪਾਏ ਤੇ ਜੋ ਅਪਸਰਾ ਰਮਾਵੇ ਹੈ ॥ ਤਿਨ ਤੋਂ ਅਵਸੇਖ
 ਫਲ ਜੋ ਕੋ ਯਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਪੜੇ ਸੁਣੇਂ ਅਰ ਧਾਰੇ ਸਮਝਾਵੇ
 ਹੈ ॥ ਪਾਵੈ ਵਹੁ ਐਸਾ ਨਰ ਪਦਵੀ ਮੁਝ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਬ੍ਰਹਮ ਮਾਂਹਿ
 ਲੀਨ ਹੋਇ ਸੁਖ ਸੋ ਸਮਾਵੇ ਹੈ ॥੧੨੫॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਅਠਵਾਂ ਧਿਆਉ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ ਗੀਤ ॥ ਭਾਖਿਆ ਕਹੀ
ਤਿਨ ਕੀ ਹੇ ਮੀਤ ॥ ਜੇ ਕੋ ਪੜੇ ਅਰ ਮਨ ਮੈ ਧਾਰੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ
ਵਿਦਿਆ ਕੋ ਨਿਤ ਵੀਚਾਰੇ ॥ ਮੁਕਤਿ ਪਾਵੇ ਹੈ ਐਸਾ ਸੋਇ ॥ ਸੋ ਭੀ
ਆਪ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੋਇ ॥੧੨੬॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੂ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸ਼ਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਅਖਰ ਬ੍ਰਹਮ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੋ ਧਿਆਇ॥੮॥੮੮੫॥

ਆਰੋ ਧਿਆਇ ਨਾਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਬੋਲੇ ਸਿਰੀ ਭਗਵਾਨ ਅਰਜਨ ਪਿਆਰੇ ਮੀਤ ਸੇ ॥ ਸੁਨ
 ਪਾਰਬ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਗੁਹਜ ਤੇ ਗੁਹਜ ਮੈ ਕਹਤ ਹੋਂ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹੇ ਇਸ ਕਾਰਨੋਂ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮੀਤ ॥ ਮੇ ਭਾਖਨ
 ਨਿੰਦਿਆ ਨਾ ਕਰੇ ਸਤਿ ਸਤਿ ਮਾਨੇ ਨੀਤ ॥੨॥ ਕਵਿਤ ॥ ਜੇਤੀ ਹੈ
 ਬਿਦਿਆ ਸਭਹੂੰ ਕੇ ਭੂਪ ਏਹੁ ਗੁਹਜ ਬਾਤ ਸਗਲ ਤੇ ਉਤਮ ਯਹਿ
 ਗਿਆਨ ਹੈ ॥ ਅਗਮ ਤੋਂ ਅਗਮ ਜਾਨ ਅਗਮ ਕੀ ਪਹਿਚਾਨ ਮਾਨ
 ਜਿਸ ਕੇ ਉਚਰੇ ਅਰੁ ਸੁਨੇ ਤੇ ਅਗਮ ਪੁਰਖ ਮਾਨ ਹੈ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ
 ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਜੇ ਕੋ ਮਨ ਧਾਰੇ ਸੁਨ ਮਹਿਮਾਂ ਇਸ ਗਿਆਨ ਕੀ
 ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਮਨ ਧਾਰੇ ਤੋਂ ਬਪ ਸੋਂ ਨਿਆਰਾ ਮਾਨ
 ਅਪਨੇ ਹੀ ਆਪ ਮੈ ਦੇਖੈ ਹਰਿ ਭਾਨ ਹੈ ॥੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਯਹਿ
 ਗਿਆਨ ਨ ਪਾਵਤੇ ਐਸੀ ਹੈ ਤਿਹ ਬਾਤ ॥ ਮੁਕਤ ਨ ਹੋਤੇ ਦੇਹ ਮੈ
 ਆਵਾਗਵਨ ਭ੍ਰਮਾਤ ॥੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸੰਸਾਰ ਮੈ ਜਨਮੇ
 ਮਰੇ ਵਹੁ ਨੀਤ ॥ ਬਿਨ ਸਰਧਾ ਮੇਰੇ ਗਿਆਨ ਕੀ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵੈ
 ਮੀਤ ॥੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਅਵਰ ਸੁਨ ਤ੍ਰੈ ਬਿਧਿ ਮੇਰੇ
 ਰੂਪ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਅਬਿਗਤ ਦੁਤੀ ਵੈਰਾਟ ਤ੍ਰਿਤੀਐ ਕ੍ਰਿਸਨ ਸਰੂਪ
 ॥੬॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਬਗਤ ਰੂਪ ਅਪਾਰ ਸਭ ਕਛੁ ਪ੍ਰਗਟ ਤਿਨ ਕੀਆ
 ॥ ਨਾਨਾਂ ਬਿਧਿ ਸੰਸਾਰ ਉਪਜਿਓ ਹੈ ਸਭ ਤਿਸੀ ਸੇ ॥੭॥ ਸੋਰਠਾ ॥
 ਬੈਰਾਨ ਭੂਪ ਮੁਝ ਜਾਨ ਧਾਰ ਰਹਿਆ ਹੈ ਸਰਬ ਕੋ ॥ ਸੇ ਹੈ ਮਹਾਂ
 ਪ੍ਰਧਾਨ ਏਕ ਸਰੀਰ ਸਭ ਜਗਤ ਹੈ ॥੮॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਇਕ ਸਰੂਪ
 ਇਹ ਪੇਖ ਅਪਨੇ ਰਬ ਕਾ ਸਾਰਥੀ ॥ ਪਰਤਖ ਮੁਝ ਕੋਂ ਦੇਖ
 ਗਿਆਨ ਉਪਦੇਸੇ ਭਗਤ ਕੋ ॥੯॥ ਅੜਲ ॥ ਸਰਬ ਜਗਤ ਕਾ
 ਈਸਰ ਸਭ ਕਾ ਬੀਜ ਮੈ ॥ ਸਭਹੂੰ ਕੇ ਮਧ ਵਰਤੋਂ ਰਹੋ ਅਬੀਜ ਮੈ

॥ ਨਿਰਲੇਪ ਨਿਆਰੋਂ ਵਸੋਂ ਉਪਜਾਵੋਂ ਸਰਬ ਕੋ ॥ ਜੈਸੇ ਪਉਨ ਨਿਤ
 ਰਹੈ ਅਕਾਸ ਕੇ ਉਦਰ ਮੋ ॥ ਅਕਾਸ ਨਾਂਹਿ ਸੋ ਪਰਸੇ ਤੈਸੇ ਜਾਂਨ
 ਮੁਝ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਬੀਜ ਨਿਆਰਾ ਭਾਖੇ ਮੀਤ ਤੁਝ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਉਤਪਤਿ ਕਰੋਂ ਸਭ ਜਗਤ ਕੋ ਲੇਪ ਨ ਲਾਗੇ ਮੋ ॥ ਸਦਾ
 ਨਿਰਲੇਪੀ ਰਹਾ ਮੈ ਉਪਜਾਵਾਂ ਸਭ ਕੇ ॥੧੧॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਹੇ
 ਕੁੰਤੀ ਸੁਤ ਤੁਝ ਕੇ ਕਹੋਂ ॥ ਤੁਝ ਕੇ ਮਿਤ੍ਰ ਅਪਨਾ ਲਹੋਂ ॥ ਕਲਪੰਤ
 ਕੀ ਯਹਿ ਬਾਤ ॥ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਲੈ ਜਬ ਹੋ ਤਾਤ ॥੧੨॥ ਤਬ ਸਗਲ
 ਪ੍ਰਾਨੀ ਜੋ ॥ ਲੀਨ ਮਾਇਆ ਕੇ ਮਧ ਹੋ ॥ ਸੋ ਮਾਇਆ ਮੁਝ ਮੈ ਰਹੈ
 ॥ ਅਰਥ ਮਾਇਆ ਕਾ ਇਛਾ ਅਹੈ ॥੧੩॥ ਜਬ ਬਹੁਤ ਇਛਾ ਮੈ ਕਰੋਂ
 ॥ ਆਦਿ ਰੂਪ ਅਪਨਾਂ ਧਰੋਂ ॥ ਜੋ ਇਛਾ ਮਾਇਆ ਰੂਪ ॥ ਸੰਸਾਰ ਇਛਾ
 ਸਰੂਪ ॥੧੪॥ ਸਿਰਜੋ ਜਗਤ ਮਾਇਆ ਸਾਥ ॥ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕਾ ਮੈ
 ਨਾਥ ॥ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਆਪ ਬਸ ਨਾਂਹਿ ॥ ਮੇਰੀ ਮਾਇਆ ਕੇ ਬਸ
 ਆਹਿ ॥੧੫॥ ਜੋ ਕਛੁ ਕਰੈ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕੋ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਲੇਪ ਨਾਹੀ ਹੋ ॥
 ਮੁਝ ਇਛਾ ਵਰਤੇ ਮੀਤ ॥ ਸਭ ਕਰਮ ਮਾਇਆ ਰੀਤ ॥੧੬॥ ਅਬ
 ਸੁਨ ਧਨੰਜੈ ਯਾਰ ॥ ਸਿਰਜੈ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ ਸੰਸਾਰ ॥ ਰਚਨਾਂ ਰਚੋਂ
 ਪ੍ਰਿਤਪਾਲੋਂ ॥ ਸੰਖਾਰੋਂ ਆਪ ਮੈ ਡਾਲੋਂ ॥੧੭॥ ਲਾਗੈ ਨਾਂਹਿ ਮੁਝ ਕੇ
 ਲੇਪ ॥ ਰਹਤਾ ਸਰਬ ਮਧ ਅਲੇਪ ॥ ਅਬ ਨਿਰਲੇਪ ਗਤਿ ਤੁਮ
 ਸੁਨੋਂ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਜੈਸੇ ਭਨੋਂ ॥੧੮॥ ਮਮ ਮੋਹ ਨਾਹੀ ਕਰੋਂ ॥
 ਉਦਾਸੀ ਰੀਤ ਅਪਨੀ ਧਰੋਂ ॥ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਜੋ ਉਦਾਸ ॥ ਨਿਰਲੇਪ
 ਜਾਨੋ ਤਾਸ ॥੧੯॥ ਜੋ ਉਦਾਸ ਜਗਤ ਤੇ ਰਹੈ ॥ ਤਿਸ ਬੰਧਨ ਕੇ ਨਾ
 ਲਹੈ ॥ ਹੇ ਸਖੇ ਯਿਉ ਧਰ ਚੀਤ ॥ ਉਦਾਸੀ ਹੋਹਿ ਤੂੰ ਨੀਤ ॥ ਤਬ
 ਕੇ ਲੇਪ ਤੁਝ ਨਾ ਲਗੈ ॥ ਮਮ ਮੋਹ ਤੁਝਿ ਸੋ ਭਗੈ ॥੨੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਅਬ ਮੇਰੀ ਬਿਰਥਾ ਸੁਨੋਂ ਜੋ ਮੈ ਕੈਸਾ ਮੀਤ ॥ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ
 ਜਗਤ ਸਭ ਮਾਇਆ ਮੇਰੀ ਕੀਤ ॥੨੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਪਜਨ ਠਉਰ
 ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਮੁਝ ਸੋ ਅਵਰ ਨ ਜਾਂਨ ॥ ਮੁਝ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟ ਅਵਰ ਕੋ

ਹੇ ਅਰਜਨ ਮਤ ਮਾਨ ॥੨੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਰਾਜੇ ਤੇਰੇ ਰਥ ਬਿਖੈ
 ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਨਾਥ ॥ ਜੋ ਕਛੁ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਵਤਾ ਏਕੋ ਮੈਂ ਸਭ
 ਸਾਥ ॥੨੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਝ ਈਸਰ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਮੂਰਖ ਮੂੜ ਅਰ
 ਅਗ ॥ ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਜੋ ਧਾਰਿਆ ਪੇਖਨ ਨਹੀ ਕਰਤਗਾ ॥੨੪॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਾਨੈ ਨਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੁਝ ਪਹਿਚਾਨੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥ ਕਹੈ
 ਕਿਸਨ ਇਕ ਬਪ ਹੈ ਅਵਰ ਦੇਹਿ ਜਿਉ ਹੋਇ ॥੨੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਤਿਨ ਕਾ ਫਲ ਤੂੰ ਸੁਨ ਸਖੇ ਕਿਆ ਪਾਵੈ ਵਹੁ ਲੋਕ ॥ ਰਹੇ ਗਿਆਨ
 ਤੇ ਹੀਨ ਵਹੁ ਬੂਡੇ ਸਾਗਰ ਸੋਕ ॥੨੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਰਮ ਭਲੇ ਜੋ
 ਵਹੁ ਕਰੈ ਤਿਨ ਕਾ ਫਲ ਦੁਖ ਹੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਸੁਨੈ ਅਰ ਪੜੈ ਬਹੁ
 ਰਿਦੈ ਨ ਆਵੈ ਸੋਇ ॥੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਝੇ ਪਹਿਚਾਨੈ ਨਾਹਿ ਜੋ ਸੋ
 ਅਗਿਆਨੀ ਮੂੜ ॥ ਰਾਖਸ ਦੈਤ ਪ੍ਰਕਰਤਿ ਤਿਹ ਮੋਹੇ ਹੈ ਸੁਨ ਕੂੜ
 ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਕਰਤਿ ਜਿਹ ਨਰੋ ਕੀ ਸੋ ਹੈ ਪੁਰਖ
 ਸੁਜਾਨ ॥ ਜੈਸਾ ਹੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੁਝ ਸੋ ਵਹਿ ਐਸਾ ਜਾਨ ॥੨੯॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੇ ਪਹਿਚਾਨੈ ਬਿਨਾ ਕਰੇ ਕਰਮ ਜੋ ਕੋਇ ॥ ਸੋਈ ਕਰਮ
 ਤਿਸ ਬੰਧ ਹੈ ਜਨਮੈ ਮਰਤਾ ਸੋਇ ॥੩੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਨ ਮੁਝ ਕੋ
 ਪਹਿਚਾਨਿਆਂ ਕਰਮ ਨ ਕਰਤੇ ਜੋਇ ॥ ਅਘਾਇ ਰਹੇ ਹਰਿ ਦੇਖ ਕੈ
 ਅਵਰ ਚਾਹਿ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥੩੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਝ ਕੋ ਈਸਰ ਜਾਨ ਕੈ
 ਸਿੰਮ੍ਰਨ ਮਨ ਮੋ ਧਾਰ ॥ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜਗਤ ਕੇ ਮੁਝ ਕੋ
 ਆਦਿ ਬੀਚਾਰ ॥੩੨॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਮੁਝ ਜਾਨ ਕੇ ਨਿਤ ਸਿੰਮਰਨ
 ਮੁਝ ਕਰੇ ॥ ਨਿਰੰਤਰ ਜਪੈ ਗੋਬਿੰਦ ਕੋ ਨਿਹਚਾ ਤਿਸ ਮੈ ਧਰੇ
 ॥੩੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਜਾ ਮੇਰੀ ਕਰੇ ਵਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਕੇ ਸਾਥ ॥
 ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਿ ਗਾਵੈ ਮੇਰੀ ਗਾਥ ॥੩੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਤ ਜੁਗਤਿ ਸੋ ਦੇਵੀ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜੋ ॥ ਦੂਜੀ ਗਿਆਨੀ
 ਕੀ ਕਥਾ ਅਬ ਕਹਤ ਹੋਂ ਸੋ ॥੩੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਗਿਆਨੀ ਮੇਰਾ
 ਭਗਤ ਗਿਆਨ ਜਗ ਕਰਿ ਪੂਜਤਾ ॥ ਗਿਆਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਲਗਤ

ਜੈਸਾ ਹੋ ਤੈਸਾ ਕਰੇ ॥੩੬॥ ਕਵਿਤ ॥ ਪਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਈਸਰ ਤੇ
 ਰਚਨਾਂ ਹੈ ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਏਕੁ ਈਸਰ ਬਿਆਪਿਆ ਜੀ
 ॥ ਕਾਰਨ ਕਾਰਜ ਵਹੀ ਜਗ ਹੋਮ ਸਭ ਵਹੀ ਕਰਤਾ ਤਿਸ ਜਗ ਕਾ
 ਏਕੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਪਿਆ ਜੀ ॥ ਸਮਗ੍ਰੀ ਅਰ ਧਰ ਵਹੀ ਮੰਤ੍ਰ ਜਗ ਕਰ
 ਵਹੀ ਹੋਮ ਹੋਮਨਹਾਰ ਵਹੀ ਸਭੀ ਆਪ ਬਾਪਿਆ ਜੀ ॥ ਐਸੇ ਮੁਝ
 ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਜਾਨੇ ਵਹੀ ਗਿਆਨੀ ਨਰ ਤਿਸ ਕੇ ਬੀਚਾਰ ਸੋ ਮਗਨ ਹੋ
 ਧ੍ਰੁਪਿਆ ਜੀ ॥੩੭॥ ਚਉਪਈ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਐਸੇ ਜਾਨ ॥
 ਪਿਤਾਮਾ ਜਗਤ ਕਾ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਨ ॥ ਮਾਤਾ ਧਾਤਾ ਸਭ ਕਾ ਮੈ ਹੋ ॥
 ਬਾਂਧਵ ਪਿਤਾ ਸਭ ਜਗ ਕੋ ਕਹਹੋ ॥੩੮॥ ਬੇਦੋ ਬਿਖੈ ਜੋ ਹੈ
 ਓਅੰਕਾਰ ॥ ਸੋ ਭੀ ਮੈ ਹੋ ਅਰਜਨ ਯਾਰ ॥ ਤੀਨੋ ਬੇਦ ਭੀ ਮੁਝ ਕੋ
 ਜਾਨੋ ॥ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਸਭ ਮੁਝ ਸੋ ਮਾਨੋ ॥੩੯॥ ਸਭ ਕਾ ਸਾਖੀ
 ਮੈ ਹੋ ਪਿਆਰੇ ॥ ਭਜਨੇ ਜੋਗ ਸਭ ਨਾਮ ਹਮਾਰੇ ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸਭ
 ਮੈ ਆਪ ॥ ਸਰਬ ਹੋਇ ਮੈ ਰਹਾ ਬਿਆਪ ॥੪੦॥ ਸਭ ਜਗ ਮੁਝ ਤੇ
 ਉਪਜਤ ਪਾਰਥ ॥ ਸਭ ਕੀ ਪਰਲੈ ਕਰੋਂ ਜਥਾਰਥ ॥ ਫਿਰ ਸਭ ਲੀਨ
 ਆਪ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ॥ ਕਉਤਕ ਅਪਨਾਂ ਆਪ ਮੈ ਧਰੋਂ ॥੪੧॥ ਪੂਰਨ ਸਭ
 ਬਾਤੇ ਮੁਝ ਜਾਨੋ ॥ ਸਭ ਕਾ ਬੀਜ ਇਕ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਨੋ ॥ ਸੂਰਜ
 ਹੋਇ ਤਪਾਵੇ ਤਾਪ ॥ ਬਰਖੋਂ ਜਲ ਮੇਘ ਹੋਇ ਆਪ ॥੪੨॥ ਸੰਸਾਰ
 ਆਪ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋਂ ॥ ਸੰਖਾਰੋਂ ਫਿਰ ਆਪ ਮੈ ਧਰੋਂ ॥ ਸੁਰਗੁਨ
 ਅਮਰ ਮੁਝੀ ਤੋਂ ਜਾਨ ॥ ਮਿਰਤ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਮੁਝ ਸੋ ਮਾਨ ॥੪੩॥
 ਅਵਰ ਸੁਨੋ ਅਬ ਅਰਜਨ ਮੀਤ ॥ ਧਰਮ ਅਰਥ ਮੋਖ ਕੀ ਰੀਤ ॥
 ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਬਿਦਿਆ ਇਹੁ ਜਗ ਕਹਾਵੈ ॥ ਕਰਨਹਾਰ ਤਿਸ ਤੇ ਸੁਖ
 ਪਾਵੈ ॥੪੪॥ ਜੋ ਯਹਿ ਜਗ ਕਰਿ ਮੁਝ ਕੋ ਪੂਜੈ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਬਾਤ
 ਤਿਸੀ ਮੈ ਬੂਝੈ ॥ ਸੁਮਤਿ ਨਾਮਾਂ ਇਕ ਜਗ ਹੈ ਮੀਤਾ ॥ ਤਿਸ ਕਰਿ
 ਮੁਝ ਤਿਸ ਪੂਜਨ ਕੀਤਾ ॥੪੫॥ ਪੂਜਾ ਕਰਿ ਮਾਂਗੇ ਫਲ ਤਿਸ ਕੇ ॥
 ਸ੍ਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ ਉਸ ਕੇ ॥ ਸ੍ਵਰਗ ਮਾਹਿ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥

ਇੰਦ੍ਰੀ ਭੋਗ ਭੋਗੋ ਬਹੁ ਸੋਇ ॥੪੬॥ ਮਿਰਜਾਦਾ ਪੁੰਨ ਹੋਵੈ ਜਿਸ ਜੇਤੀ
 ॥ ਅਤਿ ਸੁਖ ਭੋਗੈ ਦੇਵੇ ਸੇਤੀ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਪੁੰਨ ਖੀਣ ਜਬ ਹੋਇ ॥
 ਜੋਨ ਮਾਨੁਖ ਫਿਰ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥੪੭॥ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤ੍ਰੈਬਿਧਿ ਜਬ
 ਕਰੈ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਫਲ ਨਿਤ ਮਨ ਮੋ ਧਰੈ ॥ ਸੂਰਗ ਜਾਇ ਵਹੁ
 ਬਹੁੜ ਗਿੜ ਆਵੈ ॥ ਆਵਾਗਵਨ ਨਿਤ ਵਹਿ ਪਾਵੈ ॥੪੮॥ ਸਕਾਮ
 ਕਰਮ ਤੇ ਨਿਤ ਦੁਖ ਲਹੈ ॥ ਨਿਤ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮੈ ਰਹੈ ॥ ਕਾਮਨਾਂ
 ਮੈ ਦੁਖੀ ਹੈ ਨਿਤ ॥ ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਤਿਸ ਚਲਤਾ ਚਿਤ ॥੪੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਕਾਮਨਾਂ ਜਿਸ ਕੋ ਕਛੂ ਨਾਹਿ ਨਿਹਕਾਮ ਕਰੇ ਵਹਿ ਭਗਤਿ ॥ ਮਨ
 ਕਾ ਚੇਤਾ ਮੁਝ ਬਿਖੈ ਸੁਖੀ ਰਹੈ ਵਹੁ ਜਗਤ ॥੫੦॥ ਸੋਰਠਾ ॥
 ਅਚਾਹ ਅਰ ਨਿਹਚਲ ਬੁਧ ਐਸਾ ਮੇਰਾ ਭਗਤ ਜੋ ॥ ਸੋ ਹੈ
 ਨਿਰਮਲ ਸੁਧ ਚਹੂੰ ਓਰ ਤਿਸ ਕੇ ਫਿਰੋ ॥੫੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਸ ਕੇ
 ਸਭ ਕਲਿਆਨ ਕੋ ਫਿਰਤਾ ਰਹੈ ਮੈ ਮੀਤ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਅਬ
 ਦਿਸਟਾਂਤ ਯਹਿ ਸੁਨ ਕਰਿ ਰਾਖੋ ਚੀਤ ॥੫੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੈਸੇ ਘਰ
 ਧੰਨਵੰਤ ਕੇ ਪਾਹਰੂ ਚਉਕੀ ਦੇਹ ॥ ਤੈਸੇ ਹੀ ਮੈ ਭਗਤ ਕੀ
 ਰਖਿਆ ਨਿਤ ਕਰੇਹ ॥੫੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਤਿਸ ਸੋ ਫਿਰੋ
 ਐਸਾ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨ ॥ ਜਿਉ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭਗਤ ਹੈ ਦੇਵੋ ਤੁਝ
 ਕਲਿਆਨ ॥੫੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਐਸੇ ਦੇਖ ਤੂੰ ਆਪ ਤੁਝ ਰਖਿਆ ਕੋ
 ਸਾਵਧਾਨ ॥ ਰਬ ਤੇਰੇ ਪਰ ਬਿਆਪ ਸਭ ਦਿਨ ਦੇਹ ਤੁਝ ਰਾਖਤਾ
 ॥੫੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੇਰੇ ਦੇਹ ਅਰ ਰਬ ਕੀ ਰਖਿਆ ਕਰੋ ਮੈ ਮੀਤ ॥
 ਮਨ ਤੁਝ ਰਖਿਆ ਜਿਉ ਕਰੋ ਤਿਸ ਕੀ ਆਖੋ ਗੀਤ ॥੫੬॥ ਅਪਨੀ
 ਮਹਿਮਾਂ ਸੁਨਾਇ ਤੁਝ ਨਿਤ ਰਾਖ ਹੋ ॥ ਐਸਾ ਤੂੰ ਚਿਤ ਲਾਇ ਸਭ
 ਬਿਧਿ ਰਖਿਆ ਤੁਝ ਕਰੋ ॥੫੭॥ ਚਉਪਈ ॥ ਅਬ ਦੇਵ ਉਪਾਸਕ
 ਕੀ ਸੁਨ ਬਾਤ ॥ ਜੋ ਦੇਵ ਉਪਾਸਕ ਹੈਂ ਰੇ ਤਾਤ ॥ ਸਰਧਾ ਸੰਜੁਗਤ
 ਦੇਵ ਕੋ ਪੂਜੈ ॥ ਅਪਨੇ ਫਲ ਤੇ ਦੇਵ ਤੇ ਸੂਝੈ ॥੫੮॥ ਦੇਵ ਪੂਜਾ ਭੀ
 ਮੇਰੀ ਜਾਨ ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਨ ॥ ਮੁਝੇ ਛਾਡ ਦੇਵ ਚਿਤ

ਧਰੇ ॥ ਤੇ ਚਤਰ ਨਾਹਿ ਭੂਲ ਕੇ ਕਰੇ ॥੫੯॥ ਕੈਸੇ ਭੂਲੈ ਵਹੁ ਪੂਜਾਰੀ
 ॥ ਜੋ ਜਗੋਂ ਕਾ ਮੈ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥ ਭੋਗਤਾ ਸਰਬ ਜਗਤ ਕਾ ਮੈ ਹੋ ॥
 ਸਭ ਕਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਕੇ ਲੈ ਹੋ ॥੬੦॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੂਜਾ ਸਭ ਮੇਰੀ ਹੋਇ
 ॥ ਮੁਝ ਪੂਜਾ ਤੇਖੇ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ਐਸਾ ਮੁਝੈ ਪਹਿਚਾਨੈ ਨਾਹੀ ॥ ਫਿਰ
 ਦੇਵੇ ਕੀ ਪੂਜ ਕਰਾਂਹੀ ॥੬੧॥ ਤਿਸ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਜਨਮੇ ਮਰੇ ॥ ਸਕਾਮ
 ਪੂਜ ਤੇ ਭ੍ਰਮਤਾ ਫਿਰੈ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਪਾਵੈ ਵਹੁ ਨੀਤ ॥ ਤਿਸ
 ਪੂਜਾਰੀ ਕੀ ਯਹਿ ਰੀਤ ॥੬੨॥ ਅਵਰ ਪ੍ਰਗਟ ਤੁਝ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੈ ॥
 ਦੇਵ ਪੂਜਾ ਕਾ ਲਾਭ ਬਤਾਵੈ ॥ ਦੇਵਤਾ ਕੋ ਪੂਜੈ ਜੇ ਕੋਇ ॥ ਸੋ ਦੇਵ
 ਲੋਕ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥੬੩॥ ਰਹੇ ਤਹਾ ਜੇਤਾ ਪੁੰਨ ਹੋਇ ॥ ਪੁੰਨ
 ਖੀਣ ਗਿੜੇ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਪਿਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਜੋ ਪੂਜਨਹਾਰ ॥ ਪਿਤ੍ਰਲੋਕ ਮੈ
 ਤਿਸੇ ਬੀਚਾਰ ॥੬੪॥ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਜੋ ਪੂਜਨਹਾਰੇ ॥ ਸੋ ਤਿਨ ਕੇ ਲੋਕੋ
 ਮਾਹਿ ਸਧਾਰੇ ॥ ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਤੈਸੀ ਤਿਹ ਗਤ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ ਜਾਨੋ
 ਤੁਮ ਸਤ ॥੬੫॥ ਬ੍ਰਹਮ ਪੂਜ ਬਿਨ ਮੁਕਤ ਨ ਹੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਪੂਜੈ
 ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਆਰੈ ਅਰਜਨ ਤੁਝ ਆਖੋ ਬਾਤ ॥ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ
 ਪੂਜਨਹਾਰ ਕੀ ਰਾਖ ॥੬੬॥ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਕੀ ਹੋਇ ॥ ਅਥਵਾ
 ਧਾਤ ਪਖਾਨ ਕੀ ਜੋਇ ॥ ਮੁਝ ਕੋ ਨਿਸਚੇ ਉਸ ਮੋ ਜਾਨੈ ॥ ਮੇਰੀ
 ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਮਾਨੈ ॥੬੭॥ ਸਰਧਾ ਸੰਜੁਗਤ ਪੂਜੈ ਮੁਝ ਤਾਂਈ ॥
 ਮੈ ਤਿਸ ਕਾ ਦੀਆ ਭੋਜਨ ਖਾਂਈ ॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਹੇ ਕੁੰਤੀ ਸੁਤ ॥
 ਐਸੀ ਸੁਨ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਮਤ ॥੬੮॥ ਜੋ ਕਛੁ ਕਰੇ ਅਰੁ ਭੋਜਨ ਖਾਵੈ ॥
 ਹੋਮ ਵਸਤ ਜੋ ਤੇਜ ਮੈ ਪਾਵੈ ॥ ਸਭੀ ਸਮਰਪੈ ਮੁਝ ਕੋ ਆਪ ॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਫਲ ਕਾ ਸੁਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥੬੯॥ ਸੰਸਾਰ ਮਾਹਿ ਭਲਾ ਅਰ ਬੁਰਾ
 ॥ ਇਨ ਦੋ ਬੰਧਨ ਮੈ ਜਗ ਜੁੜਾ ॥ ਤਿਨ ਬੰਧਨ ਤੇ ਮੁਕਤਾ ਹੋਵੈ ॥
 ਮੁਕਤ ਆਸਨ ਪਹਿ ਨਿਸਦਿਨ ਸੋਵੈ ॥੭੦॥ ਜਿਸ ਗਤ ਕੋ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਜਾਂਹਿ ॥ ਸੋ ਗਤ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਭੀ ਪਾਂਹਿ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਅਬ ਆਗੈ ਯਿਉ ਟੀਕਾਕਾਰ ॥ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਅਰਬ ਕਹੈ ਬੀਚਾਰ ॥੧੧॥
 ਜੇ ਕੋ ਗਿਆਨ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਮਾਨੈ ॥ ਕਰਮ ਜੋਗ ਕੋ ਮੂਲ ਨ ਜਾਨੈ ॥
 ॥ ਸੋ ਤੇ ਅਧਮ ਪੁਰਖ ਹੈ ਭੋਗੀ ॥ ਉਤਮ ਗਿਆਨੀ ਮਧਮ ਜੋਗੀ ॥੧੨॥
 ਅਧਮ ਪੁਰਖ ਕੋ ਪ੍ਰਿਤਮਾ ਦੀਜੈ ॥ ਪ੍ਰਿਤਮਾ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਤਿਹ
 ਕੀਜੈ ॥ ਜਬ ਵਹੁ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਸੋਂ ਕਰੇ ॥ ਸਹਜੇ ਕਰਮਜੋਗ ਚਿਤ
 ਧਰੇ ॥੧੩॥ ਕਰਮਜੋਗ ਤੇ ਗਿਆਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਗਿਆਨ ਪਾਇ
 ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ਤਾਂਤੇ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਕੀ ਸੁਨ ਬਾਤ ॥ ਬੇਦੋ ਮਾਂਹਿ
 ਕਹੀ ਯਹਿ ਰਾਬ ॥੧੪॥ ਸਤਜੁਗ ਕਾ ਜੁਗ ਪੂਰਨ ਭਇਆ ॥
 ਤ੍ਰੇਤਾਜੁਗ ਬੇਦ ਤਬ ਕਹਿਆ ॥ ਬੁਧ ਮਲੀਨ ਨਰੋ ਕੀ ਹੋਈ ॥
 ਨਿਰਮਲ ਬੁਧ ਅਪਨੀ ਤਿਸ ਖੋਈ ॥੧੫॥ ਸਰੂਪ ਅਪਨੋਂ ਤੇ ਭੂਲ
 ਵਹੁ ਗਏ ॥ ਪ੍ਰਭ ਖੋਜਨ ਤੇ ਨਉਨਿਧਿ ਲਹੈ ॥ ਜੇ ਕੋ ਤਿਨ ਕੇ
 ਗਿਆਨ ਬਤਾਵੈ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਹਿਰਦੈ ਗਿਆਨ ਨ ਆਵੈ ॥੧੬॥
 ਕਰਮਜੋਗ ਕਰੇ ਵਹੁ ਨਾਂਹੀ ॥ ਕਹੈ ਅਉਧ ਅਲਪ ਸੀ ਆਹੀ ॥ ਪ੍ਰਭ
 ਕੋ ਢੂਢਤ ਜਬ ਵਹੁ ਫਿਰੇ ॥ ਤਬ ਬ੍ਰਹਮੇ ਬਚਨ ਇਹੁ ਕਰੇ ॥੧੭॥
 ਧਾਤ ਪਖਾਨ ਕੀ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਸਾਜੇ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਧਿਆਨ ਮੈ ਨਿਤ ਬਿਰਾਜੇ
 ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਧਿਆਨ ਤਿਨ ਕਰਾ ॥ ਐਸਾ ਤਿਨ ਤਬ ਮਨ ਮੋ ਧਰਾ
 ॥੧੮॥ ਕਹੇ ਰਿਦੇ ਮੈ ਐਸੀ ਬਾਤ ॥ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਕਿਆ ਪੂਜੈ ਹਮ ਸਾਤ
 ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਨਾਸ ਜੋ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਮਾਂਹੀ ॥ ਸੋ ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੀ ਮੁਝ ਮੈ ਆਹੀ
 ॥੧੯॥ ਮੁਖ ਸੀਸ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਜੋ ਅਹੈ ॥ ਸੋ ਨਿਤ ਵਹੁ ਭੀ ਮੁਝ ਮੈ ਰਹੈ
 ॥ ਜੋ ਕਛੁ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਮੈ ਮੁਝ ਦੇਖਿਆ ॥ ਵਸੇਖ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਤੇ ਆਪ ਕੋ
 ਪੇਖਿਆ ॥੨੦॥ ਬੋਲੈ ਨਾਹੀ ਜੜ ਦ੍ਰਿਸਟ ਆਵੈ ॥ ਮੈ ਚਈਤਨ ਜੋ
 ਸਭ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਜਬ ਚਈਤਨ ਤਿਸ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨਿਆ ॥ ਸਾਖੀ
 ਜੜ ਚਈਤਨ ਕੋ ਜਾਨਿਆ ॥੨੧॥ ਕਹੇ ਸਭੀ ਕਛੁ ਮੁਝ ਸੋ ਅਹੈ ॥
 ਜੈਸੇ ਸੁਪਨ ਤੋਂ ਸਭ ਕਛੁ ਲਹੈ ॥ ਜਗ ਆਪ ਮੈ ਸੁਪਨਾਂ ਜਾਨੈ ॥

ਦੇਖਨਹਾਰ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨੈ ॥੮੨॥ ਤਬ ਅਪਨਾਂ ਸਰੂਪ ਤਿਹ ਪਾਇਆ
 ॥ ਗਿਆਨ ਪਾਇ ਕਰਿ ਭਰਮ ਗਵਾਇਆ ॥ ਤਿਸ ਦਿਸਟਾਂਤ ਬਹੁੜ
 ਅਬ ਕਹੋ ॥ ਜੈਸਾ ਸਾਂਖ ਬੇਦ ਮੇ ਲਹੋ ॥੮੩॥ ਭੰਗ ਦੁਖ ਯਿਉ ਮੁਖ
 ਕੋ ਹੋਇ ॥ ਟੇਡਾ ਮੁਖ ਹੋਵੈ ਤਬ ਸੋਇ ॥ ਵੈਦ ਤਿਨ ਕੋ ਯਹਿ
 ਜੁਗਤਿ ਬਤਾਵੈ ॥ ਛੈ ਮਾਸ ਦਰਪਨ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥ ਦਰਪਨ ਦੇਖ ਵਹੁ
 ਮੁਖ ਕੋ ਫੇਰੈ ॥ ਐਸੇ ਕਰਤ ਤੈਸੇ ਜਬ ਧਰੈ ॥੮੪॥ ਤਬ ਮੁਖ ਸੀਧਾ
 ਤਿਨ ਕਾ ਹੋਇ ॥ ਜੈਸਾ ਥਾ ਪਾਵੈ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਉ ਮਲੀਨ ਰਿਦਾ
 ਜਿਸ ਹੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਬਾਤ ਨ ਸਮਝੈ ਸੋਇ ॥੮੫॥ ਕਰਮਜੋਗ ਪਰ
 ਚਿਤ ਨ ਧਰੈ ॥ ਮੋਹ ਲੋਭ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਫਿਰੈ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ
 ਪੂਜ ਕਹੀ ਹੈ ॥ ਬੇਦ ਮਾਂਹਿ ਯਹਿ ਬਾਤ ਲਹੀ ਹੈ ॥੮੬॥ ਅਰਜਨ
 ਮੋਹਿ ਸੋ ਮੋਹਿਤ ਭਇਆ ॥ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਪੂਜਨ ਤਬ ਹਰਿ ਕਹਿਆ ॥
 ਅਬ ਆਗੈ ਪ੍ਰਭ ਅਵਰ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਅਪਨਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਰਜਨ ਪੈ ਗਾਵੈ
 ॥੮੭॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਵ ਉਪਾਸਕ ਸਾਥ ਵੈਰ ਭਾਉ ਮੈ ਨ ਕਰੋਂ ॥ ਸਭ ਕੇ
 ਏਕ ਸਮਾਨ ਐਸੇ ਮਨ ਅਪਨੋਂ ਧਰੋਂ ॥੮੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰੀਤ ਨਹੀ
 ਮੈ ਕਿਸੀ ਸੋ ਵੈਰ ਨ ਕਾਹੂ ਸਾਥ ॥ ਜੋ ਮੇਰਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੈ ਬੇਗ
 ਗਹੋ ਤਿਹ ਹਾਥ ॥੮੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਅਵਰ ਸੁਨ ਜੇ
 ਕੋ ਮੂਰਖ ਅਗ ॥ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਕਰਤਾ ਰਹੇ ਨਾਹੀ ਤਿਸ ਕੋ ਤਗ
 ॥੯੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਿਸੀ ਸਮੇ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋਂ ਮੁਝ ਕੋ ਜਪਤਾ ਸੋਇ
 ॥ ਮੁਖੋ ਕਹੇ ਹੇ ਮਹਾਂਰਾਜ ਮੈ ਜੈਸਾ ਕੈਸਾ ਤੋਹਿ ॥੯੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਤਿਸ ਕੋ ਭੀ ਤੂੰ ਸਾਧ ਜਾਨ ਹੇ ਅਰਜਨ ਪਰਧਾਨ ॥ ਜਿਸ ਕਾ
 ਨਿਹਚਾ ਮੁਝ ਬਿਖੈ ਸੋਈ ਸਾਧ ਪਰਵਾਨ ॥੯੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਸ ਕਾ
 ਅਬ ਦਿਸਟਾਂਤ ਸੁਨ ਜੈਸੇ ਈਧਨ ਢੇਰ ॥ ਜਬ ਉਸ ਪਹੁਚੇ ਟੁਕ
 ਅਗਨ ਜਲਤ ਨ ਲਾਗੈ ਬੇਰ ॥੯੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੈਸੇ ਮੇਰੇ ਭਜਨ

ਤੋਂ ਪਾਪ ਹੋਹਿ ਸਭ ਨਾਸ ॥ ਤਾਤਕਾਲ ਮੁੜ ਭਜਨ ਤੋਂ ਪਾਵੈ ਮੁੜ
 ਮੈਂ ਬਾਸ ॥੯੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਹੇ ਕੁੰਤੀ ਸੁਤ ਜਾਨ ਨਾਸ ਨ ਮੇਰੇ
 ਭਗਤ ਕਾ ॥ ਭਗਤੋ ਉਪਜੈ ਗਿਆਨ ਗਿਆਨ ਪਾਇ ਮੁੜ ਕੇ ਮਿਲੈ
 ॥੯੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਪਾਪ ਜੋਨ ਜੋ ਆਹਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੂਦਰ ਬੈਸ ਭੀ ॥
 ਵਹੁ ਭੀ ਮੁਕਤੇ ਜਾਨ ਜਬ ਮੁੜ ਕਰੇ ਉਪਾਸਨਾ ॥੯੬॥ ਸੋਰਠਾ ॥
 ਤੇ ਭੀ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਹਿ ਮੇਰੇ ਪਦ ਕੇ ਆਵਤੇ ॥ ਪੁੰਨ ਜਨਮ ਜੋ
 ਆਹਿ ਖੜ੍ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਨ ਰਾਜ ਰਿਖ ॥੯੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਨ ਕਿਰਤਾਰਥ
 ਹੋਵਨਾ ਕਿਆ ਅਸਚਰਜ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਅਰਜਨ ਯਹਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ
 ਉਤਮ ਧਰ ਤੂੰ ਚੀਤ ॥੯੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਇਸ ਦੇਹ ਮੈਂ
 ਤਾ ਕੇ ਗਿਝਿਆ ਜਾਨ ॥ ਸਦਾ ਰਹੇ ਮੁੜ ਭਜਨ ਮੈ ਤਿਸ ਤੇ ਪਾਵੈ
 ਗਿਆਨ ॥੯੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਮੁੜ ਬਿਖੇ ਯਹੀ ਭਜਨ
 ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਮੇਰਾ ਭਗਤ ਤੂੰ ਹੋਇ ਕਰਿ ਪੂਜੇ ਮੁੜ ਕਰਿ ਗਿਆਨ
 ॥੧੦੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁੜ ਭਗਤਿ ਕਰਿ ਮਨ ਰਾਖੇ ਮੁੜ
 ਮਾਂਹਿ ॥ ਜੈਸੇ ਜਲ ਸੋ ਜਲ ਮਿਲੈ ਤਿਉ ਤੂੰ ਮੁੜੈ ਮਿਲਾਂਹਿ
 ॥੧੦੧॥ ਚਉਪਈ ॥ ਨਉਮੋ ਧਿਆਇ ਸੰਪੂਰਨ ਭਇਆ ॥ ਵਿਦਿਆ
 ਰਾਜ ਨਾਮ ਤਿਹ ਲਹਿਆ ॥ ਜੇ ਕੇ ਸੁਨੇ ਅਰ ਮਨ ਮੋ ਧਾਰੇ ॥ ਸੋ
 ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਅਤਿ ਹੈਂ ਪਿਆਰੇ ॥੧੦੨॥ ਧਿਆਵਨਹਾਰ ਭਗਵਾਨ ਹੈਂ
 ਆਪ ॥ ਜਾਪੈ ਵਹੀ ਸਭ ਅਪਨਾ ਜਾਪ ॥ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਸਭੀ ਕਛੁ
 ਆਪ ॥ ਬਾਜੀਧਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥ ਬਾਜੀ ਬਾਜੀਗਰ ਹੈ
 ਏਕ ॥ ਤਿਸੀ ਏਕ ਸੋ ਹੋਇ ਅਨੇਕ ॥੧੦੩॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੁਪਨਿਸ਼ਤਸੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸ਼ਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਰਾਜ ਵਿਦਿਆ ਰਾਜ ਗੁਰੁਜ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਨਵਮੇ ਧਿਆਇ
 ॥੯॥੯੮੮॥

ਆਰੋ ਧਿਆਇ ਦਸਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੇਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਅਵਰ ਸੁਨ ਤੁਝ ਆਖੋਂ ਯਹਿ ਰੀਤ ॥ ਜੋ
 ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭਗਤ ਹੈਂ ਸੁਣਨੇ ਕੀ ਤੁਝ ਪ੍ਰੀਤ ॥੧॥ ਦੇਹਰਾ ॥ ਤੁਝ
 ਕਲਿਆਨ ਨਮਿਤ ਮੈ ਅਪਨਾਂ ਕਹੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਅਰ
 ਦੇਵਤਾ ਨਾਂ ਜਾਣੈ ਯਹਿ ਜਾਪ ॥੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਸਪਤ ਰਿਖ ਤੇ ਆਦਿ
 ਰਿਖ ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਹੀ ਜਾਨਤੇ ॥ ਰਿਖ ਅਰ ਦੇਵ ਮਾਨੁਖ ਸਭ
 ਉਪਜੇ ਹੈਂ ਮੁਝੀ ਸੋ ॥੩॥ ਚਉਪਈ ॥ ਏਹ ਬਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸਭ ਮਾਨੈ
 ॥ ਕਾਰਨ ਕਾਰਜ ਗਤ ਨਹੀ ਜਾਨੈ ॥ ਜੋ ਸੁਤ ਪਿਤ ਤੇ ਉਪਜਤ
 ਭਇਓ ॥ ਪਿਤ ਕੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕੋ ਨਹੀ ਲਹਿਓ ॥੪॥ ਸਰਬਮਈ ਕੋ
 ਮੈਂ ਉਪਜਾਇਆ ॥ ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਿਸਹੀ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ॥ ਇਤ
 ਕਾਰਨ ਸਭ ਦੇਵ ਰਿਖੀਸਰ ॥ ਨਾਂ ਜਾਨਤ ਮਹਿਮਾਂ ਮੁਝ ਈਸਰ ॥੫॥
 ਅਬ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਸੁਨੇ ਮਿਟੈ ਸੰਤਾਪ ॥
 ਜਨਮ ਰਹਤ ਜੋ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥ ਸਭ ਲੋਕੋ ਕਾ ਈਸਰ ਮਾਨੈ ॥੬॥
 ਜਿਨਹੂੰ ਐਸਾ ਮਨ ਮੋ ਜਾਨਿਆ ॥ ਮੁਕਤ ਪਾਪ ਤੇ ਵਹੀ ਪਛਾਨਿਆ
 ॥ ਤੀਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਲਛਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਭੂਤ ਪ੍ਰਾਨੀ ਸਗਲੇ ਬਰਤਾਂਹਿ ॥
 ਹਉ ਤੀਸੋ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਭਾਈ ॥ ਤੀਸੋਂ ਜੁਗਤਿ ਕਹੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ॥੭॥
 ਛੰਦ ॥ ਬੁਧ ਗਿਆਨ ਮੋਹ ਅਰ ਖਿਮਾਂ ਇੰਦ੍ਰੀ ਜੀਤਨ ਬੋਲਨ ਸਤ
 ॥ ਉਪਜਨ ਖਪਨ ਅਰ ਭੈ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਇਆ ਸੰਤੋਖ ਅਰ ਸਮਤਾ
 ਮਤ ॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਅਰ ਦਾਨ ਤਪਸਿਆ ਜਸ ਅਪਜਸ ਅਰ ਕ੍ਰੋਧ
 ਮਮਤ ॥ ਹਰਖ ਸੋਗ ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਖ ਅਹੰਕਾਰ ਲੋਭ ਮਤਸਰ ਅਰ ਜਤ
 ॥ ਤੀਸਵੀ ਨਿੰਦਿਆ ਇਹ ਸਭ ਲਛਨ ਇਸ ਮਾਂਹੀ ਸਭ ਦੇਹ
 ਵਰਤੰਤ ॥ ਮੈ ਨਿਆਰਾ ਤੀਸੋ ਤੇ ਅਰਜਨ ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੀ ਐਸੀ

ਗਤ ॥੮॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਅਬ ਜਾਨ ਲੇ ਤੂੰ ਮੀਤ ॥ ਮੁਝ ਬਾਤ
 ਧਰ ਤੂੰ ਚੀਤ ॥ ਹਉ ਪੁਰਖ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਭਇਓ ਮੁਝ
 ਤੇ ਯਾਰ ॥੯॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਪਜਿਓ ਜਬ ਮੀਤ ॥ ਮਨਸਾ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕੀ
 ਤਿਨ ਕੀਤ ॥ ਸਪਤ ਰਿਖ ਉਪਜਤ ਭਏ ॥ ਮਨ ਚਾਰ ਉਤਪਤ
 ਲਹੈ ॥੧੦॥ ਤਿਨ ਸਿਰਜਿਆ ਸੰਸਾਰ ॥ ਸਭ ਮੁਝ ਹੀ ਸੋ ਬੀਚਾਰ ॥
 ਸਭ ਅੰਸ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ॥ ਸਭ ਕਾ ਤੇਜ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਨ ॥੧੧॥ ਜਿਨ
 ਯਹਿ ਰਿਦੈ ਜਾਨੀ ਬਾਤ ॥ ਤਿਨ ਜੋਗ ਪਾਇਆ ਤਾਤ ॥ ਇਸ ਬਿਖੇ
 ਸੰਸਾ ਨਾਂਹਿ ॥ ਉਪਜਾਂਵਨਹਾਰ ਸਭ ਕਾ ਆਹਿ ॥੧੨॥ ਮੁਝ ਕੁੰਭਾਰ
 ਕੀ ਹੈ ਗੀਤ ॥ ਤਿਨ ਕਾਰਜ ਮਾਟੀ ਕੀਤ ॥ ਭਾਂਜਨ ਮਾਟੀ ਹੀ ਸੋ ਧਰੈ
 ॥ ਮਾਟੀ ਬਾਝੁ ਕਛੁ ਨਾਂ ਕਰੈ ॥੧੩॥ ਮੈਂ ਤਿਸ ਨਿਆਈ ਨਾਂਹਿ ॥ ਸਭ
 ਹੀ ਲੋਕੋ ਕੋ ਉਪਜਾਹਿ ॥ ਦੁਤੀਏ ਰਹਤ ਸਭੁ ਕਛੁ ਕੀਆ ॥ ਮੁਝ
 ਇਛੁ ਤੇਂ ਸਭ ਭਇਆ ॥੧੪॥ ਜੇ ਕੋ ਐਸਾ ਮੁਝ ਕੋ ਕਰੈ ॥ ਸੋ ਨਰ
 ਗਿਆਨੀ ਮੇਰੇ ਅਹੈ ॥ ਯਹ ਜਾਨ ਸਿਮਰੇ ਮੋਹਿ ॥ ਨਿਤ ਸੰਜੁਗਤ
 ਸਰਧਾ ਹੋਇ ॥ ਮੇਰਾ ਭਜਨ ਕਰਤੇ ਮੀਤ ॥ ਨਿਸਦਿਨ ਭਜਨ ਸੋ ਤਿਹ
 ਪ੍ਰੀਤ ॥੧੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ ਮੇਰਾ ਭਜਨ ਵਹੁ ਕਰਤੇ ਹੈ ਦਿਨ
 ਰਾਤ ॥ ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਮੁਝ ਬਿਖੈ ਨਿਸਚਲ ਰਾਖੈ ਤਾਤ ॥੧੬॥
 ਸੋਰਠਾ ॥ ਗਲਤ ਭਏ ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਨ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਬਾਤ ਸੋ ॥
 ਸੰਸਾਰ ਬਾਤ ਮੈ ਨਾਹਿ ਜਗਤ ਜੁਗਤਿ ਤਿਨ ਸੋ ਰਹੇ ॥੧੭॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋ ਕਹੇ ਕਥਾ ਮੁਝ ਨੀਤ ॥ ਸੁਨ ਸੁਨ ਕਹੇ
 ਕਰਿ ਕਥਾ ਮੋ ਅਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਮੀਤ ॥੧੮॥ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰੀਤ ਤਿਨ
 ਨਰੋਂ ਕੀ ਮੁਝ ਮੈ ਬਢਤੀ ਜਾਇ ॥ ਪ੍ਰੀਤ ਸੰਜੁਗਤ ਜੋ ਸਿਮਰਤੇ ਸੋ
 ਅਤਿ ਨਉਨਿਧਿ ਪਾਇ ॥੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਮੈ ਤਿਨੋਂ ਪਰ
 ਦੇਵੋਂ ਤਿਹ ਬੁਧ ਜੋਗ ॥ ਜਿਸ ਬੁਧ ਕਰਿ ਮੁਝ ਪਾਵਤੇ ਆਵੈ ਮੇਰੇ
 ਲੋਕ ॥੨੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਸ ਪਰ ਕਿਰਪਾ ਮੈ ਕਰੋ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਵੋ
 ਗਿਆਨ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਘਟ ਮੈਂ ਗਿਆਨ ਦੀਪ ਤੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਜਾਨ

॥੨੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ਤੇ ਜੀਉ ਬੁਧ ਸਹਜੇ ਗਲਤ ਹੋਇ
ਜਾਇ ॥ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਵਹੁ ਹੋਤ ਹੈ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਕੋ ਪਾਇ ॥੨੨॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨ ਕਰ ਅਰਜਨ ਬਾਰਤਾ ਬੋਲੇ ਹੇ ਭਗਵਾਨ ॥ ਏਕ
ਬਿਨਤੀ ਮੈ ਕਰੋ ਸੁਨ ਕਰਿ ਦੀਜੈ ਦਾਨ ॥੨੩॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ॥ ਜੋ ਦੇਖੇ ਸੋ ਤੇਰਾ ਰੂਪ
॥ ਪਰਤਖ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ॥ ਸਭ ਜਗ ਕਾ ਤੁਮ ਮੈ ਬਿਸ਼੍ਵਾਮ
॥੨੪॥ ਤੁਮਰਾ ਧਾਮ ਸਭ ਤੇ ਪਰੇ ॥ ਤੁਮ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹਰੇ
॥ ਤੀਰਥ ਸਗਲ ਗੰਗਾ ਤੇ ਆਇ ॥ ਤੁਮਰੇ ਚਰਨੋਂ ਤੋਂ ਉਪਜਾਇ
॥੨੫॥ ਐਸੇ ਹੋ ਤੁਮ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ॥ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਸਭ ਕੇ ਮਿਤ੍ਰ
॥ ਪੁਰਾਤਨ ਅਰ ਭਲਿਓਂ ਤੇ ਭਲੇ ॥ ਤੁਮ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਕਿਲਵਿਖ ਦਲੇ
॥੨੬॥ ਦਿਬ ਪੁਰਖ ਦੇਵੋ ਕੇ ਦੇਵ ॥ ਅਜਨਮ ਅਜਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਸਰਬੇਵ
॥ ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾਂ ਰਿਖੇ ਤੇ ਸੁਨੀ ॥ ਬਿਆਸਦੇਵ ਨਾਰਦ ਜੀ ਭਨੀ
॥੨੭॥ ਸਭ ਰਿਖ ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕਹੈ ॥ ਏਤੀ ਕਹੇਂ ਜੇਤੀ ਬੁਧ
ਲਹੇਂ ॥ ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾਂ ਹੈ ਬੇਅੰਤ ॥ ਬਰਨ ਨ ਸਾਕੈ ਸਿਧ ਅਰ ਸੰਤ
॥੨੮॥ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੀ ਮਹਿਮਾਂ ਆਪੇ ਕਹੇ ॥ ਜੈਸੇ ਭਗਵਾਨ ਪੂਰਨ
ਤੁਮ ਅਹੇ ॥ ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕਾ ਪਰਤਾਪ ॥ ਦੇਵ ਦਾਨਵ ਨਹੀ
ਜਾਨਤ ਆਪ ॥੨੯॥ ਅਪਨਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਆਪ ਤੁਮ ਜਾਨੋਂ ॥
ਉਪਜਾਵਨਹਾਰ ਮੈ ਤੁਝੇ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥ ਹੇ ਈਸਰ ਦੇਵਨ ਕੇ ਦੇਵ ॥
ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਾ ਆਖੇ ਭੇਵ ॥੩੦॥ ਅਪਨੀ ਦਿਬ ਬਿਭੂਤ ਮੁਝ ਕਹੋਂ
॥ ਸਰਬ ਤਿਆਗ ਜਿਸ ਮੈਂ ਨਿਤ ਰਹੇ ॥ ਹੇ ਮਹਾਂ ਜੋਗ ਨ ਮੁਝੈ
ਬਤਾਵਹੁ ॥ ਦਿਬ ਠਉਰ ਅਪੁਨਾ ਮੁਝੇ ਸੁਨਾਵਹੁ ॥੩੧॥ ਤਿਸੀ
ਠਉਰ ਮੈ ਤੁਝ ਕੋ ਪਾਵੋਂ ॥ ਸਦਾ ਸਰਬਦਾ ਤੁਝੇ ਧਿਆਵੋਂ ॥ ਏਹੁ
ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਜੋ ਪਸਰਿਆ ਦੇਖੋਂ ॥ ਏਹ ਬਿਭੂਤ ਸਭ ਤੁਮਰੀ ਪੇਖੋਂ
॥੩੨॥ ਬਿਭੂਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮ ਦੇਖਿਆ ਚਾਹੋਂ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਖਨਹਾਰ ਕੇ

ਪਾਵੋ ॥ ਏਹ ਬਚਨ ਮੁਖ ਕਮਲ ਤੇ ਆਖੇ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਮਹਿਮਾਂ
ਅਬ ਭਾਖੋ ॥੩੩॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸੁਨੇ ਮੁਝੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਨ ਹੋਇ ॥ ਅਪਨੀ
ਬਿਭੂਤ ਕਹੀਐ ਪ੍ਰਭ ਸੋਇ ॥ ਜਬ ਅਰਜਨ ਐਸੀ ਅਰਦਾਸ ॥ ਕਹੀ
ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਕੇਸਵ ਪਾਸ ॥੩੪॥ ਤਬ ਕੇਸਵ ਅਰਜਨ ਕੋ ਕਹੈ ॥
ਕੁਰਬੰਸੋ ਉਤਮ ਤੁਮ ਅਹੈ ॥ ਅਪਨੀ ਬਿਭੂਤ ਮੈ ਤੁਝ ਕੋ ਆਖੇ ।
ਦਿਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਤ ਮੈ ਭਾਖੇ ॥੩੫॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੇ ਸਭ ਬਿਸਥਾਰ ਕਾ ਅੰਤ ਨਹੀ ਕਛੁ ਹੋਇ ॥ ਦਿਬ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਭੂਤ ਜੋ ਸੁਨ ਅਰਜਨ ਤੁਮ ਸੋਇ ॥੩੬॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਤਿਸ
ਕਾ ਇਹ ਦਿਸਟਾਂਤ ਜਿਉ ਭੂਪਤ ਕੇ ਦੇਸ ਮੇ ॥ ਮਾਨੁਖ ਹੋਇ ਬਹੁ
ਭਾਂਤਿ ਸ੍ਰੇਸਟ ਤਿਨ ਮੈਂ ਅਲਪ ਹੈਂ ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਨ ਅਲਪੋ ਸੌ
ਏਕ ਏਕ ਲੀਜੈ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਨਿਪਟ ਅਲਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰ
ਤਿਨ ਸੌ ਨਿਕਸੇ ਜਾਨ ॥੩੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੈਸੇ ਹੀ ਮੈ ਆਪਨੀ ਭਾਖੇ
ਅਲਪ ਬਿਭੂਤ ॥ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰ ਮੈਂ ਵਸਾਂ ਜਿਉ ਮਨਕਿਉਂ ਮੈ ਸੂਤ
॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭ ਪ੍ਰਾਨੀਓ ਕਾ ਆਤਮਾ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨੈ ਮੀਤ ॥
ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਸਭ ਜਗਤ ਕਾ ਮੁਝ ਕੋ ਰਾਖੋ ਚੀਤ ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਬਾਰਹ ਸੂਰਜ ਕੇ ਬਿਖੈ ਬਿਸਨਭਾਂਨ ਜਿਹ ਨਾਂਮ ॥ ਵਹੁ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਲੋਕ
ਮੈਂ ਸੋ ਤੂ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨ ॥੪੧॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰਨੈਹਾਰ ਜੇਤੇ
ਹੈ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਮੈ ॥ ਰਵਿ ਤਿਨ ਮੈ ਮੁਝੈ ਬੀਚਾਰ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ
ਅਉਰ ਸੁਨ ॥੪੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਠਾਈਸ ਨਖਤ੍ਰੋਂ ਮਾਂਹਿ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮੁਝ
ਕੋ ਜਾਨ ਤੂੰ ॥ ਉਨਚਾਸ ਪਉਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ਮਰੀਚ ਪਉਨ ਹੈ ਨਾਮ
ਮੂੰ ॥੪੩॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਚਾਰੇ ਬੇਦੋ ਮਾਂਹਿ ਸਿਆਮ ਬੇਦ ਮੈ ਆਪ ਹੋ ॥
ਕੋਟ ਤੇਤੀਸ ਦੇਵ ਜੋ ਅਾਂਹਿ ਇੰਦ੍ਰ ਮੈਂ ਹੋ ਤਿਨਹੁ ਮੈ ॥੪੪॥ ਦੋਹਰਾ
॥ ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਕੇ ਮਧ ਮਨ ਰਾਜਾ ਹੈ ਮੁਝ ਸਰੂਪ ॥ ਜਿਹ
ਚਈਤੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਨੀ ਮਧ ਸੋ ਚੇਤੰਨਤਾ ਹੈ ਮੁਝ ਸਰੂਪ ॥੪੫॥ ਸੋਰਠਾ

॥ ਯਾਰਹ ਰੁਦ੍ਹੋ ਬੀਚ ਸੰਕਰ ਮੇਰਾ ਨਾਮੁ ਹੈ ॥ ਰਾਖਸ ਜੋਨ ਜੋ ਨੀਚ
 ਮੈਂ ਕੁਮੇਰ ਹੋ ਤਿਨਹੂੰ ਮੈ ॥੪੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਆਠ ਬਿਸੇ ਮੈ ਅਗਨ ਹੋ
 ਅਰ ਪਰਬਤੋ ਬਿਖੈ ਸੁਮੇਰ ॥ ਬ੍ਰਹਸਪਤ ਪ੍ਰੋਹਿਤੋ ਕੇ ਬਿਖੈ ਮੁੜ ਕੇ
 ਜਾਨੋ ਫੇਰ ॥੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੈਨਾ ਕੇ ਨਾਇਕੋ ਬਿਖੈ ਸਿਆਮ
 ਕਾਰਤਕ ਮੁੜ ਜਾਨ ॥ ਸਗਲ ਸਰੋਵਰ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਾਗਰ ਮੁੜ ਕੇ
 ਮਾਨ ॥੪੮॥ ਭ੍ਰਿਗ ਰਿਖ ਹੋਂ ਰਿਖੇਂ ਮੈ ਅਰ ਬਾਨੀ ਓਅੰਕਾਰ ॥
 ਸਗਲ ਇਸਥਾਵਰ ਕੇ ਬਿਖੈ ਹਿਮਾਂਚਲ ਮੁੜ ਬੀਚਾਰ ॥੪੯॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਅਰਾਧੇਂ ਮੁੜੇ ਜੋ ਜਗਤ ਮੈ ਐਸਾ ਹੋਂ ਤਿਨ ਮਾਂਹਿ । ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ
 ਜੋ ਸਿਮਰਤੇ ਸੋਈ ਜਪ ਮੈ ਆਹਿ ॥੫੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਿਪਲ ਬਿਰਛੋ
 ਕੇ ਬਿਖੈ ਮੁੜ ਕੇ ਜਾਨੋ ਮੀਤ ॥ ਗੰਧਰਬੋਂ ਬਿਖੈ ਚਿਤ੍ਰਰਥ ਮੈ ਹੋ
 ਰਾਖੋ ਚੀਤ ॥੫੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਿਧੋ ਬਿਖੈ ਮੈ ਕਪਲ ਹੋਂ ਨਾਰਦ ਮੁਨ
 ਰਿਖ ਮਾਹਿ ॥ ਰਤਨੋ ਮਾਹਿ ਜੋ ਅਸੂ ਹੈ ਸੋ ਮੈ ਹੀ ਵਹੁ ਆਹਿ
 ॥੫੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਰਾਵਤ ਹੋਂ ਗਜੇਂ ਮੈ ਨਰ ਮੈ ਰਾਜ ਸਰੂਪ ॥
 ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਜੋ ਭੂਪ ਹੈਂ ਸੋ ਹੈਂ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ॥੫੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਆਇਧੋ
 ਬਿਖੈ ਮੈ ਵਜ੍ਰ ਹੋਂ ਕਾਮਧੇਨ ਗੋ ਆਹਿ ॥ ਪਰਜਾ ਕੇ ਉਪਜਾਤ ਮੈ
 ਕਾਮਰੂਪ ਮੈਂ ਆਹਿ ॥੫੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਾਸਕ ਸਰਪੋ ਕੇ ਬਿਖੈ ਨਾਗੋ
 ਮਾਂਹਿ ਮੈਂ ਸੇਖ ॥ ਜਲੋਂ ਵਿਖੇ ਮੈ ਵਰਨ ਹੋਂ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਬਿਸੇਖ
 ॥੫੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਡੰਡ ਵਾਲਿਓ ਕੇ ਮਾਹਿ ਜਮ ਜਾਨੋ ਤੁਮ ਮੁੜੀ ਕੇ
 ॥ ਸਗਲ ਦੈਂਤ ਜੋ ਆਹਿ ਤਿਨ ਕੇ ਬੀਚ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਮੈ ॥੫੬॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਮ੍ਰਿਗੋ ਮਾਂਹਿ ਮੈ ਸਿੰਘ ਹੋਂ ਕਾਲਰੂਪ ਮੁੜ ਜਾਨ ॥ ਪੰਖੇਰੂ
 ਬਿਖੈ ਜੋ ਗਰੜ ਹੈ ਵਹ ਮੂਰਤ ਮੁੜ ਮਾਨ ॥੫੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਸਤ੍ਰ
 ਧਾਰੀਓ ਮੈਂ ਰਾਮਚੰਦ ਬਲਭਦ੍ਰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ॥ ਮਛੇ ਮਾਂਹਿ ਮੈਂ
 ਮਾਗਰਮਛ ਨਦੀਓ ਗੰਗਾ ਜਾਨ ॥੫੮॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟ
 ਕਾ ਕਰਤਾ ਮੁੜ ਕੋ ਜਾਨ ॥ ਆਦਿ ਅੰਤ ਅਰ ਮਧ ਮੈ ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ
 ਪਹਿਚਾਨ ॥੫੯॥ ਚਉਪਈ ॥ ਅਧਿਆਤਮ ਵਿਦਿਆ ਵਿਦਿਆ ਮਾਹਿ

॥ ਅਧਿਆਤਮ ਅਰਥ ਕਹੈ ਪ੍ਰਗਟਾਂਹਿ ॥ ਚਉਰਾਸੀਹ ਮੈ ਜੋ ਕਛੁ
 ਵਿਆਪਿਆ ॥ ਅਧਿਆਤਮ ਠਾਕੁਰ ਨਾਮ ਤਿਸ ਜਾਪਿਆ ॥੬੦॥ ਸਭ
 ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸਟ ਅਧਿਆਤਮ ਜਾਨ ॥ ਠਾਕੁਰ ਅਧਿਆਤਮ ਮੁੜ ਕੋ ਮਾਨ ॥
 ਝਗੜਾ ਕਰਨਹਾਰਿਓ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਜੋ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕਰਿ ਆਂਹਿ
 ॥ ੬੧॥ ਓਹੁ ਗੋਸਟ ਹੈ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ॥ ਅਕਾਰ ਅਖਰ ਹੈ ਮੁੜੀ ਸਰੂਪ
 ॥ ਬਿਆਕਰਨੇ ਮਾਂਹਿ ਵਡ ਬੇਦ ਬਿਆਸ ॥ ਸਭ ਹੂੰ ਕਾਲ ਮੈ ਹੋ
 ਪ੍ਰਗਾਸ ॥੬੨॥ ਉਤਪਤ ਕਰਤਾ ਬਿਸ਼੍ਵ ਕਾ ਮੈ ਹੋ ॥ ਮਿਰਤ ਰੂਪ
 ਅਪਨਾਂ ਹੀ ਲੈ ਹੋ ॥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਿਖੈ ਸਾਤੋ ਮੈ ਇਸਤ੍ਰੀ ॥ ਕੀਰਤਿ
 ਆਖੈ ਸੁਰਸਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ॥੬੩॥ ਸਿੰਮਰਤ ਬੁਧ ਧਿਰਤ ਅਰ ਖਿਮਾਂ ॥
 ਇਹ ਸਾਤੋ ਮੈ ਆਪ ਕੋ ਗਨਾਂ ॥ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਛੰਦੇ ਮਾਂਹਿ ਮੁੜ ਜਾਨ ॥
 ਮੰਘਰ ਮਾਸੋ ਮਾਂਹਿ ਪਹਿਚਾਨ ॥੬੪॥ ਰੁਤੇ ਮਾਂਹਿ ਬਸੰਤ ਮੁੜ ਜਾਨੋ
 ॥ ਉਦਮ ਬਿਖੇ ਗਿਆਨ ਉਦਮਾਨੋ ॥ ਕਪਟੇ ਬਿਖੈ ਜੂਆ ਮੈਂ ਆਪ ॥
 ਤੇਜੇ ਬਿਖੈ ਮੈਂ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥੬੫॥ ਜਹਾਂ ਦੋ ਦਲ ਜੁਧ ਕੋਂ ਧਾਵੈ
 ॥ ਤਿਨ ਮੈ ਜੇ ਕੋ ਜੀਤ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਜੀਤਨਹਾਰ ਤੁਮ ਮੁੜ ਕੋ ਜਾਨੋ
 ॥ ਬਲਵੰਤੋ ਮੈ ਬਲ ਮੇਰਾ ਮਾਨੋ ॥੬੬॥ ਬਾਸਦੇਵ ਜਾਦੋ ਮੈ ਮੀਤਾ ॥
 ਪਾਂਡਵ ਮਾਂਹਿ ਅਰਜਨ ਧਰ ਚੀਤਾ ॥ ਮੁਨੋ ਮਾਂਹਿ ਬਿਆਸ ਮੁੜ ਰੂਪ
 ॥ ਕਬ ਬੁਧੀ ਸਭ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ॥੬੭॥ ਨਿਵਾਇਨ-ਹਾਰਿਓ ਮਾਂਹਿ ਮੈ
 ਡੰਡ ॥ ਧਰਮ ਨੀਤ ਮੈ ਹੋ ਪ੍ਰਚੰਡ ॥ ਗਿਆਨੀ ਮਾਂਹਿ ਗਿਆਨ ਮੁੜ
 ਜਾਨੋ ॥ ਮੋਨ ਰੂਪ ਮੇਰਾ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥੬੮॥ ਸਭ ਪ੍ਰਾਨੀਓ ਕਾ ਬੀਜ ਮੈ
 ਮੀਤਾ ॥ ਇਹ ਦਿਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੋ ਵਰਨਨ ਕੀਤਾ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਭੀ ਅੰਤ
 ਕਛੁ ਨਾਂਹੀ ॥ ਸੋ ਅੰਸ ਮਾਤ੍ਰ ਤੁਝ ਕਹਿ ਸਮਝਾਂਹੀ ॥੬੯॥ ਜਿਉ ਭਰ
 ਪਾਤ੍ਰ ਮੈਂ ਗੰਗਾ ਲਹੀ ॥ ਤੈਸੀ ਅਲਪ ਬਿਭੂਤ ਤੁਝ ਕਹੀ ॥ ਅਵਰ
 ਸੁਨੋ ਅਬ ਮੀਤ ਸੁਜਾਨ ॥ ਜੇ ਕੋ ਆਤਮ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥੭੦॥ ਅਰ
 ਸੋਭਾਵੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੰਜੁਗਤ ॥ ਗਿਆਨਵਾਨ ਅਰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ॥
 ਸੋ ਸਭ ਮੇਰੀ ਅੰਸ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਐਸਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੁੜ ਕਹਾ ਬਖਾਨ ॥

ਅਲਪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੈਂ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹਾ ॥ ਯਹਿ ਸਭ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮੈ
ਲਹਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੀ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ਨ ਕਹੀ ॥ ਅਲਪ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ
ਵਰਨਨ ਭਈ ॥ ੭੨॥ ਅਸੰਖ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਮੁਝ ਬਿਭੂਤ
ਸੋਂ ਭਰੇ ਬੀਚਾਰ ॥ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮੰਡੋ ਕੇ ਮੈ ਥਾਪਿਆ ॥ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੋ
ਸਭ ਕੋ ਕਾਪਿਆ ॥ ੭੩॥ ਨੇਤ੍ਰ ਉਘਾੜੇ ਸਭੁ ਕਛੁ ਹੋਇ ॥ ਮੂੰਦੇ ਨੈਨ
ਨ ਰਹਤੇ ਕੋਇ ॥ ਯਹਿ ਬਿਭੂਤ ਕਹੀ ਤੁਝ ਮਾਂਹਿ ॥ ਜੋ ਤੇਰੇ ਰਬ
ਪਰ ਮੈ ਆਹਿ ॥ ੭੪॥ ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਮੇਰੇ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ॥ ਸਭ ਹੂੰ ਕਾ
ਈਸਰ ਮੈ ਆਹੀ ॥ ਤੇਰੇ ਨਿਕਟ ਬਿਰਾਜੇ ਆਪ ॥ ਸਰਬ ਮਧ ਮੈ
ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥ ੭੫॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਨੇਤ੍ਰ ਉਘਾਰਨ ਕਾ ਜੋ ਅਰਥ ॥ ਸਮਝੇ ਪੰਡਿਤ ਬੁਧ ਸਮਰਥ ॥ ਹੇ
ਨਰ ਐਸਾ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨੋ ॥ ਅਪਨੇ ਹੀ ਮੈ ਸਭ ਜਗ ਮਾਨੋ ॥ ੭੬॥
ਨੇਤ੍ਰ ਉਘਾੜੇ ਸਭ ਦਿਸਟ ਆਵੈ ॥ ਮੂੰਦੇ ਨੈਨ ਸਗਲ ਮਿਟ ਜਾਵੈ ॥
ਤਾਂਤੇ ਸਭ ਕੋ ਬਿਸਨ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਸਭੀ ਬਿਸਨ ਹੈ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸਟਾਈ
॥ ੭੭॥ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਸਰਬ ਕੋ ਜਾਨੋ ॥ ਦੇਹਿ ਸਭੀ ਤੁਮ ਭਰਮ
ਪਹਿਚਾਨੋ ॥ ਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਆਪ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਅਕਾਲ ਇਕ
ਦੀਨੋ ਜਾਪ ॥ ਤਾਤੇ ਸਭੀ ਹੈ ਏਕ ਅਕਾਲ ॥ ਗੁਰਸਿਖ ਅਕਾਲ ਏਕ
ਹੀ ਭਾਲ ॥ ੭੮॥ ਚਉਪਈ ॥ ਦਸਵਾਂ ਧਿਆਇ ਸੁਭ ਜੁਗਤਿ
ਬਤਾਇਆ ॥ ਸਭ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਮਾਂਹਿ ਸੁਨਾਇਆ ॥ ਤੁਮ ਹਰਿ ਮਹਿ
ਹਰਿ ਹੈ ਤੁਮ ਮਾਂਹਿ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਕੋ ਪਾਂਹਿ ॥ ੭੯॥ ਸੁਨਤੇ
ਪੜਤੇ ਮੁਕਤੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈਂ ਮੁਕਤ ਬੰਧ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ॥ ਤਾਂ ਤੇ
ਏਕ ਅਕਾਲ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ॥ ਬਿਨ ਅਕਾਲ ਦੂਜਾ ਨਹੀ ਮਾਨੋ ॥ ੮੦॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੂ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਵਿਭੂਤਿ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਧਿਆਇ ॥ ੧੦॥੧੦੬੮॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਯਾਰਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਕਹੇ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਹੇ ਕੇਸਵ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ਜਬ
 ਸੁਨਿਓ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮ ਤਬ ਉਪਜਿਓ ਆਨੰਦ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੁਮਰੇ
 ਬਚਨ ਕੇ ਸ੍ਰਵਨ ਤੇ ਮੋਹਿ ਬਿਨਾਸਿਓ ਮੇ ॥ ਹੇ ਕਮਲ ਲੋਚਨ ਜੋ
 ਤੁਮ ਕਹਿਓ ਸਭ ਮੈ ਸੁਨਿਓ ਸੋ ॥੨॥ ਉਤਪਤ ਪਰਲੇ ਕੀ ਕਥਾ
 ਸੁਨੀ ਸਭੀ ਮੈ ਮੀਤ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਨਿ ਸੋ ਮੈ ਰਾਖਿਓ
 ਚੀਤ ॥੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਅਬ ਯਹਿ ਬੇਨਤੀ ਤੁਮ ਪੈ ਭਾਖੇ
 ਮੀਤ ॥ ਜੈਸਾ ਤੁਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ ਤਿਸ ਦੇਖਨ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥੪॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਤਿਸ ਬਿਭੂਤ ਕੇ ਦੇਖਨੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਇਛਿਆ ਮੋਹਿ ॥ ਕਰੋਂ ਬੇਨਤੀ
 ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮੁਝੇ ਦਿਖਾਵਹੁ ਸੋਇ ॥੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਤੁਮ ਮਾਨੋ ਬੇਨਤੀ
 ਦੇਹ ਦਰਸ ਭਗਵਾਨ ॥ ਸਕਤ ਭੀ ਦੇਵੋ ਆਪਨੀ ਦੇਖੇ ਤੁਝ ਕੇ
 ਜਾਨ ॥੬॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੰਜੁਗਤ ਬਿਭੂਤ ਦਿਖਾਵੋ
 ਸਿਖ ਕੋ ॥ ਦੇਖਨ ਪਾਵੋ ਮੁਕਤਿ ਦਰਸਨ ਤੇਰਾ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ॥੭॥ ਹੇ
 ਈਸਰ ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵਹੁ ਮੋਹਿ ॥ ਬਿਭੂਤ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਸੰਜੁਗਤ ਮੈ ਨੈਨੀ ਦੇਖੋ ਸੋਇ ॥੮॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨ ਭਾਖੇ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇਉ ॥ ਹੇ
 ਪਾਰਥ ਤੂੰ ਦੇਖ ਲੇ ਸਭ ਬਿਭੂਤ ਕਾ ਭੇਉ ॥੯॥ ਚਉਪਈ ॥ ਹੇ
 ਅਰਜਨ ਬਿਭੂਤ ਸਭ ਦੇਖ ॥ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਸਹੰਸਰ ਪੇਖ ॥ ਨਾਨਾਂ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਰਨ ਹੈ ਮੇਰੇ ॥ ਮੇਰੇ ਬਪੁ ਮੈ ਥਾਨ ਘਨੇਰੇ ॥੧੦॥ ਕਈ
 ਬਿਸ਼ੂ ਮੇਰੇ ਦੇਹਿ ਮਾਂਗੀ ॥ ਕਈ ਰੁਦ੍ਰ ਤਹਾਂ ਵਰਤਾਂਗੀ ॥ ਅਸੁਨੀ
 ਕੁਮਾਰ ਕੋਟਿ ਹੈਂ ਭਾਈ ॥ ਦੇਖੇ ਮੁਝ ਮੈ ਹੇ ਪੰਡਰਾਈ ॥੧੧॥ ਜੋ
 ਦੇਖਿਆ ਤੁਝ ਨਾਹੀ ਆਗੇ ॥ ਸੋ ਅਬ ਦੇਖ ਮੁਝ ਬਪ ਸੋ ਲਾਗੇ ॥

ਅਵਰ ਅਚਰਜ ਨਾਨਾਂ ਤੂੰ ਦੇਖ ॥ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਮੁੜ ਮੈ ਪੇਖ
 ॥੧੨॥ ਸੋ ਸਭ ਮੇਰੇ ਬਪ ਕੇ ਮਾਂਗੀ ॥ ਅਵਰ ਦੇਖ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਚਾਂਗੀ
 ॥ ਚਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਮੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਆਵੈ ॥ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਮੈ ਦਰਸਨ
 ਪਾਵੈ ॥੧੩॥ ਤਾਤੇ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੋ ਦੇਖੋ ॥ ਜੋਗ ਸਮਾਧਿ ਲਾਇ
 ਸਭ ਪੇਖੋ ॥ ਦਸਵੈ ਪਉਣ ਚੜਾਵੇ ਨੀਤ ॥ ਈਸਵਰਜ ਮੁੜ ਦੇਖੋ
 ਇਹ ਗੀਤ ॥੧੪॥ ਐਸੇ ਪਾਰਥ ਪੈ ਹਰਿ ਭਾਖਿਓ ॥ ਅਰਜਨ ਪਉਨ
 ਦਸਵੈ ਮੈਂ ਰਾਖਿਓ ॥ ਸਮਾਧ ਮਾਹਿ ਅਰਜਨ ਜਬ ਦੇਖਿਓ ॥
 ਤਾਤਕਾਲ ਬਿਭੂਤ ਹਰਿ ਪੇਖਿਓ ॥੧੫॥

ਸੰਜਿਓਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਜੈ ਕਹੇ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸਟ੍ਰ ਪੈ ਹੇ ਰਾਜਨ ਪਰਧਾਨ ॥ ਅਰਜਨ
 ਲਾਇ ਸਮਾਧ ਕੋ ਦੇਖਿਓ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ ॥੧੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ
 ਰੂਪ ਮੈ ਦੇਖਿਆ ਮੇ ਪੈ ਕਹਿਆ ਨ ਜਾਇ ॥ ਜੋ ਅਰਜਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ
 ਸੋ ਸਭ ਕਹੋ ਸੁਨਾਇ ॥੧੭॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਮੁਖ ਚਖ ਕਾਨ ਅਨੇਕ ਹਸਤ ਪਾਦ ਅਨੇਕ ਪੁਨ ॥ ਸਭ
 ਕੋ ਠਾਕੁਰ ਏਕ ਬੈਰਾਟ ਰੂਪ ਜਿਨ ਧਾਰਿਆ ॥੧੮॥ ਚਉਪਈ ॥
 ਅਧਭੂਤ ਦਰਸਨ ਮਹਾਂ ਅਨੂਪ ॥ ਦਿਬ ਭੂਖਣ ਲਾਗੈ ਤਿਹ ਰੂਪ ॥
 ਅਨੇਕ ਸਸਤ੍ਰ ਤਿਨ ਹਾਥੋ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸਸਤ੍ਰ ਨਗਨ ਸਤ੍ਰ ਕੋ ਦਾਹਿ
 ॥੧੯॥ ਦਿਬ ਮਾਲਾ ਤਿਹ ਕੰਠੇ ਮਾਹੀ ॥ ਦਿਬ ਬਸਤ੍ਰ ਤਿਹ ਬਪ ਕੋ
 ਆਹੀ ॥ ਦਿਬ ਸੁਗੰਧ ਤਹਾਂ ਤੇਂ ਆਵੈ ॥ ਅਰਜਨ ਦੇਖਿ ਅਸਚਰਜ
 ਕੋ ਪਾਵੈ ॥੨੦॥ ਜਹਾਂ ਦੇਖੇ ਤਹਾਂ ਹਰਿ ਭਗਵਾਨ ॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ
 ਵਹੁ ਏਕ ਸੁਜਾਨ ॥ ਦਸੋ ਦਿਸਾ ਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇਖੈ ॥ ਸਹੰਸ੍ਰ ਰੂਪ
 ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਪੇਖੈ ॥੨੧॥ ਭਗਵਾਨ ਸਮਾਧ ਮੈ ਯਹਿ ਦਿਖਰਾਇਆ ॥
 ਅਰਜਨ ਦੇਖ ਅਸਚਰਜ ਅਤਿ ਪਾਇਆ ॥ ਸਹੰਸ੍ਰ ਰਵਿ ਸਮ ਹਰਿ ਕੋ
 ਪੇਖਿਓ ॥ ਸਭ ਤੇ ਉਤਮ ਹਰਿ ਕੋ ਦੇਖਿਓ ॥੨੨॥ ਮਾਧਵ ਬਪ ਮੈ

ਯਹਿ ਦਿਸਟਾਵੈ ॥ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰ ਪਸਰਿਆ ਪਾਵੈ ॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ
 ਸੰਸਾਰ ਜਬ ਦੇਖਿਆ ॥ ਬੈਰਾਟ ਰੂਪ ਕੋ ਪਾਰਬ ਪੇਖਿਆ ॥੨੩॥ ਸੋ
 ਸਭ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇਵ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਧਨੰਜੈ ਦੇਖਿ ਬਿਸਮ ਕੋ ਪਾਂਹਿ ॥ ਅਤਿ
 ਬਿਸਮਾਦ ਅਰਜਨ ਜਬ ਭਇਆ ॥ ਅਪਨਾਂ ਸੀਸ ਪ੍ਰਭ ਚਰਨੀ
 ਰਾਹਿਆ ॥ ਡੰਡਉਤ ਕਰੈ ਅੰਚਲ ਤਬ ਜੋੜ ॥ ਮੁਖ ਸੋ ਬੋਲੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭ
 ਮੋਰ ॥੨੪॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਹੇ ਮਾਧਵ ਨਾਰਾਇਣ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥ ਦਇਆਲ ਅਕਾਲ
 ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ਤੁਮਰੇ ਦੇਹ ਮਾਂਹਿ ਯਹਿ ਦੇਖੋ ॥ ਸਭ ਸਮੂਹ
 ਜਗਤ ਕਾ ਪੇਖੋ ॥੨੫॥ ਨਾਭ ਕਮਲ ਤੁਮਰੇ ਮਹਿ ਦੇਵ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ
 ਦੇਖੇ ਕਰਤਾ ਸੇਵ ॥ ਤੁਮਰੇ ਦੇਹ ਪਰ ਸਭ ਕਛੁ ਦੇਖੋ ॥ ਸਪਤ ਰਿਖ
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੁਤ ਪੇਖੋ ॥੨੬॥ ਦਿਬ ਨਾਗ ਮੁਝ ਦਿਸਟੀ ਆਵੈ ॥ ਅਨੇਕ
 ਰੁਦ੍ਰ ਸਮਾਧ ਲਗਾਵੈ ॥ ਸਹੰਸਰ ਭੁਜਾ ਸਹੰਸਰ ਨੈਨ ॥ ਸਹੰਸਰ ਮੁਖ
 ਤੁਮ ਕਰਤੇ ਬੈਨ ॥੨੭॥ ਅਨਿਕ ਉਦਰ ਤੁਮ ਮੁਝ ਦਿਸਟ ਆਇ ॥
 ਤੁਮਰਾ ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਨਹੀ ਪਾਇ ॥ ਬਿਸ ਰੂਪ ਤੁਮਰਾ ਮੈ ਦੇਖੋ ॥
 ਅਨੇਕ ਸੀਸ ਪਰ ਮੁਕਟ ਸਭ ਪੇਖੋ ॥੨੮॥ ਗਦਾ ਸਭਹੂੰ ਕੇ ਕਰ ਮੈ
 ਪਿਆਰੇ ॥ ਅਨੇਕ ਸਸਤ੍ਰ ਵਿਚ ਹਾਥ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ਦਸੋ ਦਿਸਾ ਤੁਮ ਰਹੇ
 ਬਿਆਪ ॥ ਸਭ ਦੇਖੇ ਤੁਮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥੨੯॥ ਤੁਮਰਾ ਤੇਜ ਦੇਖਿਓ
 ਨਹੀ ਜਾਇ ॥ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਲੈ ਮੁਝ ਦਿਸਟੀ ਆਇ ॥ ਦਿਬ ਅਗਨਿ
 ਜਲਤ ਤਿਹ ਮਾਂਹੀ ॥ ਅਨੇਕ ਸੂਰ ਤਹਾਂ ਤਪਤਾਂਹੀ ॥੩੦॥ ਐਸੇ
 ਠਉਰ ਠਉਰ ਦਿਸਟ ਆਇ ॥ ਦਰਸਨ ਯਹਿ ਦੇਖਿਓ ਨਹੀ ਜਾਇ ॥
 ਅਪ੍ਰਮੇਵ ਅਦ੍ਵੈ ਤੇਜ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ਤੁਮ ਹੀ ਹੋ ਪ੍ਰਭ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ ॥
 ੩੧॥ ਦੂਸਰੀ ਦਿਸਟੀ ਨਹੀ ਕੋ ਪੇਖੋ ॥ ਜਿਸ ਸੋ ਤੁਮਰਾ ਦਰਸਨ
 ਦੇਖੋ ॥ ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਤੁਮਹੀ ਹੋ ਆਪ ॥ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤ ਤੁਮ ਰਹੇ
 ਬਿਆਪ ॥੩੨॥

ਸੰਜਿਓਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਭਗਵਾਨ ਰੂਪ ਅਰਜਨ ਯਿਉ ਪੇਖਿਆ ॥ ਅਪਨੇ ਨੇਤ੍ਰੇ ਸੋ
 ਜੋ ਦੇਖਿਆ ॥ ਹੇ ਰਾਜਨ ਸਭ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇ ॥ ਅਬ ਅਵਰ ਕਹੋ
 ਸੁਨੋ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥੩੩॥ ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥ ਸ਼੍ਰੀਯਾ ॥ ਸਭ ਕੇ ਪਰੇ
 ਅਬਿਨਾਸੀ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਈਸਰ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥ ਏਕ
 ਰੂਪ ਤੋਂ ਸਭੁ ਕਛੁ ਸਾਜਿਓ ਜਿਉ ਕੇ ਤਿਉ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥
 ਜੈਸੇ ਥੇ ਤੈਸੇ ਹੀ ਦੀਸੋ ਊਨ ਨਹੀ ਤੁਮ ਪਾਰਗਿਰਾਮੀ ॥ ਕੋਟਿ ਬਿਸੁ
 ਉਪਜੇ ਹੈਂ ਤੁਮ ਸੋ ਤੁਮ ਭਰਪੂਰ ਸਦਾ ਸੁਖਗਾਮੀ ॥੩੪॥ ਸ਼੍ਰੀਯਾ ॥
 ਬਿਸੁ ਨਿਧਾਨ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਨਾਤਨ ਆਂਗੀ ॥
 ਅਤਿ ਬਲਵੰਤ ਈਸਰ ਕੇ ਈਸਰ ਧਰਮ ਰਖਿਆ ਤੁਮ ਨਿਤ
 ਕਰਾਂਗੀ ॥ ਨਹੀ ਦੂਸਰਾ ਤੁਮ ਸਰ ਗੋਬਿੰਦ ਐਸੇ ਆਵੈ ਮੁਝ ਮਤ
 ਮਾਂਗੀ ॥ ਤੁਮ ਏਕੋ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਹੋ ਪੂਰਨ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਹੈ
 ਪਰਛਾਂਗੀ ॥੩੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਨਾਤਨ ਪੁਰਾਤਨ ਤੁਮ ਪ੍ਰਭੁ ਆਦਿ
 ਅੰਤਿ ਮਧਿ ਮਾਹਿ ॥ ਇਹੁ ਜੋ ਰਵਿ ਅਰੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੇਤ੍ਰ ਤੁਮਾਰੇ ਆਹਿ
 ॥੩੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ ਦੇਖੋ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ਤੁਮਾਰੇ ਮੁਖ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਮਹਾਂ
 ਅਗਨ ਅਤ ਤੇਜ ਸੋ ਸਗਲੀ ਬਿਸ ਕੋ ਦਾਹਿ ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭੂਮ
 ਅਕਾਸ ਅਰ ਦਹਿ ਦਿਸਾ ਤੁਮ ਬਿਆਪੇ ਭਗਵੰਤ ॥ ਅਦਭੁਤ
 ਭਇਆਨਕ ਰੂਪ ਦੇਖ ਮੁਝ ਕੋ ਉਪਜਿਓ ਚਿੰਤ ॥੩੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਐਸਾ ਤੁਮਰਾ ਰੂਪ ਦੇਖ ਡਰ ਹੈ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ॥ ਕੋਟਿ ਦੇਵ ਤੁਮ ਦੇਹਿ
 ਮੈ ਦੀਸੈ ਕਰਤੇ ਜੋਗ ॥੩੯॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਦੇਵ ਪੁੰਨ ਅਨੇਕ ਸਮੂਹ
 ਕਰੇ ਪ੍ਰਵੇਸ ਤੁਮ ਦੇਹਿ ਮੈ ॥ ਅਨੇਕ ਅਕਾਸ ਅਰ ਭੂਮ ਮੁਝ ਕੋ
 ਦਿਸਟੀ ਆਵਤੇ ॥੪੦॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਕਈ ਕੋਟਿ ਦੇਵ ਅਪਾਰ ॥
 ਤੁਮ ਉਸਤਤ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ॥ ਕਈ ਕੋਟਿ ਰਿਖ ਅਰ ਸਿਧ ॥ ਕਰਤੇ
 ਬੇਨਤੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ॥੪੧॥ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ ਰਿਖ ਦੇਵ ॥ ਕਈ ਬਰਖਾ
 ਬਹੁਤ ਕਰੇਵ ॥ ਰੁਦ੍ਰ ਅਨੇਕ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਹਿ ॥ ਕਈ ਬਿਸਨ ਤੁਮ

ਬਪ ਮਾਂਹਿ ॥੪੨॥ ਕਈ ਸਾਧ ਦੇਵ ਅਰ ਜਛ ॥ ਅਸਨੀ ਕੁਮਾਰ
 ਅਨਿਕ ਪਰਤਛ ॥ ਬਹੁ ਪਉਨ ਤੁਮ ਮੈ ਬਹੈ ॥ ਕਈ ਗੰਧੂਬ ਤੁਮ
 ਮੋ ਲਹੇ ॥੪੩॥ ਸਭ ਦੇਖ ਬਿਸਮੈ ਹੋਇ ॥ ਅਧਭੁਤ ਰੂਪ ਤੁਮਰਾ
 ਸੋਇ ॥ ਤੁਮ ਸਹੰਸੂ ਰੂਪ ਅਪਾਰ ॥ ਮੁਖ ਚਛ ਸਹੰਸੂ ਬੀਚਾਰ ॥੪੪॥
 ਜੋ ਨੇਤ੍ਰ ਮੁਖ ਦਿਸਟਾਹਿ ॥ ਸੋ ਸਭੀ ਤੁਜ ਬਪ ਮਾਂਹਿ ॥ ਬਹੁ ਭੁਜਾ
 ਪਾਦ ਤੁਮ ਭਏ ॥ ਉਦਰ ਅਨਿਕ ਤੁਮਰੇ ਲਹੇ ॥੪੫॥ ਬਹੁ
 ਭਇਆਨਕ ਅਰ ਬਿਕਰਾਲ ॥ ਅਨਿਕ ਦਾੜ ਤੁਮ ਮੁਖ ਲਾਲ ॥ ਯਹਿ
 ਰੂਪ ਤੁਮਰਾ ਦੇਖ ॥ ਤ੍ਰੈਲੋਕ ਡਰੇ ਬਿਸੇਖ ॥੪੬॥ ਹਉ ਡਰੋ ਪ੍ਰਭ
 ਅਬਿਨਾਸ ॥ ਤੁਮ ਬਪ ਜਿਉ ਆਕਾਸ ॥ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਅੰਗ ਹੈ ਤੋਇ ॥
 ਬਡੇ ਨੈਨ ਪੇਖੇ ਸੋਇ ॥੪੭॥ ਐਸਾ ਰੂਪ ਤੁਮਰਾ ਦੇਖ ॥ ਮੈ ਡਰੁ
 ਗਇਆ ਤੁਝ ਪੇਖ ॥ ਧੀਰਜ ਨਾ ਰਹਿਓ ਮੁਝ ਮਾਂਹਿ ॥ ਜਬ ਦਰਸ
 ਤੁਮਰਾ ਪਾਹਿ ॥੪੮॥ ਹੇ ਬਿਸਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ॥ ਦਰਸਨ ਦੇਖਤਾ ਮੈ ਸੋ
 ॥ ਦੇਖੇ ਅਵਰ ਮੈ ਗੋਪਾਲ ॥ ਭਇਆਨਕ ਦਾੜ ਤੁਮ ਮੁਖ ਨਾਲ
 ॥੪੯॥ ਸੋ ਦਾੜ ਕੈਸੀ ਅਾਂਹਿ ॥ ਸਮ ਕਾਲ ਕੇ ਵਹਿ ਪਾਂਹਿ ॥ ਦੇਖ
 ਦਿਸਾ ਭੂਲੀ ਮੋ ॥ ਨਹੀ ਸਾਂਤ ਮਨ ਮੋ ਹੋ ॥੫੦॥ ਹੇ ਜਗ ਨਿਵਾਸ
 ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੋ ਦਇਆਲ ॥ ਅਬ ਮੈ ਅਉਰ ਦੇਖੇ ਬਾਤ ॥
 ਤੁਮਰੇ ਮੁਖ ਬਿਖੇ ਹੇ ਤਾਤ ॥੫੧॥ ਦੁਰਜੋਧਨ ਸੈਨਾਂ ਸਹਤ ॥ ਭੀਖਮ
 ਦ੍ਰੋਣ ਜੋ ਹੈ ਮਹਤ ॥ ਅਰ ਜੋਧਾ ਜੋ ਹੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਦੇਖੋ ਪਉਨ ਤੇ
 ਪਹਿਚਾਨ ॥੫੨॥ ਜੋ ਅਗਨਿ ਤੁਮ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ॥ ਦੇਖੇ ਤਿਸ ਵਿਖੇ
 ਵਹੁ ਦਾਹਿ ॥ ਵਹੁ ਸਭ ਮੁਖ ਤੇਰੇ ਪਰੇ ॥ ਤੁਮਰੀ ਦਾੜ ਤੇ ਵਹਿ ਮਰੇ
 ॥੫੩॥ ਕਈ ਅਟਕੇ ਦਾੜੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਕਈ ਦੰਦ ਸੋ ਲੈ ਖਾਂਹਿ ॥ ਕਈ
 ਸਿਰ ਦਾਂਤ ਤੇਰੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਅਟਕੇ ਦੇਖਿਓ ਮੈ ਤਾਹਿ ॥੫੪॥ ਜਿਉ ਸਭ
 ਨਦੀ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ॥ ਸਾਗਰ ਮਾਂਹਿ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਹਿ ॥ ਜੈਸੇ ਜੋਧਾ
 ਕੈਰਵ ਜੋ ॥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਭੀ ਤੁਮ ਮੁਖ ਹੋ ॥੫੫॥ ਤਿਸ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ਜੋ
 ਹੈ ਅਗਨ ॥ ਕੈਰਵ ਭਏ ਤਿਸ ਮੋ ਮਗਨ ॥ ਸਭ ਪੜੈ ਤੁਮ ਮੁਖ

ਮਾਂਹਿ ॥ ਫਿਰ ਵਹਿ ਦਿਸਟਿ ਆਵੈਂ ਨਹਿ ॥੫੬॥ ਤੁਮਰਾ ਤੇਜ ਅਤਿ
 ਬਲਵਾਨ ॥ ਤਿਸ ਕਰ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਜਾਨ ॥ ਐਸਾ ਭੈਆਨਕ ਤੁਮਰਾ
 ਰੂਪ ॥ ਵਹੁ ਹੈ ਬਹੁਤ ਤੇਜ ਅਨੂਪ ॥੫੭॥ ਤਿਸ ਰੂਪ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ
 ॥ ਹੇ ਦੇਵ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰ ॥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਹੁ ਮੁਝ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤੇਹਿ ਰੂਪ
 ਅਚਰਜ ਆਹਿ ॥੫੮॥ ਐਸਾ ਚਾਹਤਾ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤੁਝਿ ਆਦਿ
 ਅੰਤਿ ਦੇਖਾਹਿ ॥ ਦੇਖ ਸਕੋਂ ਅਬ ਨ ਦਇਆਲ ॥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮ
 ਗੋਪਾਲ ॥੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਬ ਅਰਜਨ ਐਸੇ ਕਹਿਓ ਤਬ ਭਗਵਾਨ
 ਗੋਪਾਲ ॥ ਮੁਖੋਂ ਕਹੇ ਸੁਨ ਪਾਰਥਾ ਮੈ ਤੁਝ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥੬੦॥
 ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਬ ਸੁਨ ਬਡਾ ਜੋ ਰੂਪ ਇਸੀ ਸਮੇ ਮੈਂ ਧਾਰਿਆ ॥ ਸੋ
 ਹੈ ਕਾਲ ਸਰੂਪ ਸਭ ਗ੍ਰਾਸਨ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ॥੬੧॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਸਭ
 ਕੋ ਗ੍ਰਾਸੋਂ ਮੀਤ ਏਹ ਸਭ ਹੀ ਨ ਹੋਇਗੇ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਧਰ ਚੀਤ
 ਉਠ ਸਤ੍ਰੋਂ ਸੋ ਜੁਧ ਕਰ ॥੬੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਤ੍ਰ ਸਭ ਹੀ ਜੀਤ ਕੇ
 ਰਾਜ ਭੂਮ ਕਾ ਲੇਉ ॥ ਰਾਜ ਭੋਗ ਸੁਖ ਭੋਗ ਤੂੰ ਪ੍ਰਜਾ ਕੇ ਸੁਖ ਦੇਉ
 ॥੬੩॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਏ ਸਭ ਜੋਧਾ ਜੋ ਠਾਂਢੇ ਦੇਖੇ ਅਰਜਨਾਂ ॥ ਹਤਿ
 ਕੀਏ ਮੈ ਸੋ ਜਸ ਲੈ ਤੂੰ ਉਠ ਜੁਧ ਕਰ ॥੬੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਰਜਨ
 ਤੂੰ ਜਸ ਲੇ ਸਭ ਕੋ ਜਗ ਮੈਂ ਕਹੇਗਾ ॥ ਸੈਨਾਂ ਕੈਰਉ ਏਹ ਸਭ
 ਹੀ ਪਾਰਥ ਹਤ ਕੀਏ ॥੬੫॥ ਚਉਪਈ ॥ ਸੋ ਜੋਧਾ ਕੈਸੇ ਹੈਂ ਆਖੇ ॥
 ਸਭ ਹੀ ਮਹਾਂਰਥੀ ਮੈਂ ਭਾਖੇ ॥ ਦ੍ਰੋਨਾਚਰਜ ਬਿਦਿਆਵੰਤ ॥ ਦੇਵੈ ਸਭ
 ਕੋ ਸਸਤ੍ਰ ਮੰਤ ॥੬੬॥ ਸਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ ਤਿਹ ਤੇ ਤੁਮ ਲੀਨ ॥ ਬਾਨ
 ਬਿਦਿਆ ਮੈ ਅਤਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ਬਾਨ ਚੋਟ ਕਰੇ ਸਭ ਮਾਰੇ ॥ ਅਰ
 ਸਰਾਪ ਦੇ ਸਭ ਕੋ ਜਾਰੇ ॥੬੭॥ ਐਸਾ ਦ੍ਰੋਣਾਚਰਜ ਬਲੀ ॥ ਭੀਖਮ
 ਸੋ ਸਭ ਧਰਤੀ ਹਲੀ ॥ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਵਰ ਪਿਤਾ ਕਾ ਏਹ ॥ ਜਬ
 ਭਾਵੈ ਤਬ ਦੇਹਿ ਤਜੇਹ ॥੬੮॥ ਪਿਤਾਮਾ ਤੁਮਰਾ ਇਛਿਆਚਾਰੀ ॥
 ਅਰ ਜੈਦਰਬ ਸੂਰ ਮਹਾਂ ਹੰਕਾਰੀ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਪਿਤਾ ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਮਾਂਹਿ ॥
 ਤਪ ਕਰੇ ਬੈਠਾ ਹੀ ਤਾਹਿ ॥੬੯॥ ਬਾਛਾ ਮਨ ਮੋ ਐਸੀ ਕਰੇ ॥ ਜੋ ਕੋ

ਮੁਝ ਸੁਤ ਕੋ ਹਤ ਕਰੇ ॥ ਸੁਤ ਕਾ ਸੀਸ ਭੂਮ ਨਾਂ ਗਿਝੇ ॥ ਜੈਦਰਬ
ਪਿਤਾ ਯਹਿ ਬਾਂਛਾ ਕਰੇ ॥੧੦॥ ਕਰਨ ਕੋ ਰਵਿ ਕਾ ਸੁਤ ਜਾਨੈ ॥
ਭਾਂਨ ਅਵਤਾਰ ਕਰਨ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥ ਅਵਰ ਸਭੀ ਜੋ ਜੋਧਾ ਦੇਖੇ ॥
ਅਤਿ ਬਲਵੰਤ ਸਭੀ ਕੋ ਪੇਖੇ ॥੧੧॥ ਤੁਝ ਸੌ ਵਹਿ ਮਾਰੇ ਨਹੀ ਜਾਂਹਿ
॥ ਮਾਰ ਰਾਖੇ ਮੈਂ ਸਭ ਹੀ ਆਹਿ ॥ ਮਾਰਿਓ ਕੌ ਉਠ ਹਤ ਕਰ ਯਾਰ
॥ ਮਤ ਡਰ ਕਰ ਮੈਂ ਮਾਰੇ ਡਾਰ ॥ ਜੁਧ ਕਰ ਤੂੰ ਪਾਰਬ ਜਸ ਲੇਇ
॥ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਕੋ ਮਨ ਚਿਤ ਦੇਇ ॥੧੨॥

ਸੰਜਿਓਵਾਰ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਜੈ ਕਹੈ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸਟ੍ਰ ਕੋ ਹੇ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਅਤਿ
ਪ੍ਰਿਅ ਸੋ ਪਾਰਬ ਸੁਨਿਓ ਜੋ ਭਾਖਿਓ ਭਗਵਾਂਨ ॥੧੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਅਰਜਨ ਦੇ ਕਰ ਜੋੜ ਕਰਿ ਕਰੈ ਬੇਨਤੀ ਦੇਹ ॥ ਬਰਹਰ ਕਾਂਪੋ ਹੇ
ਪ੍ਰਭੂ ਨਮਸਕਾਰ ਮੁਝ ਲੇਹ ॥੧੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਹੁੜ ਨਮੋ ਤੁਝ ਕੋ
ਕਰੋਂ ਹੇ ਪੂਰਨ ਭਗਵਾਂਨ ॥ ਤੁਮਰੇ ਬਪ ਮੋ ਦੇਖ ਹੋ ਸਿਧ ਸਾਧ
ਪ੍ਰਧਾਨ ॥੧੫॥

ਅਰਜਨੋਵਾਰ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਤੁਮਰੇ ਬਪ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ਜਗਤ ਸਭ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਆਵਤਾ ॥
ਤਿਸ ਮੋ ਬਹੁ ਠਉਰ ਆਹਿ ਠਉਰ ਠਉਰ ਸਿਧ ਮੰਡਲੀ ॥੧੬॥
ਚੌਪਈ ॥ ਕੋਟ ਮਹੰਤ ਠਉਰ ਮੋ ਪੇਖੇ ॥ ਗਿਆਨ ਮੰਡਲੀ ਕੋਟ ਹੀ
ਦੇਖੋ ॥ ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕੀਰਤ ਗਾਵਹਿ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਪੜ ਪੜ ਅਤਿ
ਸੁਖ ਪਾਂਵਹਿ ॥੧੭॥ ਤੁਮਰੀ ਕੀਰਤਿ ਕੀ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਤਿਨ ਸੋ ਰਹਿਓ
ਸੰਸਾਰ ਬਿਬਾਦਿ ॥ ਤਰ ਸੰਸਾਰ ਸੋਗ ਕੋ ਨੀਰ ॥ ਚਲੇ ਬੈਕੁੰਠ ਮਾਂਹਿ
ਵਹਿ ਧੀਰ ॥੧੮॥ ਅਵਰ ਰੂਪ ਤੁਮ ਕੈਸਾ ਪੇਖੋ ॥ ਸਗਲ ਦਿਸਾ ਕੋ
ਭਖਤਾ ਦੇਖੋ ॥ ਕੋਟ ਸਮੂਹ ਸਿਧੋ ਅਵਤਾਰ ॥ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਤੁਮ ਕੋ
ਨਮਸਕਾਰ ॥੧੯॥ ਕਿਉਂ ਨ ਕਰੇ ਤੁਮ ਕੋ ਆਦੇਸ ॥ ਬਡਿਓ ਤੇ
ਬਡਾ ਤੁਮ ਦੇਸ ॥ ਸੰਸਾਰ ਕਰਤਾ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਹੀਐ । ਸੋ ਤੇ

ਉਪਜਿਓ ਤੁਮ ਸੋ ਲਹੀਐ ॥੮੦॥ ਹੇ ਜਗ ਨਿਵਾਸ ਸਭ
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ਹੇ ਬਿਸਨ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮ ਪੂਰਨ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥ ਸੂਖਮ ਰੂਪ
 ਜੀਵ ਜੋ ਕਹੀਐ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਪਰੈ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਕੋ ਲਹੀਐ ॥੮੧॥ ਹੇ
 ਨਿਧਾਨ ਤੁਮ ਪਰੇ ਤੇ ਪਰੇ ॥ ਚਾਰ ਬੇਦ ਤੁਮ ਉਤਪਤ ਕਰੇ ॥ ਜੋ
 ਕਛੁ ਸਰੂਪ ਮੈ ਜਾਨਨ ਬਾਤ ॥ ਸੋ ਤੁਮ ਹੋ ਗੋਬਿੰਦ ਠਾਕੁਰ ਸਾਤ ॥
 ਸਾਰਾ ਤੇਜ ਯਹਿ ਤੁਮ ਤੇ ਭਇਓ ॥ ਬਿਸ ਰੂਪ ਤੁਮ ਹੀ ਹੋਇ
 ਰਹਿਓ ॥੮੨॥ ਕਵਿਤ ॥ ਜਮ ਤੁਹੈਂ ਨਾਰ ਤੁਹੈਂ ਸਸ ਅਰ ਸੰਸਾਰ
 ਤੁਹੈਂ ਪਿਤ ਅਰੁ ਪਿਤਾਮਾਂ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੁਮ ਹੋ ॥ ਸਹੰਸ੍ਰ ਮੁਖ ਤੁਮ
 ਮੁਰਾਰ ਚਖ ਪਾਣ ਤੁਮ ਅਪਾਰ ਸਹੰਸ੍ਰ ਹੀ ਸ੍ਵਨ ਨਾਸ ਸਰਬ
 ਮਾਂਹਿ ਰਮ ਹੋ ॥ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੁਝ ਸਰੂਪ ਤੁਮ ਹੀ ਸਭ ਰੰਕ ਭੂਪ
 ਸਹੰਸ੍ਰ ਪਾਦ ਤੁਝ ਹੀ ਕੋ ਠਉਰ ਠਉਰ ਗਮ ਹੋ ॥ ਅਦ੍ਵੈਤ ਤੁਝ ਕੋ
 ਬੀਚਾਰ ਤੁਮਰਾ ਤੁਮ ਨਮਸਕਾਰ ਰਾਗ ਨਾਦ ਤੁਹੀਂ ਏਕ ਤੁਹੀਂ ਜੀਰ
 ਬੰਮ ਹੋ ॥੮੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਹੰਸ੍ਰ ਮੂਰਤਿ ਤੁਮ ਦੇਖੀਐ ਤਿਨ ਸਭ ਕੋ
 ਜੋਹਾਰ ॥ ਤਿਨ ਮੂਰਤੋਂ ਕੋ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਨਮੋ ਨਮੋ ਅਪਾਰ ॥੮੪॥
 ਅਝਿਲ ॥ ਤੁਮਰੇ ਸਨਮੁਖ ਅਰ ਪੀਠ ਦਾਂਏ ਬਾਂਏ ਮੁਝ ਨਮਿਤ ਹੈ
 ॥ ਤਹਾਂ ਲਗ ਕਰੋ ਜੁਹਾਰ ਜਹਾਂ ਬੁਧ ਗਮਤ ਹੈ ॥ ਸਰਬਮਈ
 ਭਗਵਾਨ ਨਮੋ ਤੁਝ ਬਾਸਦੇਵ ॥ ਨਮਾਮ ਕਰੇ ਤੁਮ ਆਪ ਅਪਨੇ
 ਆਪ ਮੈ ਲਹਿਓ ਹੈ ॥੮੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਤੁਮ ਪ੍ਰਭੂ
 ਅਮਿਤ ਰੂਪ ਤੁਝ ਆਹਿ ॥ ਅਦ੍ਵੈਤ ਅਕਾਲ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਦੂਸਰ ਕੋਇ
 ਨਾਂਹਿ ॥੮੬॥ ਚਉਪਈ ॥ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਬਿਨਤੀ ਕਰੋਂ ॥ ਦੁਤੀਏ
 ਭਾਉ ਕੀਏ ਤੇ ਡਰੋਂ ॥ ਜੋ ਮੈ ਜਾਨ ਅਵਿਗਿਆ ਕਰੀ ॥ ਸੋ ਤੁਮ
 ਬਖਸੋ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਹਰੀ ॥੮੭॥ ਐਸੇ ਬਚਨ ਕਰੇ ਤੁਮ ਪਿਆਰੇ ॥ ਕਿਸਨ
 ਜਾਦਵ ਤੁਮ ਨਾਮ ਉਚਾਰੇ ॥ ਅਰ ਸਖੇ ਬਚਨ ਜੋ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹਾ ॥
 ਇਸ ਕਹਤੇ ਸੋ ਅਤਿ ਦੁਖ ਲਹਾ ॥੮੮॥ ਤੁਮ ਅਨਾਮ ਅਰੂਪ ਅਦ੍ਵੈਤ
 ॥ ਪੀਛੇ ਕਹਿਆ ਸੋ ਬਖਸੋ ਮੀਤ ॥ ਤੁਮਰਾ ਨਾਮ ਕਹਿਆ ਨਹੀ

ਜਾਇ ॥ ਅਬਾਚ ਦਿਸਾ ਮੈ ਬਚਨ ਨ ਕਾਇ ॥੮੯॥ ਅਰ ਭੋਜਨ ਜੋ
ਤੁਮ ਸੰਗ ਕੀਤਾ ॥ ਤੁਮਰੇ ਥਾਨ ਪਰ ਆਸਨ ਲੀਤਾ ॥ ਤੁਮਰੇ
ਸਮਾਨ ਮਾਰਗ ਮੈ ਚਲਿਆ ॥ ਤੁਮਰੇ ਕੰਠ ਸੇ ਸਮ ਹੋਇ ਮਿਲਿਆ
॥੯੦॥ ਸੇ ਸਭ ਅਜਾਨ ਭਾਉ ਤੇ ਹੋਈ ॥ ਅਚੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਬਖਸੇ
ਸੋਈ ॥ ਜੈਸਾ ਕੈਸਾ ਮੈ ਹੋ ਤੇਰਾ ॥ ਖਿਮਾ ਕਰੇ ਦੁਖ ਜਾਵੈ ਮੇਰਾ
॥੯੧॥ ਸਗਲ ਅਪ੍ਰਾਧ ਮੇਰੇ ਤੁਮ ਹਰੇ ॥ ਜੋ ਦੁਤੀਏ ਭਾਉ ਤੇ ਕਰੇ ॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਆਪ ਕੋ ਜੋ ਹਰਿ ਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿਆ ॥ ਬਡਾ ਅਪ੍ਰਾਧ ਯਹੀ
ਪਹਿਚਾਨਿਆ ੯੨ ॥ ਜੋ ਜਾਨੈ ਹਰਿ ਆਪ ਕੋ ਦੇਇ ॥ ਸੇ ਅਪਰਾਧੀ
ਪਾਪੀ ਹੋਇ ॥ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨਹੀ ਕੋ ਭਾਈ ॥ ਹਰਿ ਬਿਨ ਦੂਜਾ
ਕਹਾਂ ਸਮਾਈ ॥੯੩॥ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਭ ਸੇ ਭਿੰਨ ਜਬ ਜਾਨਿਆ ॥ ਯਹੀ
ਅਪ੍ਰਾਧ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮਾਨਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਅਬ ਅਰਜਨ ਗੋਬਿੰਦ ਪੈ ਆਖੈ ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਮੁਖ ਸੋ
ਭਾਖੈ ॥੯੪॥ ਹੇ ਅਪ੍ਰਮੇਵ ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ ॥ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ
ਕੇ ਭਗਵਾਨਾ ॥ ਸਭ ਕੇ ਕਰਤਾ ਹੇ ਤੁਮ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥ ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਰ ਤੁਮ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥੯੫॥ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਮਾਂਹਿ ਤੁਮ ਸਮ ਕੇ ਨਾਹੀ ॥ ਮੈ ਜਾਨੈ
ਐਸਾ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ਡੰਡਉਤ ਦੇਹਿ ਸਾਥ ਤੁਝ ਕਰੋ ॥ ਅਸਟਾਂਗ
ਡੰਡਉਤ ਤੁਝਿ ਆਗੇ ਧਰੋ ॥੯੬॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਤੂੰ ਉਸਤਤਿ ਕੇ ਜੋਗ ॥
ਹੇ ਮਾਧਵ ਠਾਕੁਰ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ॥ ਮੇਰੇ ਯਹਿ ਅਪ੍ਰਾਧ ਨਿਵਾਰੇ ॥ ਅਪ੍ਰਾਧ
ਯਹੀ ਜੋ ਦੁਤੀ ਬਿਚਾਰੇ ॥੯੭॥ ਮੁਝ ਪਰ ਖਿਮਾ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭ ਸਾਤ ॥
ਜੈਸੇ ਸੁਤ ਪਰ ਕਰਤਾ ਤਾਤ ॥ ਜੈਸੇ ਸਖਾ ਸਖੇ ਪਰ ਕਰੇ ॥ ਜਿਉ
ਤੀਅ ਅਪ੍ਰਾਧ ਭਰਤਾ ਬਿਸਮਰੇ ॥੯੮॥ ਤੈਸੇ ਖਿਮਾ ਤੁਮ ਮੁਝ ਪੈ
ਧਾਰੇ ॥ ਨਿਵਾਰੇ ਪਾਪ ਜੋ ਦੁਤੀ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ਮੈਂ ਨਹੀ ਕਬਹੂ ਰੂਪ ਯਹਿ
ਪੇਖਿਆ ॥ ਜੋ ਅਬ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ॥੯੯॥ ਡਰਿਆ ਹੋ ਦੇਵੇ ਕੇ

ਦੇਵ ॥ ਡਰ ਕਰ ਤੁਮਰੀ ਕਰ ਹੋਂ ਸੇਵ ॥ ਹੇ ਜਗ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਤੁਮ ਹੋਵਹੁ ॥ ਪਿਛਲੇ ਪਾਪ ਮੇਰੇ ਸਭ ਧੋਵਹੁ ॥੧੦੦॥ ਅਬ ਵਹੁ
 ਰੂਪ ਦਿਖਾਵਹੁ ਸੋਇ ॥ ਸੁੰਦਰ ਮੁਕਟ ਜਿਹ ਮਾਥੈ ਹੋਇ ॥ ਏਕ ਹਾਥ
 ਮੈ ਗਦਾ ਹੋਇ ਜਿਸ ਕੇ ॥ ਚਕ੍ਰ ਹੋਇ ਦੁਤੀਏ ਕਰਿ ਤਿਸ ਕੇ
 ॥੧੦੧॥ ਤ੍ਰਿਤੀ ਪਾਨ ਅਸ੍ਰੋ ਕੀ ਬਾਗ ॥ ਜੋ ਅਸ੍ਰ ਮੇਰੇ ਰਥ ਕੋ ਲਾਗ
 ॥ ਚਕ੍ਰ ਹਾਥ ਛਟੀ ਪ੍ਰੇਰਨ ਕੀ ॥ ਯਿਹ ਤੇ ਰਥ ਕੀ ਗਤਿ ਫੇਰਨ ਕੀ
 ॥੧੦੨॥ ਤਿਸੀ ਰੂਪ ਕੋ ਮੁਝੈ ਦਿਖਾਵਹੁ ॥ ਹੇ ਬਿਸ ਰੂਪ ਯਹਿ ਰੂਪ
 ਛਿਪਾਵਹੁ ॥ ਚਤ੍ਰਭੁਜ ਰੂਪ ਹੋਇ ਦਰਸਨ ਦੇਉ ॥ ਮੇਰੀ ਬਿਨਤੀ ਪ੍ਰਭ
 ਸੁਨ ਲੇਉ ॥ ਜਬ ਅਰਜਨ ਯਹਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ॥ ਤਬ ਬੋਲੇ ਮੁਖ
 ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਹਰੀ ॥੧੦੩॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੇਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਦਿਖਾਇਆ ਐਸਾ ਤੁਝੈ ਸਰੂਪ ॥ ਬਿਸੁਮੈ
 ਅਰ ਤੇਜਮੈ ਅਨੰਤ ਅਨਾਦਿ ਅਜ ਰੂਪ ॥੧੦੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਤੁਝੈ
 ਦੇਖਾਇਆ ਏਹੁ ਆਗੇ ਕਿਸੇ ਨ ਦੇਖਿਆ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਲੇਹ
 ਤੁਧ ਆਗੈ ਨਹੀ ਪੇਖਿਆ ॥੧੦੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਮੇਰਾ ਐਸਾ ਰੂਪ ਜੋ
 ਪਾਠੀ ਚਾਰੇ ਬੇਦ ਕੇ ॥ ਹੈ ਦੁਰਲੰਭ ਸਰੂਪ ਵਹੁ ਭੀ ਦੇਖੈ ਮੂਲ ਨਾਂ
 ॥੧੦੬॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜੋ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਕਰਾਹਿ ਤਿਨ ਕੋ ਭੀ ਦੁਰਲੰਭ
 ਹੈ ॥ ਸੋ ਭੀ ਦੇਖਨ ਨਾਂਹਿ ਐਸਾ ਮੇਰਾ ਬਿਸ ਰੂਪ ॥੧੦੭॥ ਚਉਪਈ
 ॥ ਜੋ ਜਗ ਮੈ ਸਭ ਹੀ ਤਪ ਕਰੈ ॥ ਐਸਾ ਰੂਪ ਤਿਸ ਦਿਸਟਿ ਨ ਪਰੈ
 ॥ ਸੁਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਸਭ ਜਗ ਸਾਧੇ ॥ ਦੇਖੇ ਨਹੀ ਯਹਿ ਰੂਪ ਅਗਾਧੇ
 ॥੧੦੮॥ ਕੁਰਬੰਸਿਓ ਮਾਂਹਿ ਸ੍ਰੇਸਟ ਤੂੰ ਪਾਰਬ ॥ ਤੁਝੈ ਦਿਖਾਇਆ
 ਰੂਪ ਜਥਾਰਬ ॥ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਮਾਂਹਿ ਐਸਾ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ॥ ਐਸਾ ਰੂਪ ਜੋ
 ਦੇਖੈ ਆਹਿ ॥੧੦੯॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਡਰ ਕੋ ਤਿਆਗ ॥ ਕਾਟ ਮੋਹੁ
 ਮੁਝ ਸਰਨੀ ਲਾਗ ॥ ਭਇਆਨਕ ਰੂਪ ਜੋ ਤੁਝ ਦਿਸਟਾਇਆ ॥
 ਉਸ ਕੋ ਦੇਖ ਤੈਂ ਅਤਿ ਡਰ ਪਾਇਆ ॥੧੧੦॥ ਅਬ ਤੂੰ ਤਿਆਗ

ਡਰ ਅਪਨਾ ਮੀਤ ॥ ਭਇਆਨਕ ਰੂਪ ਮੁਝੇ ਅੰਤਰਿ ਕੀਤ ॥ ਉਹੀ
ਸਰੂਪ ਬਹੁੜ ਤੂੰ ਦੇਖ ॥ ਜੋ ਚਾਹੈ ਸੋਈ ਕਛੁ ਪੇਖ ॥੧੧੧॥

ਸੰਜਿਓਵਾਚ ॥

ਸੰਜੈ ਐਸਾ ਫਿਰ ਕਹੇ ਹੇ ਰਾਜਾ ਸੁਨ ਲੇਹਿ ॥ ਪਾਰਬ ਕੋ ਯਿਉ
ਕਹਤ ਹੈ ਬਾਸਦੇਵ ਸਰਬੇਹਿ ॥੧੧੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਸ ਰੂਪ ਸਭ
ਆਪਨਾ ਅੰਤਰ ਲੀਓ ਮਿਲਾਇ ॥ ਭਇਆਨਕ ਰੂਪ ਮਹਾਤਮਾਂ
ਤਿਸ ਕੇ ਦੀਓ ਛਪਾਇ ॥੧੧੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਖੇ ਰੂਪ ਤਬ ਹੋਇ
ਕਰਿ ਧਿਆਨ ਅਰਜਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਲਾਗੇ ਦਿਸਟੀ ਆਵਨੋਂ ਪਾਰਬ
ਬੋਲੇ ਤਾਂਹਿ ॥੧੧੪॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਜੋ ਚਤੁਰਭੁਜ ਅਬ ਦੇਖਿਓ ਮੈ ਮੀਤ ॥ ਅਬ
ਸਭ ਕਛੁ ਮੈਂ ਜਾਨਿਆਂ ਉਪਜੀ ਚਈਤਨ ਗੀਤ ॥੧੧੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥
ਅਪਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਮੈ ਆਇਆ ॥ ਨਮਸਕਾਰ
ਤੁਝ ਆਹਿ ਐਸਾ ਹੈ ਸੁਖ ਰੂਪ ਤੁਝ ॥੧੧੬॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਬਿਸ ਰੂਪ ਜੋ ਅਰਜਨ ਦੇਖਾ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਰੂਪ ਮੈ ਮਨ ਮੈਂ
ਪੇਖਾ ॥ ਅਵਰ ਕਿਸੀ ਕੋ ਦਿਸਟੀ ਨ ਆਵੈ ॥ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ਸੋ
ਤਿਸ ਨੋ ਪਾਵੈ ॥੧੧੭॥ ਐਸੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਕਹਿਓ
ਸੁਖਮਨੀ ਮਾਂਹਿ ਬਖਾਨ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥
ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥੧੧੮॥ ਗਿਆਨੀ ਕੀ
ਉਸਤਤਿ ਕਹਾ ਕੋ ਕਹੈ ॥ ਗਿਆਨੀ ਹਰਿ ਏਕ ਸਮ ਅਹੈ ॥ ਹਰਿ ਤੇ
ਗਿਆਨੀ ਭੀ ਹੈ ਊਚਾ ॥ ਜੋ ਸਭ ਛਾਡ ਹਰਿ ਮਾਂਹਿ ਪਹੁਚਾ ॥੧੧੯॥
ਐਸੀ ਬਾਤ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪਾਵੈ ॥ ਜੇ ਕੋ ਅਦ੍ਵੀਤ ਮਾਂਹਿ ਚਿਤ ਲਾਵੈ
॥ ਗਿਆਨ ਨੈਨ ਸੋ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਖੈ ॥ ਚਰਮ ਚਛ ਸੋ ਕੋਇ ਨ ਪੇਖੈ
॥੧੨੦॥ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਵਹੁ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵੈ ॥ ਤਿਨ ਮੈ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਪਾਵੈ ॥ ਅਬ ਦੇਖੇ ਗਿਆਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੰਸਾਰ ਸਗਲ ਬਿਸ ਰੂਪ
 ਹੀ ਆਹਿ ॥੧੨੨॥ ਸ੍ਰਵਨ ਪਾਦ ਸਹੰਸ੍ਰ ਭਾਈ ॥ ਭਗਵਾਨ ਦੇਹਿ ਮੈਂ
 ਦੇਤ ਦਿਖਾਈ ॥ ਹਸਤ ਨਾਸ ਸਹੰਸਰ ਜਾਨੇ ॥ ਸਭੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮੈ
 ਮਾਨੇ ॥੧੨੩॥ ਅਗਨ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਆਬ ਅਰੁ ਵਾਉ ॥ ਦੇਹਿ ਗੋਬਿੰਦ
 ਮੈ ਸਭ ਦਿਸਟ ਆਉ ॥ ਅਕਾਸ ਸੂਰ ਚੰਦ ਅਰ ਤਰਵਾ ॥ ਗੋਬਿੰਦ
 ਦੇਹਿ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਵਾ ॥੧੨੪॥ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਜੀਓ ਕੀ ਜੋਇ ॥
 ਸਭ ਬੈਰਾਟ ਕੇ ਬਪ ਮੈਂ ਹੋਇ ॥ ਬੈਰਾਠ ਰੂਪ ਮੈ ਹੈ ਸਭ ਕੋਇ ॥
 ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਨਿ ਹੋਇ ॥ ਤੈਸੇ ਹੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆਪ ॥
 ਆਰਤੀ ਮਾਂਹਿ ਕਹਿਓ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥੧੨੫॥ ਗਗਨਮੈ ਥਾਲੁ ਰਵਿ ਚੰਦੁ
 ਦੀਪਕ ਬਨੇ ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ ਜਨਕ ਮੋਤੀ ॥ ਧੂਪੁ ਮਲਆਨ ਲੋ
 ਪਵਣੁ ਚਵਰੇ ਕਰੇ ਸਗਲ ਬਨਰਾਇ ਫੁਲੰਤ ਜੋਤੀ ॥੧੨੬॥ ਕੈਸੀ
 ਆਰਤੀ ਹੋਇ ਭਵ ਖਡਨਾ ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ ॥ ਅਨਹਤਾ ਸਬਦ
 ਵਾਜੰਤ ਭੇਰੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਹਸ ਤਵ ਨੈਨ ਨਨ ਨੈਨ ਹੈ ਤੋਹਿ
 ਕਉ ਸਹਸ ਮੂਰਤਿ ਨਨਾ ਏਕ ਤੋਹੀ ॥ ਸਹਸ ਪਦ ਬਿਮਲ ਨਨ
 ਏਕ ਪਦ ਬਧ ਬਿਨੁ ਸਹਸ ਤਵ ਗੰਧ ਇਵ ਚਲਤ ਮੋਹੀ
 ॥੧੨੭॥ ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ
 ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥ ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਤਿਸ
 ਭਾਵੈ ਸੁ ਆਰਤੀ ਹੋਇ ॥੧੨੮॥ ਹਰਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਮਕਰੰਦ ਲੋਭਿਤ
 ਮਨੇ ਅਨਦਿਨੋ ਮੋਹਿ ਆਹੀ ਪਿਆਸਾ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਲੁ ਦੇਹਿ ਨਾਨਕ
 ਸਾਰਿੰਗ ਕਉ ਹੋਇ ਜਾ ਤੇ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਵਾਸਾ ॥੧੨੯॥ ਚਉਪਈ ॥
 ਯਹਿ ਜਾਨੈ ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਹੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ ਸਭ ਕਛੁ ਦੇਖੈ ਸੋਇ ॥
 ਸਭਹੂੰ ਮਾਂਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥ ਆਪ ਜਗਤ ਗੋਬਿੰਦ ਏਕ ਮਾਨੈ
 ॥੧੩੦॥ ਕੇ ਵਿਰਲਾ ਐਸੀ ਗਤ ਪਾਵੈ ॥ ਗਿਆਨ ਧਾਰ ਗੋਬਿੰਦ
 ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ਗਿਆਨ ਬੈਰਾਗ ਭਗਤਿ ਜੋ ਸਹਤ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ
 ਅਦ੍ਵੈ ਯਿਓ ਕਹਤ ॥੧੩੧॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ ਬਿਸਰੂਪ ਜੋ ਤੁਝ ਦੇਖਿਆ ਅਰਜਨਾਂ ॥ ਆਗੈ
 ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਖਿਆ ਇਹ ਸਰੂਪ ਮੁਝ ਰਾਜਨਾਂ ॥੧੩੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਦੇਵਤਾ ਭੀ ਨਿਤ ਚਾਹਤੇ ਦੇਖਨ ਐਸਾ ਰੂਪ ॥ ਦੇਖਨ ਇਸ ਕਾ
 ਕਠਨ ਹੈ ਨਾਂ ਦੇਖੈ ਕੋ ਭੂਪ ॥੧੩੩॥ ਐਸੇ ਰੂਪ ਕੀ ਚਾਹਿ ਮੇਂ
 ਤਪਸੀ ਨਿਤ ਤਪ ਕਰੇਂ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਦਿਸਟ ਨ ਆਵਤਾ ਨਿਤ ਵਹੁ
 ਜਨਮੈ ਮਰੇ ॥੧੩੪॥ ਚਉਪਈ ॥ ਬਹੁ ਦਾਨੋ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਕੋਇ ॥
 ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨਾ ਆਵੈ ਧਰਮੋ ਸੋਇ ॥ ਜੈਸਾ ਤੈਂ ਯਹਿ ਦੇਖਿਆ ਮੀਤ ॥
 ਅਬ ਯਹਿ ਬਾਤ ਨਿਸਚੈ ਧਰ ਚੀਤ ॥੧੩੫॥ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭਗਤ
 ਪਿਆਰੇ ॥ ਮੁਝ ਤੇ ਦੂਸਰ ਨਾਹਿ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਮੈਂ ਤੂੰ
 ਨਿਤ ਰਹੈ ॥ ਕੇਵਲ ਮੇਰਾ ਆਸਰਾ ਗਰੈ ॥੧੩੬॥ ਐਸੀ ਭਗਤ ਤੇ
 ਦਰਸਨ ਪਾਇਓ ॥ ਇਸੀ ਭਗਤ ਤੇ ਮੁਝੈ ਰਿਝਾਇਓ ॥ ਤਬ ਤੈ
 ਨੇਤ੍ਰੇ ਸੋ ਭੀ ਦੇਖਿਆ ॥ ਗਿਆਨ ਮਾਂਹਿ ਸਮਝ ਕਰਿ ਪੇਖਿਆ
 ॥੧੩੭॥ ਅਰ ਅਰਜਨ ਮੁਝ ਕੋ ਤੈ ਪਾਇਆ ॥ ਜੋ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਮਾਂਹਿ
 ਚਿਤ ਲਾਇਆ ॥ ਮੇਰੀ ਭਗਤ ਤੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥ ਤੁਝ ਸਾਰਖਾ
 ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ ॥੧੩੮॥ ਅਬ ਜੋ ਤੁਝ ਕੋ ਕਰਨਾ ਆਇਆ ॥ ਸੋ
 ਸੁਨ ਪਾਰਥ ਹੇ ਪੰਡ ਰਾਇਆ ॥ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਨਿਤ ਕਰ ਮੀਤ ॥ ਏਕ
 ਅਦ੍ਵੈ ਰਾਖ ਤੂੰ ਚੀਤ ॥੧੩੯॥ ਗੋਬਿੰਦ ਬਾਝ ਕਛੁ ਅਵਰ ਨ ਜਾਨ ॥
 ਦਿਸਟ ਅਦਿਸਟ ਸਭ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਨ ॥ ਯਹੀ ਪੂਜਾ ਹੈ ਪਾਰਥ
 ਪਿਆਰੇ ॥ ਸਗਲਾ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੇ ॥੧੪੦॥ ਸੰਸਾਰ ਲੋਕ ਕਾ
 ਸੰਗ ਨ ਕਰੈ ॥ ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗ ਹਰਿ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰੈ ॥ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀ
 ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਏਕ ਮਾਂਹਿ ਕਛੁ ਕਹਿਆ ਨ ਜਾਈ ॥੧੪੧॥
 ਰਹੋ ਨਿਰਵੈਰ ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਮੀਤ ॥ ਮੁਝ ਸਰੂਪ ਰਾਖੇ ਤੁਮ ਚੀਤ ॥
 ਜਬ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਅਰਜਨ ਦਿੜ ਹੋਇ ॥ ਮੇਰੀ ਪਦਵੀ ਪਾਵੈ ਸੋਇ

॥ ਏਹ ਉਪਦੇਸ ਸਭ ਭਗਤੋਂ ਮਾਂਹਿ ॥ ਜੋ ਧਾਰੇ ਸੋਈ ਸੁਖ ਪਾਂਹਿ
॥੧੪੨॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਯਾਰਵਾਂ ਧਿਆਇ ਬਿਸੁ ਕੇ ਰੂਪ ॥ ਅਰਜਨ ਦੇਖਿਆ
ਭਗਵਾਂਨ ਸਰੂਪ ॥ ਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਿਓ ॥ ਜਥਾਰਥ
ਸਭ ਮੈ ਤਿਨ ਕੇ ਆਖਿਓ ॥੧੪੩॥ ਸਭ ਕਾ ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੈ ਧਰਾ ॥
ਜੀਉ ਤੇ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕਰਾ ॥ ਸਿੰਘ ਅਰਥ ਬੇਦੋ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥
ਬੇਦ ਮਾਂਹਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਆਹਿ ॥੧੪੪॥ ਅਨੰਦ ਬਾਨੀ ਉਪਨਿਖਦ ਹੈ
ਜੋਇ ॥ ਅਰਥ ਸਿੰਘ ਕਾ ਤਿਸ ਮੈ ਹੋਇ ॥ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਜਿਹ ਨਰ
ਕੋ ਹੋਇ ॥ ਯਹੀ ਬਚਨ ਮਨ ਧਾਰੇ ਸੋਇ ॥੧੪੫॥ ਬਚਨੋਂ ਤੇ
ਅਕਾਲ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਅਕਾਲ ਪਾਇ ਅਕਾਲ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ਸਿੰਘ
ਅਰਥ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਜਾਨੋ ॥ ਸਭ ਕੋ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਮਾਨੋ ॥੧੪੬॥
ਮੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਯਹਿ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਅਨਭਉ ਬਾਤ ਸਭ ਤੁਮੇ ਸੁਨਾਈ ॥
ਆਗੈ ਧਾਰਨ ਤੁਮਰੇ ਹਾਥ ॥ ਭਗਵਾਂਨ ਜਾਨੋਂ ਨਿਤ ਅਪਨੇ ਸਾਥ
॥੧੪੭॥ ਤੁਮ ਕੋ ਅਵਰ ਨ ਤਾਰੇ ਕੋਇ ॥ ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਤੈਸੀ ਗਤਿ
ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋਈ ਕਛੁ ਕਰੇ ॥ ਤੁਮ ਅਕਾਲ ਮਨ ਮੋ ਯਹਿ ਧਰੇ
॥੧੪੮॥ ਤੁਮਰੇ ਬਾਝ ਅਵਰ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਜੋ ਦੇਖੇ ਸੋ ਗੋਬਿੰਦ
ਸੋਇ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਨਾ ਅਵਰ ਨਹੀ ਭਾਈ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਏਕ
ਦ੍ਰਿਸਟਾਈ ॥੧੪੯॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤ੍ਰਸੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਵਿਸ਼੍ਵਰੂਪ ਦਰਸ਼ਨ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਯਾਰਵਾਂ ਧਿਆਇ
॥੧੫॥੧੨੧॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਬਾਰਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਤੇ ਬਚਨ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਿ ਅਰਜਨ ਬੋਲੇ ਏਹ ॥ ਹੇ
 ਮਾਧਵ ਹੇ ਰਿਖੀਕੇਸ ਹੇ ਬਾਸਦੇਵ ਸਰਬੇਹ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਹ ਜੋ
 ਤੁਮਰਾ ਰੂਪ ਮੈਂ ਸਰਗੁਨ ਦੇਖਿਓ ਮੀਤ ॥ ਉਪਾਸਕ ਏਕ ਇਸ
 ਰੂਪ ਕੇ ਮਨ ਮੈ ਰਾਖੈ ਨੀਤ ॥੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਰੂਪ ਜੋ
 ਦੂਸਰਾ ਸੋ ਅਬਿਨਾਸੀ ਆਹਿ ॥ ਮਹਿਮਾਂ ਬਿਖੇ ਨ ਆਵਤਾ
 ਅਬਚਨੀ ਕਹੀਐ ਤਾਹਿ ॥੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੋ ਉਪਾਸਕ ਕੇ ਬਿਖੈ
 ਸ੍ਰੇਸਟ ਉਪਾਸਕ ਹੈ ਕਵਨ ॥ ਮੁਝ ਕੋ ਯਹਿ ਸਮਝਾਈਐ ਹੇ
 ਨਾਇਕ ਤ੍ਰੈਭਵਨ ॥੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਤ ਹੀ ਭਾਖੇ
 ਗੋਬਿੰਦ ਭੂਪ ॥ ਭਗਤੋ ਕੇ ਸੁਖ ਦੇਨ ਕੋ ਧਾਰਿਓ ਸਰਗੁਨ ਰੂਪ
 ॥੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਮੇਰੇ ਸਰਗੁਨ ਰੂਪ ਕੋ ਭਗਤ ਰਾਖੈ ਮਨ
 ਮਾਹਿ ॥ ਮਨ ਤਿਨ ਕਾ ਤਿਸ ਰੂਪ ਮੈ ਨਿਤ ਜੁਗਤ ਹੀ ਆਹਿ ॥੬॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਮ ਸਰਧਾ ਅਰ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ਨਿਤ ਉਪਾਸੇ ਮੋਹਿ ॥
 ਉਪਾਸਕ ਸਰਗੁਨ ਰੂਪ ਕਾ ਉਤਮ ਸਭ ਤੇ ਹੋਇ ॥੭॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਯਹਿ ਜਗਤ ਕੋ ਸਰਗੁਨ ਧਾਰਿਓ ਰੂਪ ॥
 ਜੋ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਸੁ ਉਪਾਸਕ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ॥੮॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਦੂਸਰ ਰੂਪ ਮੁਝ ਅਬਿਨਾਸੀ ਆਖੰਡ ॥
 ਮਹਿਮਾ ਜਿਸ ਕੇ ਬਚਨ ਮੈ ਆਵੈ ਨਹੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ॥੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਅਬਗਤ ਐਸਾ ਰੂਪ ਮੁਝ ਜੋ ਪੇਖੇ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ॥ ਭਗਤ ਜਾਨੈ
 ਯਹਿ ਮਨ ਬਿਖੈ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਆਹਿ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਿਤਵਨ
 ਪਰੇ ਵਹੁ ਰੂਪ ਹੈ ਨਿਰ ਅਕਾਰ ਅਦ੍ਵੀਤ ॥ ਨਿਰਚਲ ਅਚਲ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਜਿਹ ਨਿਰਗੁਣ ਜਾਨੋਂ ਮੀਤ ॥੧੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਪਾਸਕ ਜੋ ਇਸ
 ਰੂਪ ਕੇ ਸੋ ਕਰਤੇ ਹੈ ਏਹੁ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੰਜਮ ਰਾਖਤੇ ਜਗ ਮੈ ਸਮ
 ਵਰਤੇਹੁ ॥੧੨॥ ਚਉਪਈ ॥ ਉਪਾਸਕ ਜੋ ਨਿਰਗੁਣ ਕੇ ਆਹੀ ॥
 ਕਲਿਆਨ ਸਭੀ ਲੋਕੋ ਕੇ ਚਾਂਹੀ ॥ ਸਭ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਵਹਿ ਨੀਤ ॥
 ਸੁਖੀ ਚਾਹੇ ਸਭ ਕੋ ਹੇ ਮੀਤ ॥੧੩॥ ਐਸੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਮ ਜਿਸ ਕੇ
 ਹੋਇ ॥ ਤਿਸ ਹੀ ਪਾਇਓ ਰੂਪ ਮੁਝ ਸੋਇ ॥ ਐਸੇ ਭਗਤ ਮੁਝ ਰੂਪ
 ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਸਮਤਾ ਸੋ ਮੁਝ ਮਾਹਿ ਸਮਾਵੈ ॥੧੪॥ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੈ
 ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ ॥ ਪਰੈ ਬਚਨ ਤੇ ਤਿਸੀ ਸਰੂਪ ॥ ਜਿਹਬਾ ਤਿਸ ਕੇ
 ਸਕੈ ਨ ਗਾਇ ॥ ਮਨ ਕਰਿ ਵਹੁ ਚਿਤਵਿਆ ਨਹੀ ਜਾਇ ॥੧੫॥
 ਬੁਧ ਕਰਿ ਤਿਸ ਦੇਖੈ ਕੇ ਨਾਂਹਿ ॥ ਐਸਾ ਰੂਪ ਕਠਨ ਸੋ ਪਾਹਿ ॥
 ਜੀਤਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਮਤਾ ਭਾਈ ॥ ਸੋ ਭੀ ਕਠਨ ਬਾਤ ਮੈਂ ਪਾਈ ॥੧੬॥
 ਦਇਆ ਸਭੁ ਲੋਕੋ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਏਹ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੀ ਆਹਿ ॥
 ਨਿਰਗੁਣ ਉਪਾਸਕ ਜੋ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਸਭੀ ਕਠਨ ਹੈ ਰੀਤ
 ॥੧੭॥ ਭਗਤੋਂ ਕੇ ਅਬ ਸੁਖ ਨਮਿਤ ॥ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਧਾਰਾ ਮੈ
 ਮਿਤ ॥ ਜੋ ਇਸ ਸਰਗੁਣ ਸਰਨੀ ਆਵੈ ॥ ਸੋਈ ਭਗਤ ਮੁਝ
 ਪਦਵੀ ਪਾਵੈ ॥੧੮॥ ਅਪਨੇ ਕਰਮ ਸਭ ਮੁਝ ਪੈ ਅਰਪੈ ॥ ਜੋ ਕੁਛ
 ਕਰੈ ਮੁਝ ਮਾਂਹਿ ਸਮਰਪੈ ॥ ਕਹੇ ਕਰੇ ਹੈ ਸਭ ਭਗਵਾਂਨ ॥ ਜੋ ਵਰਤੇ
 ਤਿਸ ਆਗਿਆ ਜਾਨ ॥੧੯॥ ਐਸੇ ਜੋਗੁ ਕਰਿ ਮੁਝ ਸੋ ਜੁੜੇ ॥ ਆਠ
 ਪਹਰ ਮੁਝ ਸਿਮਰਨ ਕਰੈ ॥ ਮੇਰੇ ਉਪਾਸਕ ਜੋ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਜਨਮ
 ਮਰਨ ਨਾਹੀ ਤਿਨ ਰੀਤ ॥੨੦॥ ਸੰਸਾਰ ਭਰਮ ਤੇ ਤਿਸ ਕੋ ਤਾਰੋ ॥
 ਤਾਤਕਾਲ ਮੈ ਤਿਸੀ ਉਬਾਰੋ ॥ ਜਿਨ ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਮੁਝ ਮੈਂ ਰਾਖਾ
 ॥ ਭਗਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਸ ਨਰ ਨੇ ਚਾਖਾ ॥੨੧॥ ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਕਛੁ
 ਕਰਨਾਂ ਨਾਂਹੀ ॥ ਸਭੁ ਕਛੁ ਜਾਨੈ ਹੁਕਮ ਹਰਿ ਮਾਹੀ ॥ ਯਹਿ ਬਾਤ
 ਸਤ ਵਹੁ ਜਾਨੈ ॥ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀ ਸਭ ਈਸ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥੨੨॥ ਹੇ
 ਅਰਜਨ ਮਨ ਮੁਝ ਮੈ ਰਾਖ ॥ ਸਭ ਕਛੁ ਮੇਰੀ ਆਗਿਆ ਲਾਖ ॥

ਬੁਧ ਚੇਤਾ ਜਬ ਨਿਹਚਾ ਹੋਇ ॥ ਪਰਮ ਕਲਿਆਨ ਪਾਵੈਗਾ ਸੋਇ
 ॥੨੩॥ ਅਰ ਜੋ ਮਨ ਤੁਝ ਲਾਗੈ ਨਾਂਹੀ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਚਿਤਵਨ ਕੇ
 ਮਾਂਹੀ ॥ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇ ਤੁਮ ਅਪਨੀ ਬੁਧ ਸੋ ॥ ਮਨ ਕੋ ਪਕੜੇ ਜੁਧ
 ਕਰ ਬੁਧ ਸੋ ॥੨੪॥ ਬੁਧ ਕਰਿ ਪਕੜ ਗੋਬਿੰਦ ਮੈ ਰਾਖੇ ॥ ਯਹੀ
 ਅਭਿਆਸ ਉਤਮ ਮੈ ਆਖੇ ॥ ਅਰ ਅਭਿਆਸ ਜੋ ਕੀਆ ਨ ਜਾਇ ॥
 ਮਨ ਚਲਤੇ ਕੇ ਸਾਂਤ ਨ ਪਾਇ ॥੨੫॥ ਤਬ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ ਕਰਮ
 ਨਿਤ ਕਰੇ ॥ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਮਨ ਮੈ ਧਰੇ ॥ ਪ੍ਰਾਤਕਾਲ ਸੋਨੇ ਪਰਜੰਤ ॥
 ਪੂਜਾ ਮਾਂਹਿ ਰਹੇ ਵਰਤੰਤ ॥੨੬॥ ਯਹੀ ਪੂਜਾ ਜੋ ਮੁਝ ਕੇ ਜਾਨਹੁ ॥
 ਸਭੀ ਬਾਸਦੇਵ ਚਿਤ ਮਾਨਹੁ ॥ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁਝ ਲਾਗੈ ਜਬ ਮਨ
 ॥ ਮੇਰੇ ਮਾਰਗ ਕਾ ਪਾਵੈ ਤੂੰ ਧਨ ॥੨੭॥ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਜੋਇ ॥
 ਤਿਸ ਕੋ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਤੂੰ ਯਹਿ ਨਾਹੀ ਕਰ ਸਾਕੈ ॥
 ਇਸ ਪੂਜਾ ਮੈ ਮਨ ਨਹੀ ਰਾਖੈ ॥੨੮॥ ਅਵਰ ਸੁਨੋ ਹੇ ਅਰਜਨ ਯਾਰ
 ॥ ਦੋ ਕਰ ਜੋੜ ਕਰੇ ਨਮਸਕਾਰ ॥ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹੋ ਹੇ ਕਿਸਨ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥
 ਸਰਬ ਘਟਾ ਕੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥੨੯॥ ਤੁਮਰੀ ਸਰਨਿ ਰਾਖੇ ਤੁਮ ਆਪ
 ॥ ਜੋ ਤੁਮ ਸਭ ਮੈ ਰਹੈ ਬਿਆਪ ॥ ਯਹਿ ਕਹਿ ਕਰਿ ਮੁਝ ਪਾਇਨ
 ਪਰੇ ॥ ਬਾਂਛਾ ਕੋਈ ਨ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰੇ ॥ ਕਰਮੋ ਕਾ ਫਲ ਤਿਆਗੋ
 ਮੀਤ ॥ ਬਿਖਿਆ ਤੇ ਮਨ ਰਾਖੇ ਜੀਤ ॥੩੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨ
 ਭਗਵਾਨ ਮੈਂ ਰਾਖਤਾ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਉ ਅਭਿਆਸ ॥ ਅਭਿਆਸ ਜੋਗ
 ਜੋ ਨਰ ਕਰੈ ਪਾਵੈ ਮੁਝ ਮੈ ਬਾਸ ॥੩੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਮ
 ਕਲਿਆਨ ਅਭਿਆਸ ਜੋ ਭਗਤੋਂ ਕੋ ਨਿਤ ਦੇਇ ॥ ਭਗਤ ਮੇਰੇ
 ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਸਾਂਤ ਸੁਖ ਸਭ ਲੇਇ ॥੩੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਝ ਜਾਨਨ
 ਕਾ ਗਿਆਨ ਗੀਤਾ ਭਾਗਵਤ ਮਾਂਹਿ ਜੋ ॥ ਸਹਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤ ਹੈ
 ਭਗਤ ਮੇਰੇ ਕੇ ਸੋ ॥੩੩॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਐਸਾ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਭਗਤ
 ਪਾਵੈ ਆਨੰਦ ਸੁਖ ॥ ਉਪਜੈ ਤਿਨ ਕੇ ਗਿਆਨ ਮੁਝ ਲੀਲਾ ਮੈ
 ਨਿਤ ਰਹੈ ॥੩੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਰਮਤ ਜੋ ਲੀਲਾ ਮਾਂਹਿ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਮ

ਧਿਆਨ ਹੈ ॥ ਮੇਰੀ ਪਦਵੀ ਮਾਹਿ ਲੀਨ ਰਹੇ ਵਹਿ ਧਿਆਨ ਸੋਂ
 ॥੩੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਬਹੁ ਜਨਮੋ ਕੇ ਕਰਮ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਜੋ ਤਿਨ ਕੀਏ ॥
 ਤਿਸੀ ਧਿਆਨ ਕੇ ਧਰਮ ਸਭੀ ਕਰਮ ਤਿਹ ਤਿਆਗ ਜਾਂਹਿ ॥੩੬॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਰਮ ਆਗੈ ਤਿਸ ਕੇ ਰਹੈ ਪਾਵੈ ਪਦਵੀ ਸਾਂਤ ॥ ਸਾਂਤ
 ਰੂਪ ਜੋ ਭਗਤ ਹੈ ਲਛਨ ਤਿਸ ਇਹ ਭਾਂਤ ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੁਰਾ
 ਨ ਚਿਤਵੈ ਕਿਸੀ ਕਾ ਮਨ ਚਿਤ ਬਚੇਨੋਂ ਮਾਂਹਿ ॥ ਦੇਵੇ ਦੁਖ ਨ
 ਕਿਸੀ ਕੋ ਸਭ ਸੋ ਮਿਤ੍ਰ ਆਹਿ ॥੩੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਇਆਲ ਰਹੈ
 ਵਹੁ ਸਭੁ ਪਰਿ ਮਮ ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ ਰਹਤ ॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਮਾਹਿ ਸਮਾਂਨ
 ਹੋ ਸੰਤੁਸਟ ਰਹੈ ਮੁਝ ਸਹਤ ॥ ੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਰੰਤਰ ਮੁਝ ਸੋ
 ਜੁੜ ਰਹੈ ਮਨ ਰਾਖੈ ਵਹੁ ਜੀਤ ॥ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਹਚਾ ਜਿਸ ਮੁਝ ਬਿਖੈ
 ਬਿਖੈ ਨ ਰਾਖੈ ਚੀਤ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ ਜੋ ਕੋ ਭਗਤ ਹੈ ਮੁਝ ਕੋ
 ਪਿਆਰਾ ਹੋਇ ॥ ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹਤ ਵਹੁ ਭਉ ਰਾਖੈ ਨਹੀ ਕੋਇ
 ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਉ ਨ ਦਿਖਾਵੈ ਕਿਸੀ ਕੋ ਸਭ ਸੋ ਰਾਖੈ ਹਿਤ ॥
 ਐਸਾ ਭਗਤ ਵਹੁ ਮੁਕਤ ਹੈ ਸੋਈ ਮੇਰਾ ਮਿਤ ॥੪੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਬਾਛੈ ਨਾਂਹੀ ਵਸਤ ਕਿਛੁ ਨਿਤ ਰਾਖੈ ਮੁਝ ਧਿਆਨ ॥ ਪਵਿਤ੍ਰ ਰਾਖੈ
 ਦੇਹਿ ਕੋ ਜਲ ਸੋ ਕਰੇ ਇਸਨਾਨ ॥੪੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਹਿ ਪਵਿਤ੍ਰ
 ਇਸਨਾਨ ਸੋ ਮਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਝ ਗਿਆਨ ॥ ਨਿਤ ਰਾਖੈ ਵਹੁ ਅਮਲ
 ਭਗਤ ਉਤਮ ਨਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥੪੩॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਐਸਾ ਭਗਤ
 ਮੇਰਾ ਜੋ ॥ ਐਸੀ ਰਹਤ ਜਾ ਮੈ ਹੋ ॥ ਸੁਖ ਰੂਪ ਨਿਤ ਵਹੁ ਰਹੈ ॥
 ਚਈਤਨ ਆਪ ਮਾਹੀ ਲਹੈ ॥੪੪॥ ਸੰਸਾਰ ਮਾਹਿ ਉਦਾਸ ॥ ਤਿਸ
 ਸਦਾ ਮੁਝ ਮੈ ਬਾਸ ॥ ਸਭ ਅਰਥ ਤਿਆਗੈ ਮੀਤ ॥ ਐਸੇ ਭਗਤ ਸੋ
 ਮੁਝ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਕਛੁ ਹਰਖ ਸੋਗ ਨ ਕਰੈ ॥ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਸਮ ਚਿਤ ਧਰੈ
 ॥ ਚਿੰਤਾ ਕਰੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥ ਕਾਂਖਾ ਕਿਸੀ ਕੀ ਨਹੀ ਹੋਇ ॥੪੫॥ ਸੁਭ
 ਅਸੁਭ ਦੋਉ ਤਿਆਗ ॥ ਵਹੁ ਤੇ ਰਹਿਆ ਮੁਝਿ ਸੋ ਲਾਗ ॥ ਮੁਝ
 ਸਾਥ ਮਿਲਿਆ ਰਹੈ ॥ ਵਹੁ ਭਗਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਹੈ ॥੪੬॥ ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰ

ਏਕ ਸਮਾਂਨ ॥ ਯਹਿ ਬਿਧਿ ਭਗਤ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ਨਿਰਾਦਰ ਆਦਰ
ਤਿਸ ਸਮ ਹੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਉਸਨ ਸੀਤ ਨ ਕੋਇ ॥੪੯॥ ਦੁਖ ਸੁਖ
ਦੇਹਿ ਕਾ ਸਮ ਲਹੈ ॥ ਦੁਤੀਏ ਭਾਉ ਮੈਂ ਨ ਰਹੈ ॥ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦ
ਦੇਉ ਸਮਾਨ ॥ ਮੋਨੀ ਹੋਇ ਬ੍ਰਹਮ ਪਹਿਚਾਨ ॥੫੦॥ ਸਭ ਏਕ ਜਾਨੈ
ਮੀਤ ॥ ਏਕ ਅਬਾਚ ਰਾਖੈ ਚੀਤ ॥ ਯਹਿ ਮੋਨ ਉਤਮ ਹੋਇ ॥ ਜਾਨੈ
ਏਕ ਹਰਿ ਸਭ ਸੋਇ ॥੫੧॥ ਸੰਤੁਸਟ ਨਿਤ ਵਹੁ ਰਹੈ ॥ ਧੀਰਜ
ਗਿਆਨ ਕੇ ਵਹੁ ਰਾਹੈ ॥ ਬਸਤੀ ਠਉਰ ਨਾ ਕੇ ਕਰੇ ॥ ਘਰ ਕਾ
ਅਰੰਭ ਮਨ ਨਹੀ ਧਰੇ ॥੫੨॥ ਠਉਰ ਬਨੀ ਹੋਈ ਹੋਇ ॥ ਤਹਾਂ ਵਹੁ
ਜਾਇ ਬਸਤਾ ਸੋਇ ॥ ਤਹਾਂ ਵਹੁ ਬੈਠ ਮੁਝ ਸੋ ਜੁੜੈ ॥ ਵਹੁ ਨਿਤ
ਭਜਨ ਮੇਰਾ ਕਰੇ ॥੫੩॥ ਮਨ ਰਾਖੈ ਵਹੁ ਮੁਝ ਮਾਂਹਿ ॥ ਰਹੈ ਲੀਨ
ਮੁਝ ਸੋ ਆਹਿ ॥ ਪਿਆਰਾ ਭਗਤ ਮੇਰਾ ਸੋਇ ॥ ਏਤੇ ਲਛਨ ਜਿਸ
ਮੇ ਹੋਇ ॥੫੪॥ ਜੈਸੇ ਲਛਨ ਤੁਝ ਕੋ ਕਰੇ ॥ ਜੇ ਕੇ ਨਿਤ ਤਿਨ ਮੇ
ਰਹੇ ॥ ਸੋ ਲਛਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਆਹਿ ॥ ਵਰਤੈ ਜੇ ਕੇ ਇਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ
॥੫੫॥ ਤਿਸ ਕੇ ਰੋਗ ਦੂਖ ਨ ਹੋਇ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚਾਖਿਆ ਤਿਨ ਸੋਇ
॥ ਐਸਾ ਧਰਮ ਉਤਮ ਅਹੈ ॥ ਪਾਛੈ ਸਭੀ ਤੁਝ ਕੋ ਕਰੈ ॥੫੬॥ ਐਸੇ
ਧਰਮ ਸੇਵੈ ਕੋਇ ॥ ਸਭ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟ ਮੁਝ ਕੋ ਹੋਇ ॥ ਨਾਮ ਭਗਤ
ਤਿਸ ਨਰ ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਯਹਿ ਧਰਮ ਪਾਵੈ ਕੋਇ ॥੫੭॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਦ੍ਵਾਦਸਮੇ ਧਿਆਇ ਸੰਪੂਰਨ ਕਹਾ ॥ ਲਛਨ ਸੰਤ ਕਾ
ਤਿਸ ਮੇ ਲਹਾ ॥ ਖਾਲਸਾ ਜੇ ਇਸ ਮੈ ਵਰਤੈ ॥ ਸੰਤੁਸਟ ਰਹੈ ਧਰਮ
ਇਸ ਕਰਤੇ ॥੫੮॥ ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਅਤਿ ਸੁਖ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਜੀਵਨ
ਮੁਕਤ ਵਹੁ ਪੁਰਖ ਕਹਾਵੈ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਵਹੁ ਸਭ ਕੇ ਜਾਨੈ ॥ ਸਭ
ਸੰਸਾਰ ਹਰਿ ਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥੫੯॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੂ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇ ਭਕਤਿ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਬਾਰਵਾਂ ਧਿਆਇ ॥ ੧੨॥੧੨੭੬॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਤੇਰਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਛੰਦ ॥ ਪ੍ਰਸਨ ਕਹੇ ਹੈ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਪੈ ॥ ਹੇ ਕੇਸਵ ਦੀਨ
ਦਇਆਲ ਮੁਝ ਕੇ ਉਤਰ ਦੇਹ ॥ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਪੁਰਖ ਕੇ ਅਰਥ ਖੇਤ੍ਰ
ਖੇਤ੍ਰਗ ਬਤਾਵਹੁ ॥ ਗਿਆਨ ਗੇਉ ਇਹ ਖਸਟ ਮੁਝੇ ਤੁਮ ਭਾਖ
ਸੁਨਾਵਹੁ ॥ ਸਭ ਕੇ ਅਰਥ ਮੁਝ ਭਾਖੇ ਮਾਧੋਦੇਵ ਸਤਿ ॥ ਯਹੀ ਮੇਰੀ
ਅਰਦਾਸ ਭਾਖੇ ਖਸਟ ਗਤਿ ॥੧॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਤਰ ਦੇਵੈ ਰਿਖੀਕੇਸ ਪਾਰਥ ਪ੍ਰਸਨ ਜੋ ਆਹਿ ॥ ਹੇ
ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਸਮਝ ਲੈ ਸਭ ਮੈ ਭਾਖੇ ਤਾਂਹਿ ॥੨॥ ਚਉਪਈ ॥
ਖੇਤ੍ਰ ਖੇਤ੍ਰਗ ਅਰਥ ॥ ਯਹਿ ਜੋ ਦੀਸੈ ਮਾਨਸ ਦੇਹਿ ॥ ਇਸ ਕੇ ਖੇਤ੍ਰ
ਮਨ ਮੋ ਲੇਹਿ ॥ ਜੋ ਕਛੁ ਬੋਏ ਖੇਤ੍ਰ ਮਾਂਹੀਂ ॥ ਸੋ ਸਭ ਖੇਤ੍ਰੀ ਦ੍ਰਿਸਟੀ
ਆਂਹੀ ॥੩॥ ਤੈਸੇ ਕਰਮ ਜੋ ਦੇਹਿ ਮੈ ਕਰੈ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਫਲੁ ਸਭ
ਨਦਰੀ ਪਰੈ ॥ ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੇਹਿ ਖੇਤ੍ਰ ਕਹੀਐ ॥ ਬਹੁਤ ਵਸਤ ਤੋਂ
ਥਿਤ ਤਿਹ ਲਹੀਐ ॥੪॥ ਸੋ ਥਿਤ ਏਕ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਕਰਾ ॥ ਥਿਤ ਕੋ
ਜਾਨਨ ਮਨ ਮੋ ਧਰਾ ॥ ਜਾਨਨਹਾਰ ਖੇਤ੍ਰਗ ਕਹਾਵੈ ॥ ਜੋ ਦੇਹਿ ਥਿਤ
ਕੋ ਸਗਲ ਬਤਾਵੈ ॥੫॥ ਸੋ ਸਭ ਜਾਨਨਹਾਰ ਮੈ ਪਾਰਥ ॥ ਮੇਰੇ ਨਾਮ
ਖੇਤ੍ਰਗ ਜਥਾਰਥ ॥ ਸੋ ਖੇਤ੍ਰਗ ਤੁਮ ਮੁਝ ਕੇ ਜਾਨੋ ॥ ਅਬ ਖੇਤ੍ਰ
ਸਮਗ੍ਰੀ ਸਗਲ ਬਖਾਨੋ ॥੬॥ ਆਗੈ ਰਿਖੇ ਕਹੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ॥ ਸੂਤ
ਭੀ ਕਹਿਓ ਸਭ ਦੇਹਿ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਵੇਤਾ ਜੋ ਵੇਦ ਕੋ ਜਾਨੋ ॥
ਤਿਨ ਭੀ ਥਿਤ ਕੇ ਅਰਥ ਬਖਾਨੋ ॥੭॥ ਤਿਨੋ ਬਿਖੈ ਜੋ ਸ੍ਰੇਸਟ ਮੈ ਹੋ
॥ ਸਮਗ੍ਰੀ ਦੇਹਿ ਅਬ ਤੁਝ ਸੋ ਕਹਿਓ ॥ ਜੋ ਨਿਹਚੇ ਕਰਿ ਤੁਝ ਕੇ
ਕਹੋ ॥ ਸੋ ਵਿਸੇਖ ਸਰਬ ਤੋਂ ਲਹੋ ॥੮॥ ਦਿਬ ਖੇਤ੍ਰ ਜੋ ਦੇਹਿ ਮਾਨੁਖ
॥ ਤਿਸ ਤੇ ਸੀਤ ਉਸਨ ਸੁਖ ਦੁਖ ॥ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸਭ ਭਾਖੋ

॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਪੰਚ ਤਤ ਕੋ ਆਖੋ ॥੯॥ ਭੂਮ ਜਲ ਅਗਨ ਬਾਇ ਅਕਾਸ
 ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਦੇਹਿ ਖੇਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ਭੂਮ ਅੰਸ ਮਾਸ ਕੇ ਜਾਨੋ ॥ ਰੁਪ੍ਰ
 ਅੰਸ ਤੇਇ ਕੇ ਮਾਨੋ ॥੧੦॥ ਅਗਨ ਅੰਸ ਖੁਧਿਆ ਹੈ ਮੀਤ ॥
 ਪਉਨ ਅੰਸ ਸ੍ਵਾਸ ਧਰ ਚੀਤ ॥ ਅਕਾਸ ਅੰਸ ਪੋਲਾਰ ਸਭ ਕਹੀਐ ॥
 ਦੇਹਿ ਪਾਂਚ ਭੂਤ ਕੇ ਲਹੀਐ ॥੧੧॥ ਅਵਰ ਵਸਤ ਪਾਛੈ ਜਬ ਮਿਲੈ
 ॥ ਤਾਤੇ ਦੇਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਚਲੈ ॥ ਮਨ ਚਿਤ ਬੁਧਿ ਅਹੰਕਾਰ ਯਹਿ
 ਚਾਰ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦਸ ਅਬ ਕਹੋ ਪੁਕਾਰ ॥੧੨॥ ਪੰਚ ਇੰਦ੍ਰੀ ਗਿਆਨ
 ਤੁਮ ਜਾਨੋ ॥ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀ ਪੰਚ ਫੁਨ ਮਾਨੋ ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰ ਅਰੁ
 ਜਿਹਵਾ ਨਾਸ ॥ ਪੰਚਮ ਤੁਚਾ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਰਾਸ ॥੧੩॥ ਵਾਕ
 ਹਾਥ ਪਾਂਉ ਗੁਦ ਪਾਉ ॥ ਪਾਂਚੇ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀ ਚਿਤ ਲਾਉ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ
 ਅਹਾਰ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜਾਨੋ ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਅਹਾਰ ਦੇਖਨ ਕੇ ਮਾਨੋ ॥੧੪॥
 ਜਿਹਵਾ ਅਹਾਰ ਸ੍ਵਾਦ ਧਰ ਚੀਤ ॥ ਗੰਧ ਅਹਾਰ ਨਾਸ ਕੋ ਮੀਤ ॥
 ਸਬਦ ਅਹਾਰ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰ ਕੇ ਭਾਈ ॥ ਤੁਚਾ ਅਹਾਰ ਸਪਰਸ ਬਤਾਈ
 ॥੧੫॥ ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਥਿਤ ਏਹ ਮਾਂਹਿ ॥ ਆਰੈ ਕਹੇ ਜੋ ਤਿਸ
 ਵਰਤਾਂਹਿ ॥ ਭਲੀ ਵਸਤ ਮਹਿ ਇਛਿਆ ਰਹੈ ॥ ਬੁਰੀ ਵਸਤ ਕੇ
 ਬਿਖਿਆ ਕਹੈ ॥੧੬॥ ਕਬਹੂੰ ਸੁਖ ਕਬਹੂੰ ਹੈ ਦੁਖ ॥ ਚਾਰੇ ਮੈ ਵਰਤੈ
 ਮਾਨੁਖ ॥ ਇਨ ਮੈ ਦੇਖੇ ਚਈਤਨ ਜੈਸਾ ॥ ਇਨ ਚਾਰੇ ਮੈ ਸਾਖੀ
 ਕੈਸਾ ॥੧੭॥ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਕਹੈ ਹਉ ਸੁਖੀ ॥ ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਕਹੈ ਹਉ
 ਦੁਖੀ ॥ ਯਹਿ ਚਾਰੇ ਦੇਹਿ ਖੇਤ੍ਰ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੋ ਚਾਰੇ ਤਿਸ ਮੈ ਵਰਤਾਂਹਿ
 ॥੧੮॥ ਖੇਤ੍ਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਬੋਰੇ ਮੈ ਕਹਿਆ ॥ ਦੇਹਿ ਥਿਤ ਸੰਪੂਰਨ
 ਭਇਆ ॥ ਆਰੈ ਚਈਤਨ ਜਾਨਨ ਗਿਆਨ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਕਹੋ
 ਬਖਾਨ ॥ ਏਤੇ ਲਛਨ ਜੋ ਕੋਈ ਕਰਹੈ ॥ ਗਿਆਨ ਦੀਪ ਤਿਹ ਘਟ
 ਮੈ ਜਰ ਹੈ ॥੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਾਨ ਭਾਉ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰਿ ਡਿੰਭ ਨ
 ਰਾਖੈ ਕੋਇ ॥ ਮਨ ਬਚਨਨ ਅਰ ਕਰਮ ਸੋ ਸਭ ਕੇ ਮਿਤ੍ਰ ਹੋਇ
 ॥੨੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜੀਵ ਕੇ ਦੁਖ ਨਾ ਦੇਵੈ ਸੋਇ

॥ ਖਿਮਾਵੰਤ ਅਰ ਦਇਆਵਾਂਨ ਨਿਰਮਲ ਨਿਤ ਹੀ ਹੋਇ ॥੨੧॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇਵੈ ਗਿਆਨ ॥ ਸੋ
 ਗੁਰ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦ ਤਿਸ ਕੋ ਮਾਨ ॥੨੨॥ ਪਵਿਤ੍ਰ ਰਾਖੇ
 ਦੇਹ ਕੋ ਜਲ ਸੋ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨ ॥ ਮਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਿਤ ਕਰੈ ਸੁਨ
 ਸੁਨ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ॥੨੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਧੀਰਜ ਸੋ ਮਨ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰੇ
 ਜਾਵਨ ਕਹੂੰ ਨ ਦੇਇ ॥ ਨਿਤ ਅਨਿਤ ਜੋ ਸਾਂਖ ਹੈ ਤਿਹ ਬੀਚਾਰ
 ਕਰੇਇ ॥੨੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰਥ ਜੋ ਭੋਗ ਹੈ ਤਿਹ ਕਾ ਕਰੈ
 ਤਿਆਗ ॥ ਰਹਤ ਹੋਇ ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ ਗਿਆਨ ਸਾਧਨ ਮੈ ਲਾਗ
 ॥੨੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਹਿ ਸਾਧਨ ਗਿਆਨ ਨਮਿਤ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰੈ ਹੈ
 ਕੋਇ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਅਰੁ ਜਰਾ ਸੌ ਵਹੁ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਹੋਇ ॥੨੬॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੀ ਜੋ ਸਰਧਾ ਕਰੈ ਰੋਗ ਦੋਖ ਹੋਇ ਨਾਸ ॥ ਐਸੇ
 ਸਾਧਨ ਤੇ ਸਖੇ ਗਿਆਨ ਹੋਇ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਵਰ
 ਸਾਧਨ ਅਬ ਕਹਤ ਹੋ ਜਿਉ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਰਤੈ ਸੋਇ ॥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਤ੍ਰ
 ਕੁਟੰਬ ਸਭ ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇ ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਦਾਸ ਰਹੈ
 ਨਿਤ ਜਗ ਸੌ ਜਾਨੈ ਐਸੀ ਰੀਤ ॥ ਪਾਂਧੀ ਜਿਵੈਂ ਸਰਾਇ ਮੈ ਰੈਨ
 ਬਸੇਰਾ ਕੀਤ ॥੨੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਜਾਨਤਾ ਇਹ ਬਿਧ
 ਵਰਤੇ ਸੋਇ ॥ ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਕਰਿ ਮਾਨਤਾ ਦੇਖੈ ਸਮ ਸਭ ਕੋਇ
 ॥੩੦॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਮੁਝ ਭਗਤ ਐਸਾ ਹੋਇ ॥ ਅਖੰਡ ਭਗਤ
 ਧਾਰੈ ਸੋਇ ॥ ਸੀਲ ਭਗਤ ਯਿਉ ਮੁਝ ਸਾਥ ॥ ਗਾਵੈ ਨਿਤ ਮੇਰੀ
 ਗਾਤ ॥੩੧॥ ਅਬ ਬਸੈ ਐਸੀ ਠਉਰ ॥ ਮਾਨੁਖ ਜਹਾਂ ਨਾਂਹੀ ਹੋਰ ॥
 ਐਸੀ ਇਕਾਤ ਠਉਰ ਬਨ ਬਸੈ ॥ ਮੇਰੇ ਭਜਨ ਸੌ ਵਹੁ ਰਸੈ ॥੩੨॥
 ਸੁਖ ਸੰਸਾਰ ਸੰਗ ਨ ਕਰੈ ॥ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਨਿਤ ਮਨ ਧਰੈ ॥ ਯਹਿ
 ਸਭ ਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ ਬਾਤ ॥ ਜੋ ਕੋ ਧਾਰੈ ਮਨ ਮੌ ਸਾਂਤ ॥੩੩॥
 ਉਪਜੈ ਤਿਸੀ ਮਨ ਗਿਆਨ ॥ ਤਿਸ ਦਿਸਟਾਂਤ ਐਸਾ ਮਾਨ ॥ ਜੈਸੇ
 ਦੀਪ ਧਰੇ ਜਲਾਇ ॥ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈਂ ਚਾਂਦਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ॥੩੪॥ ਦੇਖੈ

ਸਭੀ ਚਾਂਦਨਾ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤੈਸੇ ਗਿਆਨ ਦੀਪਕ ਆਂਹਿ ॥ ਗਿਆਨੋ ਦੇਖ
 ਹੈ ਮੁਝ ਸੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਹੋਇ ॥੩੫॥ ਲਛਨ ਪਾਵਨੇ
 ਯਹਿ ਗਿਆਨ ॥ ਪਾਰਬ ਸਭੀ ਸਾਚੇ ਮਾਨ ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਅਵਰ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਸੋ ਸਭ ਝੂਠ ਤੂੰ ਬੀਚਾਰ ॥ ਗੋਉ ਅਰਬ ਅਬ ਮੈ ਕਹੋਂ ॥
 ਗੋਉ ਨਾਮ ਅਪਨਾ ਲਹੋਂ ॥੩੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੋਉ ਨਾਮ ਅਨਾਦ ਹੈ
 ਪਰੈ ਸਭ ਤੇ ਆਹਿ ॥ ਪਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ ਏਕ ਹੋਂ ਗੋਉ ਨਾਮ ਮੁਝ
 ਤਾਂਹਿ ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰੇ ਦੇਹਿ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ
 ਜਾਨ ॥ ਸਰਬ ਠਉਰੋ ਮੈਂ ਹਾਥ ਪਾਉ ਏਕੋ ਹਰਿ ਕੇ ਮਾਨ ॥੩੮॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭ ਠਉਰੋ ਮੈਂ ਚਛ ਤਿਸ ਸੀਸ ਸਭੀ ਦਿਸਟਾਹਿ ॥ ਮੁਖ
 ਸਗਲੇ ਜੋ ਦੇਖੀਐ ਸਭੀ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਆਂਹਿ ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਾਸਾਂ
 ਕਾਨ ਸਭ ਠਉਰ ਮੈ ਤਿਸ ਧਾਰੇ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਬ੍ਰਹਮ
 ਜੋ ਅਦ੍ਵੈ ਹੈ ਇਹ ਗੀਤ ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰੇ ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੀਆ
 ਭਿੰਨ ਰਹੈ ਵਹੁ ਆਪ ॥ ਨਿਰਮੋਹ ਰਹੈ ਨਿਤ ਸਭੀ ਤੇ ਸਭ ਮੈ
 ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥੪੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਰਗੁਣ ਹੈ ਵਹੁ ਆਤਮਾ ਗੁਨ
 ਭੋਗੈ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੇ ਬਿਖੇ ਬਾਹਿਰ ਭੀਤਰ ਹੋਇ
 ॥੪੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਰਮ ਰਹਿਆ ਏਕੋ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ
 ॥ ਸੁਖਮ ਤੇ ਸੁਖਮ ਵਹੀ ਆਪੇ ਬੁਲ ਸਰੂਪ ॥੪੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਜਾਨਨ ਤਿਸ ਕਾ ਅਤ ਕਠਨ ਕਹਤੇ ਹੈ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ਕਿਆ ਜਾਨੀਐ
 ਵਹੁ ਕਹਾਂ ਹੈ ਯਹਿ ਭੀ ਕਹਿਐ ਸੋਇ ॥੪੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭ ਕੇ ਬਿਖੇ
 ਵਹੁ ਬਿਆਪਿਆ ਸਭ ਕਾ ਪ੍ਰੇਰਨਹਾਰ ॥ ਐਸਾ ਬ੍ਰਹਮ ਅਦ੍ਵੈਤ ਜੋ
 ਗੋਉ ਤਿਸੀ ਬੀਚਾਰ ॥੪੫॥ ਐਸਾ ਜਾਨੋ ਗੋਉ ਤੁਮ ਜਬ ਗ੍ਰਾਸੈ
 ਸਭ ਲੋਗ ॥ ਅਪਨੇਂ ਮੋ ਸਭ ਮੇਲਤਾ ਗ੍ਰਾਸਨ ਨਾਮ ਤਿਸ ਜੋਗ
 ॥੪੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਹਿ ਪ੍ਰਣਵੇ ਹੋਇ ਤਿਸ ਨਾਮ
 ॥ ਈਸਰ ਹੋ ਜਬ ਬਿਆਪਤਾ ਬਿਸਨ ਨਾਮ ਤਿਹ ਰਾਮ ॥੪੭॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋਤੋ ਮੈ ਸਭ ਜੋਤਿ ਤਿਸ ਤਮ ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਦੂਰ ॥ ਮਮ

ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ ਪਰੇ ਹੈ ਸਭ ਅੰਤਰ ਭਰਪੂਰ ॥੪੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੋਉ
ਰੂਪ ਮੁੜ ਨਾਮ ਹੈ ਗਿਆਨੋ ਦੇਖਨ ਹੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਖੈ ਕੋਇ ਨਾਂ
ਗਿਆਨੋ ਪਾਏ ਸੋਇ ॥੪੯॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਦੇਖਨ ਦੁਤੀਆ ਭਾਉ ਹੈ ਦਿਸਟ ਦਿਸਟਾ ਵਹਿ ਆਪ ॥ ਐਸਾ
ਗੋਉ ਵਹਿ ਆਤਮਾਂ ਸਭ ਮੈ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥੫੦॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਰ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਖੇੜ ਖੇੜਗ ਅਰ ਗੋਉ ਗਿਆਨ ਤੁਝ ਪੈ ਅਖਿਓ ਮੀਤ
॥ ਜੋ ਕੋ ਮੇਰਾ ਭਗਤ ਹੈ ਸੋ ਸਮਝੇ ਯਹਿ ਗੀਤ ॥੫੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਇਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋ ਸਮਝ ਕਰਿ ਸਰਧਾ ਪ੍ਰੀਤ ਬਡਾਇ ॥ ਮੇਰੇ ਜੋਗ ਸੋ
ਜੁੜਤ ਹੈ ਤਿਸ ਤੇ ਵਹੁ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥੫੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਪੁਰਖ
ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ॥ ਸੁਨਤੇ ਉਪਜੇ
ਸਾਂਤ ਜੈਸੇ ਮੈ ਅਬ ਕਹਤ ਹੋ ॥੫੩॥ ਚਉਪਈ ॥ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਨਾਮ
ਮਾਇਆ ਕਾ ਭਾਈ ॥ ਪੁਰਖ ਜੀਉ ਕੇ ਨਾਮ ਕਹਾਈ ॥ ਯਹਿ ਦੋਨੋ
ਅਨਾਦਿ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ॥ ਜੈਸੇ ਅਨਾਦੀ ਮੁੜ ਕੋ ਮਾਨੋ ॥੫੪॥ ਜਬ ਕਾ
ਹਉ ਹੋਂ ਤਬ ਕੇ ਏਹ ॥ ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਅਨਾਦਿ ਸੁਨ ਲੇਹ ॥ ਪਾਂਚੋ
ਤਤ ਅਰੁ ਤੀਨੋ ਗੁਨ ॥ ਮਨ ਬੁਧ ਅਹੰਕਾਰ ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੀ ਫੁਨ ॥੫੫॥
ਤਿਨ ਕੋ ਉਪਜਾਵੈ ਸੋ ਮਾਇਆ ॥ ਯਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਨਾਮ ਕਹਿ
ਗਾਇਆ ॥ ਕਾਰਜ ਕਾਰਨ ਕਰਤਾ ਤੀਨ ॥ ਸੋ ਭੀ ਏਕ ਮਾਇਆ ਤੂੰ
ਚੀਨ ॥੫੬॥ ਤਿਨ ਕਾ ਅਰਥ ਐਸਾ ਮੁੜ ਲਹਾ ॥ ਜੀਉ ਮਾਟੀ ਤੇ
ਭਾਂਜਨ ਭਇਆ ॥ ਬਾਸਨ ਕਾਰਜ ਰੂਪ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਮਾਟੀ ਕੋ ਕਾਰਨ
ਕਹਿ ਗਾਈ ॥੫੭॥ ਬਾਸਨ ਕਰਤਾ ਜਿਉ ਕੁੰਭਾਰ ॥ ਸੋ ਕਰਤਾ ਮਨ
ਮਾਂਹਿ ਬੀਚਾਰ ॥ ਤਿਉ ਸੰਸਾਰ ਸਭ ਕਾਰਜ ਰੂਪ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਕਾਰਨ
ਮਾਇਆ ਭੂਪ ॥੫੮॥ ਮਾਇਆ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਜਬ ਭਇਆ ॥ ਪਦਾਰਥ
ਤੀਨ ਮਾਇਆ ਮੈ ਲਹਿਆ ॥ ਅਬ ਪੁਰਖ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ॥

ਦੇਹਿ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਤੇ ਭਇਓ ਸੁਛਮ ॥੫੯॥ ਜੀਵ ਪੁਰਖ ਬਸੇ ਬਪ
 ਮਾਂਗੀ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਗੁਨ ਮਾਇਆ ਉਪਜਾਂਗੀ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓ ਸੰਗ ਗੁਨੇ ਕੇ
 ਭੋਗੈ ॥ ਭ੍ਰਮਤਾ ਫਿਰੈ ਜੀਉ ਵਿਚ ਲੋਗੈ ॥੬੦॥ ਅਬ ਮੁਝ ਬਾਤ ਸੁਨੋ
 ਰੇ ਪਾਰਥ ॥ ਮਾਇਆ ਪੁਰਖ ਜੋ ਕਹਿਓ ਜਥਾਰਥ ॥ ਦੋਨੋ ਮਿਲ
 ਸੰਸਾਰ ਬਨਾਵੈ ॥ ਮੁਝ ਆਗੈ ਕਉਤਕ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥੬੧॥ ਕਉਤਕ
 ਦੇਖਨਹਾਰ ਮੁਝ ਜਾਨੋਂ ॥ ਬਨਾਵਨਹਾਰ ਸਭ ਕਾ ਮੁਝ ਮਾਨੋ ॥ ਸੰਸਾਰ
 ਕਉਤਕ ਜੋ ਦਿਸਟੀ ਆਇ ॥ ਭੋਗੀ ਤਿਸ ਕਾ ਮੁਝ ਕੋ ਪਾਇ ॥੬੨॥
 ਮਹਾਂ ਈਸਰ ਮੈ ਈਸਰ ਆਹਿ ॥ ਮੇਰੇ ਕਰਨਹਾਰ ਕੋ ਨਹਿ ॥ ਦੇਹਿ
 ਜੀਉ ਤੇ ਪਰੇ ਜੋ ਕਹੀਐ ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੁਝ ਕੋ ਲਹੀਐ ॥੬੩॥
 ਸੁਖ ਦੁਖ ਜੋ ਕੋ ਭੋਗਤਾ ਜਾਨੈ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਕਾਰਨ ਤ੍ਰੈਗੁਨ ਮਾਨੈ ॥
 ਉਤਪਤਿ ਤਿਸ ਮਾਇਆ ਤੇ ਮਾਨੈ ॥ ਕਉਤਕ ਸਾਖੀ ਮੁਝੈ ਪਹਿਚਾਨੈ
 ॥੬੪॥ ਇਸ ਜਾਨਨ ਤੇ ਯਹਿ ਫਲ ਪਾਵੈ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮੈ ਬਹੁੜ
 ਨ ਆਵੈ ॥ ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਯਹਿ ਜਾਨੈ ਸੋਇ ॥ ਜਾਨਨਹਾਰ ਸਰੂਪ ਮੁਝ
 ਹੋਇ ॥੬੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਕ ਭਗਤ ਮੁਝ ਧਿਆਨ ਕੇ ਮਨ ਮੇ ਧਰਤੇ
 ਨੀਤ ॥ ਏਕ ਸਾਂਖ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੀਚਾਰ ਕੈ ਮੁਝ ਕੋ ਰਾਖੈ ਚੀਤ ॥੬੬॥
 ਏਕ ਕਰੇ ਹੈ ਕਰਮ ਜੋਗ ਸਰਗੁਣ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇ ॥ ਏਕ ਸੁਨੈ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੁਝ ਮੇਰੇ ਗੁਨ ਹੀ ਗਾਇ ॥੬੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਸੁਨ ਕਰਿ
 ਮੁਝ ਸੰਗ ਲਾਗਤੇ ਵਧੈ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਵਹਿ ਭੀ ਤਰ ਸੰਸਾਰ
 ਤੇ ਮੁਝ ਕੋ ਧਰਤੇ ਚੀਤ ॥੬੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਤੇ ਭਗਤ ਸਭ ਤਰਤ
 ਹੈਂ ਮੁਝ ਸੋ ਲਾਵੈ ਪ੍ਰੇਮ ॥ ਜੋ ਪਾਵੈ ਸੋ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਐਸਾ ਮੇਰਾ ਨੇਮ
 ॥੬੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਅਵਰ ਸੁਨ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ
 ਜੋ ॥ ਸਭ ਮੈ ਸਮ ਜੀਉ ਵਰਤਦਾ ਸਭ ਕੋ ਰਾਖੈ ਸੋਇ ॥੭੦॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਹਿ ਖੇਤ੍ਰ ਕੋ ਅਰਥ ਹੈ ਜੀਉ ਖੇਤ੍ਰਗ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਦੋਨੋ
 ਕੇ ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਸਰਬ ਪਸਾਰਾ ਹੋਇ ॥੭੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਮੇਸੁਰ ਜੋ
 ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਮ ਸਭਹੂੰ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਬਿਆਪ ਰਹਿਆ ਸਭ ਕੇ ਬਿਖੇ

ਸੋ ਅਬਿਨਾਸੀ ਆਂਹਿ ॥੭੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਹਿ ਬਿਨਾਸ ਸਰੂਪ ਹੈ
 ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਹੀ ਬਿਨਾਸ ॥ ਜਿਨ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜਾਨਿਆਂ ਤਿਸ ਕੋ
 ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥੭੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨ ਨੇਤ੍ਰ ਸੋ ਦੇਖੀਐ ਐਸਾ
 ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪ ॥ ਸਮਾਨ ਬਿਆਪਿਆ ਸਰਬ ਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰਖ
 ਅਨੂਪ ॥੭੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਹੀ ਪਹਿਚਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਸਭ ਮੈਂ ਸਮ
 ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜੀਉ ਕੋ ਮੂਲ ਦੁਖਾਵੈ ਨਾਹਿ ॥੭੫॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਖਦਾਈ ਹੋ ਸਭਨ ਕਾ ਸਭ ਪਰ ਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ਜਾਨੈ
 ਸਭ ਮੈ ਸਮ ਪ੍ਰਭੂ ਗੋਬਿੰਦ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ॥੭੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ
 ਜੋ ਕੇ ਜਾਨਤਾ ਪਰਮ ਗਤਿ ਵੈ ਨਰ ਪਾਇ ॥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈ ਮੁਝ
 ਬਿਖੈ ਮੁਝ ਸਰੂਪ ਹੋਇ ਜਾਇ ॥੭੭॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਐਸਾ ਜਾਨੈ ਜੋ
 ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਰਜੈ ਬਿਖਿਓ ਤੇ ॥ ਸਭ ਮਾਇਆ ਤੇ ਸੋ ਆਤਮ ਅਕ੍ਰੋ
 ਰੂਪ ਹੈ ॥੭੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਾਇਆ ਸੋ ਸਭ ਵਰਤਦਾ ਆਤਮ ਸਾਖੀ
 ਰੂਪ ॥ ਜੈਸੇ ਦੀਪਕ ਗ੍ਰਿਹ ਬਿਖੈ ਦੂਰ ਕਰੇ ਤਮ ਕੂਪ ॥੭੯॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਚਾਂਦਨ ਕਰੇ ਸਭ ਗ੍ਰਿਹ ਵਿਖੈ ਵਹੁ ਕਛੁ ਕਰਤਾ ਨਾਹਿ ॥ ਸਭ
 ਗ੍ਰਿਹ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸਤਾ ਆਪ ਨਿਰਲੇਪੀ ਆਂਹਿ ॥੮੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੈਸੇ
 ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇੰਦ੍ਰੀ ਗੁਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰੇ ਵਹੁ ਸਭੀ ਕੇ
 ਆਪ ਨਿਆਰਾ ਆਂਹਿ ॥੮੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਕਰਤਾ ਹਰਿ ਕੋ ਦੇਖਤਾ
 ਵਹਿ ਭੀ ਅਕ੍ਰੋ ਹੋਇ ॥ ਜੈਸੀ ਹੋਵੈ ਮਤ ਤਿਸ ਗਤਿ ਪਾਵੈ ਹੈ ਸੋਇ
 ॥੮੨॥ ਚਉਪਈ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਸੁਨ ਤੂੰ ਬਾਤ ॥ ਯਹਿ ਭੂਤ
 ਪ੍ਰਾਨੀ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸਟਾਤ ॥ ਮਲੀਨ ਬੁਧ ਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜਾਨੈ ॥ ਏਕਮ
 ਮਾਂਹਿ ਨਾਂ ਨਿਤ ਵਹੁ ਠਾਨੈ ॥੮੩॥ ਮਲੀਨ ਬੁਧ ਜਬ ਗਤ ਹੋ ਆਵੈ
 ॥ ਤਬ ਐਸੇ ਤਿਸ ਕੋ ਦ੍ਰਿਸਟਾਵੈ ॥ ਜਾਨੈ ਏਕੋ ਆਤਮ ਰਾਮ ॥
 ਸਰਬ ਮਾਂਹਿ ਤਿਸ ਕੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੮੪॥ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਅਦ੍ਵੈਤ ਅਜ
 ਸੋਇ ॥ ਦੂਸਰ ਕੋਈ ਹੋਵਾ ਨ ਹੋਇ ॥ ਜਬ ਐਸੀ ਬੁਧ ਪਰਗਟ
 ਹੋਇ ॥ ਤਿਨ ਜਾਨਨਹਾਰੇ ਪਾਇਆ ਸੋਇ ॥੮੫॥ ਸੋ ਤੇ ਮਿਲਿਓ

ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨਾਦ ਨਿਰਗੁਨ ਹੀ ਆਹਿ ॥ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ
 ਅਬਿਨਾਸੀ ਕਹੀਐ ॥ ਸਭ ਸਰੀਰ ਮੈ ਤਿਸ ਕੋ ਲਹੀਐ ॥੮੬॥ ਹੇ
 ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਐਸੇ ਜਾਨ ॥ ਸਰੀਰੋ ਮਾਂਹਿ ਏਕ ਤੂੰ ਮਾਨ ॥ ਤਹਾਂ ਬਸੇ
 ਅਰ ਕਛੁ ਨ ਕਰੇ ॥ ਅਕਰਤਾ ਅਲੇਪ ਸੋ ਗੋਬਿੰਦ ਹਰੇ ॥੮੭॥ ਸਭ
 ਦੇਹੋ ਕੇ ਅੰਤਰ ਮਾਂਹੀ ॥ ਬਸੇ ਅਲੇਪ ਲਗੇ ਤਿਹ ਨਾਹੀ ॥ ਤਿਸ
 ਦਿਸਟਾਤਿ ਐਸੇ ਵਹੁ ਹੋਇ ॥ ਬਿਆਪਿਓ ਤਿਹੰ ਭੀਤਰ ਸਭ ਕੋਇ
 ॥੮੮॥ ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਵਹੁ ਕਹੀਐ ॥ ਐਸਾ ਨਿਰਲੇਪ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ
 ਲਹੀਐ ॥ ਸਭਹੂੰ ਮਧ ਬਿਆਪਿਆ ਸੋਇ ॥ ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ਸਰਬ ਮੈ
 ਹੋਇ ॥੮੯॥ ਗੇਉ ਨਾਮ ਜੋ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰੇ ॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਬ ਕਹੌ
 ਪੁਕਾਰੇ ॥ ਉਦੇ ਭਾਨ ਜਿਉ ਹੋਇ ਪ੍ਰਭਾਤ ॥ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮਾਂਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸੈ
 ਤਾਤ ॥੯੦॥ ਬਹੁਤ ਦੇਸ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮੈ ਆਹਿ ॥ ਸਭ ਕੇ ਸਮ ਪ੍ਰਕਾਸ
 ਕਰਾਹਿ ॥ ਆਰੈ ਪਾਛੈ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨ ਕਰੈ ॥ ਏਕੇ ਦਿਸਟ ਸਭੁ ਪਰ ਧਰੈ
 ॥੯੧॥ ਤਿਉ ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿ ਚੀਟੀ ਪਰਜੰਤ ॥ ਮੈ ਸਮਾਨ ਸਭ ਮੈ
 ਵਰਤੰਤ ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਸਭ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸੋ ॥ ਸਮਾਨ ਸਭੁ ਕੇ ਭੀਤਰ
 ਬਾਸੋ ॥੯੨॥ ਉਘਾੜੇ ਨੈਨ ਸ੍ਰਿਸਟ ਸਭ ਹੋਇ ॥ ਮੂੰਦੇ ਨੈਨ ਪਰਲੈ
 ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਜੋ ਇਸ ਧਿਆਇ ਮੈ ਗੇਉ ਸੁਨਾਇ ॥ ਜੋ ਯਹਿ ਗਿਆਨ
 ਸੁਨ ਮਨ ਮੈ ਲਾਇ ॥੯੩॥ ਅਰ ਗਿਆਨ ਨੇਤ੍ਰ ਸੋ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥
 ਸਮਝੈ ਧਾਰੈ ਮੁਝੈ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਇਹ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥
 ਸੰਸਾਰ ਜਾਲ ਮੈ ਫਸੈ ਨ ਕੋਇ ॥੯੪॥ ਵਹੁ ਜਾਲ ਤੋੜ ਮੁਝ ਪਦ ਮੈ
 ਆਵੈ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਇਸਥਾਨ ਸੋ ਨਰ ਪਾਵੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਆਨੰਦ ਮੈ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਪਰੈ ਅਵਰ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥੯੫॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਤਿਰੋਦਸ ਧਿਆਇ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਮੀਤ ॥ ਸੋ ਭਾਖਾ ਮੈ ਪੂਰਨ ਕੀਤ ॥
 ਜੋ ਬਾਸਦੇਵ ਕਹਿਓ ਅਰਜਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਉਪਦੇਸ ਯਹਿ
 ਆਹਿ ॥੯੬॥ ਮੇਰੀ ਅਰ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ਏਕੇ ਜਾਨੋਂ ਮਨ ਮੋਂ

ਸਾਤ ॥ ਸਭ ਭਗਵਾਨ ਤਿਸ ਬਿਨ ਕੋ ਨਾਹਿ ॥ ਤੁਮ ਹਮ ਏਕ
ਅਕਾਲ ਹੀ ਆਹਿ ॥੯੭॥ ਪੜੋ ਸੁਨੋ ਅਰ ਮਨ ਮੈ ਧਾਰੋ ॥ ਗੀਤਾ
ਅਰਥ ਤੁਮ ਰਿਦੈ ਬੀਚਾਰੋ ॥ ਬੇਦ ਤੇ ਪਰੇ ਯਹਿ ਗੀਤਾ ਭਈ ॥ ਸੋ
ਬਾਸਦੇਵ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹੀ ॥੯੮॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੂ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਖੇਤ੍ਰ ਖੇਤ੍ਰਗ ਵਿਭਾਗ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਤੇਰਵਾਂ ਧਿਆਇ
॥੧੩॥੧੩੭੪॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਚੌਦਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਅੜਿਲ ॥ ਭਾਖੇ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਐਸੀ ਬਾਤ ਫੁਨ ॥ ਧਰਮ ਗਿਆਨ
 ਅਤਿ ਉਤਮ ਅਰਜਨ ਬਹੁੜ ਸੁਨ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਜਾਨੇ ਬੇਗ
 ਮਾਇਆ ਤਰੀ ਜਾਏ ॥ ਪਰਮ ਸਿਧ ਸੰਜੁਗਤ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਏ
 ॥੧॥ ਜਿਨ ਸਮਝਿਆ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਤਿਨ ਸਿਮਰਨ ਕੀਆ ॥
 ਧਾਰਨਹਾਰ ਕਾ ਧਰਮ ਮੁਝ ਜੈਸਾ ਥੀਆ ॥ ਯਿਉ ਉਤਪਤਿ ਪਰਲੋ
 ਮਾਂਹਿ ਨਿਆਰਾ ਮੈਂ ਰਹੋ ॥ ਜਿਨ ਧਾਰਿਆ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਤੈਸਾ
 ਤਿਨ ਲਹੋ ॥੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੂੰ ਭੀ ਐਸਾ ਸਮਝ ਕਰਿ ਮੇਰੀ ਸਰਨੀ
 ਆਇ ॥ ਮੇਰੇ ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤਰ ਜਾਇ ॥੩॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਤਪਤਿ ਪਰਲੈ ਸੰਸਾਰ ਸੋ ਨਿਆਰਾ ਮੈ ਹੋ ਮੀਤ ॥ ਮੁਝ
 ਸਮਾਂਨ ਤੂੰ ਹੋਇਗਾ ਗਿਆਨ ਧਾਰ ਧਰ ਚੀਤ ॥੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਹਿ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਿਸ ਗਿਆਨ ਕਾ ਸੋਈ ਗਿਆਨ ਮੈ ਆਪ ॥ ਮੇਰਾ ਨਾਮ
 ਮਹਦ ਬ੍ਰਹਮ ਸਭ ਮੋ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਹਦ
 ਬ੍ਰਹਮ ਇਤ ਕਾਰਨੇ ਸਭ ਕੀ ਉਤਪਤ ਠਉਰ ॥ ਉਪਜਾਵਨਹਾਰਾ
 ਜਗਤ ਕਾ ਮੁਝ ਬਿਨ ਨਾਂਹੀ ਅਉਰ ॥੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੇ ਗਰਭ
 ਤੋਂ ਸਭੀ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਹੋ ਮੀਤ ॥ ਮਹਦ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਨਾਮ ਮੁਝ
 ਇਸ ਕਾਰਨ ਧਰ ਚੀਤ ॥੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਭੀ
 ਹੇ ਕੁੰਤੀ ਸੁਤ ਜਾਨ ॥ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਉਪਜਿਆ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ
 ਤੋਂ ਮਾਨ ॥੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਖ ਚਉਰਾਸੀ ਮੇਦਨੀ ਉਪਜੀ ਨਾਂਨਾਂ
 ਰੰਗ ॥ ਏਕ ਸਮ ਦੂਜਾ ਨਾਂਹਿ ਕੋ ਸਭ ਅਦ੍ਵੈਤ ਅਸੰਗ ॥੯॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਆਗੇ ਬੀਤੇ ਸਗਲ ਨਰ ਜੋ ਅਬ ਜਗ ਮੈਂ ਆਹਿ ॥ ਜਿਨ ਕੋ
 ਆਗੇ ਹੋਵਨਾਂ ਕਿਸੀ ਸਮਾਂਨ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਕੋ ਹੀ
 ਮੁਝ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਉਪਜਿਓ ਮੀਤ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਦ ਇਸ
 ਕਾਰਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਧਰ ਚੀਤ ॥੧੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੈਂ ਹੋ ਪਿਤ ਸੰਸਾਰ

ਕਾ ਬਡੀ ਜੋਨ ਮੁਝ ਆਂਹਿ ॥ ਮੁਝ ਤੇ ਪਰੇ ਨ ਅਵਰ ਕਛੁ ਐਸਾ
 ਜਾਂਨ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥੧੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੀ ਮਾਇਆ ਤੇ ਤੀਨ ਗੁਨ
 ਪਰਗਟ ਹੋਏ ਮੀਤ ॥ ਜੀਉ ਅਬਿਨਾਸ ਅਖੰਡ ਕੋ ਤਿਨਹੀ ਬੰਧਨ
 ਕੀਤ ॥੧੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੀਵ ਸਭ ਦੇਹਿ ਮੈ ਜੈਸੇ
 ਬਾਂਧਿਓ ਮੀਤ ॥ ਤੀਨ ਗੁਨੋਂ ਸਿਉ ਬਾਂਧਿਆ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰਾਖੇ ਚੀਤ
 ॥੧੪॥ ਚਉਪਈ ॥ ਤੀਨ ਗੁਨੋਂ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਵੋ ॥ ਜਿਉ ਜੀਉ
 ਫਸਿਆ ਤਿਨ ਮੈਂ ਪਾਵੋ ॥ ਪਹਿਲੇ ਸੁਨ ਸਾਂਤਕ ਬੀਚਾਰ ॥ ਜਿਉ
 ਬਾਂਧਿਓ ਜੀਉ ਸਾਂਤਕ ਯਾਰ ॥੧੫॥ ਸਾਂਤਕੀ ਮਾਨਸ ਐਸਾ ਹੋਇ ॥
 ਨਿਰਮਲ ਸੁਭਾਉ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੀ ਹੋਇ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਰਿਦੇ ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥
 ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਸਾਂਤ ਮੈਂ ਬਾਸ ॥੧੬॥ ਤਿਨ ਕੇ ਬਪ ਕੋ ਕਸਟ ਨ ਲਾਗੈ
 ॥ ਗਿਆਨ ਦੀਪ ਤਿਨ ਕੇ ਘਟ ਜਾਗੈ ॥ ਹੇ ਨਿਹਪਾਪ ਅਰਜਨ
 ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਐਸੀ ਬਿਧਿ ਸਾਂਤਕ ਕੇ ਜਾਨ ॥੧੭॥ ਰਾਜਸ ॥ ਅਬ
 ਬ੍ਰਤੰਤ ਰਾਜਸ ਕਾ ਸੁਨੋ ॥ ਜੈਸੇ ਮੈ ਤੁਝ ਪੈ ਅਬ ਭਨੋ ॥ ਰਾਜਸ
 ਗੁਨ ਕੇ ਯਹਿ ਸੁਭਾਉ ॥ ਦੇਹਿ ਕੁਟੰਬ ਸੋ ਮੋਹ ਲਗਾਉ ॥੧੮॥
 ਰਾਜਸ ਮਾਂਹਿ ਜੀਉ ਜਬ ਆਵੈ ॥ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਧੰਨ ਕੀ ਅਤਿ ਬਹੁ ਪਾਵੈ
 ॥ ਉਪਜਾਵਨ ਦੁਬ ਕਾ ਉਦਮ ਕਰੈ ॥ ਸੋਗ ਹਰਖ ਸਦਾ ਮਨ ਧਰੈ
 ॥੧੯॥ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਾਂਧਿਓ ਜੀਵ ਰਾਜਸ ॥ ਆਗੇ ਕਹੋਂ ਬਾਤ ਸੁਨ
 ਤਾਮਸ ॥ ਤਾਮਸ ॥ ਤਮ ਗੁਨ ਜੀਉ ਜੋ ਜਗ ਮੈਂ ਆਹੀ ॥
 ਅਗਿਆਨ ਮਾਂਹਿ ਸਦਾ ਵਰਤਾਹੀ ॥੨੦॥ ਮੋਹਨਹਾਰ ਜੀਵ ਕਾ ਜੋਇ
 ॥ ਆਲਸ ਨੀਦ ਮੈ ਵਰਤੈ ਸੋਇ ॥ ਬਾਂਧਿਓ ਜੀਉ ਤਮ ਗੁਨ ਯਹਿ
 ਰੀਤ ॥ ਅਵਰ ਸੁਨੋ ਅਬ ਅਰਜਨ ਮੀਤ ॥੨੧॥ ਸਾਂਤਕ ਗੁਨ ਬਹੁ
 ਸੁਖ ਉਪਜਾਵੈ ॥ ਉਪਜੈ ਕਰਮ ਰਜ ਗੁਨ ਜਬ ਆਵੈ ॥ ਖਿਆ
 ਮਾਂਹਿ ਜੀਉ ਨਹੀ ਰਹੈ ॥ ਨਿਤ ਉਦਮ ਕੋ ਮਨ ਮੋਂ ਗਰੈ ॥੨੨॥ ਤਮ
 ਉਪਜਾਵੈ ਨਿਤ ਅਗਿਆਨ ॥ ਅਸਾਵਧਾਨਤਾ ਤਿਹ ਤੇਂ ਮਾਨ ॥ ਤੀਨੋਂ
 ਗੁਨ ਸਭ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜੋ ॥ ਮਾਨੁਖੇ ਮਾਂਹਿ ਵਰਤੇ ਨਿਤ ਸੋ ॥੨੩॥

ਕਬਹੂੰ ਵਰਤੇ ਸਾਂਤਕ ਰਾਜਸ ॥ ਕਬਹੂੰ ਅਸਾਵਧਾਨਤਾ ਤਾਮਸ ॥
 ਅਬ ਤਿਹ ਵਧਤਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸੁਨੋ ॥ ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਜਿਉ ਵਧਤੇ ਭਨੋ
 ॥੨੪॥ ਜਬ ਏਤੇ ਲਛਨ ਹੋਹਿ ਜੀਉ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸਾਂਤਕ ਤਿਹ ਤੇ
 ਵਧਿਆ ਆਹਿ ॥ ਦੇਹਿ ਦ੍ਵਾਰ ਮੈ ਹੋਇ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥ ਮਨ ਨਿਰਮਲ
 ਗਿਆਨ ਮੈ ਬਾਸ ॥੨੫॥ ਤਬ ਸਾਂਤਕ ਗੁਨ ਵਧਿਆ ਜਾਨੇ ॥
 ਸਾਂਤਕ ਤੇ ਗਿਆਨ ਮਨ ਮਾਨੇ ॥ ਰਾਜਸ ਗੁਨ ਵਧੇ ਤਬ ਲਛਨ
 ਏਹ ॥ ਦ੍ਰਬ ਉਦਮ ਵਹੁ ਨਿਤ ਕਰੇਹ ॥੨੬॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਮਾਂਹਿ ਸਦਾ
 ਵਹੁ ਰਹੈ ॥ ਇਸ ਤੇ ਵਧਿਆ ਰਜ ਗੁਨ ਲਹੈ ॥ ਤਮ ਗੁਨ ਵਧੇ ਕੇ
 ਲਛਨ ਕਹੇ ॥ ਪ੍ਰਮਾਦ ਮੋਹ ਸਭ ਤਮ ਮੈ ਲਹੇ ॥੨੭॥ ਦੇਹ ਦ੍ਵਾਰ ਤੇ
 ਤੇਜ ਘਟ ਜਾਇ ॥ ਤਮ ਗੁਨ ਵਧੇ ਇਹ ਲਛਨ ਪਾਇ ॥ ਛੂਟੇ ਦੇਹ
 ਸਾਂਤ ਗੁਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ਵਹਿ ਨਰ ਦੇਵਲੋਕ ਕੇ ਜਾਹੀ ॥੨੮॥ ਰਜ ਗੁਨ
 ਵਧੇ ਦੇਹ ਛੁਟ ਜਾਵੈ ॥ ਬਹੁੜ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਤਮ ਗੁਨ
 ਵਧੇ ਤਿਆਗੇ ਦੇਹ ॥ ਜੋਨ ਪਸੂ ਨਰ ਜਗ ਮੈ ਲੇਹ ॥੨੯॥ ਰਾਜਸ
 ਕਾ ਫਲ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥ ਤਾਮਸ ਫਲ ਅਗਿਆਨ ਵਧਾਇ ॥
 ਸਾਂਤਕ ਮਾਂਹਿ ਉਪਜੈ ਨਿਰਮਲਾਈ ॥ ਰਾਜਸ ਤੇ ਨਰ ਲੋਭ ਕੋ ਧਾਈ
 ॥੩੦॥ ਮੋਹ ਉਪਜੈ ਹੈ ਤਮ ਗੁਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ਅਗਿਆਨ ਮੂਰਤ ਤਮ
 ਗੁਨ ਕੀ ਆਹੀ ॥ ਸਤ ਗੁਨ ਮਾਂਹਿ ਦੇਹ ਜਬ ਤਿਆਗੈ ॥ ਬੈਕੁੰਠ
 ਮਾਂਹਿ ਬੇਗ ਵਹਿ ਲਾਗੈ ॥੩੧॥ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਰਾਜਸ ਮੈ ਜਬ ਕਰੈ ॥
 ਮਾਨੁਖ ਦੇਹਿ ਭੂਮ ਪਰ ਧਰੈ ॥ ਤਮ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਮੈ ਜਬ ਦੇਹ ਜਾਇ ॥
 ਪਾਤਾਲ ਬਿਖੈ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਇ ॥੩੨॥ ਅਬ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਦ ਕੋ ਪਾਇ
 ॥ ਸੁਨ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਮਨ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥ ਤ੍ਰੈਗੁਨ ਤੇ ਮੈ ਪਰੇ ਜੋ
 ਆਹੀ ॥ ਮੇਰੇ ਆਗੇ ਗੁਨ ਵਰਤਾਹੀ ॥੩੩॥ ਤਿਨ ਕਾ ਕਉਤਕ
 ਦੇਖਨਹਾਰ ॥ ਸਭ ਤੇ ਪਰੇ ਮੁਝ ਕੇ ਬੀਚਾਰ ॥ ਗੁਨ ਸਰੂਪ ਭੀ ਮੁਝ
 ਕੋ ਜਾਨੇ ॥ ਗੁਨ ਅਤੀਤ ਨਿਤ ਮੁਝ ਕੇ ਮਾਨੇ ॥੩੪॥ ਦੇਹ ਜੀਉ ਕੇ
 ਮੈ ਉਪਜਾਵੋ ॥ ਸਰਬ ਮਧ ਮੈ ਆਪ ਕੇ ਪਾਵੋ ॥ ਵਹੁ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਦ

ਮੈ ਆਵੈ ॥ ਮੁਝੈ ਪਹਿਚਾਨ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੈ ॥੩੫॥ ਮੇਰੇ ਜਾਨਨ ਕਾ
ਜੋ ਗਿਆਨ ॥ ਜੋ ਲੇਵੈ ਅਪਨੋਂ ਮਨ ਮਾਂਨ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਜਰਾ ਅਰ
ਦੁਖ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਤਿਆਗ ਪਾਵੈ ਵਹੁ ਸੁਖ ॥ ਜਿਨ ਯਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਕੀਆ ਪਾਂਨ ॥ ਮੇਰੇ ਪਦ ਮੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਂਨ ॥੩੬॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਕੇਸਵ ਬਚਨ ਸੁਨ ਮੁਖੇ ਕਹੇ ਹੇ ਦੇਵ ॥ ਏਕ
ਪ੍ਰਸਨ ਅਬ ਮੈ ਕਹੌ ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ ਦੇਉ ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਦੋਹਧਾਰੀ ਮਾਨੁਖ ਜੋ ਹੋਤੇ ਬਪ ਵਹਿ ਮੁਕਤ ॥ ਹੋਤੇ ਦੇਹ ਜੋ ਮੁਕਤ
ਹੈ ਤਿਹ ਲਛਨ ਕਿਹ ਜੁਗਤ ॥੩੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਸਨ ਜਬ
ਕਰਿ ਰਹਿਆ ਕੇਸਵ ਬੋਲੇ ਤਾਹਿ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ ਤਿਨ ਤੀਨ ਗੁਨ
ਵਰਤੇ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੋਂ ਅਪਨੋਂ ਸਮੇ ਮੈ
ਤੀਨੋਂ ਵਰਤੇ ਮੀਤ ॥ ਮੋਹਾਵੈ ਨਾਹੀ ਮੋਹ ਸੌ ਪ੍ਰਾਨੀ ਅਪਨਾ ਚੀਤ
॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੋਹਤ ਕਾ ਅਬ ਅਰਥ ਯਹਿ ਜੋ ਗੁਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੋਇ ॥ ਕਹੈ ਨਹੀ ਯਹਿ ਦੂਰ ਹੋ ਅਰੁ ਆਵੈ ਸੁਭ ਕੋਇ ॥੪੧॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਹੈ ਉਦਾਸ ਨਿਤ ਦੇਹ ਸੋ ਆਖੈ ਯਿਉ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਬਪ
ਗੁਨ ਦੋਉ ਅਨਿਤ ਹੈ ਇਨ ਸੋ ਮੁਝ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ॥੪੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਜੋ ਗੁਨ ਆਵੈ ਦੇਹ ਮੈਂ ਤਿਨ ਕੇ ਦੇਖੇ ਮੀਤ ॥ ਨਿਹਚਲ ਰਾਖੈ
ਆਤਮਾ ਜਾਨੋਂ ਗੁਨ ਸੰਗ ਚੀਤ ॥੪੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਕਹੇ ਮਨ
ਆਪਨੋਂ ਮੁਝ ਗੁਨ ਸੌ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ॥ ਅਪਨੋਂ ਅਪਨੋਂ ਸੁਭਾਉ ਮੈ
ਤੀਨੋਂ ਗੁਨ ਵਰਤਾਹਿ ॥੪੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜੋ ਐਸਾ ਦੇਹਿ ਸਾਥ ਰਹੇ
ਅਤੀਤ ਗੁਨ ਤੀਨ ਸੌ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਅਬ ਸੁਨ ਗਾਥ ਕੈਸੇ ਵਰਤੇ
ਜਗਤ ਮੌ ॥੪੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੁਖ ਸੁਖ ਕੇ ਸਮ ਜਾਨਤਾ ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰ
ਸਮ ਜਾਂਨ ॥ ਆਦਰ ਨਿਰਾਦਰ ਤਿਸੀ ਤੁਲ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦ ਸਮਾਨ
॥੪੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਪ੍ਰੀਤਮ ਏਕ ਜਿਹ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ
ਸਮਾਂਨ ॥ ਉਠੈ ਨ ਅਰਥ ਜਿਹ ਰਿਦੇ ਮੋ ਗੁਨ ਅਤੀਤ ਵਹੁ ਜਾਂਨ

॥੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਤੀਤ ਗੁਨੋ ਅਰ ਦੇਹ ਸੋ ਤਿਸ ਕੇ ਲਛਨ ਏਹ
 ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੁਝ ਕੇ ਕਹੋਂ ਸਮਝੋ ਤੁਮ ਸਰਬੇਹ ॥੪੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਨ ਦੇਹ ਜੋ ਸੋ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਹੋਇ ॥ ਮਾਰਗ ਤਿਸ
 ਚਈਤਨ ਹੈ ਸੀਲਵੰਤ ਹੈ ਸੋਇ ॥੪੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੀਲਵੰਤ ਵਹੁ
 ਭਗਤ ਹੈ ਦੂਜਾ ਦੇਖੈ ਨਾਂਹਿ ॥ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਨਿਤ ਕਰੇ ਦਾਸ ਭਾਉ
 ਕੇ ਮਾਹਿ ॥੫੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਾਸ ਭਾਉ ਵਹੁ ਹੋਇ ਕਰ ਏਕੋ ਸੇਵੈ
 ਸੋਇ ॥ ਐਸਾ ਭਗਤ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲਾ ਗੁਨ ਅਤੀਤ ਵਹੁ ਹੋਇ
 ॥੫੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਸ ਰੂਪ ਸੰਸਾਰ ਜੋ ਤਿਸ ਕਾ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਆਪ ।
 ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋ ਬੇਦ ਹੈ ਤਿਸ ਮੈ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥੫੨॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਸੋ ਤੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੈ ਹੋਤੇ ਬਪ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਮੁਕਤ ਦਰਸ ਜੋ
 ਚਾਹਤਾ ਦੇਖੈ ਤਿਸ ਕੋ ਜਾਇ ॥੫੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਮੇਰੇ ਭਗਤ ਕੋ
 ਜੋ ਦੇਖੇ ਹਿਤ ਲਾਇ ॥ ਮੂਰਤਵੰਤ ਜੋ ਮੁਕਤ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਦਰਸਨ
 ਪਾਇ ॥੫੪॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਬ ਤੂੰ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨ ਜੋ ਮੈ ਕੈਸਾ
 ਅਰਜਨਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਬ੍ਰਹਮ ਮੁਝ ਮਾਨ ਮੁਝ ਤੇ ਪਰੇ ਨ ਅਵਰ
 ਕੇ ॥੫੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਤਨਿਓ ਕਾ ਨਾਉ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਸਮਝੋ ਹਿਰਦੈ
 ਮਾਂਹਿ ॥ ਸਬਦ ਮੁਕਤ ਬੈਕੁੰਠ ਤ੍ਰੈ ਚਉਥਾ ਮੇਦਨ ਆਹਿ ॥੫੬॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋ ਵੇਦ ਹੈ ਸੋ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ਸਭ ਹੀ
 ਪਰਗਟ ਤਾਹਿ ਮੈ ਤਾ ਸੋ ਨਿਤ ਅਬਿਨਾਸ ॥੫੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਕਤ
 ਨਾਮ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਆਪ ॥ ਬੈਕੁੰਠ ਨਾਮ ਜੋ
 ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਤਿਸ ਕਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥੫੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਕਾਲ
 ਅਬਿਨਾਸੀ ਰੂਪ ਮੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ॥ ਭਲਿਓ ਤੇ ਮੈ ਭਲਾ
 ਹੋ ਐਸਾ ਧਰਮ ਮੁਝ ਜਾਨ ॥੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਆਰਾ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮੰਡ
 ਤੇ ਅਨੰਤ ਸੁਖ ਮੇਰੇ ਧਾਮ ॥ ਪਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋ ਏਕ ਹੈ ਸੋ ਤੂੰ ਮੁਝ
 ਕੇ ਮਾਨ ॥੬੦॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਐਸਾ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਖ ਰੂਪ ਹੇ ਅਰਜਨ ਮੁਝ
 ਜਾਨ ਤੂੰ ॥ ਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਰੂਪ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਏਕ ਮੈ ॥੬੧॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਚਤ੍ਰ ਦਸਵਾਂ ਧਿਆਇ ਅਤਿ ਸੋਭਾਵਾਂਨ ॥ ਅਰਜਨ ਮਾਹਿ
 ਕਹਿਓ ਭਗਵਾਂਨ ॥ ਇਸ ਧਿਆਇ ਕੀ ਰਹਤ ਜੋ ਧਾਰੈ ॥ ਸੋ ਹੈ
 ਖਾਲਸਾ ਰੂਪ ਹਮਾਰੈ ॥੬੨॥ ਖਾਲਸੇ ਮਾਹਿ ਕਹਿਓ ਉਪਦੇਸ ॥ ਜੋ
 ਅਰਜਨ ਕੋ ਕਹੀ ਸੁਰੇਸ ॥ ਏਕ ਅਕਾਲ ਸਭੀ ਕਛੁ ਜਾਨੈ ॥ ਸੰਸਾਰ
 ਆਪ ਇਕ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਨੈ ॥੬੩॥ ਵਰਨ ਆਸ੍ਰਮ ਤੁਮ ਸਗਲ
 ਤਿਆਗੋ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਲਾਗੋ ॥ ਜਾਨੈ ਸਭ ਕਛੁ
 ਏਕ ਅਕਾਲ ॥ ਜੋ ਦੇਖੇ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਦਇਆਲ ॥੬੪॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤ੍ਰਸੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇ ਗੁਣ ਤ੍ਰਯ ਵਿਭਾਗ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਚਉਦਵੇਂ ਧਿਆਇ
 ॥੧੪॥੧੪੩੮॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਪੰਦ੍ਰਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਸਮਝ ਲੇ ਯਹਿ ਜਗ ਤਰਵਰ ਰੂਪ ॥
 ਉਪਰ ਮੂਲ ਅਰ ਸਾਖਾ ਨੀਚੇ ਐਸਾ ਜਿਸੇ ਸਰੂਪ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਅਸਤ ਅਰ ਅਬਿਨਾਸੀ ਇਸ ਕੇ ਭਾਖੈਂ ਜਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਅਬ ਇਸ
 ਕਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸਭ ਤੁਝ ਪੈ ਕਹੈ ਬਖਾਨ ॥੨॥ ਚਉਪਈ ॥ ਯਹਿ
 ਦੇਹਿ ਧਾਰੀ ਜੀਉ ਜੋ ਆਹੀ ॥ ਜਬ ਆਵੈ ਗਰਭ ਮਾਤਾ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥
 ਇਸ ਕਾ ਮੂਲ ਸਿਰ ਤਬ ਹੋਵੈ ਨੀਚਾ ॥ ਚਰਨ ਸਾਖਾ ਇਸ ਹੋਵੈ
 ਉਚਾ ॥੩॥ ਜਬ ਵਹੁ ਜੀਉ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਵੈ ॥ ਤਬ ਉਹ ਬ੍ਰਿਛ
 ਉਲਟੇ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥ ਸਿਰ ਜੋ ਮੂਲ ਸੇ ਉਪਰ ਹੋਇ ॥ ਸਾਖ ਜੋ
 ਚਰਨ ਨੀਚੇ ਹੈ ਸੋਇ ॥੪॥ ਉਰਧ ਮੂਲ ਤਬ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ॥
 ਅਸਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਐਸੇ ਜਾਨ ॥ ਹੈ ਏਹ ਦੇਹ ਬਿਨਾਸ ਸਰੂਪ ॥
 ਅਸਤ ਨਾਮ ਤਬ ਐਸੇ ਭੂਪ ॥੫॥ ਜੀਵ ਦੀਸਰ ਨਿਤ ਜੋ ਆਹਿ ॥
 ਅਬਿਨਾਸੀ ਨਾਮ ਐਸੇ ਹੈ ਤਾਹਿ ॥ ਇਸ ਬ੍ਰਿਛ ਕੇ ਜੋ ਸਿਰ ਹੋਇ ॥
 ਚਾਰੇ ਬੇਦ ਪਾਤ ਹੈ ਸੋਇ ॥੬॥ ਧਰਮ ਅਧਰਮ ਸਭ ਬੇਦ ਬਤਾਵੈ ॥
 ਜੁਗਤ ਅਜੁਗਤ ਸਭ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਐਸੇ ਬ੍ਰਿਛ ਕੇ ਜਿਨ
 ਪਹਿਚਾਨਾ ॥ ਸੋ ਪੰਡਿਤ ਬੇਦ ਪਾਠੀ ਜਾਨਾਂ ॥੭॥ ਸੰਸਾਰ ਬ੍ਰਿਛ ਜੋ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਇ ॥ ਉਪਰ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਲਗ ਪਾਇ ॥ ਨੀਚੇ ਸੇਸ ਕੇ
 ਲੋਕ ਪਰਜੰਤ ॥ ਇਹ ਬ੍ਰਿਛ ਪਸਰਿਆ ਐਸੀ ਭੰਤ ॥ ਤ੍ਰੈਗੁਨ ਇਸ
 ਤਰਵਰ ਕੇ ਡਾਲ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਿਖੇ ਬਹੁਤੇ ਪਰਵਾਲ ॥ ਸਪਰਸ ਸਬਦ
 ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਯਿਓ ਬਿਖਿਓ ਮੈ ਬੰਧ ॥੮॥ ਬਾਧੇ ਜੇਵੜੀ
 ਬ੍ਰਿਛ ਕੇ ਲੋਕ ॥ ਝਖੜ ਤੇ ਤਰਵਰ ਗਿੜਨ ਨ ਹੋਗ ॥ ਇਸ ਬ੍ਰਿਛ
 ਕਾ ਪਉਨ ਇਹੁ ਜਾਨੇ ॥ ਮੁਝ ਮਹਿਮਾ ਸਤਸੰਗ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥੧੦॥
 ਜਬ ਸਤਸੰਗ ਮੈ ਮਹਿਮਾ ਕਰੇ ॥ ਇਸੀ ਪਉਨ ਸੋ ਬ੍ਰਿਛ ਗਿੜ ਪੜੇ
 ॥ ਕੁਟੰਬ ਲੋਕ ਜੋ ਆਨ ਸਨਬੰਧੀ ॥ ਯਹਿ ਜੇਵੜੀ ਤਰਵਰ ਕੋ ਬੰਧੀ
 ॥੧੧॥ ਐਸਾ ਰੂਪ ਜੋ ਤਰਵਰ ਕਹਾ ॥ ਕਿਨਹੂੰ ਇਸ ਕਾ ਭੇਦ ਨ

ਲਹਾ ॥ ਜਾਨੇਂ ਨਹੀ ਬ੍ਰਿਛ ਕੇ ਰੂਪ ॥ ਕਹੇ ਮੈ ਦੇਹ ਮਾਨੁਖ ਸਰੂਪ
 ॥੧੨॥ ਕਹੇ ਅਮਕਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਾਉ ॥ ਅਮਕੀ ਜਾਤ ਅਪਨੀ ਕਹਿ
 ਗਾਉ ॥ ਸਮਝੈ ਨਹੀ ਕੇ ਯਹਿ ਬਾਤ ॥ ਸੰਸਾਰ ਕਹਾਂ ਤੇਂ ਆਇਓ
 ਤਾਤ ॥੧੩॥ ਅਰ ਫਿਰ ਕਹਾ ਜਾਇਗਾ ਏਹ ॥ ਅਬ ਠਾਢਾ ਕਿਸ ਪਰ
 ਜਗ ਸਰਬੇਹ ॥ ਐਸਾ ਅਸਤ ਨਾਮਾਂ ਸੰਸਾਰ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਮੂਲ ਤੂੰ
 ਮੁਝੇ ਬੀਚਾਰ ॥੧੪॥ ਤਿਸ ਉਪਰ ਜੀਉ ਪੰਖੀ ਬਸੈ ॥ ਮਾਇਆ
 ਪਰਪੰਚ ਕਪਟ ਮੈ ਰਸੈ ॥ ਭ੍ਰਮਤ ਫਿਰੈ ਵਹੁ ਮਾਇਆ ਮਾਹਿ ॥ ਐਸਾ
 ਜੀਉ ਉਪਰ ਤਿਸ ਆਹਿ ॥੧੫॥ ਹਉ ਜੋ ਬ੍ਰਿਛ ਰੂਪ ਹੋ ਆਪ ॥
 ਅਬ ਕਛੁ ਸੁਨ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਮੇਰੇ ਮੂਲ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ॥ ਦਿਬ
 ਸੁਖ ਅਰ ਪਰਮ ਅਨੂਪ ॥੧੬॥ ਨਾਂਨਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਕੀਏ ਅਵਤਾਰ ।
 ਅਧਭੁਤ ਕਰਮ ਤਿਹ ਮਾਹਿ ਬੀਚਾਰ ॥ ਸੋ ਇਸ ਬ੍ਰਿਛ ਕੇ ਪੱਤਰ
 ਜਾਨੇ ॥ ਮਹਿਮਾ ਮੁਝ ਸਾਖਾ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥੧੭॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦਾਂਤ ਜੋ
 ਭਾਗਵਤ ਗੀਤਾ ॥ ਸੋ ਇਸ ਬ੍ਰਿਛ ਕੇ ਫਲ ਹੈਂ ਮੀਤਾ ॥ ਜੋ ਨਰ
 ਜਗ ਮੈ ਬਪ ਕੋ ਧਾਰੇ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬ੍ਰਿਛ ਸੋ ਤਿਆਗ ਬੀਚਾਰੇ ॥੧੮॥
 ਮੁਝ ਆਨੰਦ ਬ੍ਰਿਛ ਕੀ ਸਰਨੀ ਆਵੈ ॥ ਸੋ ਨਰ ਬਹੁ ਆਨੰਦ ਸੁਖ
 ਪਾਵੈ ॥ ਜਿਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਸਾਰ ਬ੍ਰਿਛ ਤਿਆਗੇ ॥ ਭਗਵਾਂਨ ਬ੍ਰਿਛ ਕੀ
 ਸਰਨੀ ਲਾਗੇ ॥੧੯॥ ਸੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਨੇ ਰੇ ਮੀਤ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਕਰੇ
 ਤਿਆਗ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਤਿਆਗ ਭਇਓ ਕੁਠਾਰ ॥ ਤਿਸ ਸੋ
 ਕਾਟੇ ਬ੍ਰਿਛ ਸੰਸਾਰ ॥੨੦॥ ਦਿੜ ਨਿਹਚਾ ਹੋਇ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ॥ ਵਹੀ
 ਨਿਹਚਾ ਤਿਸ ਨਰ ਕੇ ਹਾਥ ॥ ਤਿਆਗ ਕੁਠਾਰ ਹਾਥ ਸੋ ਪਕੜੀ ॥
 ਬ੍ਰਿਛ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਕਾਟੀ ਲਕੜੀ ॥੨੧॥ ਕੁਟੰਬ ਤਿਆਗ ਜੋ ਮੁਝ
 ਸਰਨ ਆਵੈ ॥ ਅਤੀਤ ਜਗਤ ਸੋ ਵਹੀ ਕਹਾਵੈ ॥ ਜਬ ਅਤੀਤ
 ਜਗਤ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਐਸੇ ਮਾਰਗ ਜਾਵੈ ਸੋਇ ॥੨੨॥ ਤਿਸ ਤੇ ਬਹੁੜ
 ਜਨਮ ਨਹੀ ਆਵੈ ॥ ਐਸੇ ਬਚਨ ਕਹਿ ਮੁਝ ਕੇ ਗਾਵੈ ॥ ਕਹੇ ਆਦਿ
 ਪੁਰਖ ਦੇਵੇ ਕੇ ਦੇਵ ॥ ਤੁਮਰੀ ਸਰਨ ਹੋ ਤੂੰ ਰਖ ਲੇਹ ॥੨੩॥ ਆਦਿ

ਪੁਰਖ ਜੋ ਮੈ ਭਗਵਾਂਨ ॥ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮੁਝ ਅੰਤਰ ਜਾਨ ॥ ਮੁਝ
 ਅੰਤਰ ਤੇ ਸਭ ਕਛੁ ਨਿਕਸੈ ॥ ਸਦਾ ਪੂਰਨ ਹੋ ਨਿਤ ਹੀ ਬਿਗਸੈ
 ॥੨੪॥ ਨਿਹਚਲ ਅਬਿਨਾਸੀ ਸਭ ਤੇ ਪਰੇ ॥ ਐਸਾ ਪੁਰਖੋਤਮ ਮੈ
 ਪ੍ਰਭ ਹਰੇ ॥ ਮੇਰੇ ਪਰੇ ਅਵਰ ਨਾਂ ਕੋਇ ॥ ਮੁਝ ਸਮਾਨ ਦੂਜਾ ਨਹੀ
 ਹੋਇ ॥੨੫॥ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਜੋ ਮੈ ਹੋਂ ਆਪ ॥ ਸਰਬ ਮਧਿ ਮੈਂ
 ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥ ਐਸੇ ਪੁਰਖ ਕੀ ਸਰਨੀ ਆਵੈ ॥ ਸੋ ਤੇ ਬੇਗ
 ਮੁਕਤ ਕੇ ਪਾਵੈ ॥ ੨੬॥ ਐਸੀ ਸਰਨ ਗਹੀ ਤੁਮ ਮੀਤ ॥ ਰਹਤ
 ਬਾਤ ਅਬ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥ ਜੋ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਕੀ ਸਰਨੀ ਆਵੈ ॥ ਐਸੀ
 ਭਾਂਤ ਵਹੁ ਰਹਤ ਬਤਾਵੈ ॥੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੂਰ ਕਰੇ ਸਭ ਮਾਨ
 ਭਾਉ ਬੀਆ ਸੰਗ ਮੋਹੁ ਨ ਲਾਇ ॥ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਜੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
 ਤਿਸ ਮੇ ਰਹੇ ਸਮਾਇ ॥੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚੇਤਾ ਮਨ ਕਾ ਰਾਖਤਾ
 ਨਿਹਚਲ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਥ ॥ ਧਿਆਨ ਭਜਨ ਮੈ ਨਿਤ ਜੋ ਬੇਗ ਗਹੈ
 ਤਿਹ ਹਾਥ ॥੨੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨ ਮੋ ਰਖੈ ਨ ਕਾਮਨਾਂ ਕਛੁ ਬਾਛੈ
 ਨਹੀ ਮੀਤ ॥ ਜੋ ਬਰਤੇ ਇਸ ਰਹਤ ਮੇ ਸੋ ਜਨ ਨਿਰਮਲ ਰੀਤ
 ॥੩੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ ਗਿਆਨੀ ਭਗਤ ਜੋ ਮੈ ਤਿਸ ਕੇ ਯਹਿ ਕਰੈ
 ॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਮੂਲ ਜੋ ਜਗਤ ਹੈ ਤਿਸ ਤੇ ਤਿਸ ਨਿਸਤਰੈ ॥੩੧॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਸਨ ਸੀਤ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਰਾਖੇ ਤਿਸ ਕੇ ਮੀਤ ॥ ਅਪਨੇ
 ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਮੈ ਲੇ ਜਾਵੈ ਸੁਭ ਰੀਤ ॥੩੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਮੁਝ
 ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਸੋ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜਾਨ ॥ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਮੁਝ ਰੂਪ
 ਸੂਰਜ ਕੀ ਤਹਾ ਨਾਂਹਿ ਗੰਮ ॥੩੩॥ ਜਹਾ ਹੈ ਹਰਿ ਕੇ ਧਾਮ ਰਵਿ
 ਸਸਿ ਤਹਾ ਨ ਪਹੁੰਚਤੇ ॥ ਜੋ ਪਾਵੈ ਵਹੁ ਧਾਮ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰ ਨ
 ਆਵਤਾ ॥੩੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਮ ਧਾਮ ਜੋ ਕਹਿਓ ਮੁਝ ਐਸਾ ਜਾਨੋ
 ਸੋਇ ॥ ਸਰਨ ਜੋ ਆਵੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਤਿਸ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥੩੫॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਅਵਰ ਸੁਨ ਜੀਉ ਜੋ ਦੇਹੋ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੋ
 ਤੇ ਮੇਰੀ ਅੰਸ ਹੈ ਪੁਰਾਤਨ ਹੀ ਤੇ ਆਹਿ ॥੩੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਬ ਕਾ

ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਆਤਮਾ ਤਬ ਕਾ ਹੈ ਯਹ ਜੀਉ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦੇਹ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੌ
 ਜੀਉ ਪਸਾਰਾ ਕੀਉ ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਾਂਚੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰ ਏਕ ਮਨ
 ਇਹ ਛੈ ਮਿਲ ਕਰ ਮੀਤ ॥ ਸਤਵਾਂ ਜੀਉ ਕੇ ਸੰਗ ਤੇ ਭੋਗੈ ਭੋਗ
 ਵਹੁ ਨੀਤ ॥੩੮॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਓਂ ਹੀ ਕੇ ਭੋਗ ਜੀਵ ਕੇ ਨਿਤ
 ਭ੍ਰਮਾਵਤੇ ॥ ਭੋਗ ਨਹੀ ਵਹੁ ਰੋਗ ਠਉਰ ਠਉਰ ਫੇਰੇ ਜੀਉ ਕੇ
 ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਹਿ ਬਪ ਜੀਉ ਤਿਆਗਤਾ ਤਿਸ ਕਾ ਸੁਨ
 ਦਿਸਟਾਂਤ ॥ ਜਿਉ ਉਲਾਂਘ ਨਰੋ ਕੀ ਐਸੀ ਹੀ ਤਿਸ ਭਾਂਤ ॥੪੦॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਹਿਲਾ ਚਰਨ ਆਗੇ ਧਰੇ ਫਿਰ ਦੂਜਾ ਰਾਖੈ ਸੋਇ ॥
 ਤਿਉ ਜੀਉ ਦੇਹ ਤਿਆਗ ਕਰਿ ਅਵਰ ਦੇਹ ਮੇ ਹੋਇ ॥੪੧॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਉ ਵਿਲੰਭ ਉਲਾਂਘ ਤੇਂ ਤਿਸ ਤੇ ਭੀ ਅਤਿ ਲਘ ॥
 ਇਹ ਜੀਉ ਦੇਹ ਤਿਆਗ ਕੈ ਲਗੈ ਅਵਰ ਬਪ ਮਗ ॥੪੨॥
 ਅੜਿਲ ॥ ਜੈਸੀ ਬਾਸਨਾਂ ਜੀਉ ਆਪ ਮੈਂ ਰਾਖਤਾ ॥ ਤੈਸੇ ਹੀ ਵਹੁ
 ਅਵਰ ਦੇਹਿ ਮੈ ਰਾਖਤਾ ॥ ਗੰਧ ਦੁਰਗੰਧ ਸਪਰਸ ਮਾਰਤ ਕਰਤ
 ਹੈ ॥ ਅਪਨੇ ਆਪ ਮੈ ਬਾਸ ਤੈਸੇ ਧਰਤ ਹੈ ॥੪੩॥ ਐਸੇ ਹੀ ਯਹਿ
 ਜੀਉ ਬਾਸਨਾ ਗਹੇ ਸੰਗ ॥ ਜੀਉ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਧਾਰ ਭੋਗੈ ਬਾਸ ਰੰਗ
 ॥ ਸ੍ਰੋਤ ਘ੍ਰਾਨ ਅਰੁ ਚਛ ਤੁਚਾ ਰਸਨਾ ਜੋ ਆਹੀ ॥ ਛਠਵੇਂ ਮਨ ਸੌ
 ਮਿਲ ਜੀਉ ਬਿਖਿਆ ਭੋਗਾਹੀ ॥੪੪॥ ਭੋਜਨ ਖਾਨ ਤੇ ਆਦਿ
 ਅਵਰ ਕਾਰਜ ਜੀਉ ਕਰਤਾ ॥ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਓਂ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਲ
 ਆਕਾਰ ਆਪ ਧਰਤਾ ॥ ਮੂਰਖੇ ਕੋ ਯਹਿ ਕਉਤਕ ਦਿਸਟ ਨ
 ਆਵਤਾ ॥ ਗਿਆਨ ਨੇਤ੍ਰ ਸੋ ਕਉਤਕ ਗਿਆਨੀ ਪਾਵਤਾ ॥੪੫॥
 ਮੰਗਲ ਛੰਦ ॥ ਗਿਆਨੀ ਭਗਤ ਕੈਸਾ ਹੋਇ ॥ ਨਿਸਦਿਨ ਜੁੜੈ ਮੁਝ
 ਸੰਗ ਸੋਇ ॥ ਸੋ ਅਪਨੇ ਆਤਮਾ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਦੇਖੈ ਸਗਲ ਕਉਤਕ
 ਤਹਿ ॥੪੬॥ ਸੋ ਨਿਰਮਲ ਮਤ ਦੇਖੈ ਕੋਇ ॥ ਅਗਿਆਨੀ ਪੇਖੈ ਨਾਹੀ
 ਸੋਇ ॥ ਗਿਆਨੀ ਮੇਰੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇਖ ॥ ਮੁਝ ਸਲਾਹਤਾ ਸਭ ਪੇਖ
 ॥੪੭॥ ਕਹਤਾ ਧੰਨ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ॥ ਜਿਸ ਸੋ ਪਾਵਤੇ ਸਭ ਰਖ ॥

ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਜਿਨ ਪ੍ਰਭ ਆਪ ॥ ਸਭ ਕੇ ਮਧ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ
 ॥੪੮॥ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੇ ਵਹੁ ਹੋਇ ॥ ਸੇ ਮਹਿਮਾ ਅਬ ਕਹੈ ਮੈ ਤੋਹਿ
 ॥ ਜਿਉ ਅੰਬਕਰ ਲਗਾਵੈ ਕੋਇ ॥ ਵਹੁ ਹਸਤਾਮਲ ਕਹੀਐ ਸੋਇ
 ॥੪੯॥ ਤੈਸੇ ਹਸਤਾਮਲ ਤੁਝ ਕੋ ਕਹੈ ॥ ਅਪਨਾਂ ਕਉਤਕ ਸਭ ਜਗ
 ਲਹੈ ॥ ਅਰਜਨ ਸੁਨੇ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ॥ ਜੋ ਮੈ ਕਹੈ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥੫੦॥
 ਰਵਿ ਮੈ ਤੇਜ ਜੇਤਾ ਆਹਿ ॥ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰਾਹਿ ॥ ਰਵਿ
 ਮੈਂ ਜੇਤ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ॥ ਕਉਤਕ ਸਗਲ ਮੇਰਾ ਮਾਨ ॥੫੧॥ ਜੋ ਸਸਿ
 ਅਗਨ ਮੈ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮੇਰਾ ਬਾਸ ॥ ਜੋਜਨ ਪਚਾਸ ਕੋਟਿ
 ਜੋ ਭੂਮ ॥ ਜਿਸ ਮੇ ਨਗਰ ਸਾਗਰ ਧੂਮ ॥੫੨॥ ਪਰਬਤ ਨਦੀ ਬਹੁ
 ਜਿਸ ਮਾਹਿ ॥ ਜੰਗਲ ਗਨਤ ਮੈ ਨਹੀ ਆਹਿ ॥ ਸੋ ਮੇਰੇ ਬਲ
 ਉਠਾਏ ਓਹੁ ॥ ਅਰਜਨ ਦੇਖ ਕਉਤਕ ਸੋ ॥੫੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨੁਖੇ
 ਕੇ ਜੋ ਅੰਨ ਹੈ ਅਰ ਤਰਵਰ ਹੈ ਜੋ ॥ ਸਭੁ ਮਾਹਿ ਜੋ ਮਧੁਰਤਾ ਸੋ
 ਸਭ ਸਸਿ ਤੇ ਹੋ ॥੫੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋ ਸਸਿ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੈ ਸਭ ਕੋ
 ਦੇਵੋ ਸ੍ਵਾਦਿ ॥ ਮੇਰੀ ਲੀਲਾ ਦੇਖ ਤੂੰ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਪਰਮ ਅਨਾਦਿ ॥੫੫॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭ ਪ੍ਰਾਨੀਓ ਕੇ ਉਦਰ ਮੇ ਮੈ ਹੋ ਬਿਆਪਿਆ ਯਾਰ ॥
 ਪ੍ਰਾਨ ਅਪਾਨ ਜੋ ਬਾਇ ਹੈ ਸੋ ਸਭ ਮੁਝੈ ਬੀਚਾਰ ॥੫੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਅਗਨ ਬਾਇ ਸਨਬੰਧ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਜੋ ਅੰਨ ਖਾਹਿ ॥ ਭੋਜਨ ਹੈ ਵਹੁ
 ਚਾਰ ਭਾਂਤ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਭਾਖੋ ਤਾਹਿ ॥੫੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਗਨ ਸੰਗ
 ਜੋ ਹੋਤ ਹੈ ਸੋ ਅੰਨ ਪਕ ਹੈ ਨੀਤ ॥ ਚਨਾ ਚਾਵਲ ਤੇ ਆਦਿ ਲੇ
 ਭੋਜਨ ਨਾਮ ਧਰ ਚੀਤ ॥੫੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅੰਬ ਹਿੰਦਵਾਣਾ ਅਵਰ
 ਫਲ ਸਭ ਲੋਹਜ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਸਰਬਤ ਦੂਧ ਅਪ ਆਦਿ ਲੇ ਸੋ
 ਚੋਹਜ ਪਹਿਚਾਨ ॥੫੯॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਅਵਰ ਸੁਨ ਅਧਭੁਤ
 ਅਚਰਜ ਬਾਤ ॥ ਰਿਦੇ ਸਭੁ ਕੇ ਬੈਠ ਕਰਿ ਐਸੇ ਕਰਹੈ ਤਾਤ
 ॥੬੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਵੋ ਗਿਆਨ ਤਿਸ ਰਿਦੇ ਮੇ ਕਰਮ ਕਰਾਵੈ ਸੁਧ
 ॥ ਕਰਮੋ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਓਹੁ ਬੁਧ ॥੬੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੈ

ਹੀ ਰਿਦੇ ਮੇ ਬੈਠ ਕਰਿ ਕਰਮ ਕਰਾਵੈ ਮੰਦ ॥ ਅਗਿਆਨ ਮਾਂਹਿ ਵਹੁ
 ਦੁਖ ਲਹੈ ਦੁਖ ਸੋ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ॥੬੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਾਨਨ ਜੋਗ ਜੋ
 ਬੇਦ ਮੈ ਸੋ ਸਭ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨ ॥ ਬੇਦ ਹਾਰੇ ਕਹਿ ਨੇਤ ਨੇਤ ਮੁਝ
 ਮਹਿਮਾ ਪਹਿਚਾਨ ॥੬੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਰਨਹਾਰ ਹੋ ਬੇਦ ਕਾ
 ਜਾਨਨਹਾਰ ਹੋ ਆਪ ॥ ਅੰਤ ਕਰੋ ਜਬ ਬੇਦ ਕਾ ਨੇਤ ਨੇਤ ਜਪ
 ਜਾਪ ॥੬੪॥ ਚਉਪਈ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਅਬ ਅਵਰ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਸੰਸਾਰ
 ਬਿਖੇ ਦੇ ਪੁਰਖ ਦਿਖਾਵੈ ॥ ਏਕ ਅਬਿਨਾਸੀ ਦੁਤੀ ਬਿਨਾਸ ॥ ਦੇਹਿ
 ਜੀਉ ਨਾਮ ਹੈ ਤਾਸ ॥੬੫॥ ਜੀਉ ਅਬਿਨਾਸੀ ਨਾਮ ਕਹਾਵੈ ॥ ਦੇਹਿ
 ਬਿਨਾਸੀ ਸਭ ਕੋ ਗਾਵੈ ॥ ਇਨ ਤੋਂ ਅਵਰ ਉਤਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਤੀਸਰਾ
 ਤੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਜਾਨ ॥੬੬॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੋ ਯਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥
 ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਮਾਹਿ ਏਕ ਵਹਿ ਆਪ ॥ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਹੋਇ ਜਬ ਨੈਨ ਉਘਾੜੈ
 ॥ ਸਭੀ ਥਾਪੇ ਸਭ ਕੋ ਪੋਖਾਰੈ ॥੬੭॥ ਐਸਾ ਈਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਜੋ ॥
 ਪੁਰਖੇਤਮ ਪੁਰਖ ਏਕ ਹੈ ਸੋ ॥ ਬਿਨਾਸ ਪੁਰਖ ਜੋ ਦੀਸੈ ਦੇਹ ॥
 ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੋ ਤਿਸ ਸੋ ਨਹੀ ਨੇਹ ॥੬੮॥ ਦੇਹ ਸੰਗ ਤਿਸ ਕਾਰਜ
 ਨਾਹੀ ॥ ਅਤੀਤ ਦੇਹ ਤੋਂ ਆਤਮ ਆਹੀ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੀਉ ਦੂਸਰਾ
 ਜੋ ॥ ਉਤਮ ਤਿਹ ਤੇ ਆਤਮ ਹੋ ॥੬੯॥ ਲੋਕੋ ਮਧ ਅਰ ਬੇਦੋ ਮਾਹੀ
 ॥ ਪੁਰਖੇਤਮ ਨਾਮ ਤਿਸ ਐਸੇ ਆਹੀ ॥ ਸੋ ਮੁਝ ਸਿਮਰਨ ਐਸਾ ਕਰੋ
 ॥ ਮੇਰਾ ਭਜਨ ਨਿਸਦਿਨ ਮਨ ਧਰੋ ॥੭੦॥ ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਭਗਤ ਐਸਾ
 ਕੋ ਹੋਇ ॥ ਪੁਰਖੇਤਮ ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨੈ ਸੋਇ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਐਸੇ
 ਜਾਨ ॥ ਪੁਰਖੇਤਮ ਪੁਰਖ ਮੁਝੀ ਪਹਿਚਾਨ ॥੭੧॥ ਹੇ ਪਾਰਬ
 ਨਿਹਪਾਪ ਸੁਜਾਨ ॥ ਗੁਹਜ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੁਝ ਕੀਆ ਬਖਾਨ ॥ ਐਸਾ
 ਗਿਆਨ ਰਾਖੋ ਤੁਮ ਚੀਤ ॥ ਇਸਨਾਨ ਕਰੋ ਇਸ ਮੈ ਤੁਮ ਨੀਤ
 ॥੭੨॥ ਇਸਨਾਨ ਅਰਥ ਅਬ ਸੁਨ ਤੂੰ ਯਾਰ ॥ ਸੁਨਨ ਪੜਨ ਧਾਰਨ
 ਬੀਚਾਰ ॥ ਐਸਾ ਇਸਨਾਨ ਕਰੈ ਜੇ ਕੋਇ ॥ ਅਰਜਨ ਵਹੀ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ
 ਹੋਇ ॥੭੩॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਪੂਰਨ ਭਇਆ ਪੰਚ-ਦਸਵਾਂ ਧਿਆਇ ॥ ਪੁਰਖੋਤਮ ਜੋਗ ਨਾਮ ਚਿਤ
ਲਾਇ ॥ ਜੋ ਉਤਮ ਇਸ ਮਾਂਹੀ ਗਿਆਨ ॥ ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਬੀਚਾਰੇ ਮਾਨ
॥੭੪॥ ਸੋ ਨਰ ਆਪ ਬਿਸਨ ਹੀ ਹੋਇ ॥ ਬਿਸਨ ਬਿਨਾ ਦੂਜਾ ਨਹੀ
ਕੋਇ ॥ ਹੇ ਖਾਲਸਾ ਹਮ ਤੁਮ ਸਭ ਬਿਸਨ ॥ ਜੋ ਦੇਖੇ ਸੋ ਏਕੋ
ਕਿਸਨ ॥ ਸਭੀ ਏਕ ਅਕਾਲ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ॥ ਹਰਿ ਰੂਪ ਸੰਸਾਰ ਸਭ
ਮਾਨੋ ॥੭੫॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੁ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਪੰਦ੍ਰਵਾਂ ਧਿਆਇ ॥੧੫॥੧੫੧੩॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਸੋਲਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੇਸਵ ਮੁਖ ਸੋ ਯਿਉ ਕਰੇ ਸੁਨ ਅਰਜਨ ਯਹਿ ਬਾਤ ॥
 ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਕੇ ਮਧ ਮੈ ਦੇਇ ਸੁਭਾਇ ਵਰਤਾਤ ॥੧॥ ਸੋਰਠਾ ॥
 ਦੇਵਤਾ ਦੈਤ ਸੁਭਾਉ ਜੋ ਮਾਨਸ ਮੈ ਵਰਤਦਾ ॥ ਸੋ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਰੇ
 ਪ੍ਰਗਟਾਇ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਦੇਵ ਸੁਭਾਉ ਸੁਨ ॥੨॥ ਸੁਰ ਸੁਭਾਉ ॥
 ਚਉਪਈ ॥ ਭਉ ਨਹੀ ਰਾਖੈ ਅੰਤਰ ਕੋਈ ॥ ਅੰਤਹਕਰਨ ਸੁਧ
 ਜਿਹ ਹੋਈ ॥ ਗਿਆਨ ਜੋਗ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਰਹੈ ॥ ਦਾਨ ਕਰਨ
 ਸੁਭਾਉ ਜਿਹ ਅਹੈ ॥੩॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਜੀਤਨ ਮੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਜਗ ਕਰਨ ਮੈ
 ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ॥ ਬੇਦ ਪਾਠ ਤਪਸਿਆ ਕਰੇ ॥ ਕੋਮਲ ਸੁਭਾਉ ਸਦਾ
 ਮਨ ਧਰੇ ॥੪॥ ਕੋਈ ਜੀਵ ਦੁਖਾਵੈ ਨਾਹੀ ॥ ਸਦਾ ਰਹੈ ਸਤ ਬੋਲਨ
 ਮਾਹੀ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਨਿੰਦਾ ਵਹੁ ਮੂਲ ਨ ਕਰੇ ॥ ਤਿਆਗ ਇੰਦ੍ਰੀ ਭੋਗ ਮਨ
 ਧਰੇ ॥੫॥ ਸਾਂਤ ਰੂਪ ਸਭਹੂੰ ਪਰ ਦਇਆਲ ॥ ਸਭ ਕਾ ਸੁਖਦਾਇਕ
 ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ਪਾਪ ਨ ਕਰੇ ਲੋਭ ਤੇ ਰਹਤ ॥ ਪਵਿਤ੍ਰ ਖਿਮਾ ਅਰ
 ਧੀਰਜ ਸਹਤ ॥ ੬॥ ਪੂਜਾ ਮਾਨਤਾ ਨਹਿ ਕਰਾਵੈ ॥ ਸੁਭ ਸੁਭਾਵ
 ਯਹਿ ਦੇਵ ਕਰਾਵੈ ॥ ਜਿਸ ਮੈ ਯਹਿ ਸੁਭਾਵ ਸੁਭ ਹੋਇ ॥ ਵਹੁ
 ਮਾਨਸ ਦੇਵ ਹੈ ਸੋਇ ॥੭॥ ਅਸੁਰ ਸੁਭਾਉ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਬ ਯਹਿ
 ਦੈਤ ਸੁਭਾਉ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਾਖੰਡ ਤਨ ਭੀਤਰ ਪਾਵੈ ॥ ਅਰਥ
 ਪਾਖੰਡ ਕੋ ਐਸੇ ਜੋਇ ॥ ਅੰਤਰ ਕਪਟ ਬਾਹਰ ਸੁਧ ਹੋਇ ॥੮॥ ਸਭ
 ਤੇ ਬਡਾ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥ ਐਸਾ ਗਰਬ ਆਪ ਮੈ ਮਾਨੈ ॥ ਮੁਝ
 ਸਮਾਨ ਦੂਸਰ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਐਸੇ ਕਰੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਹੋਇ ॥੯॥ ਸਦਾ
 ਦੁਰਬਚਨ ਕਠੋਰ ਜੋ ਕਰੈ ॥ ਸੋ ਸਭ ਸੁਭਾਉ ਅਸੁਰ ਕੋ ਅਹੈ ॥ ਤਿਨ
 ਸਭ ਕੋ ਹੈ ਮੂਲ ਅਗਿਆਨ ॥ ਸੁਭਾਉ ਸਭੀ ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਜਾਨ
 ॥੧੦॥ ਜਿਸ ਮੈ ਵਰਤੈ ਦੇਵ ਸੁਭਾਉ ॥ ਮੁਕਤ ਸੰਸਾਰ ਮੈ ਵਹੁ ਨਰ
 ਪਾਇ ॥ ਦੁਸਟ ਸੁਭਾਉ ਜਿਸ ਨਰ ਮੈ ਆਹੀ ॥ ਸਦਾ ਰਹੈ ਵਹੁ
 ਨਿੰਦਿਆ ਮਾਹੀ ॥੧੧॥ ਏਤੇ ਬਚਨ ਜਬ ਗੋਬਿੰਦ ਕਹੈ ॥ ਅਰਜਨ

ਸੁਨ ਬੀਚਾਰਤ ਭਏ ॥ ਦੈਤ ਸੁਭਾਉ ਮਤ ਮੁਝ ਮੈ ਹੋਇ॥ ਐਸੇ
 ਬੀਚਾਰ ਮੇ ਸੁਕਚਿਓ ਸੋਇ ॥੧੨॥ ਅਰਜਨ ਕਉ ਜਬ ਸੁਕਚਿਆ
 ਲਹਿਓ ॥ ਤਬ ਕੇਸਵ ਅਰਜਨ ਕੇ ਕਹਿਓ ॥ ਹੇ ਪਾਂਡਵ ਤੁਮ ਸੋਚ
 ਮਤ ਕਰੋ ॥ ਦੇਵ ਸੁਭਾਉ ਆਪ ਮੈਂ ਧਰੋ ॥੧੩॥ ਦੇਵ ਸੁਭਾਉ ਸਭੀ
 ਹੈ ਜੋਇ ॥ ਸਾਥ ਲੈ ਜਨਮਿਆ ਹੈ ਤੂੰ ਸੋਇ॥ ਸੁਰਿ ਅਸੁਰਿ ਸੁਭਾਉ
 ਜੋ ਆਹਿ ॥ ਮਾਨੁਖੇ ਮਾਂਹਿ ਸਭੀ ਵਰਤਾਹਿ ॥੧੪॥ ਸੋ ਸਭ ਤੁਝ ਕੇ
 ਕਹੇ ਸੁਨਾਇ ॥ ਅਸੁਰ ਸੁਭਾਉ ਕਹੌ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ॥ ਅਬ ਫਿਰ ਅਸੁਰ
 ਸੁਭਾਉ ਤੁਮ ਸੁਨੋ ॥ ਜੈਸੇ ਅਰਜਨ ਤੁਮ ਪੈ ਭਨੋ ॥੧੫॥ ਜੋ ਵਹੁ
 ਬਸੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸਭ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਜੁਗਤ ਵਹੁ ਜਾਨਤ ਨਾਹਿ ॥
 ਤਿਆਗ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਅਤੀਤ ਜੋ ਹੋਇ ॥ ਅਤੀਤ ਰਹਤ ਨ ਜਾਨੈ ਸੋਇ
 ॥੧੬॥ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕੇ ਮੂਲ ਨ ਜਾਨੈ ॥ ਮੁਝ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਕੇ ਨਹੀ
 ਮਾਨੈ ॥ ਆਪਸ ਮੈਂ ਮਿਲ ਐਸੇ ਭਾਖੈ ॥ ਅਸਤ ਹਰਿ ਕਹਾਂ ਜੋ ਹਮ
 ਲਾਖੈਂ ॥੧੭॥ ਤਿਸ ਕੇ ਕਿਸੀ ਨ ਦੇਖਿਆ ਭਾਈ ॥ ਯਹਿ ਸੰਸਾਰ ਆਪੇ
 ਉਪਜਾਈ ॥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਉਤਪਤ ਸਗਲ
 ਜਗਤ ਕੀ ਸੋਇ ॥੧੮॥ ਕੀਆ ਨਹੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਾਰ ॥ ਆਪੇ ਭਇਆ
 ਸੰਸਾਰ ਅਪਾਰ ॥ ਤਾ ਤੇ ਡਰ ਰਾਖੇ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਪਹਿਰਨ ਖਾਵਨ
 ਮੈ ਸੁਖ ਹੋਇ ॥੧੯॥ ਖਾਇ ਭਲਾ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ॥ ਬਡਾ ਲਾਭ
 ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੁਖ ਗਾਵਹਿ ॥ ਐਸੀ ਦੁਸਟ ਬੁਧ ਤਿਨ ਮਾਹਿ ॥ ਮਲੀਨ
 ਨੀਚ ਬੁਧ ਹੈ ਤਾਂਹਿ ॥੨੦॥ ਐਸੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਵਹੁ ਮੂੜ ॥ ਪਾਵੈ
 ਡਰ ਜੋ ਵਰਤੇ ਕੂੜ ॥ ਕਸਟ ਨਮਿਤ ਦੂਜੇ ਕੇ ਕਰੇ ॥ ਉਪਾਸਨਾ
 ਪ੍ਰੇਤੇ ਕੀ ਮਨ ਧਰੇ ॥੨੧॥ ਐਸੇ ਕਰੇ ਆਪਨੇ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ ਜੋ
 ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋਇ ਨਿਤ ਭੋਗੋ ਤਾਹਿ ॥ ਬਡਾ ਲਾਭ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥
 ਕਾਮ ਬਿਨਾ ਦੂਜਾ ਕੇ ਨਾਹਿ ॥੨੨॥ ਸੋ ਕਾਮ ਐਸੇ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਪੂਰਨ
 ਤਾਹਿ ਕਹੌ ਮਮ ਰੀਤ ॥ ਧੰਨ ਅਭਿਮਾਨ ਤੇ ਉਨਮਤ ਰਹੈ ॥ ਝੂਠੀ
 ਮਾਇਆ ਕੇ ਮਨ ਗਹੈ ॥੨੩॥ ਅਤ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਫ੍ਰਿਤ ਵਹੁ ਰਾਖੈ ॥

ਚਿੰਤਾ ਮਾਹਿ ਚਿਤ ਨਿਤ ਲਾਖੈ ॥ ਮਗਨ ਸਦਾ ਚਿੰਤਾ ਮੈ ਰਹੈ ॥
 ਆਪਸ ਮੈ ਮਿਲ ਕਰਿ ਯਹਿ ਕਰੈ ॥੨੪॥ ਕਾਮ ਲਾਭ ਸਮ ਅਵਰ ਨ
 ਕੋਇ ॥ ਆਸਾ ਫਾਸ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਸੋਇ ॥ ਮਗਨ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੈ ਰਹੈ
 ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਭੋਗ ਸਦਾ ਵਹੁ ਚਰੈ ॥੨੫॥ ਐਸੇ ਕਹਹਿ ਮਿਲ ਕਰਿ ਵਹੁ
 ਨੀਤ ॥ ਆਜ ਯਹਿ ਲਾਭ ਮੈ ਪਾਇਓ ਮੀਤ ॥ ਪ੍ਰਾਤ ਕਾਲ ਪਾਵੋਗਾ
 ਦੇਹ ॥ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਵਰ ਕਛ ਲੇਹ ॥੨੬॥ ਅਮਕੇ ਕੇ ਮੈ ਸਸਤ੍ਰ
 ਲਗਾਇਆ ॥ ਅਮਕੇ ਕੇ ਕਰ ਜੁਧ ਭਗਾਇਆ ॥ ਹਉ ਈਸਰ ਅਰ
 ਸਿਧ ਬਲਵਾਨ ॥ ਸਾਤ ਪੀੜੀ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥੨੭॥ ਜਾਤ ਮੈਂ ਆਪ
 ਸਮਾਨ ਨਾ ਲਹੋ ॥ ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਮੈ ਸ੍ਰੇਸਟ ਅਹੋ ॥ ਅਵਰ ਸਭੀ ਹੈ ਮੇਰੇ
 ਦਾਸ ॥ ਮਨ ਮੈ ਅਨਿਕ ਚਿਤਵਨ ਕੇ ਬਾਸ ॥੨੮॥ ਮੇਰੇ ਅਤਿ
 ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਓਹ ॥ ਮੋਹ ਜਾਲ ਮੈ ਬਾਧੇ ਸੋ ॥ ਕਾਮ ਭੋਗ ਕੇ ਮਾਂਹਿ
 ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਰਹੈ ਨਰਕ ਮੈ ਲੀਨ ॥੨੯॥ ਅਬ ਭੀ ਨਰਕ
 ਮਾਂਹਿ ਵਹੁ ਰਹੈ ॥ ਆਗੇ ਭੀ ਨਰਕ ਕੋ ਲਹੈ ॥ ਅਬ ਸੁਨ ਜਗ ਵਹੁ
 ਕੈਸੇ ਕਰੇ ॥ ਭਲਾ ਖਾਂਵਨ ਨਮਿਤ ਮਨ ਧਰੇ ॥੩੦॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਵਿਧਿ
 ਕੇ ਜਾਨਤ ਨਾਹੀ ॥ ਹੰਕਾਰ ਗਰਬ ਤੇ ਵਿਆਕੁਲ ਆਹੀ ॥ ਐਸੇ ਜੋ
 ਪਾਖੰਡੀ ਲੋਕ ॥ ਬੂਝੈ ਰਹੇ ਸਮੰਦ੍ਰ ਸੋਕ ॥੩੧॥ ਬਹੁਤ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ
 ਤਿਨ ਮਾਹਿ ॥ ਆਤਮ ਰਾਮ ਕੇ ਜਾਨਤ ਨਾਹਿ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਸਰਬ
 ਬਿਆਪੀ ਅਹੈ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਵਹੁ ਨਿਤ ਕਰੈ ॥੩੨॥ ਸਭ ਦੇਹੋ
 ਕੇ ਵਹੁ ਦੁਖ ਦੇਵੈ ॥ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨ ਕਬਹੂੰ ਲੇਵੈ ॥ ਮਾਨੁਖ ਬੀਜ
 ਅਸੁਰ ਜੋ ਆਹਿ ॥ ਆਵਾਗਵਨ ਮੈ ਤਿਨ ਕੇ ਪਾਹਿ ॥੩੩॥
 ਚਉਰਾਸੀ ਲਖ ਜੋਨ ਮੈ ਪੜੇ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੁਖੀ ਵਹੁ ਫਿਰੈ ॥
 ਐਸੇ ਸੁਭਾਵ ਹੋਇ ਜਿਸ ਮਾਹੀ ॥ ਸੋ ਮਾਨੁਖ ਹੈ ਦੈਤ ਕਹਾਹੀ ॥੩੪॥
 ਮੁਝ ਆਤਮ ਕੋ ਵਹੁ ਨਾ ਪਾਵਹਿ ॥ ਬਾਰੰਬਾਰ ਜਨਮ ਮੈ ਆਵਹਿ ॥
 ਤੀਨ ਦ੍ਵਾਰ ਦੇਹ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਜੋ ਆਹਿ ॥੩੫॥ ਸੋ
 ਤੀਨੋ ਦ੍ਵਾਰ ਨਰਕ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਤਿਆਗ ਪਾਰਥ ਧਰਿ ਚੀਤ

॥ ਮੁਕਤਾ ਜੋ ਤੀਨੋ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਪਰਮ ਗਤ ਕੋ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥੩੬॥
 ਤੂੰ ਭੀ ਤਿਨ ਕੋ ਬੇਗ ਤਿਆਗ ॥ ਆਤਮ ਤਤ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਲਾਗ ॥
 ਮੈ ਯਹਿ ਬੁਧ ਸਾਸਤ੍ਰ ਜੋ ਕਹਾ ॥ ਜਿਸ ਇਹ ਬੀਚਾਰ ਮਨ ਮੋ ਗਹਾ
 ॥੩੭॥ ਅਪਨੀ ਬੁਧ ਮੈ ਵਰਤੈ ਜੋਇ ॥ ਤਪਸਿਆ ਦਾਨ ਕਰੇ ਨਿਤ
 ਸੋਇ ॥ ਤਿਨ ਕਾ ਫਲੁ ਵਹੁ ਦੁਖ ਬਹੁ ਪਾਵੈ ॥ ਆਵਾਗਵਨ ਮਾਹਿ
 ਨਿਤ ਆਵੈ ॥੩੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਹਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਜੋ ਮੈ ਕਹਿਆ ਸਮਝੇ
 ਗਿਆਨੀ ਮੀਤ ॥ ਦੇਵ ਸੁਭਾਉ ਕੇ ਕਰਮ ਸਭ ਕਰਤੇ ਹੈ ਵਹੁ ਨੀਤ
 ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਨਿਤ ਵਹੁ ਜਿਨ ਕੇ ਦੇਵ
 ਸੁਭਾਵ ॥ ਦੇਵ ਸੁਭਾਉ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸੁਖ ਹੇ ਅਰਜਨ ਚਿਤ ਲਾਵ
 ॥੪੦॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਬਿਭਾਗ ਜੋਗ ਖਟ ਦਸਮਾ ਧਿਆਇ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਭਾਖਾ
 ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ॥ ਦੋਉ ਸੁਭਾਇ ਪ੍ਰਤਖ ਇਸ ਮਾਂਗੀ ॥ ਦੇਉ ਸੁਭਾਉ
 ਖਾਲਸੇ ਮੈ ਆਹੀ ॥੪੧॥ ਰਹਤ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਦੇਵ ਸੁਭਾਇ ॥
 ਖਾਲਸਾ ਵਹੀ ਜੋ ਮਨ ਮੈ ਲਾਇ ॥ ਏਕ ਅਕਾਲ ਜਾਨੈ ਵਹੁ ਨੀਤ ॥
 ਬੈਰ ਭਾਉ ਨਹੀ ਰਾਖੈ ਚੀਤ ॥੪੨॥ ਦੇਵ ਸੁਭਾਉ ਮੈ ਵਹੁ ਨਿਤ ਰਹੈ
 ॥ ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਬ੍ਰਹਮ ਸਭ ਲਹੈ ॥ ਜਗਤ ਲੋਕ ਕੇ ਮੂਲ ਨ ਦੇਖੈ ॥
 ਖਾਲਸਾ ਏਕੋ ਗੋਬਿੰਦ ਪੇਖੈ ॥੪੩॥ ਜੇਤੇ ਨਾਮ ਜਗਤ ਕੇ ਮਾਹੀ ॥
 ਸੋ ਸਭ ਵਾਸਦੇਵ ਕੇ ਆਹੀ ॥ ਦਿਸਟ ਅਦਿਸਟ ਬਾਰਤਾ ਜਾਨੈ ॥ ਸੋ
 ਸਭ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥੪੪॥ ਸਤ ਅਸਤ ਜਹਾ ਲਉ ਦੀਸੈ ॥
 ਸਭ ਹੀ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਭੇਸੈ ॥ ਸੰਸਾਰ ਮਾਹਿ ਜੋ ਬੋਲੇ ਵਰਤੇ ॥
 ਸਭ ਮੈ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕਰਤੇ ॥੪੫॥ ਧਰਨ ਅਕਾਸ ਦਿਸਾ ਜੋ
 ਭਾਇ ॥ ਸੋ ਸਭ ਹੀ ਇਕ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ॥ ਪਸ ਪੰਖੀ ਅਰ ਵਣ
 ਤ੍ਰਿਣ ਲੋਕ ॥ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਸਭੀ ਕਛੁ ਹੋਗ ॥ ਦੇਖਨ ਸੁਨਨ ਅਰ
 ਜੋ ਕਛੁ ਅਹੈ ॥ ਸੋ ਸਭ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਹੀ ਲਹੈ ॥੪੬॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤ੍ਰਸੂ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਦੇਵ ਅਸੁਰ ਸੰਪਦ ਵਿਭਾਗ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਸੋਲਵਾਂ ਧਿਆਇ
॥੧੬॥੧੫੫੯॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਸਤਾਰਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਪੈ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਤ ਹੈ ਏਹ ॥ ਹੇ
 ਮਾਧਵ ਹੇ ਰਿਖੀਕੇਸ ਹੇ ਬਾਸਦੇਵ ਸਰਬੇਹ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ
 ਬਿਧ ਜੋ ਤੁਮ ਕਹੀ ਸੋ ਬਿਧ ਕੈਸੇ ਹੋਇ ॥ ਮੈ ਸਮਝੀ ਹੈ ਏਕ ਬਿਧ
 ਅਬ ਭਾਖੇ ਵਹਿ ਸੋਇ ॥੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੁਮ ਜੋ ਈਸਰ ਜਗਤ ਕੇ
 ਪ੍ਰਭ ਅਕਾਲ ਸਰੂਪ ॥ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਹੋ ਸਭਨ ਕੇ ਤੂ ਹੈ ਰੰਕ ਅਰੁ
 ਭੂਪ ॥੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਜੋ ਤੁਮ ਜਾਨਕੇ ਸਰਨੀ ਆਵੈ ਲੋਕ ॥
 ਸਿਮਰਨ ਤੁਮਰਾ ਨਿਤ ਕਰੇ ਯਹਿ ਬਿਧ ਸਾਸਤ੍ਰ ਜੋਗ ॥੪॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਪਹਿਚਾਨੇ ਜੋ ਨਹਿ ਤੁਮ ਸੋ ਬਿਧ ਸਾਸਤ੍ਰ ਤਿਆਗ ॥ ਵਹੁ ਮੂਰਖ
 ਹਰਿ ਛਾਡ ਕੇ ਬਿਖਿਓ ਕੇ ਸੰਗ ਲਾਗ ॥੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਿਧ
 ਜਿਨ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਰ ਪੂਜਾ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਵਹੁ ਨਰ ਵਰਤੇ ਕਵਨ
 ਗੁਨ ਤਿਨ ਕੀ ਭਾਖੇ ਗੀਤ ॥੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਂਤਕ ਰਾਜਸ ਮਾਂਹਿ
 ਵਹੁ ਯਾ ਤਾਮਸ ਮੈ ਭਾਵ ॥ ਹੇ ਮਧਸੂਦਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੋ ਸਭ
 ਮੁਝੇ ਸੁਨਾਵ ॥੭॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਕੋ ਕੇਸਵ ਕਹੇ ਹੇ ਪਾਰਥ ਚਿਤ ਲਾਉ ॥ ਸਰਧਾ
 ਪੂਜਾ ਜੋ ਕਰੇ ਤਿਸ ਹੀ ਤੀਨ ਸੁਭਾਉ ॥੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਹਧਾਰੀ
 ਮਾਨੁਖ ਜੋ ਵਰਤੇ ਤੀਨੋ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸਾਂਤਕ ਰਾਜਸ ਤਾਮਸੀ ਯਹਿ
 ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਆਹਿ ॥੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਸ ਗੁਨ ਮੈ ਮਾਨੁਖ ਹੋ ਸੋ
 ਸਰਧਾ ਤਿਹ ਮਾਂਹਿ ॥ ਯਹਿ ਸਭ ਨਰ ਤੂੰ ਦੇਖਤਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਦਿਸਟ
 ਯਹਿ ਆਹਿ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸਟ ਪੂਜਾ ਜਿਨ ਨਹਿ ਕੋ ਸੋ
 ਮਾਨਸ ਪਸੁ ਜਾਨ ॥ ਸੁਭਾਉ ਜੋ ਤੀਨੋ ਗੁਨੋ ਕੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਰੋ
 ਬਖਾਨ ॥੧੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਂਤਕ ਗੁਨ ਜਿਹ ਨਰੋ ਮੈ ਦੇਵ ਪੂਜ ਹੈ
 ਸੋਇ ॥ ਰਾਖਸ ਜਖ ਜੋ ਪੂਜਤੇ ਸੋ ਰਾਜਸ ਗੁਨ ਹੋਇ ॥੧੨॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਜਨ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਕਾ ਸੋ ਹੈ ਤਾਮਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਜੋ ਤਪ ਕਰੇ ਅਬ ਫੁਨ ਭਾਖੋ ਤਾਹਿ ॥੧੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੈ
 ਕਰੇ ਨਾਹਿ ਜਿਹ ਦੇਖੇ ਡਰ ਆਹਿ ॥ ਇਸ ਤਪ ਕੇ ਜੋ ਨਰ ਕਰੇ ਸੋ
 ਤਾਮਸ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥੧੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਰੇ ਤਪਸਿਆ ਦੇਹ ਸੋ ਲੋਕ
 ਦਿਖਾਵੈ ਓਹੁ ॥ ਅਹੰਕਾਰ ਮੈ ਲੀਨ ਹੈ ਫਲ ਬਾਛਾ ਮਨ ਹੋਹੁ ॥੧੫॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੁਖ ਦੇਵੇ ਵਹਿ ਦੇਹ ਕੋ ਐਸੇ ਮੂਰਖ ਅਹਿ ॥ ਬਿਆਪਿਆ
 ਮੈ ਜੋ ਰੋਮ ਰੋਮ ਨਾ ਦੇਖੇ ਕਰਿਤਗਿ ॥੧੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੁਖ ਦੇਵੇ
 ਵਹੁ ਨਰ ਮੁਝੇ ਅਸੁਰ ਸੁਭਾਉ ਜਿਹ ਹੋਇ ॥ ਤਾਮਸ ਤਪ ਜੋ ਨਰ
 ਕਰੇ ਹੈਨ ਦੈਤ ਵਹਿ ਸੋਇ ॥੧੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭ ਕੋ ਪਿਆਰਾ
 ਅਹਾਰ ਜੋ ਸੋ ਹੈ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਜਗ ਤਪਸਿਆ ਦਾਨ ਫੁਨ
 ਤ੍ਰੈਬਿਧ ਮਨ ਮਹਿ ਧਾਰ ॥੧੮॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਾਂਤਕ ਅਹਾਰ ॥ ਤੀਨ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਹਾਰ ਜੋ ਆਹਿ ॥ ਜੀਉ ਵਰਤੇ ਹੈ ਤੀਨੋ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤਪਸਿਆ
 ਜਗ ਜੋ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤਿਨ ਕਾ ਕਰੋ ਬੀਚਾਰ ॥੧੯॥
 ਸਾਂਤਕੀ ਅਹਾਰ ਪ੍ਰਿਥਮ ਯਿਉ ਕਹੋ ॥ ਜਿਨ ਅਹਾਰ ਤੇ ਅਤਿ ਸੁਖ
 ਲਹੋ ॥ ਸਾਂਤਕੀ ਅਹਾਰ ਜੋ ਕੇ ਨਰ ਖਾਇ ॥ ਆਰਬਲਾ ਨਰ ਸੋ
 ਪੁਰਖ ਵਧਾਇ ॥੨੦॥ ਤਿਸ ਖਾਏ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਰ ਹੋਇ ॥ ਦੇਹਿ
 ਮਾਂਹਿ ਦੁਖ ਰਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥ ਯਹਿ ਭੋਜਨ ਜੋ ਖਾਵੈ ਭਾਈ ॥ ਪ੍ਰੀਤ
 ਵਧੈ ਅਰ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪਾਈ ॥੨੧॥ ਸਾਂਤਕੀ ਭੋਜਨ ਐਸਾ ਹੋਇ ॥
 ਰਸ ਭਰਿਆ ਅਰ ਚਿਕਨਾ ਸੋਇ ॥ ਜਿਸ ਖਾਇ ਤੇ ਮਨ ਠਹਰਾਇ ॥
 ਸਾਂਤਕੀ ਅਹਾਰ ਵਹੀ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥੨੨॥ ਰਾਜਸੀ ਅਹਾਰ ॥ ਰਾਜਸੀ
 ਅਹਾਰ ਸੁਨੇ ਅਬ ਮੀਤ ॥ ਕਉੜਾ ਖਾਟਾ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥ ਤਿਰਖਾ
 ਬਹੁਰ ਸਲੋਨਾ ਹੋਇ ॥ ਖਾਏ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥੨੩॥ ਚਿੰਤਾਤਰ
 ਤਿਸ ਤੇ ਨਰ ਰਹੇ ॥ ਦੇਹਿ ਬਿਖੇ ਰੋਗੁ ਨਿਤ ਲਹੇ ॥ ਐਸਾ ਅਹਾਰ
 ਰਾਜਸੀ ਕਹੀਐ ॥ ਜਿਸ ਖਾਏ ਤੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਲਹੀਐ ॥੨੪॥ ਤਾਮਸੀ
 ਅਹਾਰ ॥ ਚੌ ॥ ਤਾਮਸੀ ਅਹਾਰ ਕੋ ਐਸੇ ਜਾਨੋ ॥ ਬਾਸੀ ਜੂਠਾ ਫੀਕਾ
 ਮਾਨੋ ॥ ਤਾਮਸੀ ਨਰ ਯਹਿ ਭੋਜਨ ਭਾਵੈ ॥ ਅਗਿਆਨ ਦੁਖ ਦੇਹ

ਮਾਹਿ ਵਧਾਵੈ ॥ ਜਗ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਬ ਐਸੇ ਕਹੌ ॥ ਤੀਨ ਭਾਂਤ ਕਾ ਜਗ
 ਮੈਂ ਲਹੌ ॥੨੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਫਲ ਬਾਛਾ ਰਿਦ ਕਛੂ ਨਾਹਿ ਸਾਸਤ੍ਰ
 ਵਿਧ ਜੋ ਹੋਇ ॥ ਮਨ ਮੋ ਕਹੈ ਯਹਿ ਜਗ ਮੁਝੇ ਕਰਨਾਂ ਜੋਗ ਹੈ
 ਸੋਇ ॥੨੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਵਧਾਨ ਮਨ ਹੋਇ ਕਰਿ ਕਰਮੇ ਪ੍ਰੀਤ
 ਲਗਾਇ ॥ ਸਾਂਤਕ ਜਗ ਇਸ ਭਾਂਤ ਹੈ ਕਰੈ ਜੋ ਕੋ ਮਨ ਲਾਇ
 ॥੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਿਖਾਵਨ ਲੋਕ ਨਮਿਤ ਕੇ ਫਲ ਜਗ ਮਨ ਮੋ
 ਧਰੇ ॥ ਰਾਜਸ ਜਗ ਵਹਿ ਆਖੀਐ ਜੋ ਨਰ ਐਸਾ ਕਰੇ ॥੨੮॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਆਤਮਵੇਤਾ ਵਹੁ ਨਹੀ ਅਰ ਬਿਧ ਸਾਸਤ੍ਰ ਨਹੀ ਹੋਇ ॥
 ਐਸਾ ਜਗ ਜੋ ਨਰ ਕਰੇ ਤਾਮਸੀ ਜਾਨੇ ਸੋਇ ॥੨੯॥ ਮੰਗਲ ਛੰਦ
 ॥ ਤਪਸਿਆ ਸੁਨੋ ਅਬ ਤ੍ਰੈ ਭਾਂਤ ॥ ਜੋ ਕਰੈ ਆਵੈ ਸਾਂਤ ॥ ਮਨ
 ਬਚਨ ਦੇਹ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਯਹਿ ਤੀਨ ਭਾਂਤ ਹੈ ਸੋਇ ॥੩੦॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ
 ਦੇਹ ਤਪ ਤੂੰ ਜਾਨ ॥ ਸੋਚ ਇਸਨਾਂਨ ਦਾਤਨ ਜਾਨ ॥ ਜੋ ਹਰਿ ਸਰਬ
 ਬਿਆਪੀ ਅਹੈ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਪੂਜ ਕੇ ਵਹੁ ਚਰੈ ॥੩੧॥ ਬ੍ਰਹਮਨ ਗਊ
 ਜੋ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਪੂਜ ਮੈ ਤਿਹ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਜਗ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ
 ਜਾਨੈ ਸੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਮ ਤਿਸ ਕਾ ਹੋਇ ॥੩੨॥ ਦਿਖਾਵਹਿ ਬ੍ਰਹਮ
 ਜੋ ਘਟ ਮਾਹਿ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰ ਪ੍ਰਭ ਆਹਿ ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਬੁਧ
 ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਪੂਜਤਾ ਹੈ ਸੋਇ ॥੩੩॥ ਜੋ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਹੋ
 ਤਿਸ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੀਆ ਨ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥ ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੰਗਿ
 ਸਪਰਸ ਨ ਕਰੇ ॥ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਬਿਖੇ ਮਨ ਧਰੇ ॥੩੪॥ ਅਰ ਜੋ
 ਤਿਆਗ ਜਗ ਤੇ ਲੇਇ ॥ ਦੇਹਿ ਤੇ ਸੁਕ੍ ਗਿਰਨ ਨ ਦੇਇ ॥
 ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਦੀਸੈ ਜੋਇ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਨਾ ਦੁਖਾਵੈ ਕੋਇ ॥੩੫॥
 ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਕੀ ਯਹਿ ਬਾਤ ॥ ਪੀਛੇ ਕਹੀ ਜੋ ਮੈਂ ਤਾਤ ॥ ਤਪਸਿਆ
 ਦੇਹਿ ਕੀ ਯਹਿ ਹੋਇ ॥ ਅਬ ਤਪ ਬਚਨ ਕਾ ਸੁਨ ਸੋਇ ॥੩੬॥
 ਸੁਨਨੇਹਾਰ ਦੁਖ ਨ ਲਹੈ ॥ ਐਸਾ ਬਚਨ ਮੁਖ ਸੋ ਕਹੇ ॥ ਅਰ ਸਤਿ
 ਤਿਸ ਮਹਿ ਹੋਇ ॥ ਅਰੁ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ਹੈ ਜੋਇ ॥੩੭॥ ਸੁਖਦਾਇਕ ਸੀਲ

ਬੋਲੈ ਮੀਤ ॥ ਮੇਰੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਵਹਿ ਨੀਤ ॥ ਗਾਵੈ ਪੜੈ ਮੇਰੀ ਬਾਤ
 ॥ ਤਪ ਯਹਿ ਬਚਨ ਕਾ ਹੈ ਤਾਤ ॥੩੮॥ ਮਨ ਕਾ ਤਪ ਅਬ ਸੁਨ
 ਯਾਰ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਕਰੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ॥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰੇ ਮੁਝ ਕੇ ਮੀਤ ॥
 ਮੁਝ ਸੇ ਰਾਖਤਾ ਨਿਤ ਪ੍ਰੀਤ ॥੩੯॥ ਮਨ ਕੇ ਮੋਨ ਰਾਖੇ ਨਿਤ ॥ ਚਾਹੇ
 ਨਾਂਹਿ ਕਛੁ ਤਿਸ ਚਿਤ ॥ ਮਨ ਰਖੇ ਮੇਰੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਜਾਨੇ ਏਕ ਹਰਿ
 ਸਭ ਆਹਿ ॥੪੦॥ ਨਿਕਲੇ ਸ੍ਵਾਸ ਤਿਸ ਕਾ ਜੋ ॥ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਜਾਪੈ
 ਸੋ ॥ ਅਹੰ ਕੋ ਸ੍ਵਾਸ ਵੜਤੇ ਗਹੈ ॥ ਹੰਸਾ ਜਾਪ ਨਿਕਸਤ ਕਹੈ ॥੪੧॥
 ਤਪ ਮਨ ਬਚਨ ਕੀ ਯਹਿ ਰੀਤ ॥ ਸੋ ਸੁਨ ਸਭੀ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥
 ਤਪਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਤ੍ਰੈ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਤਿਸ ਕਹੈ ਅਬ ਬੀਚਾਰ ॥੪੨॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਪ ਕਰੈ ਫਲ ਨਾ ਚਹੈ ਸੋ ਸਾਂਤਕ ਤਪ ਜਾਨ ॥ ਸਦਾ
 ਤਿਆਗੀ ਜਗਤ ਸੋ ਮਨ ਮੈਂ ਰਾਮ ਪਛਾਨ ॥੪੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਅਪਨੀ ਪੂਜਾ ਕੇ ਨਮਿਤ ਕਰਤਾ ਤਪ ਪਾਖੰਡ ॥ ਭਲਾ ਕਹਾਵੈ
 ਜਗਤ ਮੇਂ ਸੋ ਰਾਜਸ ਪ੍ਰਚੰਡ ॥੪੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋ ਤਪ ਰਾਜਸ ਥਿਰ
 ਨਹੀ ਦੁਖ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਮੂਲ ॥ ਐਸਾ ਤਪ ਜੋ ਦੇਹ ਕਾ ਮਤ ਕੇ
 ਕਰਹੇ ਭੂਲ ॥੪੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੂਰਖਮਤ ਜੋ ਤਪ ਕਰੈ ਸੋ ਤਪ ਬਹੁ
 ਦੁਖ ਦੇਹਿ ॥ ਕਰਤੇ ਹੀ ਜਿਸ ਦੁਖ ਲਹੇ ਫਲ ਤਿਸ ਕਾ ਦੁਖ ਲੇਹਿ
 ॥੪੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੁਰਾਈ ਕਿਸੇ ਨਮਿਤ ਕੋ ਐਸਾ ਜੋ ਤਪ ਹੋਇ ॥
 ਜਿਸ ਤੇ ਬਪ ਕੋ ਹੋਇ ਦੁਖ ਤਾਮਸ ਜਾਨੋ ਸੋਇ ॥੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਦਾਨ ਸੁਨ ਜੈਸੇ ਆਖੋ ਤੋਹਿ ॥ ਕਹੇ ਮੁਝ ਕਰਨਾ
 ਜੋਗ ਹੈ ਜੋ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਿਧ ਹੋਇ ॥੪੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਸ ਬ੍ਰਹਮਨ ਕੇ
 ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਿਲੈ ਨਹੀ ਜਿਸ ਫੇਰ ॥ ਉਪਕਾਰ ਜਗ ਤਨ ਹੋਇ
 ਤਿਸ ਸਭ ਸਾਧੋ ਕਾ ਮੇਰ ॥੪੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਹਿਲੇ ਠਉਰ ਪਵਿਤ੍ਰ
 ਮੈਂ ਕੀਜੈ ਐਸਾ ਦਾਨ ॥ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਰ ਨਿਰਾਹਾਰ ਸੋ ਦੀਜੈ ਸਾਧ
 ਪਛਾਨ ॥੫੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੁਸਲੀ ਕਰਮ ਬੁਧਵਾਨ ਐਸਾ ਬ੍ਰਹਮਨ
 ਹੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਨੇ ਜੋ ਰਿਦੇ ਮੇਂ ਤਿਸ ਦੀਜੈ ਯਹਿ ਸੋਇ ॥੫੧॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਜੋ ਦੀਜੀਐ ਸੋ ਸਾਤਕ ਹੈ ਦਾਨ ॥ ਤਿਸ ਤੇ
 ਨਰ ਅਤਿ ਸੁਖ ਲਹੇ ਆਤਮ ਹੋਇ ਪਹਿਚਾਨ ॥੫੨॥ ਸੰਸਾਰ
 ਮਾਇਆ ਉਪਕਾਰ ਕਛੁ ਜਿਸ ਬ੍ਰਹਮਨ ਮੈ ਹੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਵੈ
 ਦਾਨ ਵਹੁ ਫਲ ਤਿਸ ਚਾਹੈ ਜੋਇ ॥੫੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋ ਫਲ ਪਾਵੈ
 ਰਾਮ ਤੇ ਅਰ ਪੀਛੇ ਹੋ ਕਲਿਆਨ ॥ ਐਸੀ ਬਿਧ ਕਾ ਦਾਨ ਜੋ ਸੋ
 ਤੂੰ ਰਾਜਸ ਜਾਨ ॥੫੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਠਉਰ ਸਮਾਨ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਇ
 ਅਪਾਤ੍ਰ ਦੀਜੈ ਦਾਨ ॥ ਐਸਾ ਦਾਨ ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਸੋ ਤੂੰ ਤਾਮਸ
 ਜਾਨ ॥੫੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਾਨ ਕਰਤ ਨਰ ਯਿਉ ਕਹੇ ਮੁਝ ਤੇ ਕਛੁ
 ਨ ਹੋਇ ॥ ਦੇਵੈ ਲੇਵੈ ਏਕ ਹਰਿ ਤਿਸ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ
 ॥੫੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਹੰਭਾਉ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰ ਐਸਾ ਕਰਤਾ ਦਾਨ ॥ ਸੋ
 ਦਾਨ ਅਤਿ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਤਿਸ ਤੇ ਉਪਜੈ ਗਿਆਨ ॥੫੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਸਭ ਮੈਂ ਰਵਿਆ ਏਕ ਹਰਿ ਤਿਸ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ ॥ ਤਾਤੇ
 ਸਭੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ ਦੂਸਰ ਹੋਆ ਨ ਹੋਇ ॥੫੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਮਾਨ
 ਵਰਤੇ ਤਿਸ ਇਛੁ ਮੈਂ ਸਭ ਕੋ ਪਾਵੈ ਸੁਖ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਇਛੁ ਜੋ
 ਵਰਤਦਾ ਤਿਸ ਮੈ ਨਾਹੀ ਦੁਖ ॥੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਾਨੈ ਸਗਲਾ
 ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਖਾਨ ਪੀਨ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ॥ ਜੋ ਕੋ ਐਸਾ ਜਾਨਤਾ ਸੋ
 ਨਿਰਾਹਾਰ ਕਹਾਹਿ ॥੬੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਰਿ ਸੰਸਾਰ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ ਤਿਸ
 ਮੇ ਦੇਨ ਨ ਲੇਇ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਏਕੋ ਪਸਰਿਆ ਆਪ ਆਪ ਕੋ ਦੇਇ
 ॥੬੧॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਈਸਰ ਅਬਿਨਾਸੀ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ਅਬ ਤੁਝ ਕਹਿਤਾ ਹੋ
 ਸੁਨ ਤਾਤ ॥ ਪਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਓਅੰ ਜਬ ਕਹਿਆ ॥ ਤਿਸ ਇਛਿਆ ਤੇਂ
 ਸਭੁ ਕਛੁ ਭਇਆ ॥੬੨॥ ਉਪਜਾਵਨ ਜਗ ਕਾਰਨ ਭਾਈ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ
 ਭਇਓ ਜਿਨ ਜਗ ਉਪਜਾਈ ॥ ਸੰਖਾਰ ਨਮਿਤ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥
 ਮਹਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਪ੍ਰਗਟ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥੬੩॥ ਤਿਨ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਇਹ ਸਭ

ਉਪਜਾਏ ॥ ਬ੍ਰਹਮਨ ਬੇਦ ਅਰੁ ਕਰਮ ਬਨਾਏ ॥ ਜਗ ਜੁਗਤ ਸਭ
 ਬਿਧ ਤਿਨ ਕਰੀ ॥ ਉਪਜਾਇਓ ਦਾਨ ਤਪਸਿਆ ਹਰੀ ॥੬੪॥
 ਬ੍ਰਹਮਬੇਤਾ ਜੋ ਪੰਡਿਤ ਆਹੀ ॥ ਐਸਾ ਜਾਨ ਵਰਤੇ ਮਨ ਮਾਹੀ ॥
 ਬੇਦ ਪਾਠੀ ਐਸੇ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥ ਜੋ ਹੋਇ ਸੋ ਹਰਿ ਤੇ ਮਾਨੇ ॥੬੫॥
 ਜਿਨ ਕੋ ਮੁਕਤ ਚਾਹ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਅਜ ਤਨ ਮੁਕਤ ਨ ਰਾਖੈ ਚੀਤ ॥
 ਕਹੇ ਬੰਧ ਹੈ ਹਮ ਜਗ ਮਾਹੀ ॥ ਮੁਕਤ ਆਸ ਵਹਿ ਨਿਤ ਕਰਾਹੀ
 ॥੬੬॥ ਕਰਨ ਤਪਸਿਆ ਅਰ ਜਗ ਦਾਨ ॥ ਐਸਾ ਕਰਨ ਤਿਨ ਕੋ
 ਪਰਵਾਨ ॥ ਵਹੁ ਬਿਬੇਕੀ ਪੁਰਖ ਕਹਾਹੀ ॥ ਕਿਰਿਆ ਕਰਿ ਤਿਸੁ ਫਲ
 ਨਹੀ ਚਾਹੀ ॥੬੭॥ ਸਤ ਕਰਮ ਨਿਤ ਵਹਿ ਕਰੇਂ ॥ ਫਲ ਤਿਆਗ
 ਮੁਕਤ ਮਨ ਧਰੇਂ ॥ ਕਰਮੋ ਤੇ ਜਬ ਮਨ ਸੁਧ ਹੋਇ ॥ ਉਪਜੈ ਨਿਹਚੈ
 ਗਿਆਨ ਗਤਿ ਜੋਇ ॥੬੮॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਮ ਸਤ ਕਰੇ ॥
 ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਬਾਂਛਾ ਨਾ ਮਨ ਧਰੇ ॥ ਦੁਤੀਐ ਮੁਝ ਕੋ ਸਤ ਸਤ ਜਾਨੈ ॥
 ਸਤ ਜਾਨ ਯਹਿ ਮੁਖੋ ਬਖਾਨੈ ॥੬੯॥ ਜੋ ਮੈ ਕਰੋ ਰਾਮ ਸਭ ਜਾਨੈ ॥
 ਭਗਤ ਅਪਨੇ ਕੋ ਨਿਤ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥ ਭਗਤ ਅਪਨੇਂ ਕਾ ਦੀਆ ਲੇ ॥
 ਐਸੇ ਜਾਨ ਮਨ ਮੁਝ ਮੈ ਦੇ ॥੭੦॥ ਸਰਧਾ ਸੰਜੁਗਤ ਮੁਝ ਸਿਮਰਨ
 ਕਰੇ ॥ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਪਾਠ ਨਿਤ ਮੇਰੇ ਪੜੇ ॥ ਸੋ ਕਰਮ ਪੂਰਨ ਤੁਮ
 ਜਾਨੋ ॥ ਇਹ ਕਰਮੋ ਤੇ ਮੁਕਤਾ ਮਾਨੋ ॥੭੧॥ ਦਾਨ ਤਪਸਿਆ ਅਰ
 ਜਗ ਜੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕਰਤੇ ਕੀ ਯਹਿ ਬਿਧ ਹੋਇ ॥ ਐਸੇ ਤਿਆਗ
 ਅਵਰ ਬਿਧ ਕਰੇ ॥ ਔਰ ਫਲ ਤਿਸ ਕਾ ਮਨ ਮੋ ਧਰੇ ॥੭੨॥ ਜੋ
 ਹੋਮੈ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥ ਅਰ ਬ੍ਰਹਮਨ ਮਾਹਿ ਜੋ ਦਾਨ ਕਰਾਂਹਿ ॥
 ਤਪਸਿਆ ਅਰੁ ਕਿਰਿਆ ਜੋ ਧਾਰੇ ॥ ਸੋ ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਅਰਜਨ
 ਪਿਆਰੇ ॥੭੩॥ ਤਿਸ ਕਾ ਫਲ ਵਹੁ ਐਸੇ ਪਾਵੈ ॥ ਦੇਹ ਛਾਡ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋ
 ਜਾਵੈ ॥ ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨ ਮੈ ਸਭ ਫਲ ਭੋਗੇ ॥ ਐਸੀ ਕਿਰਿਆ ਦੁਖ ਅਰ
 ਰੋਗੇ ॥੭੪॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚਉਪਈ ॥ ਟੀਕਾਕਾਰ ਅਬ ਐਸਾ ਕਰੇ ॥ ਪ੍ਰੇਤ ਅਰਥ ਯਿਉ ਮਨ
 ਮੋ ਲਹੇ ॥ ਜਿਨ ਜਗ ਦੇਹ ਮਾਨਸ ਕੀ ਪਾਈ ॥ ਅਪਨੇ ਸਰੂਪ ਸੋ
 ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਲਾਈ ॥੧੫॥ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਮੂਲ ਨ ਜਾਨੈ ॥ ਆਪ
 ਬਰਨ ਆਸ੍ਰਮ ਵਹੁ ਮਾਨੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਅਦ੍ਵੈਤ ਕੇ ਜਾਨੈ ਨਹਿ ॥ ਸਦਾ
 ਪ੍ਰੀਤ ਦੇਹਿ ਸੋ ਆਹਿ ॥੧੬॥ ਸੋਈ ਨਰ ਮਾਨਸ ਪ੍ਰੇਤ ਕਹਾਵੈ ॥ ਦੇਹ
 ਮਾਹਿ ਪ੍ਰੇਤ ਫਲ ਪਾਵੈ ॥ ਜਿਨ ਜਾਨਿਆ ਹੈ ਅਪਨਾ ਆਪ ॥ ਤਿਸ ਤੇ
 ਰਹੇ ਦੂਖ ਸੰਤਾਪ ॥੧੭॥ ਜਗ ਮੈ ਸੁਫਲਾ ਤਿਨ ਕਾ ਆਵਨ ॥ ਦੇਹ
 ਮਾਹਿ ਜੋ ਹਰਿ ਕੋ ਪਾਵਨ ॥ ਪਹਿਚਾਨ ਆਪ ਭਿੰਨ ਦੇਹ ਤੇ ਰਹੈ ॥
 ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਸਦਾ ਵਹੁ ਗਹੈ ॥੧੮॥ ਤਿਨ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਤੁਮ ਮਾਨੋ
 ॥ ਪ੍ਰਭ ਅਵਤਾਰ ਤਿਨ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥ ਖਾਲਸਾ ਤੁਮ ਭੀ ਐਸੇ ਕਰੋ
 ॥ ਆਪ ਪਹਿਚਾਨ ਹਰਿ ਮੈ ਚਿਤ ਧਰੋ ॥੧੯॥ ਪ੍ਰੇਤ ਨ ਹੋਵਹੁ ਸਮਝਹੁ
 ਗਾਥ ॥ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਤ ਦੇਉ ਤੁਮ ਹਾਥ ॥ ਸੋਈ ਹੋਵਹੁ ਜਿਸ ਮੋ ਮਨ
 ਲਾਵੋ ॥ ਜੈਸੀ ਮਤ ਤੈਸੀ ਗਤ ਪਾਵੋ ॥੨੦॥ ਗੁਰ ਉਪਕਾਰ ਯਹੀ
 ਤੁਮ ਜਾਨੋ ॥ ਗੁਰ ਬਚਨਨ ਕੋ ਕਿਰਪਾ ਮਾਨੋ ॥ ਆਗੇ ਧਾਰਨ ਤੁਮਰੇ
 ਹਾਥ ॥ ਕਹੀ ਅਮਰ ਗੁਰ ਤੁਮ ਕੋ ਗਾਥ ॥੨੧॥ ਅਪਨੇ ਖਾਏ ਸਭ
 ਅਘਾਵੈ ॥ ਬਿਨ ਖਾਏ ਕੋ ਨਾ ਤੋਖਾਵੈ ॥ ਅਵਰ ਸਭਿ ਤੁਮ ਆਸ
 ਤਿਆਗ ॥ ਅਪਨੇ ਆਪ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਲਾਗ ॥੨੨॥ ਤਰਨ ਤਾਰਨ
 ਸਭ ਤੁਮ ਹੀ ਹੋ ॥ ਅਵਰ ਨ ਤਾਰੇ ਤੁਮਕੋ ਕੋ ॥ ਤੁਮ ਸਭ ਬਾਸਦੇਵ
 ਹੋ ਭਾਈ ॥ ਜੈਸਾ ਧਾਰੋ ਤਿਉ ਹੋ ਜਾਈ ॥੨੩॥ ਸਪਤ ਦਸਵਾਂ
 ਧਿਆਇ ਪੂਰਨ ਭਇਆ ॥ ਸਰਧਾ ਬਿਭਾਗ ਨਾਮ ਤਿਸ ਲਹਿਆ ॥
 ਅਤਿ ਉਤਮ ਹੈ ਇਸ ਮੋ ਬਾਤ ॥ ਜੇ ਕੋ ਸਮਝੈ ਮਨ ਮੈ ਸਾਤ
 ॥੨੪॥ ਸਮਝ ਬਾਤ ਫਿਰ ਧਾਰੇ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਆਵਾਗਵਨ ਨ
 ਹੋਇ ॥ ਆਵਾਗਵਨ ਭਰਮ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ ਅਵਰ ਨ
 ਕਾਈ ॥੨੫॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੂ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਸ਼੍ਯਾਤ੍ਰਯ ਵਿਭਾਗ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਸਤਾਰਵਾਂ ਧਿਆਇ
॥੧੭॥੧੬੪੪॥

ਆਗੇ ਧਿਆਇ ਅਠਾਰਵਾਂ ਚਲਿਆ ॥

ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਮੁਖ ਤੇ ਯਿਉ ਕਰੇ ਹੇ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ
ਕੰਸ-ਨਿਸੂਦਨੋ ਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸੁਜਾਨ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬੈਰਾਗ
ਤਿਆਗ ਜੋ ਸਭੀ ਬਤਾਵਹੁ ਮੋ ॥ ਤੁਮਰੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸਭ
ਮੈ ਜਾਨੋ ਸੋ ॥੨॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਖ ਸੌ ਕਰੇ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਹੇ ਪਾਰਥ ਸੁਨ ਲੇਹ ॥ ਭਿੰਨ
ਭਿੰਨ ਸਭ ਤੁਝ ਕੇ ਕਹੋਂ ਸਮਝੋ ਮਨ ਚਿਤ ਦੇਹ ॥੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਸੰਸਾਰ ਕਰਮ ਤਿਆਗ ਕਰਿ ਜੋ ਸਰਨੀ ਆਵੈ ਮੋਹਿ ॥ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ
ਨਿਤ ਕਰੇ ਬਾਂਛਾ ਧਰੇ ਨ ਕੋਇ ॥੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ
ਜਾਨ ਕੈ ਮੁਝ ਮੈ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥ ਯਿਉ ਵਰਤੇ ਜੋ ਜਗਤ ਮੈ
ਸੋਈ ਤਿਆਗ ਕਹਾਇ ॥੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਕ ਸੁਧੀਜਨ ਯਿਉ ਕਰੇ
ਸਗਲੇ ਕਰਮ ਤਿਆਗ ॥ ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਸਭ ਤਿਆਗ ਕਰਿ ਆਤਮ ਕੇ
ਸੰਗ ਲਾਗ ॥੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਲੇ ਹੈ ਬੇੜੀ ਸੂਰਨ ਕੀ ਬੁਰੇ ਲੋਹ ਕੀ
ਜਾਨ ॥ ਦੋਨੋ ਬੰਧਨ ਰੂਪ ਹੈ ਤਿਆਗ ਦੋਊ ਪਰਵਾਨ ॥੭॥ ਦੋਹਰਾ
॥ ਅਵਰ ਬਿਬੇਕੀ ਯਿਉ ਕਰੇ ਜਗ ਦਾਨ ਤਪਸਿਆ ਜੋ ॥ ਤਿਨ ਕਾ
ਤਿਆਗ ਨ ਕੀਜੀਐ ਅਵਰ ਤਿਆਗ ਜਬ ਹੋਇ ॥੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੈ
ਅਬ ਯਹਿ ਬਿਧ ਭਾਖ ਹੋ ਹੇ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਤਿਆਗ ਤੀਨ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮੈ ਮਾਨ ॥੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਗ ਤਪਸਿਆ
ਦਾਨ ਯਹਿ ਨਹੀ ਤਿਆਗੇ ਮੂਲ ॥ ਬਿਬੇਕੀ ਇਨ ਕੋ ਨਿਤ ਕਰੇ ਜੋ
ਤਿਆਗੇ ਸੋ ਭੂਲ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗ੍ਰਿਹ ਗ੍ਰਿਹ ਭੋਜਨ ਜੋ ਪਕੇ
ਇਹ ਜਾਨੋ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ਦਾਤਾ ਭੁਗਤਾ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਆਪ ਕਰੇ ਜਗ
ਸੋਇ ॥੧੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਜਮ ਦੁਤੀਏ ਭਾਉ ਤੇ ਨਿਸਦਿਨ ਕਰਤਾ
ਜੋਇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਪੇਖਤਾ ਯਹੀ ਤਪਸਿਆ ਹੋਇ
॥੧੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੇਹ ਭਾਉ ਤਿਆਗ ਕਰਿ ਧਾਰੈ ਨਿਤ ਜੋ ਗਿਆਨ
॥ ਸੀਸ ਅਰਪੈ ਭਗਵਾਨ ਪੈ ਉਤਮ ਹੈ ਯਹਿ ਦਾਨ ॥੧੩॥

ਟੀਕਾਕਾਰ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਤਪਸਿਆ ਜਗ ਅਰ ਦਾਨ ਐਸੇ ਭਾਖਿਓ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ॥
ਅਰਜਨ ਰਿਦ ਨਹੀ ਮਾਨ ਤਬ ਮਾਧਵ ਜੀ ਕਹੈ ਅਵਰ ॥੧੪॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਸਾਧੋ ਕਾ ਤਿਆਗ ॥ ਸਤ ਗੁਨ ਮਾਹਿ ਰਹੈ
ਵਹੁ ਲਾਗ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਬਿਨ ਮਨ ਨਹੀ ਆਵੈ ॥ ਅਰ ਮੇਰੀ
ਮਹਿਮਾ ਨਿਤ ਵਹੁ ਗਾਵੈ ॥੧੫॥ ਸੋ ਸਭ ਸਤ ਕਰਮੋ ਕੋ ਕਰੈ ॥ ਮੁਝ
ਅਰਪੈ ਫਲ ਮਨ ਨਹੀ ਧਰੈ ॥ ਉਤਮ ਤਿਆਗ ਪਾਰਥ ਯਹਿ ਹੋਇ ॥
ਗਿਆਨ ਪਾਵੈ ਇਸ ਤਿਆਗ ਤੇ ਸੋਇ ॥ ਸਾਂਤਕੀ ਤਿਆਗ ਐਸੀ
ਬਿਧ ਅਹੈ ॥ ਕਰਮ ਫਲ ਤਿਆਗ ਮੁਕਤ ਕੋ ਲਹੈ ॥੧੬॥ ਰਾਜਸੀ
ਤਿਆਗ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਬ ਸੁਨ ਰਾਜਸੀ ਤਿਆਗ ਬਤਾਵੋ ॥ ਦੇਹ
ਅਭਿਮਾਨੀ ਤਿਸ ਕੋ ਪਾਵੋ ॥ ਦੇਹਿ ਕੇ ਦੁਖ ਤੇ ਵਹੁ ਨਿਤ ਡਰੈ ॥
ਇਸਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਮ ਨਾਂ ਕਰੈ ॥੧੭॥ ਰਾਜਸੀ ਤਿਆਗਿ ਐਸਾ ਹੀ
ਹੋਇ ॥ ਬਪ ਕੇ ਸੁਖ ਮੈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੋਇ ॥ ਅਗਿਆਨ ਅਹੰਕਾਰ ਸੋ
ਕਰਮ ਤਿਆਗੈ ॥ ਤਮ ਤਿਆਗ ਮੈ ਵਹੁ ਨਰ ਲਾਗੈ ॥੧੮॥
ਇਸਨਾਨ ਆਦਿ ਲੇ ਕਰਮ ਸਭ ਕਰੇ ॥ ਫਲ ਤਿਨ ਕਾ ਮਨ ਮੋ ਨਹੀ
ਧਰੇ ॥ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਬਿਬੇਕੀ ਜੋਇ ॥ ਬਾਛੇ ਨਿਤ ਮੁਕਤ ਕੋ ਸੋਇ
॥੧੯॥ ਭਲੇ ਕਰਮ ਕੀ ਨਿੰਦ ਨਾ ਕਰੈ ॥ ਸਤ ਕਰਮ ਨਿਤ ਮਨ ਮੈ
ਧਰੈ ॥ ਫਲ ਤਿਨ ਕਾ ਕਛੁ ਬਾਂਛੈ ਨਾਹਿ ॥ ਕਰਮ ਕਰਿ ਅਰਪੈ ਈਸਰ
ਮਾਹਿ ॥੨੦॥ ਨਿਹਕਾਂਮ ਕਰਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਗਿਆਨ
ਪਾਇ ਸੁਖ ਸਹਜ ਸਮਾਵੈ ॥ ਅਰ ਜੋ ਕਹੈ ਮੈ ਕਰਮ ਤਿਆਗੇ ॥ ਸੋ
ਮੂਰਖ ਝੂਠ ਕੋ ਲਾਗੇ ॥੨੧॥ ਵਰਤੇ ਨਹੀ ਦੇਹ ਬਿਨ ਕਰਮ ॥ ਦੇਹੀ
ਚਲੈ ਕਰਮ ਕੇ ਧਰਮ ॥ ਇਕ ਪਲ ਦੇਹ ਬਿਨ ਕਰਮ ਨ ਰਹੈ ॥
ਕਰਮ ਬਿਨਾ ਦੇਹੀ ਜੜ ਅਹੈ ॥੨੨॥ ਕਰਮ ਤਿਆਗੈ ਕੋਈ ਨਾਂਹਿ ॥
ਝੂਠ ਤਿਆਗ ਕਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ਤਾਤੇ ਜਬ ਲਗ ਗਿਆਨ ਨ ਹੋਇ

॥ ਨਿਹਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰੇ ਨਿਤ ਸੋਇ ॥੨੩॥ ਕਰਮੋ ਕੇ ਫਲ ਤੀਨ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਦੁਖਦਾਇਕ ਸੁਖਦਾਇਕ ਯਾਰ ॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਹੋਇ ਦੋਨੋ
 ਜਿਹ ਮਾਹੀ ॥ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੀਸਰੇ ਪਰ ਸੋ ਆਹੀ ॥੨੪॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਾਂਖ ॥
 ਅਬ ਸਾਂਖ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਬੀਚਾਰ ॥ ਸਾਂਖ ਭਗਤ ਯਿਉ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ॥
 ਦੇਹਧਾਰੀ ਮਾਨੁਖ ਜੋ ਆਹਿ ॥ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰਾਂਹਿ ॥੨੫॥
 ਕਰਤਾ ਤਿਨ ਮੈ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਅਕਰਤਾ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ ॥
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਲੇਪ ਨਿਤ ਦੇਖੈ ॥ ਸਭੀ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਪੇਖੈ ॥੨੬॥
 ਇੰਦ੍ਰੀ ਦੇਹ ਅਨਿਤ ਜੋ ਆਹੀ ॥ ਅਨਿਤ ਕੇ ਕਰਮ ਅਨਿਤ ਕਹਾਹੀ ॥
 ਅਰੁ ਆਤਮ ਨਿਤ ਪੂਰਨ ਅਹੈ ॥ ਸੋ ਅਕ੍ਰੈ ਅਲੇਪ ਨਿਤ ਰਹੈ ॥੨੭॥
 ਦੇਹਿ ਝੂਠ ਸਭ ਕਰਮ ਤਿਸ ਭੂੜ ॥ ਆਤਮ ਸਤ ਦੇਹ ਪਗ ਧੂੜ ॥
 ਜਿਨ ਕੀ ਬੁਧ ਨੇ ਯਹਿ ਗਤ ਜਾਨੀ ॥ ਸੋ ਹੈ ਸਾਂਖ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਮਾਨੀ
 ॥੨੮॥ ਬ੍ਰਹਮ ਅਲੇਪ ਅਕ੍ਰੈ ਤਿਨ ਜਾਨ ॥ ਅਦ੍ਵੈ ਸੋ ਤਿਨ ਕਾ ਮਨ
 ਮਾਂਨ ॥ ਬੁਧ ਅਹੰਕਾਰ ਤਿਸ ਨਰ ਕਾ ਗਇਆ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਵਹੁ
 ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਭਇਆ ॥੨੯॥ ਜੇ ਵਹੁ ਪੁਰਖ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਮਾਰੇ ॥ ਤਿਸ ਕੇ
 ਬੇਦ ਅਲੇਪ ਉਚਾਰੇ ॥ ਤਿਸ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਕੋਈ ਨਾਂਹਿ ॥ ਅਕ੍ਰੈ
 ਅਲੇਪ ਸੋਈ ਨਰ ਆਹਿ ॥੩੦॥ ਇਹ ਮਤ ਸਾਂਖ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਭਾਈ
 ॥ ਜਿਨ ਧਾਰਿਆ ਤਿਨ ਹੀ ਗਤ ਪਾਈ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਬ ਤੀਨ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਿਆਨ ਧਰ ਚੀਤ ॥ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿਸ ਫਲ ਹੈ ਮੀਤ
 ॥੩੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਜਾਨ ਕੇ ਲੋਕੋ ਸਭ ਸੁਖ
 ਦੇਹ ॥ ਬੁਰਾ ਨ ਬਾਂਛੇ ਕਿਸੀ ਕਾ ਗਿਆਨ ਸਾਂਤਕ ਹੈ ਏਹ ॥੩੨॥
 ਸੋਰਠਾ ॥ ਸਭਹੂੰ ਪ੍ਰਾਨੀਓ ਮਾਂਹਿ ਭੇਦ ਬੁਧ ਜੋ ਕੀਜੀਐ ॥ ਰਾਜਸ
 ਗਿਆਨ ਯਹਿ ਆਹਿ ਸਾਧ ਚੋਰ ਜੋ ਮਨ ਧਰੇ ॥੩੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭ
 ਪ੍ਰਾਨੀਓ ਸੌ ਵੈਰ ਭਾਉ ਬਚਨ ਕਠੋਰ ਜਿਹ ਮਾਂਹਿ ॥ ਬਚਨੋ ਡੰਸੈ
 ਸਭੀ ਕੋ ਤਮ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤਾਹਿ ॥੩੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਫਲ ਬਾਂਛੈ ਨਾ
 ਕਰਮ ਕਰ ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਨਿਹਕਾਮ ਕਰੇ ਨਿਰਮਮ ਸੋ

ਸਾਂਤਕ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥੩੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਫਲ ਬਾਛਾ ਹੋਇ ਰਿਦੈ ਮੈ
 ਪਾਵੈ ਕਸਟ ਜੁ ਦੇਹਿ ॥ ਐਸੇ ਕਰਮ ਜੋ ਨਰ ਕਰੇ ਰਾਜਸ ਕਹੀਐ
 ਏਹਿ ॥੩੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲੋਕੋ ਕੇ ਦੁਖ ਦੇਵਤਾ ਮਾਇਆ ਗਰਬ ਮੈ
 ਸੋਇ ॥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੈ ਬਲ ਲੋਕ ਮੈ ਤਮ ਗੁਨ ਕਰਮ ਹੈ ਸੋਇ
 ॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹੈ ਮੁਝ ਨਾਹਿ ਕਛੁ ਸਭੀ ਈਸਰ ਕਾ
 ਹੋਇ ॥ ਜਗ ਸਿਰਾਧ ਜੋ ਪੁਨ ਕਰੇ ਫਲ ਬਾਛੈ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥੩੮॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਤਿਸ ਜਗ ਕੇ ਕਰਨ ਮੈ ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਹੀ ਪਾਇ ॥
 ਅਧਰਮ ਰਹਤ ਜੋ ਨਰ ਕਰੇ ਸੋ ਸਾਂਤਕ ਮਨ ਲਾਇ ॥੩੯॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਫਲ ਬਾਛੈ ਕਰਤੂਤ ਕਾ ਹਰਖ ਸੋਗ ਮਨ ਧਾਰ ॥ ਦਰਬ ਖਰਚ
 ਤੋਂ ਦੁਖ ਲਹੈ ਫਲ ਤਿਹ ਹਰਖ ਬੀਚਾਰ ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਘਾਤ
 ਕਰੇ ਜੀਉ ਜਗ ਬਿਖੈ ਐਸਾ ਕਰਹੈ ਕੋਇ ॥ ਸੋਈ ਜਗ ਹੈ ਰਾਜਸੀ
 ਤਿਸ ਫਲ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੋਇ ॥੪੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ਨਾਂਹਿ
 ਵਹੁ ਅਰ ਬਿਧ ਸਾਸਤ੍ਰ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਲੋਕ ਡੰਡ ਮੈ ਜਗ ਕਰੇ ਸੋ
 ਤਾਮਸ ਜਗ ਹੋਇ ॥੪੨॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਬੁਧ ਅਬ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਨ
 ਅਰਜਨ ਤੁਝ ਕੇ ਕਹੌ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਾਤਕੀ ਬੀਚਾਰ ਤੈਸੇ ਭਾਖੋ ਭਿੰਨ
 ਭਿੰਨ ॥੪੩॥ ਚਉਪਈ ॥ ਜਿਸ ਨਰ ਕੀ ਐਸੀ ਬੁਧ ਹੋਇ ॥ ਅਥਵਾ
 ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮਾਹਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹੇ ਅਰੁ ਸੁਖੀ ਸਰੂਪ ॥ ਸਮ
 ਕਰ ਜਾਨੈ ਰੰਕ ਅਰੁ ਭੂਪ ॥੪੪॥ ਅਥਵਾ ਬਿਰਕਤ ਹੋਇ ਵਹੁ ਨੀਤ
 ॥ ਬਿਰਕਤ ਜੁਗਤ ਰਾਖੈ ਵਹੁ ਨੀਤ ॥ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਕਾਰਜ ਸਭ ਜਾਨੈ
 ॥ ਯਹਿ ਬੀਚਾਰ ਨਿਤ ਮਨ ਮੈ ਆਨੈ ॥੪੫॥ ਐਸੇ ਕਰੇ ਤਿਸ ਮੇ ਭਉ
 ਨਾਹੀ ॥ ਮੁਕਤ ਬੰਧ ਦੋਨੋ ਸਮਝਾਂਈ ॥ ਯਹਿ ਬਾਤ ਜਿਸ ਕੀ ਬੁਧ
 ਜਾਨੈ ॥ ਸੋ ਬੁਧ ਸਾਤਕ ਬੇਦ ਬਖਾਨੈ ॥੪੬॥ ਰਾਜਸੀ ਬੁਧ ॥
 ਚੌਪਈ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਧਰਮ ਕੌ ਮੂਲ ਨ ਜਾਨੈ ॥ ਅਧਰਮ ਕੋ ਧਰਮ
 ਮਨ ਮਾਹਿ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥ ਭਲੇ ਕਾਰਜ ਕੋ ਅਤ ਮੰਦ ਦੇਖੈ ॥ ਐਸੀ
 ਬਾਤ ਉਲਟੀ ਜੋ ਪੇਖੈ ॥ ਸੋ ਬੁਧ ਰਾਜਸ ਕੀ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ॥ ਦੁਖ

ਸੁਖ ਐਸੀ ਬੁਧ ਕੋ ਮਾਨੋ ॥੪੭॥ ਤਾਮਸੀ ਬੁਧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪਾਪ ਕੇ
 ਨਿਹਚੈ ਧਰਮ ਹੀ ਜਾਨੈ ॥ ਅਗਿਆਨ ਅਹੰਕਾਰ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਮਾਨੈ
 ॥ ਸੋਈ ਬੁਧ ਤਾਮਸੀ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਨਰਕ ਜੋਨ ਕੀ ਸੋਈ ਰੀਤ ॥੪੮॥
 ਦ੍ਰਿੜਤਾ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੈ
 ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਸਾਂਤਕੀ ਮਾਨੋ ॥ ਮਨ ਬੁਧ ਪ੍ਰਾਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਭ ਜੋਇ ॥ ਹਰਿ
 ਸੋ ਜੋੜੇ ਸਭੀ ਵਹੁ ਸੋਇ ॥੪੯॥ ਬਿਕਾਰ ਮਾਹਿ ਮਨ ਮੂਲ ਨ ਜਾਵੈ
 ॥ ਅਨਨੁ ਭਗਤ ਵਹੁ ਨਿਤ ਕਮਾਵੈ ॥ ਦੇਹਿ ਹੋਮੇ ਜੋ ਆਤਮ ਮਾਂਹੀ ॥
 ਐਸੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਸਾਂਤਕੀ ਆਹੀ ॥੫੦॥ ਰਾਜਸੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ॥ ਜਿਸ ਕਰ
 ਕੁਲ ਕੇ ਕਰਮ ਸਤ ਮਾਨੈ ॥ ਉਪਜਾਵਨ ਦ੍ਰਬ ਕਾ ਉਦਮ ਜਾਨੈ ॥
 ਖਾਵਨ ਪਹਿਰਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਭੋਗ ॥ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਹੋਗ ॥੫੧॥
 ਫਲ ਮਾਰੈ ਪਹਿਲੇ ਪਾਛੈ ਕਰੇ ॥ ਦੁਖ ਸੁਖ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨ ਵਹੁ ਪੜੇ
 ॥ ਸੋ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਹੈ ਰਾਜਸੀ ਭਾਈ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਆਵਾਗਵਨ ਭ੍ਰਮਾਈ
 ॥੫੨॥ ਤਾਮਸੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ॥ ਜੋ ਜਾਗੇ ਤਾ ਚਿੰਤਾ ਲਹੇ ॥ ਨਹੀ
 ਬੇਸੁਰਤ ਹੋਇ ਸੋ ਰਹੇ ॥ ਲੋਕੋ ਸਾਥ ਕਰੇ ਬਕਬਾਦ ॥ ਦੁਰਬੁਧੀ
 ਬੋਲੇ ਨਿਤ ਵਾਦ ॥੫੩॥ ਯਹਿ ਜੋ ਆਖੇ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਆਪੁ ਨ
 ਲਖੈ ਇਨ ਤੇ ਗਾਵਾਰ ॥ ਸੋ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੁਮ ਤਾਮਸੀ ਜਾਨੋ ॥ ਨਰਕ
 ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਿਨ ਕੋ ਮਾਨੋ ॥੫੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੀਰਤਨ ਪੂਜਾ ਅਰ ਕਥਾ
 ਇਨ ਮੈ ਜਿਸ ਅਭਿਆਸ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਅਘ ਸਭ ਨਾਸ ਹੋਹਿ ਪਰੇ ਨ
 ਜਮ ਕੀ ਫਾਸ ॥੫੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਕਲ ਦੁਖ ਤਿਸ ਕੇ ਗਏ ਸੰਸਾ
 ਰਹਿਓ ਨ ਕੋਇ ॥ ਮੁਝਿ ਅਬਿਨਾਸੀ ਕੇ ਬਿਖੈ ਵਹਿ ਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਹੋਇ ॥੫੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਅਤੀਤ ਵਹੁ ਜੋ ਸਭ ਜਾਨੈ ਏਕ
 ॥ ਏਕ ਹੀ ਰੂਪ ਗੋਬਿੰਦ ਹੈ ਦੀਸੈ ਜੋਊ ਅਨੇਕ ॥੫੭॥ ਸਾਂਤਕੀ ਸੁਖ
 ॥ ਚਉਪਈ ॥ ਪਹਿਲੇ ਕਸਟ ਜਿਸ ਕਰਤੇ ਪਾਇ ॥ ਵਹੁ ਦੁਖ ਬਿਖ
 ਸਮਾਂਨ ਦਿਖਰਾਇ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ ਪੀਛੈ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ਸਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਸੁਖ ਮਾਹਿ ਸਮਾਵੈ ॥ ਐਸਾ ਸੁਖ ਸਾਂਤਕੀ ਹੋਇ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਅਹੈ

ਮੁਕਤ ਹੈ ਸੋਇ ॥੫੮॥ ਰਾਜਸੀ ਸੁਖ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
 ਤੁਲਿ ਸੁਖ ਕਾਮ ਸੋ ਤੇ ਕੋ ਭੋਗਨਾ ॥ ਤਿਨ ਫਲ ਸੰਤਤ ਦੁਖ
 ਦਾਤੇ ਸੋਗ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕੇ ॥੫੯॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਸੰਤਤ ਬੰਧਨ ਰੂਪ ਮੋਹ
 ਅਗਿਆਨ ਉਪਾਜਾਵਤੇ ॥ ਸੋ ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਰੂਪ ਅਰਜਨ ਯਹਿ ਸੁਖ
 ਰਾਜਸੀ ॥੬੦॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਆਤਮ ਮੋਹਿਆ ਜਾਇ ਪ੍ਰਮਾਦ ਆਲਸ
 ਅਰ ਨੀਦ ਤੇ ॥ ਮਹਾ ਮੋਹ ਉਪਜਾਇ ਸੋ ਸੁਖ ਤਾਮਸ ਭਾਖੀਐ
 ॥੬੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮਨ ਖੜੀ ਸੂਦ ਬੈਸ ਯਹਿ ਚਾਰੋ ਜੋ ਵਰਨ ॥
 ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਆਪਨ ਸੁਭਾਉ ਤੇਂ ਕਰਮ ਸੁਭਾਵਕ ਕਰਨ ॥੬੨॥
 ਬ੍ਰਹਮਨ ਸੁਭਾਉ ॥ ਸੈਯਾ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਜੀਤਨ ਰਹਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਦ੍ਰਿੜ
 ਨਿਹਚਾ ਅਰੁ ਖਿਮਾ ਗਿਆਨ ॥ ਤਪਸਿਆ ਸਾਧਨ ਕੋਮਲ ਬੋਲਨ
 ਸਮ ਦਿਸਟੀ ਪੇਖਨ ਬਿਗਿਆਨ ॥ ਈਸਰ ਬਿਖੇ ਸਤਿ ਬੁਧਿ ਜਿਨ
 ਕੀ ਸੋ ਨਰ ਬਰਨ ਬ੍ਰਹਮਨ ਜਾਨ ॥ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ ਦੋਊ ਏਕ
 ਜਾਨੈ ਬ੍ਰਹਮਨ ਰੂਪ ਕੀ ਹੋਇ ਪਹਿਚਾਨ ॥੬੩॥ ਖੜੀ ਸੁਭਾਉ ॥
 ਸੈਯਾ ॥ ਸੂਰਮਾ ਜੁਧ ਤੇ ਭਾਗੈ ਨਾਂਹੀ ਤੇਜਵੰਤ ਬਹੁ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ
 ॥ ਧੀਰਜਵੰਤ ਦਾਨ ਮੈ ਦਾਤਾ ਈਸਰ ਬਿਖੇ ਨਿਤ ਅਰਪੈ ਪ੍ਰਾਨ ॥
 ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਭ ਸੁਖ ਦੇਵੈ ਖੜੀ ਬ੍ਰਹਮਨ ਕੋ ਐਸਾ ਜਾਨ ॥
 ਆਤਮ ਧਰਮ ਮੈ ਨਿਤ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਤਾ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਜਾਨੈ ਪ੍ਰਧਾਨ
 ॥੬੪॥ ਸੂਦ੍ਰ ਬੈਸ ਸੁਭਾਉ ॥ ਸੈਯਾ ॥ ਰਾਖੈ ਗਊਆ ਬੀਜੈ ਖੇਤੀ
 ਬਨਜ ਬੈਪਾਰ ਮੈ ਚੰਚਲ ਹੋਇ ॥ ਇਹ ਸੁਭਾਉ ਜਿਸ ਨਰ ਮੈ ਵਰਤੇ
 ਬਰਨ ਬੈਸ ਤੁਮ ਜਾਨੈ ਸੋਇ ॥ ਤੀਨ ਬਰਨ ਕੀ ਟਹਲ ਜੋ ਕਰਤਾ
 ਤਿਨ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮੈ ਨਿਤ ਜੋ ॥ ਯਹਿ ਸੁਭਾਉ ਹੋਵੈ ਜਿਸ ਮਾਹੀ
 ਸੂਦ੍ਰ ਕਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਸਭ ਕੋ ॥੬੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ ਅਪ ਬਰਨ
 ਕੇ ਧਰਮੋ ਮੈ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ ॥ ਤਿਸ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਕੇ ਸੁਭਾਉ ਤੇ ਪਾਵਹਿ
 ਗਿਆਨ ਨਰ ਸੋ ॥੬੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੇ ਸੁਭਾਉ ਕੇ ਕਰਮ ਤੇ ਸਭ
 ਕੋ ਫਲ ਕੇ ਪਾਹਿ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਮੈ ਸੇਵੈ ਹਰਿਪੁਰ ਜਾਂਹਿ

॥੬੭॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਐਸਾ ਧਰਮ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤ ਜਿਨ ਜਗ
ਕੀਆ ॥ ਉਪਜਾਵੈ ਸਭ ਕੋਇ ਅਰੁ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲੈ ਸਰਬ ਕੋ ॥੬੮॥
ਸੋਰਠਾ ॥ ਫੇਰ ਸੰਖਰੇ ਆਹਿ ਤਿਸ ਕੀ ਆਗਿਆ ਯਿਉ ਭਈ ॥ ਜੋ
ਅਪਨਾਂ ਧਰਮ ਕਮਾਇ ਸੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁਝ ਕੋ ਹੋਇਗਾ ॥੬੯॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਰ ॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਜਬ ਲਗ ਹੋਇ ਨ ਗਿਆਨ ਤਬ ਲਗ ਵਰਨ ਮੈ
ਵਰਤੀਐ ॥ ਉਦੈ ਗਿਆਨ ਕੋ ਭਾਨ ਧਰਮ ਕਰਮ ਕੋ ਤਿਆਗੀਐ
॥੭੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੇ ਬਰਨ ਕੇ ਧਰਮ ਮੈ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ
॥ ਜਬ ਗਿਆਨ ਸੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸਤਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥੭੧॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਨਾ ਗਿਆਨ ਕੇ ਉਦੇ ਤੇ ਸਭ ਕੋ ਭ੍ਰਮ ਹੈ ਮੀਤ ॥
ਯਿਉ ਨਿਹਚਾ ਕੋ ਨਾ ਕਰੇ ਭ੍ਰਮਤੇ ਫਿਰਤੇ ਨੀਤ ॥੭੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਯਹਿ ਜੋ ਬਰਨ ਹੈ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤਿਨ ਕੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਧਰਮ ॥ ਅਪਨੇ
ਕਲਿਆਨ ਨਮਿਤ ਕੋ ਕਰਨ ਬਰਨ ਕੇ ਕਰਮ ॥੭੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਕਲਿਆਨ ਕੇ ਦਾਤੇ ਧਰਮ ਹੈ ਅਪਨੇ ਬਰਨ ਕੇ ਮੀਤ ॥ ਦੂਸਰੇ
ਬਰਨ ਕੀ ਬਾਤ ਜੋ ਸ੍ਰੇਸਟ ਨ ਰਾਖੈ ਚੀਤ ॥੭੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਪਰਾਇਆ ਧਰਮ ਜੋ ਸ੍ਰੇਸਟ ਹੈ ਭੈ ਕਾ ਦਾਤਾ ਸੋਇ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ
ਧਰਮ ਮੈ ਸਭਹੂ ਕੀ ਗਤਿ ਹੋਇ ॥ ੭੫॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ
ਸੁਨ ਮੀਤ ਸਭ ਜਗ ਵਰਤੈ ਗੁਨੇ ਮੈ ॥ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿਹ ਰੀਤ
ਲਛਨ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤੁਝ ਕਹੇ ॥੭੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਮੇਰੇ ਭਜਨ
ਤੇ ਤੀਨੇ ਗੁਨ ਕਟਿ ਜਾਇ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਵਹੁ ਅਟਲ ਨਰ ਸਾਂਤ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਇ ॥੭੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਉਥਾ ਪਦ ਹੈ ਸਹਜ ਪਦ
ਤੁਰੀਆ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥ ਚਾਰੇ ਵਰਨ ਜੋ ਜਗਤ ਮੈ ਤਿਸੈ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਜੋ ਹੋਇ ॥੭੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਮ ਤਿਆਗ ਤੇ ਪਾਪ ਨ
ਹੋਵੈ ਕੋਇ ॥ ਕਛੂ ਅਰੰਭ ਜੋ ਵਹਿ ਕਰੇ ਤਿਸ ਤੇ ਦੁਖ ਸਭ ਹੋਇ
॥੭੯॥ ਅਰੰਭ ਕਾ ॥ ਕਵਿਤ ॥ ਜੈਸੇ ਧੂਏ ਤੇ ਰਹਤ ਅਗਨ ਨਿਰਮਲ

ਜਲਤ ਹੋਇ ਧੂਏ ਕੀ ਲਕੜੀ ਤਿਨ ਮੈ ਲਿਆ ਮੇਲੀਐ ॥ ਕਾਲੀ ਕੇ
 ਸੰਗ ਤੇ ਵਿਗੜੇ ਹੈ ਅਗਨ ਵਹੁ ਜੋਤ ਤੇ ਰਹਤ ਹੋਇ ਮੰਦੀ ਕੇ
 ਕੇਲੀਐ ॥ ਤੈਸੇ ਜੋ ਤੁਰੀਆ ਮੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਓ ਕੋਈ ਨਰ ਸਾਂਤ
 ਸੁਖ ਤਿਆਗ ਅਰੰਭ ਬਿਖੇ ਖੇਲੀਐ ॥ ਚਉਥੇ ਪਦ ਵਾਲੇ ਕੇ ਸਭ
 ਅਰੰਭ ਦੁਖ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਬਿਨ ਸਾਂਤ ਪਦ ਕਾਰਜ ਸਭ ਛੇਲੀਐ
 ॥੮੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਜਿਸ ਕੋ ਭਇਓ ਤਿਸ ਕੇ ਲਛਨ
 ਏਹ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਤੁਝ ਅਬ ਕਹੌ ਸੋ ਮਨ ਮੋ ਦ੍ਰਿੜ ਲੇਹ ॥੮੧॥
 ਕਵਿਤ ॥ ਕਿਸੀ ਸਾਥ ਮੋਹੁ ਨਾਹੀ ਉਦਾਸ ਰਹੇ ਦੇਹਿ ਮਾਹੀ ਆਸਾ
 ਕੋ ਤਿਆਗ ਕਰਿ ਅਪਨਾ ਮਨ ਜੀਤ ਹੈ ॥ ਕਰਮੋ ਮੇ ਸੰਨਿਆਸ ਰਹੈ
 ਆਤਮ ਮੈ ਬਾਸ ਲਹੈ ਬਾਛਾ ਨਾ ਕੋਈ ਕਰੈ ਨਿਸਚਲ ਤਿਹ ਚੀਤ ਹੈ
 ॥ ਨਿਰਮਲ ਚਿਤ ਭਇਓ ਸੋਇ ਧੀਰਜ ਅਰ ਗਿਆਨ ਹੋਇ ਸੁਨੈ
 ਨਹੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਗਿਆਨ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਤਿਹ ਸੋਇ ਗਈ
 ਇਕਾਂਤ ਠਉਰ ਕੋ ਗਈ ਆਤਮ ਕੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਤੂਟੀ ਭ੍ਰਮ ਭੀਤ ਹੈ
 ॥੮੨॥ ਚਉਪਈ ॥ ਪਾਛੇ ਜੋ ਲਛਨ ਸਭ ਕਹੇ ॥ ਇਹ ਸਭ ਲਛਨ
 ਸਾਧੁ ਅਹੇ ॥ ਕਿਸੇ ਸਾਥ ਮੋਹੁ ਨਹੀ ਕਰੇ ॥ ਪਰਮ ਸੁਖ ਮੈਂ ਮਨ ਕੇ
 ਧਰੇ ॥੮੩॥ ਜਗ ਮੈ ਜੀਤੇ ਤੀਨੋ ਬਾਤ ॥ ਜੋ ਅਬ ਭਾਖੋ ਤੁਝ ਕੋ
 ਤਾਤ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਐਸੀ ਬਾਤ ਮਨ ਧਰੇ ॥ ਸੰਸਾਰੀ ਨਰ ਕਾ ਸੰਗ ਨ
 ਕਰੇ ॥੮੪॥ ਤਿਨ ਸੌ ਮੁਖ ਤੇ ਬਾਤ ਨ ਕਰੇ ॥ ਚਿੰਤਾ ਸੰਸਾ ਰਿਦੈ ਨ
 ਧਰੇ ॥ ਦੇਹਿ ਬਚਨ ਮਨ ਕੀ ਯਹਿ ਬਾਤ ॥ ਤੀਨੋ ਕੋ ਜੀਤੇ ਯਹਿ
 ਭਾਂਤ ॥੮੫॥ ਮੁਝਿ ਧਿਆਨ ਮੇ ਨਿਸਦਿਨ ਰਹੈ ॥ ਮਮਤਾ ਰਹਤ ਸਾਂਤ
 ਕੋ ਗਹੈ ॥ ਬੈਰਾਗ ਰਹੈ ਜਗਤ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥ ਬਲ ਅਹੰਕਾਰਿ ਗਰਬੁ
 ਤਿਸੁ ਨਾਂਹੀ ॥੮੬॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਰ ਲੋਭ ਤਿਆਗੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ
 ਮੁਕਤ ਮੈ ਪਾਗੇ ॥ ਸੋ ਵਹਿ ਮੁਕਤ ਭਇਆ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ
 ਹੋਇ ਤਿਸ ਕੀ ਰੀਤ ॥੮੭॥ ਸਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਆਤਮਾ ਮਾਹੀ ॥ ਕਿਸੀ
 ਵਸਤ ਕੀ ਚਿਤਵਨ ਨਾਹੀ ॥ ਅਨਹੋਤੀ ਵਸਤ ਕੀ ਚਾਹ ਨ ਕਰੇ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮਤਾ ਮਨ ਮੈ ਧਰੇ ॥੮੮॥ ਜਿਸ ਮੇਂ ਐਸੇ ਲਛਨ ਹੋਇ ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਕਹੀਐ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਚਉਥੇ ਪਦ ਮੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਆਪ ਹੀ ਹੋਇ ॥ ੮੯॥ ਅਬ ਭਗਤ ਬਰਨਨੰ ॥ ਮੇਰੀ
 ਭਗਤ ਅਬ ਆਗੈ ਜਾਨੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮਭੂਤ ਸਭ ਮਾਹਿ ਪਛਾਨੇ ॥ ਜੈਸਾ
 ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ ਮੀਤ ॥ ਸੋਈ ਭਗਤ ਜਾਨੈ ਸੁਭ ਰੀਤ ॥੯੦॥ ਮੇਰੇ
 ਜਾਨਨ ਕੇ ਉਪਰਾਂਤ ॥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ ਤਿਸ ਕੇ ਸਾਂਤ ॥ ਮੇਰੇ ਮਾਹਿ
 ਵਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਇਆ ॥ ਜੈਸਾ ਜਲ ਸੌਂ ਜਲ ਮਿਲ ਗਇਆ ॥੯੧॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸਾ ਮੇਰਾ ਦ੍ਰਿੜ ਭਗਤ ਰਹੇ ਜਗਤ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਮੁਝ ਕੋ
 ਨਿਸਦਿਨ ਸਿਮਰਤਾ ਕਾਰਜ ਕਿਰਤ ਕਰਾਹਿ ॥੯੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੇ
 ਭਜਨ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਸੋ ਭੀ ਮੁਝ ਮੈ ਆਇ ॥ ਮੇਰੇ ਉਤਮ ਪਦ ਬਿਖੇ
 ਵਹੁ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਇ ॥੯੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਮੈ ਤੁਝ ਕਹੌ
 ਅਬ ਤੂੰ ਯਿਉ ਕਰਿ ਮੀਤ ॥ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਚਿਤਵਨ ਤਿਆਗ ਕਰਿ
 ਨਿਹਚਲ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥੯੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਰਿ ਬਿਨ ਜੋ ਮਨ ਚਿਤਵਤਾ
 ਬੁਧ ਸੌਂ ਪਕੜੇ ਯਾਰ ॥ ਬੁਧ ਸੋ ਮਨ ਪਕੜਾਇ ਕਰਿ ਨਿਤ ਅਨਿਤ
 ਬੀਚਾਰ ॥੯੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਮੁਝ ਬਿਖੈ ਨਿਸਦਿਨ ਜੋ
 ਨਰ ਲਾਇ ॥ ਦੁਖ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸੰਸਾਰ ਜੋ ਤਿਸ ਕੇ ਵਹੁ ਤਰ ਜਾਇ
 ॥੯੬॥ ਚਉਪਈ ॥ ਜੋ ਮੁਝ ਆਗਿਆ ਤੂੰ ਮਾਨੇ ਨਾਹਿ ॥ ਮਮ
 ਅਹੰਕਾਰ ਕੋ ਰਿਦੇ ਬਢਾਇ ॥ ਅਪਨਾ ਬਿਨਾਸ ਅਹੰਕਾਰ ਮੈ ਜਾਨੇ ॥
 ਆਪਨ ਦੁਖਦਾਈ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨੇ ॥੯੭॥ ਜੋ ਤੂੰ ਕਹੈ ਮੈ ਜੁਧ ਨ
 ਕਰਤਾ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ ਝੂਠਿ ਮਨ ਧਰਤਾ ॥ ਖੜ੍ਹੀ ਦੇਹ ਹੈ ਤੇਰੀ ਭਾਈ
 ॥ ਸੋ ਸੁਭਾਉ ਤੁਝ ਜੁਧ ਕਰਾਹੀ ॥੯੮॥ ਕਰਾਏ ਵਹੁ ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਤੁਝ
 ਜੁਧ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ ਜਾਨੇ ਤੁਮ ਸੁਧ ॥ ਜੈਸੇ ਸੁਭਾਉ ਹੋਇ ਦੇਹ ਮਾਹੀ
 ॥ ਤਿਸੀ ਸੁਭਾਉ ਤੇ ਬਪ ਵਰਤਾਹੀ ॥੯੯॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਮੈ ਨਿਸਚੈ
 ਜਾਨੇ ॥ ਜਦਪ ਮੋਹਿਆ ਤੁਝੈ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥ ਮੋਹ ਸੋ ਕਹੌ ਜੁਧ ਨ ਕਰੇ
 ॥ ਕੈਰਵ ਘਾਤ ਨ ਮਨ ਮੇਂ ਧਰੇ ॥੧੦੦॥ ਸੁਭਾਉ ਖੜ੍ਹੀ ਕਾ ਤੁਝ

ਬਪ ਮਾਹੀ ॥ ਵਹੀ ਸੁਭਾਉ ਤੁਝ ਜੁਧ ਕਰਾਹੀ ॥ ਹੇ ਪਾਰਥ ਅਬ
 ਅਵਰ ਸੁਨ ਬਾਤ ॥ ਏਕ ਈਸਰ ਸਭ ਘਟ ਮੈ ਤਾਤ ॥੧੦੧॥
 ਈਸਰ ਬਸੇ ਰਿਦੇ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਮਾਇਆ ਜੰਤ ਪਰ ਦੇਹਿ ਫਿਰਾਹਿ ॥
 ਹੇ ਅਰਜਨ ਜੋ ਯਹਿ ਬਿਧ ਈਸਰ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਜਾਨੇ ਸਰਬ ਮੁਨੀਸਰ
 ॥੧੦੨॥ ਤੂੰ ਭੀ ਤਿਸ ਕੀ ਸਰਨੀ ਜਾਇ ॥ ਤਿਸ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਪਰਮ
 ਪਦ ਪਾਇ ॥ ਮੇਰਾ ਸਾਂਤ ਪਦ ਉਤਮ ਆਹੀ ॥ ਮੇਰੀ ਸਰਨ ਸਦਾ
 ਸੁਖ ਪਾਹੀ ॥੧੦੩॥ ਮੁਝ ਭਾਖਿਆ ਜੋ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ॥ ਸੋ ਗਿਆਨ
 ਬਿਗਿਆਨ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ਗੁਹਜ ਤੇ ਗੁਹਜ ਗਿਆਨ ਯਹਿ ਭਾਈ ॥
 ਸਭ ਮਾਰਗ ਕੀ ਜੁਗਤ ਬਤਾਈ ॥੧੦੪॥ ਪਟ ਕਰਿ ਕੋ ਮਾਰਗ
 ਨਹੀ ਰਾਖਾ ॥ ਸਰਬ ਮਾਰਗ ਮੈ ਤੁਝ ਕੋ ਭਾਖਾ ॥ ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਮੈ
 ਰੁਚ ਤੁਝ ਹੋਇ ॥ ਵਹੁ ਮਾਰਗ ਧਾਰੋ ਤੁਮ ਸੋਇ ॥੧੦੫॥ ਇਸ ਤੇ
 ਗੁਹਜ ਅਵਰ ਇਕ ਗਿਆਨ ॥ ਸੋ ਅਰਜਨ ਅਬ ਕਹੋ ਬਖਾਨ ॥
 ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈ ਤੁਝ ਕੋ ਆਖੇ ॥ ਅਪਨਾਂ ਮਿਤ੍ਰ ਭਗਤ ਤੁਝ ਲਾਖੋ
 ॥੧੦੬॥ ਤੇਰੀ ਮਤ ਦ੍ਰਿੜ ਹੈ ਮੁਝ ਮਾਂਹੀ ॥ ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕਹੋ
 ਤੁਝ ਤਾਹੀ ॥ ਤੇਰੀ ਕਲਿਆਨ ਨਮਿਤ ਅਬ ਕਹੋ ॥ ਤੁਝ ਕੋ ਸਖਾ
 ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਲਹੋ ॥੧੦੭॥ ਮਨ ਕਾ ਚੇਤਾ ਤੂੰ ਮੁਝ ਮੈ ਰਾਖ ॥ ਮੇਰੀ
 ਭਗਤ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚਾਖ ॥ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਮਨ ਮੈ ਧਰੋ ॥ ਕਰ ਸੋ
 ਨਮਸਕਾਰ ਮੁਝ ਕਰੋ ॥੧੦੮॥ ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਭਗਤੋ ਪੈ ਕਰੈ ॥ ਜੋ
 ਮਾਨੈ ਮੁਝ ਪਿਆਰਾ ਅਹੈ ॥ ਅਬ ਇਕ ਅਰਥ ਕਹੋ ਤੂੰ ਮਾਨ ॥ ਮੂਲ
 ਗਿਆਨ ਵਹੀ ਪਹਿਚਾਨ ॥੧੦੯॥ ਸਰਬ ਭਰਮ ਕੋ ਤਿਆਗੋ ਮੀਤ ॥
 ਕੇਵਲ ਏਕ ਮੁਝ ਰਾਖੋ ਚੀਤ ॥ ਭਰਮ ਤਿਆਗ ਮੁਝ ਸਰਨੀ ਜਾਇ
 ॥ ਮੁਝ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਮੁਕਤ ਫਲ ਪਾਇ ॥੧੧੦॥ ਸਭਹੂੰ ਬਾਤ ਤੇ
 ਪਾਵੈ ਮੁਕਤ ॥ ਜੋ ਮੁਝ ਮਿਲੈ ਤੂੰ ਐਸੀ ਜੁਗਤ ॥ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਸੁਖ
 ਪਾਵੈ ਮੀਤਾ ॥ ਪੂਰਨ ਭਇਆ ਸੁਖ ਸਾਸਤ੍ਰ ਗੀਤਾ ॥੧੧੧॥ ਦੋਹਰਾ
 ॥ ਰਿਖੀਕੇਸ ਐਸੇ ਕਹੇ ਸੁਨਹੋ ਅਰਜਨ ਮੀਤ ॥ ਗੀਤਾ ਅਬ ਪੂਰਨ

ਭਈ ਅਵਰ ਸੁਨੋ ਦੇ ਚੀਤ ॥੧੧੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਹ ਜੋ ਗਿਆਨ ਮੈ
 ਤੁਝ ਕਹਾ ਸੋ ਅਤਿ ਉਤਮ ਆਹਿ ॥ ਬੇਮੁਖ ਜੋ ਮੁਝ ਭਗਤ ਤੇ
 ਕਹੇ ਨ ਤਿਨ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥੧੧੩॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਰ ਜੋ ਤਪਸੀ ਹੋਇ
 ਭਗਤ ਨਹੀ ਮੁਝ ਰਿਦੇ ਤਿਸ ॥ ਤਿਸੈ ਨ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ਐਸਾ
 ਗਿਆਨ ਜੋ ਗੁਹਜ ਹੈ ॥੧੧੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਨੈ ਕੀ ਜਿਸ ਪ੍ਰੀਤ
 ਨਹਿ ਤਹਿ ਨ ਆਖੇ ਮੀਤ ॥ ਇਤਨਿਓ ਕੇ ਨਹੀ ਆਖਣਾ ਦ੍ਰਿੜ
 ਕਰਿ ਰਾਖੇ ਚੀਤ ॥੧੧੫॥ ਚਉਪਈ ॥ ਭਗਤੋ ਕੇ ਜੋ ਗਿਆਨ
 ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਸੋ ਮਾਨੁਖ ਮੁਝ ਕੋ ਅਤਿ ਭਾਵੈ ॥ ਤਿਸ ਸਮਾਨ ਮੈ ਅਵਰ
 ਨ ਕੋਈ ॥ ਮੁਝ ਕੋ ਭਗਤ ਪਿਆਰਾ ਸੋਈ ॥੧੧੬॥ ਪੀਛੇ ਆਗੇ
 ਅਬ ਜੋ ਮੀਤ ॥ ਤਿਸ ਸਮਾਨ ਰਾਖੋ ਨਾ ਚੀਤ ॥ ਜੋ ਮੇਰੇ ਭਗਤ
 ਮਾਹਿ ਯਹਿ ਭਾਖੈ ॥ ਸੋ ਅਤਿ ਪਿਆਰਾ ਮੁਝ ਕੋ ਲਾਖੈ ॥੧੧੭॥ ਅਰ
 ਜੋ ਇਸ ਕਾ ਅਰਥ ਨ ਜਾਨੈ ॥ ਪਾਠ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਸਦਾ ਬਖਾਨੈ ॥
 ਗੀਤਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੁਗਤ ਹੈ ਜੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕਰ ਮੁਝ ਅਤਿ ਪੂਜੈ ਸੋਇ
 ॥੧੧੮॥ ਗੀਤਾ ਪਾਠ ਵਹੁ ਜਬ ਲਗ ਕਰਤਾ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਮੈ
 ਤਬ ਲਗ ਰਹਤਾ ॥ ਇਸੀ ਭਾਂਤ ਨਿਕਟ ਤਿਸ ਫਿਰੋ ॥ ਬੋਲਾਇਆ
 ਤਿਸ ਕਾ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰੋ ॥੧੧੯॥ ਜੈਸੇ ਕਿਸੈ ਬੁਲਾਵੈ ਕੋਇ ॥ ਤਿਸ
 ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਵਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥ ਤੈਸੇ ਪੜਿ ਕਰਿ ਮੁਝੇ ਬੁਲਾਵੈ ॥
 ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਵਹੁ ਮੁਝ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥੧੨੦॥ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਯਹਿ
 ਨਿਹਚੈ ਜਾਨ ॥ ਜੋ ਸਰਧਾ ਤੇ ਸੁਨ ਕਰਿ ਮਾਨ ॥ ਅਰ ਸਤਿ ਸਤਿ
 ਮਨ ਅਪਨੇ ਧਰੇ ॥ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਕੀ ਨਿੰਦ ਨ ਕਰੇ ॥੧੨੧॥ ਜੋ ਕੇ
 ਵਰਤੇ ਇਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਤਿਸ ਨਰ ਕੋ ਤੂੰ ਮੁਕਤ ਬੀਚਾਰ ॥ ਸੰਸਾਰ
 ਬੰਧਨ ਸਭ ਕਾਟੈ ਵਹੁ ਜਨ ॥ ਪਾਵੈ ਮੇਰੀ ਭਗਤ ਕਾ ਜੋ ਧਨ ॥ ਸੋ
 ਮੇਰੇ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ॥ ਆਵਾਗਵਨ ਨ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥੧੨੨॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੀਤਾ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਜੋ ਤੁਝ ਕੋ ਭਾਖਿਓ ਮੀਤ ॥
 ਇਕਾਗਰ ਮਨ ਤੇ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਿ ਰਾਖਿਓ ਹੈ ਤਿਹ ਚੀਤ ॥੧੨੩॥

ਸੋਰਠਾ ॥ ਹੇ ਅਰਜਨ ਯਹਿ ਗਿਆਨ ਜੋ ਤੁਝ ਸੁਨਿਆ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ ॥
 ਭਇਓ ਨਸਟ ਮੋਹ ਅਗਿਆਨ ਨਿਸਚੈ ਕਰਿ ਕੇ ਮੁਝ ਰਾਹੇ ॥੧੨੪॥
 ਅਰਜਨੋਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਰਜਨ ਕਹੇ ਭਗਵਾਨ ਪੈ ਹੇ ਅਚੁਤ
 ਅਬਿਨਾਸਿ ॥ ਤੁਮਰੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮੋਹ ਭਇਓ ਮੁਝ ਨਾਸਿ
 ॥੧੨੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਆਨ ਭੀ ਆਇਓ ਮਨ ਬਿਖੈ ਬੁਧ ਪ੍ਰਕਾਸੀ
 ਮੋਹਿ ॥ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮਰੇ ਬਚਨ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਹਿਓ ਨ ਕੋਇ ॥੧੨੬॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਾਭ ਅਲਾਭ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੁਧ ਕਰਹੋ ਹੇ ਮੀਤ ॥ ਪਰਮ
 ਹਰਖ ਸੌ ਬਚਨ ਤੁਮ ਜੋ ਰਾਖਿਓ ਹੈ ਮੀਤ ॥੧੨੭॥ ਸੰਜੈ ਵਾਚ ॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੰਜੈ ਕਹੈ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਕੋ ਹੇ ਰਾਜਾ ਸੁਭਮੰਤ ॥ ਅਰਜਨ
 ਪੁਰਖ ਸਰੂਪ ਕੋ ਯਿਉ ਭਾਖਿਓ ਭਗਵੰਤ ॥੧੨੮॥ ਚਉਪਈ ॥
 ਬਾਸਦੇਵ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ਕਰੁਣਾਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਦਇਆਲ ॥
 ਅਰਜਨ ਨਰ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜੋਇ । ਦੋਨੋ ਸੰਬਾਦ ਭਾਖਿਓ ਹੈ ਸੋਇ
 ॥੧੨੯॥ ਅਧਭੁਤ ਗੋਸਟ ਮਹਾ ਅਨੂਪ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸੁਨੇ ਮਨ
 ਹਰਖਿਓ ਭੂਪ ॥ ਹਰਖ ਰੋਮ ਰੋਮ ਮੁਝ ਪਾਇਓ ॥ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਮੁਝ
 ਰਿਦ ਮੈ ਆਇਓ ॥੧੩੦॥ ਬਿਆਸਦੇਵ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਮੈ
 ਸੁਨਿਆਂ ਹੈ ਯਹਿ ਸੰਬਾਦਿ ॥ ਐਸੀ ਗੋਸਟਿ ਸੁਨੀ ਹੈ ਮੋਹਿ ॥ ਗੁਹਜ
 ਤੇ ਗੁਹਜ ਗਿਆਨ ਹੈ ਸੋਇ ॥੧੩੧॥ ਜੋ ਬਾਸਦੇਵ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰੀਤਿ
 ਕਹਿਓ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਨਤੇ ਅਤਿ ਸੁਖ ਲਹਿਓ ॥ ਸਿਮਰ ਸਿਮਰ
 ਬੀਚਾਰੇ ਏਹ ॥ ਮੁਝਿ ਰੋਮ ਰੋਮ ਹਰਖ ਕੇ ਲੋਹ ॥੧੩੨॥ ਜੋ
 ਬਿਸਰੂਪ ਭਗਵਾਨ ਦਿਖਾਇਓ ॥ ਅਰਜਨ ਤਿਸ ਕਾ ਦਰਸਨ
 ਪਾਇਓ ॥ ਬਿਸਮ ਭਇਓ ਮੈ ਤਿਸ ਕੇ ਦੇਖ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ ਮੈ ਜਾਨੋ
 ਸੇਖ ॥੧੩੩॥ ਜਿਸ ਕੀ ਓਰ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ॥ ਅਰਜਨ ਤਿਨ ਕੇ
 ਸਿਖ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ਭਗਤ ਭਗਵੰਤ ਜਿਸਕੇ ਵਲ ਭਈਐ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਲਖਮੀ ਤਿਸੀ ਓਰ ਪਈਐ ॥੧੩੪॥ ਤਿਨ ਧਰਮੀ ਕੀ ਹੋਵੈ ਜੀਤ ॥
 ਜਿਨ ਕੀ ਪੁੰਨ ਧਰਮ ਮੈ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ਤੇਰੇ ਸੁਤ ਅਧਰਮੀ ਜੋ ॥ ਨਿਸਚੇ

ਕਰ ਹਾਰੈਂਗੇ ਸੋ ॥੧੩੫॥ ਦੁਰਜੋਧਨ ਹਾਰੇਗਾ ਸੁਨ ਰਾਜਾ ॥ ਪਾਂਡਵ
ਜੀਤਹਿਗੇ ਸੁਭ ਕਾਜਾ ॥ ਯਹਿ ਨਿਸਚੈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਆਈ ॥ ਜੋ ਤੁਝ
ਕੋ ਮੈ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਈ ॥੧੩੬॥

ਟੀਕਾਕਾਰਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਅਸਟਾਦਸ ਧਿਆਇ ਗਿਆਨ ਜਿਹ ਰੀਤ ॥ ਭਾਖਾ ਤਿਸ
ਕੀ ਕੀਤੀ ਮੀਤ ॥ ਅਧਭੁਤ ਬਾਤ ਇਸ ਧਿਆਇ ਮੇ ਅਹੈ ॥ ਜੋ ਕੋ
ਮਨ ਮੇ ਐਸੇ ਲਹੈ ॥੧੩੭॥ ਸੋ ਨਰ ਪਰਮ ਗਤਿ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥
ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਇ ਸੁਖ ਸਹਜ ਸਮਾਵੈ ॥ ਤਿਸ ਉਪਰਾਂਤ ਸੁਖ ਅਵਰ
ਨ ਕੋਇ ॥ ਜਿਸ ਨਰ ਪਾਇਓ ਜਾਨੈ ਸੋਇ ॥੧੩੮॥ ਗੀਤਾ ਉਪਦੇਸ
ਖਾਲਸੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਇਸ ਮੈ ਵਰਤਾਹਿ ॥ ਤਿਆਗੇ ਸਰਬ
ਧਰਮ ਕੋ ਭਾਈ ॥ ਏਕ ਅਕਾਲ ਕੀ ਜਬ ਸਰਨਾਈ ॥੧੩੯॥ ਸਭ
ਕਛੁ ਜਾਨੈ ਏਕ ਅਕਾਲ ॥ ਐਸੇ ਜਾਨ ਕੇ ਹੋਇ ਨਿਹਾਲ ॥ ਜਿਨ ਪ੍ਰਭ
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੈ ਭਾਖਿਓ ॥ ਫੇਰ ਤਿਸੀ ਭਾਖਾ ਮੈ ਆਖਿਓ ॥੧੪੦॥
ਬਿਨ ਗੋਬਿੰਦ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਹਰਿ ਹੀ ਆਹੀ ॥ ਹਰਿ
ਜਾਨਨ ਕੀ ਦੋਨੋ ਬਾਤ ॥ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨੇ ਕਰ ਸਾਤ ॥੧੪੧॥
ਯਾ ਅਪਨੀ ਜੋ ਅਨਭੈ ਹੋਇ ॥ ਜਾਨੈ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਯਿਉ
ਗੋਬਿੰਦ ਆਪ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਆਪ ਪਾਇ ਆਪ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਵੈ ॥੧੪੨॥
ਪਾਵਨ ਖੇਵਨ ਸੁਪਨੇ ਮਾਂਹੀ ॥ ਜਗਨ ਮਾਂਹਿ ਏਕ ਹੀ ਆਹੀ ॥
ਸੁਪਨ ਮਾਂਹਿ ਏਤਾ ਕਛੁ ਭਇਆ ॥ ਸੁਪਨ ਮਾਂਹਿ ਗੁਰ ਸਿਖ ਸਭ
ਲਹਿਆ ॥੧੪੩॥ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਸਭੀ ਕਛੁ ਦੇਖੈ ॥ ਸੁਪਨ ਮਾਂਹਿ
ਬਾਜੀ ਸਭ ਪੇਖੈ ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਸੁਪਨ ਮਾਂਹਿ ਯਹਿ ਆਖੈ ॥ ਕਹਨ
ਸੁਨਨ ਸੁਪਨ ਮੈ ਲਾਖੈ ॥੧੪੪॥ ਜਾਗਨ ਮੈ ਦੋ ਨਹੀ ਭਾਈ ॥
ਵਹਦਤ ਕਸਰਤ ਤਹਾਂ ਨ ਕਾਈ ॥ ਤਬ ਵਹੁ ਏਕ ਆਪ ਹੀ ਰਹੈ ॥
ਏਕ ਕਹਨ ਭੀ ਕਹਨ ਮਨ ਨਹੀ ਚਹੈ ॥੧੪੫॥ ਏਕ ਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਇ
ਆਵੈ ॥ ਬਾਜੀ ਸਾਜ ਫਿਰ ਖੇਲ ਰਚਾਵੈ ॥ ਅਬਾਚ ਦਿਸਾ ਮੋਨ ਹੈ

ਭਾਈ ॥ ਸਭ ਕਛੁ ਆਪ ਆਪ ਦਿਸਟਾਈ ॥੧੪੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੀਤਾ
 ਸਰੂਪ ਕੀ ਭਾਖਿਆ ਅਨੰਦਗੜ ਮੈਂ ਕੀਨ ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਉਪਦੇਸ ਕੇ
 ਕਹੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੧੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਿਤਾਬ ਸਭ
 ਭਾਖਾ ਦੇਖੀ ਮੇ ॥ ਸਭ ਮੈ ਯਹਿ ਕਛੁ ਦੇਖਤਾ ਏਕੋ ਗੋਬਿੰਦ ਸੇ
 ॥੧੪੮॥ ਚਉਪਈ ॥ ਸਹੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਖਾ ਅਰ ਅਰਬੀ ॥ ਏਕ
 ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਬੋਲੀ ਸਰਬੀ ॥ ਸਤ ਅਸਤ ਜੋ ਦਿਸਟੀ ਆਵੈ ॥ ਸੋ ਭੀ
 ਸਭੀ ਗੋਬਿੰਦ ਕਹਾਵੈ ॥੧੪੯॥ ਦਿਸਟ ਅਦਿਸਟ ਜੇਤਾ ਕਛੁ ਆਹਿ ॥
 ਸੋ ਸਭ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਵਰਤਾਹਿ ॥ ਸਭ ਮਜਬ ਜਗਤ ਮੈ ਜੋ ॥ ਸੋ
 ਸਭ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਹੈ ਸੋ ॥੧੫੦॥ ਵੈਰ ਪ੍ਰੀਤ ਜਿਤਨੀ ਹੈ ਭਾਈ ॥ ਸੋ
 ਸਭ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਕਹਾਈ ॥ ਜੇਤੇ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿਸਟ ਮੈ ਲਹੇ ॥ ਸੋ ਸਭ
 ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਕਹੇ ॥੧੫੧॥ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਜਾਨੇ ॥
 ਸਰਗੁਨ ਤੇ ਨਿਰਗੁਨ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥ ਸਭੀ ਨਾਮ ਅਨਾਮ ਕੇ ਜਾਨੇ ॥
 ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਨਾ ਕਛੁ ਅਵਰ ਨ ਮਾਨੇ ॥੧੫੨॥ ਜਬ ਗੋਬਿੰਦ
 ਨਿਰਗੁਨ ਮੈਂ ਆਵੈ ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸਗਲ ਛਪਾਵੈ ॥ ਜਬ ਸਰਗੁਨ
 ਕੇ ਧਾਰੇ ਰੂਪ ॥ ਯਹਿ ਸਭ ਜਗ ਹੈ ਤਿਸੀ ਸਰੂਪ ॥੧੫੩॥ ਸੁਰਗੁਨ
 ਨਿਰਗੁਨ ਕਹੀਐ ਜੋਇ ॥ ਦੋ ਜਾਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਹੋਇ ॥ ਪਹਿਰੇ
 ਨਿਰਗੁਨ ਕਾ ਜਬ ਜਾਮਾ ॥ ਪਾਵੈ ਆਪ ਮਾਹਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮਾ ॥੧੫੪॥
 ਸੁਰਗੁਨ ਜਾਮਾ ਜਬ ਵਹੁ ਪਹਿਰੇ ॥ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਆਪ ਹੋ ਠਹਿਰੇ ॥
 ਕਿਆ ਕਹੋ ਕਛੁ ਕਹਿਆ ਨ ਜਾਇ ॥ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਸਭ ਰਹਿਆ
 ਸਮਾਇ ॥੧੫੫॥ ਏਕ ਕਹਾ ਭੀ ਅਵਰ ਨ ਭਾਖੋ ॥ ਏਕੋ ਅਪਨੇ
 ਮਾਹਿ ਨਿਤ ਰਾਖੋ ॥ ਫਿਰ ਨਿਰਵਾਚ ਦਿਸਾ ਕੇ ਗਹੇ ॥ ਅਪਨੇ ਸੁਖ ਮੈ
 ਆਪ ਹੀ ਰਹੇ ॥੧੫੬॥ ਅਠਾਰਹ ਧਿਆਇ ਸੰਪੂਰਨ ਭਏ ॥ ਸੁਣੇ
 ਪੜੇ ਤੇ ਸਭ ਪਾਤਕ ਗਏ ॥ ਜੇ ਕੋ ਧਾਰੈ ਮਨ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ਤਾਤਕਾਲ
 ਵਹੁ ਸਭ ਫਲ ਪਾਇ ॥ ੧੫੭॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸੂਪਨਿਸ਼ਤਸੂ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆਯਾਂ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੇ
ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਸੰਵਾਦੇ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਤੀ ਈਸਰ ਸੰਵਾਦੇ ਉਤਰਖੰਡੇ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤੇਮੋਕਸ਼ ਸੰਨਿਆਸ ਯੋਗੋ ਨਾਮ ਅਠਾਰਵਾਂ ਪਿਆਇ
॥੧੮॥੧੮੦੧॥

www.archive.org/details/namdhari